

UBL: BKN00G 243

243

Boekennoogen
243.

18243

DEN NIEUWEN
SPIEGEL
DER JONGHEYD

OF

GULDEN A. B. C.

VOOR DE LEERZUGTIGE JONGHEYD,

Dienende tot fligige Onderwyzinge, en om in de kleyne
Catholyke Schoolen gebruykt te worden.

IN RYM VERTOOND DOOR DEN EERWEERDEN HEER

FERDINANDUS LOYS,

In zyn leven Prieſter en PRIOR in het Kloofter van
den H. GUILLIELMUS tot PEENE.

Tot BRUGGE by de Weduwe DE MOOR en Zoon, Boek-
drukkers in de Philipsſtok-ſtraet, (lett. A. 2. N°. 1) 1801.

± 1795

D E N A U T E U R.

DE liefde tot de Konst ded' ledigheyd verfoeyen,
Op dat de jonge Jeugd zou wezen onderrigt,
En heeft myn traege Penn' tot 't digten hier doen vloeyen,
Zoo dat in korten tyd dit Boeksken is gestigt;
Nogtans onweerdig ben de schoenen te ontbinden,
Van die zyn hoog vermaerd in Reden-ryke Konst,
Ik my gelyken mag met regt by eenen blinden,
't En waere niet voldaan, had ik het noyt begonst;
Want noyt PARNASSI-BERG en heb ik op getreden,
De MUSEN altemael, die zyn my onbekant,
En PHOEBUS heeft my niet door zyne wyze reden,
Een ligt-vloeyende maet' der Digt-styl ingeprent:
Noyt en heb ik geproefd van HELICONS Fonteyne,
Waer uyt dat PEGASUS, met slagen van zyn voet,
Voor eerst doen vloeyen heeft het water klaer en reyne,
Het welk als honing smaekt, als suyker even zoet.
Ik weet wel dat zy kan, door haere wonder kragten,
Verwekken myn gemoed, verlichten mynen geest,
Zy kan den simpelen ook geven goed' gedagten,
't Gen' ik in dit kleyn werk van doen had aldermeest.
Het is nu al te laet, om daer van te gaen smaeken,
Die daer van heeft geproeft, de Konste niet benyd,
Een Meester en zal noyt een jong Gezel verzaeken,
Die hier zyn beste doet, uyt 't best' en ziel-profyt.

M. J. DE KNEB.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN.

HERT-GRONDIGEN OPDRAGT,

G E D A E N A E N D E N

KONST-MINNENDEN HEER, D'HEER

NICOLAIS VAN RENYNGE,

ZOONE D'HEER FERDINANDI,

P R I N C E

Der wyd-vermaerde en hoog-beroemde Reden-ryke Gilde

V A N D E N

HEYLIGEN VICTOR,

G E Z E Y D

LANGHOIRS-VICTORINNEN,

BINNEN DE STAD VAN POPERINGE, ONDER DEN EER-TYTEL:

VICTORES REDDET SPIRITUS,

Als nu de vierde Eeuwe van de instellinge der zelve GILDE.

UWe zoetaerdigheyd, uw minzaamheyd van wezen,
Der wederliefde Israël die lang ons hert door-brand,
Uw voegelyk vernuft, van groot en kleyn geprezen,
Waerom gy zyt vermaerd door g'heel het *Perse-land*;
Heeft myn zwaarmoedig hert verlicht en doen verkloeken,
Bevryd van alle vrees, om met oodmoedigheyd,
Onder uw vleugelen, uw bystand te verzoeken,
Waer op den vasten grond van myn betrouwen leyd;

Uw Princelyken Staet, uw wyzelyk regieren,
 En uw welsprekendheid in *Reden-Ryke* tael,
 En uwe geestigheid in zeden en manieren,
 Wezende 't OPPER-HOOFD der *VICTORINNEN-ZAEL*:
 Geeft my de stoutigheid, om uw gemoed te wekken,
 Om dezen *Spiegel* nieuw, van goeder hand t'ontfaen,
 Waer in de Jongheid kan aenschouwen haere vlekken,
 Is 't dat zy mag door u in zyn' gedaente staen.
 Wat is een *Spiegel* nieuw? Dan broos en ligt om breken,
 Als hy is onbekleed, en zonder vasten band,
 Zal wezen maer bekwaem om in een hoek te steeken,
 Is 't dat hy missen moet uw goeden onderstand;
 't Is geen Parysche werk; hy is van kleynder weerden;
 't En is geen fyne stof, en is niet schoon bevrogt,
 Wanneer dat eenen PRINS geweerdigt hem t'acnveerden
 Hy zal gemeynelyk van ander zyn gezogt.
 Daer is bekwaeme stof, is 't dat het mag gelukken,
 Te wezen wel beschermt door uw voorzigtigheid,
 Om vier duyst *Spiegelen*, en nog meer uyt te drukken,
 Door uw bevel alleen, 't kan zyn in 't werk geleyd;
 De ongeschaefde Jeugd, die zal ten allen tyden
 Met een dankbaerig hert verheffen uwen NAEM,
 Ik hoop' aen all' de gen' die hier geen deugd benyden,
 Dat dezen *Spiegel* nieuw zal wezen aengenaem.
 Ontfangt hem dan in dank, in 's Heerens Naem gezonden,
 Ik bidde dat hy mag door u wel zyn bewaerd,
 Bevryd van vlek en nyd, en blyven ongeschonden
 En dat Godt ons te zaem van alle kwaeden spaerd.

ZIEER BEMINDEN ZWAGER,

U-L. Oodmoedigsten Dienaer,

IN CHRISTO,

FR. FERDINANDUS LOYS.

UZY TOEWENSCHINGE UYT ZUYVERE EN WAERE AFFECTIE,
 VAN DEN RYM-KONSTIGEN AUTEUR.

Wanneer dat *Jacob* was, door 's Vaders last getreden
 Nae *Laban* zynen Oom, om de vraek-listigheden
 Van *Esau* te ontgaen, heeft hy door *Morpheus* geeft
 Naer *Phœbus* ondergang, tot rust geneygd geweest.
 Alsdan lees' ik dat Godt een Leer' heeft doen vertoonen
 Aen *Jacob*, die van d'aerd' kwam tot aen d'Hemel-troopen,
 Langs waer het Engels-Heyr afkwam nae 't aerdsche dal,
 En klom dan weder op nae zynen Opper-Al:
 Als ik, EERWERDIG HEER, doorblader' uwe werken,
 En des-zelfs inhoud met ryzinnigheid aenmerken;
 Met regt ik zeggen mag, dat dit is eene Leer,
 G'lyk eertyds wierd vertoon d'aen *Jacob* van den Heer.
 Want dus gezaemendlyk, al d'Heyl'ge Vaders zeggen, (a)
 Dat Godt den Heer hier door aen *Jacob* wild' uytleggen,
 Hoe dat den Mensch zig-zelfs op d'aerd' versterven moet,
 Of daelen door oodmoed, die klimt nae 'teenwig goed.
 Aldus toont gy aen ons, hoe elk zig moet begeven,
 Langs dees' godd'lyke Leer', als gy in 't licht komt geven
 Den Gulden A. B. C., die g'lyk als sporten zyn,
 Langs welk' men daelen moet, eer men nae Godts Aenschyn
 Daer naer opklimmen wilt: elk Letter komt te hand'len,
 Of sport' van uwe Leer', wat weg den mensch moet wand'len;
 Wat deugd hy oeff'nen zal, wat kwaed hy laeten moet;
 Hoe hy vleesch, will', begeert', moet treden met den voet.
 Dus elk door uwe Leer', kan zig voor oogen stellen,
 Wat zonde, wat misdaed, wat kwaed hem leyd ter hellen.
 Hier tegen leert gy ook, het goed, de liefd' en deugd,
 Of geestig' oeffening aen teer' en jonge Jeugd.
 Zoo dat gy dit hoog-schrift, den naem; niet zonder reden,
 Van eenen SPIEGEL geeft; want ieder mensch zyn zeden,
 De straffen van het kwaed, de glorie van den Heer,
 Des vleeschs verryffenis, aenschouwt 't zaem in dees' Leer',
 Als in een Spiegel-glas, het gen' (zoo staet beschreven
 Door den Apostel zelfs) als den draed van dit leven,
 Door de vreed' *Atropos* zal afgesneden zyn,
 Men dan niet en zal zien, als in een spiegel-schyn,
 Maer aenzygt aen aenzygt. (b) Dog met dees' Godes Schriften,
 Al is 't dat gy de Jeugd alleen komt te begiffen,
 Nogtans 't zy Vrouw of Man in Houwelyken staet,
 Hoe dat hy leven moet, vind' eenen goeden raed:
 Als ook den ouderdom. Ach! wierd nu eens verzeen
 't Verblind, dwaes Heydenom, ten zoud' niet (als voor dezen
 Van *Moyfes* met veel smaef, die nogtans 't Woord des Heer',
 Voor ons geschreven heeft) zeggen: dat deze Leer'

Gen. Cap.
27. & 28.
v. 12.

(a) S. Ben. in
Reg. Cap.
de Humili-
tate.

(b) 1. Cor. Cap.
13. v. 12.

Dus veel voorhoud, nogtans, zonder iets te probeeren:
Want die met ryp gemoed dit werk wilt diep grondeeren,
Hy ondervinden zal, dat reden niet alleen,
Maer ook met 't Heylig Schrift, en Vaders in 't gemeen,
Zyn van dees' *Jacobs Leer*' als de geëgte schraegen,
Die al des sporten kragt, weder en onderdraegen.
Waerom *Red'ryken Heer*, zoo lang dat *Lachesis*
Spint uwen levens-draed, tot voorder onderwys.
Wy door de schagt een Werk van uwen geest afwagten,
Hoe wel gy wilt U-zelfs in *Phœbi Konst* veragten;
Want dit gy vooren-stelt in waer' oodmoedigheid,
En dus met *Leer*' en daed, klimt gy nae d' eeuwigheid.

FR. T. VAN URSEL. R. S. A.
Onder Ken-spreuk:
B. M. C.

NEEP-DIGT,

Tot Lof van dit Konstig RYM-WERK.

NAer dat ik met vermaak, dit Werk hebbe gelezen,
En grond'lyk overzien; ondankbaer zoud' ik wezen,
Zoo myne Muza niet wat zonge tot den lof
Van zoo een weerde stuk, en zoo verheven stof,
Dit zien de kinders aen, als zynd' hun toegeschreven;
Maer een getuygenis' der waarheyd moet ik geven,
En zeggen, dat dit werk, een ongeleerden man,
Kan maeken zede-ryk, de deugd aenwyzen kan,
Dit glas van fyn Crystael, word hier gesteld voor oogen,
Een glas dat niemand vleyd: die niet wilt zyn bedroogen,
Ziet dezen Spiegel in: hier zal hy zien de deugd,
In haeren klaeren glans, in haere volle jeugd.
Zoo zyn vernuft begrypt, al wat hier valt te lezen,
Niet zal hem vallen voor, 'tgen' niet verdient geprezen,
Als dienstig voor de School, ja dienstig voor de Kerk,
En met een woord gezeyd, vry meer als kinder-werk,
Nog mag ik wel te regt, met lauter waarheyd zeggen,
Dat elk goedkeuren zal, en niemand wederleggen,
Die dit Rym-konstig stuk zoo wel geschilderd heeft,
Met d' algemeyne stem, is weerdig dat hy leeft.

ANDER NEEP-DIGT.

Toegezonden aen den goed-gunsten Lezer.

Die van den weg der deugd zyt doolend' afgeweken,
Ziet dezen Spiegel in, aenschouwt hier uw gebreken,
En al wat 'Godt mishaeft: dees' opent u de baen,
Om door een goed berouw, den Hemel in-te-gaen.
Stelt uwe betering' niet uyt, zelfs tot den morgen;
Zoo gy gerust wilt zyn, en vry van zwaere zorgen:
Misschien zal d'eersten nagt affnyden 's levens draet,
Waer naer dees' Spiegel u niet komen zal ter baet.
Eer u de spraek begeeft, versmaed 't geschreeuw der raeven;
Zoo gy bereyken wilt de lang-gewenschte haeven:
Verkeert den Cras in ras, en maekt dat dezen dag,
Hoe klaer hy immers schynt, voor altyd schynen mag.

N. VAN REYNINGHE.
't Betrouwen is op Godt.

DEN AUTEUR

AEN DEN

GOED-GUNSTIGEN LEZER.

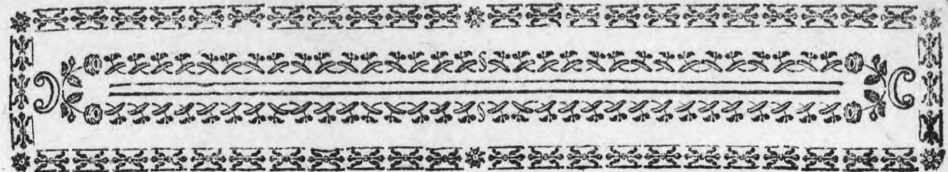
NOyt hebb' ik den naem gelezen,
Wie den vinder zoude wezen,
Of wie dat den eersten was
Konstenaer van 't Spiegel-glas.
*Abiolack** wist te maeken,
In de Spiegels wonder zacken,
Waer in menig wys verstand,
Lag gelyk een schip op 't zand;
Twee aenzigten in 't beraemen,
Zag men in een Spiegel 't zaemen,
't Eene levend' 't ander dood,
Was dit niet een wonder groot?
Galiënus heeft geschreven,
Aen wie men geloof mag geven,
* Spaenschen Edelman.

Hoe dezen *Abiolack*,
Schepen ook in brande stak,
In het midden van de baeren,
Door zyn Spiegel-konst ervaeren,
Zoo dat niemand zyns gelyk,
Als dan was op 't aerderyk.
Ptolomeus schryft voor wonder,
Dat in een Spiegel bezonder,
Een menich zoo veel hoofden zag,
Als zyn ueren op den dag.
Men vind Spiegelen gemeyne,
Overal, zoo groot' als kleyne,
Die vertoonen 't hoofd ter aerd,
En de voeten opperwaerd,

Waer in hun de schoonste Vrouwen,
 Leelyk en mismackt aenschouwen,
 Waer m'in ziet een ezels-hoofd,
 't Gen' mag zeker zyn geloof.
 Men vind Spiegels die verichoonen,
 En een bly gelaet vertoonen,
 Waer in menschen door den schyn,
 Meerder als in wezen zyn.
 Spiegel nog van wonder dingen.
 Die ik al niet voort wil brengen,
 Als lanteerens-de-magie,
 Met meer ander spookery'.
 Maer ik wil van Spiegels spreken,
 Waer in men ziet zyn gebreken,
Socrates dees vooren leyd,
 Als hy zyn Discipels zeyd:
 Spiegelt u gy schoon van leden,
 Weest in werken schoon van zeden,
 Zyn uw leden heel mismackt,
 Schoon en frisch, door deugden raekt,
 Spiegels zyn niet om 't pareeren,
 't Hayr te krullen en friseeren,
 Maer om in te zien de Wet,
 Die den Heer ons vooren zet.
 In te zien de dood en 't leven,
 En wat ons de dood zal geven,
 Hoe hy, die godvrugtig leeft,
 Geen' kwaed' dood te vreezen heeft;
 Hoe men moet in deugden wand'len,
 Zuyver en regtveerdig hand'len,
 En niet doen tegen 't Gebod,
 Van den alderhoogsten Godt.
 Die dit Boeksken zal door-lezen,
 Het zal hem een Spiegel wezen,

Waer in een opgaende kind,
 Zyn bedryf en leering vind.
 Daerom heb ik 't laeten drukken,
 Op dat men zoo veel hoofd-stukken,
 Meer als uren op den dag.
 Tot profyt aenschouwen mag.
 Spiegel hier in, gy zult leeren,
 Om te komen eens tot eeren,
 Spiegelt wat is kwaed of goed,
 Wat gy doen of laeten moet.
 Hoe gy moet van jongs op-paffen,
 Om in deugden op te wassen,
 Geen verkeerde wegen gaen,
 Regt op uwe voeten staen.
 Dogters, Jongmans, Mannen, Vrouwen,
 Moogt dees' Spiegel ook aenschouwen,
 Leeft dees' Gulden A. B. C.
 Tot het eynde van de Zee,
 Vind gy in den Spiegel vlekken,
 Moogt nae ander winkels trekken,
 En koopt daer een Spiegel-glas,
 Dat u beter komt te pas.
Momus met zyn onderzaeten,
 Zal wel weten wat te praeten,
 Dat dees' Spiegel kleyn van schyn,
 Zal voor jong en ander zyn,
 Voor gy zult myn werk benyden,
 Ik moet opentlyk belyden,
 Dat het komt uyt klyten aerd,
 Die niet ligt goed' vrugten baerd,
 Is den Digt wat te mispryzen,
 Hy diend maer om 't onderwyzen,
 't Is alleen de Moeder-tael,
 Slegte woorden plomp en kael.

A.

Agten.

*Agt dees' Regels die u stieren,
 Zoo tot Godt als goed' manieren.*

DEN geest des mensch gelyk de aerd'
 't Is 't dat zy goed' brugten baert' /
 Bregt dikwyls d'isels / doenen voort /
 Als zy niet wel geploegd en word.
 2 Ten voordeel in uw spreken zyt /
 Van geesteliken r'allen tyd /
 Dat uwe tonge noyt versmaed' /
 Den weerden geesteliken staet.
 3 Tot wat een zaek dat g'u bereyd /
 Doet die met groote zedigheyd.
 4 Wanneer dat gy by menschen zyt /
 Uw tonge van veel spreken myd.
 5 In tegenspreken zyt niet ligt /
 In zacken meest van kleyn gewigt.
 6 Spreekt weder mensch liefsalig aen /
 Dit niet mag buyten maecte gaen.
 7 Bespor ook niemand wie het is /
 Of van wat een gestelken is.
 8 Bersp't niet zonder onderschepd /
 Maer wel met een oodmoedigheyd /
 Eer gy een anders seplen zegt /
 Ziet eerst wat u in 't herte legt.
 9 Zult met den blyden blyde zyn /
 En droebig met die zyn in pyn /
 Maekt dat gy zoo het volk behaegt /
 Op dat'er niemand van u klaegt.
 10. Door dat g'u tot het spreken zet /
 Stort eerst tot Godt een goed' gebed /

Op dat uw' tong niet spreken mag /
 Ten zy het s'recht tot goed' gedrag.
 11. Beschuldigt niemand zonder nood /
 En zonder reden wonder groot.
 12. En zegt noyt van u zelven let ;
 Waer dooe u lof en eer geschied ;
 Keent niet op uwen wyzen raed /
 Op uw' geboort' of grooten staet /
 Ten zy dat 'hebt een goeden vriend /
 Aen wie dat zulke reden diend ;
 Gy zult van pepzen met oodmoed /
 Dat u den Heer dit zeggen doet.
 13. En spreekt noyt met een hittigheyd /
 Maer zoetsens uwe reden zeyd.
 14. Godvrugtig zyt in alle zaak' /
 Ja in gezelschap van vermaekt /
 Gy zult onvlieden twist en haet /
 En woorden van verschillen kwaed.
 15. Geeft aen niemand geen bescheed /
 Ten zy van 't gene dat gy weet /
 Ten zy gy daer toe zyt gebragt /
 Of u de reden daer toe jaegt.
 16. Als m'u sprekt van godtbrugtigheyd
 Tuffert toe met oodmoedigheyd /
 Als een discipel / hoort belceft /
 Aen wie den meester lessen geeft.
 17. Wanneer gy hyd tentation groot /
 Klaegt aen den Siegt-daer uwen nood /

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

En uwe krankheyd hem bekend /
 En uwe pynen zonder end.
 Op dat hy u geest goeden raed /
 Tegen de helich liden kwaed.
 18. En zyt noyt uwe haemer moe /
 Ten zy gy reden hebt daer toe /
 En als gy uyt de zelve gaet.
 Bid dat den Heer u niet verlaet.
 19. En eet nog drinkt ter geene tyd /
 Ten zy gy Godt gedagtig zyt.
 20. Doet alles of Godt waer present /
 Zoo word de ziel tot Godt gewent.
 21. En maekt noyt uw gehoor bereyde /
 Als men kwaed van een ander zeyde /
 't En zy het uw' persoon aengaet /
 Gy doet u nog iemand kwaed.
 22. En doet geen zaek die u behaegt /
 't En zy gy die aen Godt opdraegt /
 't En zy gy zegt: o goeden Heer!
 Onsfangt dees wecken 't uwer eer'.
 23. Wanneer u hert vol vreugden staet /
 Lagt niet ten waer in middelmaet /
 Dat uwe vreugd zy vol oodmoed /
 Die geen schandael aen ander doet.
 24. Wilt ooberdenken 't allen tyd /
 Dat gy een anders dienaar zyt;
 Popt dat gy Christus in hun ziet /
 Op dat hun lof en eer geschied.
 25. Doet alles door gehoorzaamheyde /
 Of het u Christus zelve zeyde.
 26. Ter aller uere / in aller zaek /
 Zult onderzoeken met vermaek /
 Wat sepien dat gy hebt gedaen /
 Wat zonden in uw' ziele staen /
 Berispt u zelden dan van 't kwaed /
 Gy dus den weg der deugd ingaet.
 27. En pepst noyt op een anders kwaed /
 Alle huime deugden gaede staet /
 Waer pepst op 't gene gy misdoet /
 Dees raed die is u wonder goed.
 28. Het grooten lever 't allen tyd /
 Om Christus wil berduidig lyd.
 29. Wanneer den dag is door gebragt /
 Pepst wat gy 's morgen's hebt gedagt /
 Doet dit met groote zorg altyd /
 Het zal u dienen tot profyt.
 30. Waer med' dat Godt uw geest beruult /
 Sorgvuldig die bewaeren zult /
 De goed' geprezen van gelijch /
 Die zult gy stellen in practij.

31. Het eenig wezen moogt gy blien /
 Is 't zaeken dat het mag geschien /
 Om dat het is voorbal van kwaed /
 Dat zontpds wil gebaeren staet.
 32. Leest dikwils uwe regels goed /
 Te welke gy kolbrengen moet.
 33. Pepst op de wysheyd van den Heer /
 En op de schepping menig heer /
 Dit zal u dienen tot een stof /
 Om hem te geven eeuwig lof.
 34. Ontlast uw hert in alle zaek /
 Permt maer in Godt alleen vermaek.
 35. Bedekt uwe godbruytighheyde /
 En toont noyt wat in 't herte leyde.
 36. Zoo gy tot Godt met lever leest /
 Dit niemand opt te kennen geest /
 Ten zy het zontpds wezen moet /
 En u den nood dit zeggen doet.
 37. En zegt noyt van het een kwaed /
 Als 't dat 't u niet aen en staet.
 38. Weest aen tafel wel gemanteld /
 Met d'oogen hier en daer niet zwerd.
 39. Overlegt wel in uw gemoed /
 Des Heeren Tafel die ons voed /
 En wat dat is het Hemelich Brood /
 Waer toe ons Godt zoo dikwils nood /
 Uw oogen dan met een oodmoed /
 Naer dees heylig Tafel doet /
 Bekleed uw ziel met alle deugd /
 Op dat gy plaats daer hebben meugt.
 40. Door zeker moet het zyn geloofd /
 Dat Christus is ons opper-hoofd /
 Als gy uw opper-hoofd spreke aen /
 Pepst / dit moet Christo zyn gedaen /
 41. Het gene raekt de zeden aen /
 Doet dat hoor al mag zyn gedaen.
 42. En maekt noyt geen gelijckis /
 Dat het van d' een of d' ander is /
 Die meer of minder is van staet /
 Zulck een gelijckis is kwaed.
 43. Wanneer men u berisping doet /
 Zult die ontfangen met oodmoed /
 Bedankt hem voor de goede leer /
 Bid dan hoor hem den opper-heer.
 44. Wanneer een obersten led zegt /
 Of last op uwe schoubers legt /
 Zyt onderdaenig en zwaygt stil /
 Pepst dat is heylig zynen wil.
 45. In alle zaek curieusheyd liden /
 Dat u niet raekt / en agt het niet.

46. Pepst wel op den voorleden dag /
 En doet daer van een groot beklag /
 Pepst hoe dat is den tyd vergaen /
 Sonder veel deugd 't hebben gedaen /
 Waer door men van den hemel wind /
 En zyt boortren zoo niet verblind /
 Tegen de dood is geenen schuld /
 Daarom leest zoo gy sterben wilt /
 47. Als men u let gebied te doen /
 Wilt u daer naer met haesten spoen /
 Ten zy het waer tegen 't g' bod /
 Van onzen alderhoogsten Godt /
 48. Zyt blij van geest en zoet van spraek /
 Doet uwe wecken met vermaek.
 49. Sterft uwe ziel en blij gemoed /
 Tot Godt door liefd in overbloed /
 Ter aller ueren van den dag /
 Op dat uw hert verzaeten mag.
 50. Om hieeren nog om eten braegd /
 Ten zy den nood u daer toe draegd /
 51. Zyt in oodmoedigheden groot /
 Oek om te liden tot'er dood.
 52. Sterft uw ziel tot alle deugd /
 Die aen den Heer behaegen meugd /
 En wat gy pepst en wat gy doet /
 Draegt alles op aen Jesus zoet.
 53. Aen ander toont een blij aenschyn /
 Waer zult streng op u zelden zyn.
 54. Op heylig-dagen let voortaen /
 Wat deugd dat zy hebben gedaen /
 Die nu van Godt met zaligheyd /
 Bekroond zyn in der eeuwigheyd.
 55. Zorgt altyd voor gy slaepen gaet /
 Of uw gewisse effen staet.
 56. Wanneer gy 's morgen's broeg opstaet /
 Eer gy uyt uw slaep-kamer gaet /
 Vermerkt des werelds ydelheyd /
 Die menig mensch ter hellen leyde /
 Dan waer dat gy gekomen zyt /
 Waer in vergaen zult met'er tyd /
 Dit zal u wezen een vermaen /
 Om wel uw Heer en Godt 't ontfaen.
 57. Als gy in groote gramscheyd zyt /
 Gy moet verwagten weynig tyd /
 Van te berispen met'er daed /
 Dat gy niet buyten regel gaet.
 58. Om te volmaektheyd van de deugd /
 Werkte zoo veel als gy konc en meugd.
 59. Print 's Heerens vrees in uw gemoed /
 Want hy de ziele leven doet.
 60. Wezlet hoe dat de wereld gaet /
 Dat niet bijst vast in eenen staet /
 Daer 't al vergaet en henen vlied /
 Waer Godt den Heer verandert niet.
 61. Kiest een Diegt-vader streng en wys /
 En volgt in alles zyn adwys.
 62. Als gy u maekt tot Godt bereyde /
 Bid om zyne barmhertigheyde /
 En met een herte goedertier /
 Een gaede braegt particulier.
 63. Verkiest Joseph voor uw patroon /
 Want hy vermag veel by Godts troon.
 64. Zyt gy in pynen of droefheyd /
 Verlaet noyt de godbruytighheyde /
 Werstaet den dubbel in 't begin /
 Die ons blaest dupst geprezen in /
 Schept enen geest en nieuwen moed /
 En veel meer als te hooren doet /
 En gy zult zien van sonden aen /
 Dat u den Heere by zal staen.
 65. En spreekt van uw' tentation niet /
 Van kwaed' gebreken en verdriet /
 Op dat dit noodeloos beklag /
 Tot naerdeel u met dienen mag.
 66. Pepst dat den mensch maer een ziel heeft /
 Geduertig voor den sterf-dag beeft /
 En dat gy maer eens sterben zult /
 Als wezen zal den tyd verbult /
 Pepst dat uw leven is seer kort /
 Het gen' zoo lang bestorben word /
 En daer' maer een hemel is /
 Een hel voor eeuwig duyfsteris /
 Zoo dit wel in uw zinnen staet /
 't Zal u bevreuden van veel kwaed.
 67. Dat uwen wensich zy Godt te zien /
 Uw breeze van niet te geschien /
 Uw droefheyd dat gy hem niet ziet /
 Uw blydschap die de ziel toebied /
 Dat gy hem genieten zult /
 Als gy in deugd uw tyd verbult.
 68. Zyt genegen niet tot slaepen /
 En om volle rust te raepen /
 Want die veel by dage slaep /
 Zontpds groote ziekte raep.
 69. Sndert uw tong ten allen tyden /
 Wilt u van veel spreken myden /
 Die zuygen en hooren kan /
 Passeert voor een celph man.
 70. Ziet gy iemands kwaed' manieren /
 Laet dezen alleene zwieren.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

12
 't Is ook de reden men verlaet /
 't Geen is aengensam en kwaed.
 71. Die u mint / wit hem verminnen /
 En vriendschap met vrienden winnen /
 En zegt noyt van iemand led /
 Waer doot hem oncer geschied /
 72. Zyt niet haestig in 't belooben /
 En zoekt niemand te verdooben /
 Zegt de daed van ander goed /
 Maer niet wat gy zelue doet.
 73. En tragt niemand te verdrukken /
 'n geluk vreesst ongelukken /
 Wenscht noyt naer een anders dood /
 Om voordel en baete groot /
 74. Gheeft den armen kleyne gaeben /
 Wilt dees in uw herte gaeben /
 En met dankbaerheyt aenbeerd /
 Of het waer wel duyst pond weerd.
 75. Hebt gy by u geen trezooren /
 Pijnt dat gy zyt naecht geboren /
 't Is uw armoed' met gebuld /
 's Hemels loon ontfangen zult.
 76. Na vermogen zyt Bemhertig /
 Over d'arme zeer teerhertig /
 Zoo kuypt gy Bemhertigheyt
 Van Godt / loon en zaligheyt.
 77. Die met woorden zoet beproeben /
 Om een ander te bedroeben /
 Bewen op een kwaede grond /
 't Heert moet wezen als den mond.
 78. Gy moogt noyt de daed bedryben /
 Dat m'een ander zoudt beklyben /
 Aelph is 't dat men verbied /
 't Geen men in zyn eegen ziet.
 79. Macht geen twisten nog vershillen /
 Want zy doen de liefde stillen /
 De cendragt de liefde voed /
 En geeft veeugd in het gemoed.
 80. Als gy dwyffelt zult niet spyken /
 Waer door gy kunt vriendschap breken /
 En het waere stet bescheed /
 Als gy niet de waerheyt weet.
 81. Houdt niet luttel u te vreden /
 Verfoept d' overbloedigheden /
 't Schijp is beter op de see /
 Als in 't midden van de see.
 82. 't Gen' mishaegd uw' megezellen /
 Dit aen niemand moet vertellen /
 En in nood braegt goeden raed /
 Aldus noyt te verre gaed.

83. Van waerzeggers zulke lieden /
 Draegt noyt wat u zal geschieden /
 Godt den Opper-Heer van al /
 Weet wat u gebeuren zal /
 84. Iemand's lever onderzoeken /
 En boogaenden twist verbloeken.
 't Is een teken van een man /
 Die niet ligt vergeten kan.
 85. Die zig loof of zal misprezen /
 Zal men agten een onwpen /
 En die klappen iemand doof /
 Zal men geuen geen geloof.
 86. Hebt gy ene kwael verholen /
 Zy moet stille zyn bedolen /
 Men een eerbaer medecyn /
 Zoo gy wilt genezen zyn /
 87. Gy die zondigt door het drinken /
 Zuppen zonder agterdrinken /
 Die te zeer den buyk opulden /
 't Is alken zyn eegen schuld.
 88. Draegt wel zorg voor uwe siele /
 Want wie weet of het geuele /
 Dat gy zorgen zoudt te laet /
 Want ons tyd als rook vergaet.
 89. Recmt geen agt op valsche droomen /
 Die by nacht u overkomen.
 Droomen is maer ydel schyn /
 Maer als den droom waer zal zyn.
 90. Zoo gy komen wilt tot eeren /
 Doet uw best om wel te leeren /
 Anders naecht het ougemak /
 Of misseghien den bedel-zak.
 91. 't Agterklappen zult gy vlieden /
 Want het mag geenzins geschieden /
 Daar is niet zoo wonder teer /
 Als beroeben iemands eer.
 92. Met verduyghheyt verdraegen /
 De regt wel verdiende plaegen /
 Gy die kwaede werken doet /
 Zelfs den regter wezen moet.
 93. Eert uw' Ouders / een lang leven /
 Versloft u den Heer te geuen /
 Staet hun by in allen nood /
 Zult hebben verdiensten groot.
 94. Leert geduerig goed' manieren /
 Leert niet traeg zyn als de mieren /
 Niet in maet 't geene Godt u geest /
 Noyt als enen verhaert leest.
 95. Zoekt de winst in uwen handel /
 Maer gaet regt in uwen wandel /

Of Gulden A. B. C.

13

En tragt nae een goeden vriend /
 Die u van zyn bystandt bindt
 96. Zoo gy leden wilt in rusten /
 Verfoept Demus met haer lusten /
 En doet geenen overdaed /
 Want zy is haer mede-maet.
 97. d' Oude lieden zult gy eeren /
 Schoon zy tot hun kindsheyd keeren /
 Leert een konst van winst of baet /
 Eer uw jongen tyd vergaet.
 98. Leert / onthoud / zondere vergeten /
 Zyt beschaemt van niets te weten /
 Leert 't gen' in den ouden dag /
 U te passe komen mag.
 99. Die geuensd zyn en stil zuppen /
 Zult van hun een af-keere kuypen /
 Van een vriend die u bedriegt /
 Of wel schaeldelph beliegt.
 100. Komt het goed van u te bligten /
 Gy en moet daerom niet zugten /
 De Fortuyn is ongelph /
 Heden arme morgen ryph.

Agterklappen.

Agterklap is zeggen blaeme,
 Van een anders eer en facme,
 Als men agter rug iet zeyd,
 't Gen' verholen is verspreyd.
 Schoon men niet de waerheyt mindert,
 Niemand's eer mag zyn gehindert,
 Moogt het goed noyt doen verstaen,
 Door kwaed' meyninge gedaen.
 Moogt uw Naesten noyt aenracken,
 En opleggen valsche zaeken,
 En door listen zwygen 't goed,
 't Gen' uw even-mensche doet.
 Agterklap zyn groote zonden,
 Als de zaeken zyn bevonden,
 Te wezen van groot gewigt,
 En ter wereld niet zoo ligt.
 Ach! men vind zoo veele lieden,
 Die gedueriglyk bespieden,
 Hoe een ander mensche leeft,
 En zelfs duyzend fauten heeft.
 Al die geerne oordeel sryken,
 En het wit met zwart gelyken,
 Man'en eeriye Vrouw,
 Doen passeeren voor ontrouw:
 Regts-geleerde, Advocaeten,
 Voor ezels en ydel vaten;

Dogters in de deugd befaemd,
 Die men siber-dillen naemd.
 Religieuze goede zielen,
 Durft men stellen by de sielen!
 En een deugdige Edelman,
 By die meer als anders kan!
 Is'er iemand ryk bedegen,
 Godt weet waer hy 't heeft gekregen,
 Kleyne dieven hangt men op,
 Groote vallen door het strop.
 Niemand en gaet langst de straeten,
 Of moet van zyn pluymen laeten,
 't Tongen vermaledyd!
 Die zoo ligt in 't klappen zyt.
 Men kan dieven beter lyden,
 Die steelen van alle zyden,
 Kleeren, alderhande goed,
 Dan men agterklappers doet.
 Het goed kan men in zyn leven,
 Lightelyk nog weder geven,
 Maer iemands gestolen eer,
 Kwaelyk of wel nimmermeer.
 Agterklappen is dood-slaegen,
 Den menich is nae 't graf gedraegen,
 Hy is voor de wereld dood,
 Die is van zyn eer ontbloot.
 De tong is om Godt te loven,
 d'Opper-Heere van hier boven,
 Die een anders eere schend,
 Heeft de tong van een serpent.
 Heeft het serpent niet bedrogen,
 Alswanneer het heeft gelogen,
 Was't niet de serpentische tong,
 Die den duyvel zelve dwong?
 Agterklap, zyt niet verbolgen,
 Is den duyvel zels naervolgen,
 Agterklappers tonge deert,
 Veel meer als een vinnig zweerd.
 Wilt gy geenen lof uytsprecken,
 En verteld ook geen gebreken,
 Eer gy zegt van ander kwaed,
 Peyst eerst op uw eygen staet.
 Hoord Salomons woorden schoone:
 Vrees den Heere, mynen zoone,
 Van de agterklappers vlied,
 Anderzins naecht uw verdriet.

Agterhouden.

Agterhouden 't zy wat zaeken,
 Die u geenzins aen en racken,

Is een teeken wonder kwaed,
Dat uw zin tot steelen slaet,
Als uw ouders u gebieden,
Iet te draegen aen de lieden,
't Zy gebak of eenig sruyt,
Noyt moogt gy ied nemen uyt.
Voor wie dat gy iet zult draegen,
Wagt u van daer aen te knaegen,
Weet dan men in zulk geval,
Precies alles tellen zal.

Aelmoessen.

Zult geerne de arme draegen,
Die voor uwe deure klaegen,
En die vraegen in den nood,
Alleen om een stuksken brood;
Zegt niet, Godt wilt u bewaeren,
Zonder Moeder 't openbaeren,
En spreekt hun niet kwaelyk aen,
Peyft ook om uw brood te gaen,
Wie den armen mild'lyk geven,
Godt is hun ook toegedreven,
Noyt en mindert hy zyn goed,
Die veel aelmoessen doet,
't Zyn de woorden van den Heere,
Die ons geven deze leere,
Wie de zelve niet gelooft,
Is van 't waer Geloof beroofd.

Aenbidden.

Voor alle werken aenlid Gods,
En volgt zyn vbet en zyn gebod,
Vraegt zynen bystand, op dat gy
hem dienen moogt met heeren bly,
Op dat gy van uw jonge jengd,
Beel moogt opgevegen in de denjg.

Aengenaem.

Trogt aengenaem te zyn aen Go't an alle menschen,
Gy kondt niet meer op aerd, nog in den hemel wenschen
Wie Godt is aengenaem, die bezit alle goed,
Misbaigt by aen den mensch, dit luttel agten moet.

Aenlokken.

Lact u nimmermeer aenlokken,
Voor den lust van lekker brokken:
Voor het vleggen van een vrouwe,
Sic u gausch bederven zou;

Vlied de plaetgen en de huyzen,
Saece ze 't lurscken uytpluizen,
Saece ze geven kvaeden raed,
En u pruzen hoven maet.
Saece ze seeren tot hun bringen,
Vbgn en Bier, en ander dingen,
Egere, Boete, Vleesch, en Blom,
Vbaer med' gy zet vbellekom.
Sic u zulke boor oogen leggen,
Ez moct hun dees reden zeggen:
Vbist gy, dogter, man of vrouwe,
My dan brengen tot ontrouwv?

Aenroepen.

Aenroept uw Heer en Godt in nooden waer' ellenden,
Roept met een reyn gemoed, by zal u bystand zenden,
En noyt verlaeten zal, die hem niet en verlaet,
Bid om dat zalig is tot uwer ziele baet.

Aenzigt.

't Aenzigt moct zyn zoct van vbezen,
Schoon gebassessen, net en klace,
Of het eenen Spiegel vbaer:
Vbant uyt 't Aenzigt ic te lezen,
Van vbat aert dat ic een kind,
't Een' men zomyde andere vind.

Aenspreken.

Als gy eenig mensch sprekt aen/
Dit moet niet beleefheid g'en/
Met den slinkier hand den hoed/
Dals tot uwer borst sfoet/
Diet met d' handen bepd' te gaer/
Dit zal wezen zoo eerbaer.
Noyt hem op uw schouderg lepd/
Want 't is een oneerbaerhepd/
Op uw rug/ boor uw aenzigt/
Zulks doen kinders ongerigt.
By wat menschen gy zult staen/
Siet niet sterke in 't aenzigt aen/
Noch en ziet niet aen een kant/
Of van ziden nae het land.
Want die is een trecken kwaed/
Daer ic niet wel en gaet/
Met uw oogen zedig ziet/

Afblyven van Schoole.

Kinders die van school afblyven,
En elders hun tyd verdrayven,
Die hun ouders doen verstaen,
Dat zy weerfing schoole gaen.
Die hun meesters ook bedriegen,
En gedrukte leugens liegen,
En die loopen vagebond,
Vrugtelos beel stracten rond.
Men moet die staen in de tanden,
En de billen fraey verbanden,
Doen behooven op weer straf,
Van noyt meer te blyven af.

Afdaelen.

Kind zoo gy komt af te daelen,
Of wel door uw ouders dwaelen,
Of door oorlogs zwaeren druk,
Of door bitter ongeluk.
Zegt noyt waer zulks niet bedreven,
Ik zou ryk en weeldig leven,
Bid maer om uw zaligheyd,
's Werelds pragt is ydelheyd.

Afgunstig.

Geens anders welbaerd noyt benpd/
Maer u staeg in geluk verblpd/
Al is 't dat uwen mede-maet/
Schoonder als gy in klerren gaet:
Een slagten aen uw onderg geeft/
Daerom hy meer als ander heeft/
Die u in 't minst niet is gelik/
En op den helst in goed zoo rijk/
Houd u te vrede en zwpgt stil/
Met te gaen na uw onderg wil.

Afskomste.

Van een Moeder van een Vader,
Komen wy voort allegaeder,
Waerom draegt elk niet den rom,
Van gelyken Edeldom?
De gellagten die vermind'ren,
Door kwaed' ouders, booze kind'ren,
Daer is maer de deugd die kan,
Maeken een goed Edelman.

Afsloopen.

Afsloopen in verre landen,
Tegen d' onderg vblit en raed,

Zult die ommedraegen niet.
Zult niet trecken aen uw neus/
D' handen steken in uw beug/
Noch uw schouderg trecken op/
Of wel schudden uwen kop.
Zonder nood/ noch hoeft/ noch zwyp/
Noch uw lichaem krom en buyp/
Noch uw hoofd krouwt noch uw nek/
Zulks doen is een groot gebrek:
En als iemand u iet vraegt/
Of 't u wel' of niet behaegt/
Schudden moogt gy niet uw hoofd/
Als een van zyn tong beroofd.
Noch mer teekens wyen aen/
Voe gy schyn hem te verstaen/
Door een oud Wan 't mag geschjen/
Maer niet van de jonge lien.

Aerde.

Kind de aerde moet u leeren,
Dat gy zult in aerd verkeeren,
Die uyt aerde 't wezen nam,
Zal weer gaen van waer by kwam.
Daerom wilt u niet groot agten,
Naermaels kent men geen geslagten,
Zyt gy ryk, of groot, of kleyn,
Aerd is onzer stoff' gemeyn.

Aeffem.

Kinders die hun geneeren
In de Snykerbakkerij,
Lekker bekken eten geeren,
Alderhande lekkery.
Sic niet doen als Snyker knaegen,
Niet eten als goetigheyd,
Zullen vbaute tanden draegen,
En jong zyn in 't graf geleyd.
Hunnen aeffem zal haest slinken,
Ieder zal hun lacten staen,
Niemand en zal met hun drinken,
Mog heel min te bedde gaen:
Saeccom vblit het Snyker facten,
Volgt dees lee en goeden raed,
Vbant als slinkende privaeten,
Vlugt men eenen aeffem kvaed.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Brengt menig jong kind in schande,
En bezwicht des Heere's haet:

Wilt die kubbanten niet gelooben,

Sie u zoetsjens vallen aen,

En met listen u verdooven,

Om uyt vaders huze te gaen.

't Brood en vind men niet gebakken,

Moch de tafel op het veld,

Om te eeten met gemakken,

Door den neuc de sjez gesteld:

Moch de beddiene om te slaepen,

Lynbaet, kleeren, kousen, schoen;

Luzen zult gy eer betraepen,

Sie het hooft half roiten doen.

Leert aen den verlooren Zoone,

Hy zal u maekken confuze,

Het is een exempel schoone,

Als hy vbederkeert nae huze,

Maer dat hy heeft moeten eeten,

Mes de verkene uyt den bak,

Waar door gy ligt af kant meeten,

Zyn bedriect en ongemak.

Afvallen.

Die niet kint zal niet afvallen:

Kinderen door dertelen malen,

Al-om in, al-om op,

Breken ligt bals, been of kop.

Die zyn schransers en trippetten,

Die het op een pluymen zetten,

Die als vossen verr' en naer,

Rouven, stelen hier en daer.

Die zyn blauw-beks, note-kraekers,

Maegge-brekers, gats-makers,

Asplukkers van ryp en groen,

Die maer peyzen kwaed te doen.

Die ten boeren elders loopen,

Om fruyt zonder geld te koopen,

Schenders van al dat zy zien,

Takke-brekers bovendien

Die op alle boomen klemmen,

Die zullen door 'twater zwemmen,

Om een appel twee of dry,

Die legt u tot jeltery.

Die alsoo van jongs baginnen,

Dees voorwaer hun koorde spinnen,

Zy belooven voor geluk,

Aen hun ouders grooten druk.

Die de jonge dieven vinden,

Moeten aen een boom hun binden,

Aen een staek, of aen een bank,

Pier-en-twintig uren lank,

En daer met een straffe roede,

Uun afsjipen tot den bloede,

Tot zy roepen menig keer,

Ik en zal geen kwaed doen meer.

Almagtig is den Heer,

En niemand anders meer.

d'Almogentbeyd bestaat in 't scheppen en te waeken

Van niet, en door zyn wil te niet doen alle

zaaken,

De magt der Engelen, en van het Hemels Hof,

Die inder eeuwigheyd zingen hun Scheppers lof,

En al des menscbens magt, en kan nog niet een

mierken,

Een worm, een blad, een hayr scheppen, noch

't minste dierken:

Godt in een oogenblik, zonder hulpe of raed,

Scheppen duyf werelden 's geen in zyn wil

bestaet.

Arbeyden.

Den mensch en is niet geschaepen,

Om naer wensch zyn lult te raepen,

Maer is, zoo den Heer ons zeyd,

Geboren tot arbeyd.

Om te werken, om te slaeven,

Om te spitten, om te graeven:

Daer moet arbeyd zyn gedaen,

Of de wereld zou vergaen.

Ieder in verscheyde zaaken,

Die den stand des werelds raeken,

Zoo wel door den geest als 't lyf,

Ieder een in zyn bedryf;

Kinders die den leegaerd scheeren,

Zeer haest Vaders goed verteeren,

En wat komt'er dan daer naer,

Ziet dien goeden bedelaer;

Ziet de maeger vlugge loopen,

Hy heeft goed gehad by hoopen,

't Is al zoetsjens weg gerogt,

Want hy 't werken niet en zogt.

Of Gulden A. B. C.

Ziet hem loopen agter lande,
Tot zyn vriendens groote schande,
En nu lyden hongers-nood,
Half den buyk vol drooggen brood.

Arme lieden bystaen.

Die peyft op zyn leste dagen,
Dat hy niets met hem zal draegen,
Dat hy scheidt moet van hier,
Even als een naekte dier.

Kan hy zyn zoo dwaes van zinnen,
Van het goed zoo te beminnen,
Dat hy geen ten Hemel zend,
Om aldaer te zyn bekend?

't Geld en 't goed dat hy moet laeten,
Wie zal het komen tot baeten?
Kinders, dieven, of een vriend,
Dat tot hun verderf maer diend.

Godt den Heer zend voor uw deuren,
Arme lieden die al treuren,
Vraegen bystand in hun nood,
Alwaer 't maer een stuksken brood.

Dat gy geeft aen d'arme lieden,
't Is Gods wil en zyn gebieden,
En dees gift ten Hemel gaet,
Die hier naer de ziele baet.

Godt heeft u een schrift gegeven,
Vaa te vinden naer dit leven,
't Gen' hy aen de arme doet,
Dit op Godt verhaelen moet.

Arglistigheyd.

Kinders mint d'eenvoudigheyd /
En verfaert d'arglistigheyd /
Aen den mensch die leetlyk staet /
Als hy goed zegt / en meent kwaed;
Maer een kind zoekt d'helsche pyn /
Als mond en hert niet eens en zyn.

Affchen.

Mensch die maer peyft op vbellusten,
Om te eeten, drinken, zussen,
Sic negt peyft op ander zack,
Als om ydele barmack.

Peyft vbaer gy treed met de boeten,
Sic zal vben lust verzoeten,
Peyft dat gy naer 't leuen rackt,
Vbaer af dat gy zet g-mackt.

Peyft dat men in korte dagen,
Uw lyf zal ter acide draegen,

Peyft ten allen tyd,

Sat gy stof en affchen zet.

Sat uw ziel moet boor Gode oordeel;

Saer geschieden zal geen boordeel;

Van het bonnie dat Gode slykt,

Saer kan niet zyn afgewykt;

Saer zal den duyvel der hellen,

Uw zonden boor oogcn stellen,

Zoekend' dat g'in d'helsche pyn,

Eeuwbig zoud veroordeeld zyn.

Al uw goud en zilber schyben,

Zullen moeten agter blyben,

Aen uw erf-genacmen al;

Niemand op u peyzen zal.

Huzzen, hoben en juwelen,

Zullen zy met blydshap deelen.

Strogt met affchen vben geest,

Ende Gode geboden beest.

Peyft vbaer dat zy zyn gebaeren,

Van ober byf duzzend jaeren,

Se dood heeft hun al ontzield.

En heeft kleyn en grooi vernield.

Het en kan niet vele baeten,

Sat ik uytleeg al de staeten,

Groot, verheben, arm, ryk,

Maer de dood 't is al gelyk.

Niet een mensch zal konnen toonen

d'hoofden die hier droeggen kroonen,

Van een Prince, of van een Graeb',

Ook van bedelaer of slaeb'.

Van die vbaer mic-mackt van vbezen,

Of in schoonheyd uytgeltzen,

Peyft dan mensch ten allen tyd,

Sat gy stof en affchen zet.

Avond.

Waar gy zult gaen ruste raepen,
 En bereyden u tot slaepen,
 Voben Godt gesenedyd,
 Dat gy nog in 't leven zyt.
 Hem bedanken van zyn daeden,
 Van zyn mildheyd, goede raeden,
 Vbant de tyden en onse lot,
 Rusten in den naem van Godt.
 't Kan geschieden ieder ure,
 Dat gy 't met de dood bezuere,
 Gaet en is ter verberd niet,
 Dat niet na zyn vtil geschied.
 Vby verdienen duyzend plaegen,
 Sic Godde goddheyd vtilt verdraegen,
 Als een doodelyke zond,
 Heeft onse edel ziel doorvond.
 Zonder zyn beemherigheden,
 Zouden vby hoor d'eenbigheden,
 In het vuur en hellsche pyen,
 Begibberdyg veroordeeld zyn,
 Hebben vby van daeg geballen,
 't Zy door krankheyd, dentel maffen,

't Zy door vberck, geyge of vboord,
 Hebben vby onse Godt verstoord;
 Vby moeten bezouwb verbercken,
 Eer vby tot de ruste trecken,
 Bidden om vergiffenic,
 't Zeen' der zielen ruste is;
 En boorsstellen een goed leben,
 Bid dat Godt zyn hulp vtilt geben,
 Vbant veel menschejn slaepen gavn,
 Sic men niet meer op ziet slaen.
 't Zeen' men ziet aen ander lieden,
 Dat kan ook aen onse geschieden,
 Gaekom eer gy slaepen gact,
 Tragt te zyn in goeden sact.
 Advyzen.

Vragt adhyzen aen den vhyzen,
 Aen den ouden, aen den gezyzen,
 Aen vrb' Oudere, in vbat daed,
 Goet niet zonder hoorberaad:
 En steund niet op eygen keagten,
 Op vrb' oordeel en gedagien,
 Gy zult hoortgaen vhyzelyk,
 En hieze in zyn pryzelyk.

B.

R E F E R E Y N E N

VAN DE HEYLIGE MAEGD EN MARTELAERESSE

B A R B A R A

Komt Christelyke Schaer, wilt heden
 wel bemerken,
 Een zeer bekwame les, het leven ende
 werken
 Van de Maegd Barbara, die van haer
 eerste jeugd,
 Heeft met oodmoedigheyd gevolgd den
 weg der deugd,
 Dees Bruyd heeft naementlyk dry gangen
 ingetreden,

Die ik uytleggen zal door myn gedigte
 reden,
 Voor eerst is zy gegaen van uyt haer
 vaders huys,
 Op eenen toren hoog, haer aenge-
 naemste kluyt.
 Ten tweeden is geleyd van dezen hoo-
 gen toren,
 Tot haere vonnis-plaets, den vreedem
 regter vooren,

Van wie zy was, eylaes! veroordeeld
 tot 'er dood,
 't Geen' was haer vaders wensch, en 't
 geen' dat hy gebod:
 Van dezen regter-stoel, ten lesten zyn
 haer gangen,
 Nae 't Hemelich Paradys, al waer zy
 werd ontfangen,
 Zeer glorieuzelyk, genietende voor loon,
 Van Christus zelfs bereyd, de maeg-
 delyke Kroon;
 Om haere zuiverheyd, was zy om hoog
 gesloten,
 Voor Christus waer Geloof, heeft zy haer
 bloed vergoten,
 Om haere heyligheyd in 't Hemelryk
 verblyd.
 Viert en eert Barbara, al die ter we-
 reld zyt.
 1. Barbara was een Maegd in schoonheyd
 uytgelezen,
 Haer vader heeft gewild, dat zy bewaerd
 zoud' wezen,
 Tot zy bekomenzoud' de jaeren endetyd
 Om aen een edel Prins te worden toe-
 gewyd.
 Nauwlyks was Barbara, in dit vertrek
 verborgen,
 Of voor haer zaligheyd heeft zy beginnen
 zorgen,
 Aen Godt belovende voor eeuwig zuy-
 verheyd,
 d'Afgoden laekende, en 's werelds ydel-
 heyd.
 Leert Maegden, leert van haer niet uyt
 den huize loopen,
 Waer door gy draegt den glans van uwe
 eer te koopem,
 Leert met oodmoedigheyd stil in uw
 cabinet,
 Of bezig zyn in 't werk, of wel in het
 gebed.
 Barbara was een Maegd, die met lichaem
 en zinnen,
 Geen ander opzigt had, als Christus te
 beminnen,
 Om zoo volmaekt te zyn, de ziel van
 deugden ryk,
 Een werelds bruydegom niet agtende
 als slyk.

Wanneer *Dioscorus*, haer vader dit aen
 hoorde,
 Tegen dewaerewet hy zig zeer heftigstoorde
 Vol erg en razerny, als berflende van spyt.
 Vierten een Barbara, al die ter wereld zyt.
 2. In deze razerny, heeft zy haer zon-
 der schroomen,
 Gegeven menig slag, en by het hayr ge-
 nomen,
 Geleyd voor den tyran, met naeme
Marciaen,
 Die deze teere Maegd deed duyzend
 kruyffen aen.
 En dreygd' haer meer en meer met py-
 nen, harde slagen,
 Zoo zy hun valsche Godn geen offers
 wilde draegen,
 Zy spotte met den beul, en zeyd met
 kloeken moed,
 'k Zal eeren mynen Godt, die alles le-
 ven doet.
 Dog wat een vreedheyd groot! oud zynde
 maer twaelf jaeren,
 Myn ziel die schud en beeft, dees daed
 hier t'openbaeren,
 Men heeft haer afgerukt de borsten
 wat een pyn!
 Ter wereld geen torment en kan'er
 meerder zyn.
 't Was daer med' niet voldaan, men heeft
 het zweerd doen scherpen,
 Om 't hoofd van deze Maegd, voor hae-
 ren voet te werpen,
 Wie zal scherp-regter zyn?... Het is
 haer eygen vaer,
 Die haer het hoofd afflaet, als eenen
 Moordenaer.
 o Vader! 'k zeg tyran, bloedgierig, on-
 genaedig,
 Hoe doet gy zulk een leet, uw eygen
 vleesch moordaedig?
 Dees schroomelyke daed zal roepen tot
 verwyte.
 Viert en eert Barbara, al die ter wereld zyt.
 3. Dit is een schouw-tonneel, voor een-
 wig te beklaegen,
 Leert hier met Barbara, standvastiglyk
 verdraegen,
 Die, eer zy zweek voor 't zweerd
 haers vaders niet en zeyd,

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Maer roepende tot Godt, om zyn barmhertigheyd;
Zeggende: goeden Heer, wilt uw' dienstmaegd ontfemen,
En die my roepen aen, in dit leven beschermen,

Vergeet, ô Heer! vergeet des menschen zonden al,

Wanneer dat alle vleesch voor u verschynen zal.

Dan hoorde men dees stem van uyt den Hemel boven,

Het gen' gy hebt gevraagd, dat wil ik u belooven,

Zoo is dees edel Maegd gegaen in 's Hemels Hof,

Daer zy voor eeuwiglyk geeft haeren Schepper lof.

De wonderbaere magt, van Godt aen haar gegeven,

Heeft menig mensch in nood, geholpen in dit leven,

Vele Mirakelen, die zyn getuygen groot,
Dat zy is Patrooners tegen d'haeflige dood.

Prins, *Barbarische Heyr*, Rym-konstenaers in eeren,

Wilt zoo lang als gy leeft Barbara's lof vermeerren,

Die vast aen u belooft, bystand te doen altyd.

Viert en eert Barbara, al die ter wereld zyt.

ANDER REFEREYN.

VAN DE H. MAEGD EN MARTELAERESSE

BARBARA.

Godt heeft een wonder magt aen d'Heyligen gegeven,

Om menschen by te staen in dit ellendig leven,
In ziekten, in verdriet, in alderhanden nood,

In't geen zy hebben zelfs geleden voor hun dood.
Laurentius die is gebraeden op een rooster,

Voor al die zyn gebrand, is hy een waeren trooster;

Roccus, een heylig man, was met de pest belaen,
Die hebben deze ziekte, hy is hun toegedaen.

Job, die gekwollen was met alderhande zeeren,
Vraegt aen hem zyne hulp, hy zal dees kwael afkeeren;

Men sneed Barbara af de borsten, wat een pyn!
Zy is der vrouwen troost, die daer med'treurig zyn

Maer niet alleen dees kwael kan Barbara genezen,
Zy zal in allen nood den mensch behulpzaam wezen

In allen tegenspoed, perykels, ongeval,
Diemet oodmoedigheyd haer hulp verzoeken zal.

Zy is een Patrooners in 't leven vol ellenden,
Een bystand in de dood, voor die hun tot naer wenden,

En in den lesten dag, zy ons zal voorensaen,
Heylige Barbara, hoort dog uw dienaers aen.

2. Zoc lang als hier den mensch doorloopt des werelds wegen,

Veel ongemak en ramp komt hy geduerig tegen.
Waer van *Jubden* Propheet getuygenisse geeft,

Vol van ellendigheyd den mensch op aerde leeft,
Zegt wie geboren is, die zynen roem kan draegen,

Dat hy in geene zaak, en heeft eenig misfaegen?
Elk heeft zyn ongemak, zyn kruys 'tzy kleyn of groot,

Al is't dat hy niet geeft te kennen zynen nood.
Daerom hebben van doen in snerten, tegenstryden;

Eene beschermster, goed om in nood te bevryden,
Van allen tegenspoed, ellenden, zwaeren druk,

Van 's werelds erffenis, droefheyd en ongeluk.
Zoo wie tot Barbara zal storten zyn gebeden,

Zy zal in allen nood hun komen by-gereiden,
Zoo *Damasenus* zegt, die haer zyn ziekte klaegt,

Verkrygen zal van haer het gene dat hy vraegt.
Zoo dan, wie dat gy zyt, jong, oud, mannen en vrouwen,

Die zyt vol zwaerigheyd, laet noyt den moed verslouwen,

Zy is den wegvan troost, voor die hem in wilt gaen
Heylige Barbara, hoort dog uw dienaers aen.

3. Al is't dat 't heffich serpent ons welvaerd komt te haeten,

Noyt zal ons Barbara in onzen nood verlaeten,
In wat perykelen, te water en te land,

Aen wie haer roept om hulp, leend zy een troostig hand.

Een koopman haer devoot, passeerende zyn wegen,
Van moordenaren wierd het hoofd van 't lyf geslegen;

Maer wat een wonder zaak, 't hoofd roept in zwaer ellend,

Ombiegten, en ziet Godt terstond een Priester zend
Die voegde 't hoofd aen 't lyf, dat biegt regt en spoedig,

En naer 't lichaem ontsaen, *Jesu Christi* oodmoedig,
Hy stierf zoo in den Heer, ô heylzaam jonste daed!

Zoo een geschiedenis ons nog voor oogen staet.
Daer had eenen tyran, een zeker man gehangen,

Die zoo lang heeft geleefd, tot dat hy had ontfangen
't Heylig der Heyligen, 't waeragtig Hemels Brood,

Gelukkig was dien mensch, te sterven zoo een dood.

Bedriegen.

Dees waere woorden leven nog:
Men doet geen voordeel niet bedrog/
Regtveerdigheyd die spant de lippen;
En mag verwagten haeren loon;
Want een kind dat van jongss bedriegt/
En om de minste zaken liegt/
En t'zaem is dubbel van gemoed/
Op noyt zal hebben groot voorspoed.

Begeeren.

Kind en begeert niet buyten Godt,
Gy zult bekomen 't beste lot.

Beginnen.

Kind veel begint, met Godt begint,
Al wat gy doet,
Gy zyt beklind, zo 't dat gy wilt,
Heer vberckhe godd.

Bekakken.

Ziet dat gy niemand maekt confuys,
In het noodig *Pilatus huys*,
Wanneer gy nae den draey-bank gaet,
Geen vuylichheyd daer op en laet:
Want gy een groot affront aendoet,
Aen hem die naer u draeyen moet,
En is't dat gy u hebt misgaen,
Dat moet door u zyn afgedaen.

Beklappen.

En beklapt noyt uw mede-maet,
Van ied dat u niet aen en gaet,
Geen anders krankbeyd overdraegt,
Waer door dat gy de mauwe vaegt.
Niemand en zoekt te zyn bevlakt,
Daerom en anders sauten dekt,
En neemt den last van ander aen,
Gelyk dat *Christus* heeft gedaen.

Beleeftheyd.

Zyt beleeft en gemanierig,
Zedig, stil en goedertierig,
't is een loffelyke zaak,
Die een ieder geeft vermaek.
Als gy iemand komt t'ontmoeten,
En bedwongen zyt te groeten,
Is't dat gy hebt handsochens aen,
Zy moeten zyn afgedaen.

Door dees exempelen, en die tot nog geschieden,
Wie zal dees zuiver Maegd niet alle eer' aenbieden,

En zeggen alswanneer de ziel is meest belaen:
Heylige Barbara, hoort dog uw dienaers aen.

4. Alswanneer Godt den Heer eens zal ten oordeel komen,

Dan zullen d'Hemelen, afgrond en aerde schroomen
En wat hun loop bevangt, zal voor zyn klaer aenschyn,

Vol vreeze, angst en schrik, en vol benouwdheyd zyn.

Bergen en heuvelen, die zullen t'zaemen beven,
Als Gods regtveerdig oog' alleen daer op zal zweven,

Daer zal zyn zulk een schroom en beving over-al,
Als'er oyt is geweest, of wel eens wezen zal.

Zelfs den regtveerdigen lang in genaed' ontfangen,

Zal ook met d'engelen door vreeze zyn bevangen,

Hoe zal den zondaer dan, beschroomd zyn en verbaesd,

En roepen bergen hoog, wilt my bedekken haest.
Daerom eer wy van hier nae 't ander leven reyzen,

Laet ons rypzinniglyk, op ons ziels voordeel peyzen,

Kiezen een Patrooners, die (t'wyl dat men hier leeft)

Wilt bidden, dat ons Godt zyn eeuwig Ryke geeft.

Waer is dees Patrooners, op aerden of hier boven?
Aldaer is Barbara, die ons door vast beloven,

Zoo wy haer zyn getrouw, in 't oordeel by zal staen,

Heylige Barbara, hoort dog uw dienaers aen.

Bakken.

Bakken agter d'ouders ruggen/
Is een werk van grote bluggen/
En antwoerdig dat hy leeft/
Die zyn ouders goed weg geeft.
Een kind moet hem certlyk draegen?
Als of d'ouders alles zagen/
Dopt en mag'er ied geschien/
Dat zy niet en mogen zien.

Baeten.

Van uw jongbeyd zult gy baeten,
Door list zoeken eygen baeten,
Jont uw vriend uyt berten mild,
Gelyk dat gy 't hebben wilt.
Als wanneer gy ied moet deelen,
Wagt u wel van te krakelen,
Geeft liever een ander meer,
's Zal u wezen dobbel eer.

Zult uw hand op d'aerde buygen,
Uw hoofd leeg, om te betuygen,
Dat gy met oodmoedigheid,
Zyt tot hunnen dienst bereyd.
Gaet gy met groote perloonen,
Gy moet hun dees' eer betoonen,
Te gaen aen de slinker hand,
Anders 't waer een mis-verstand.
Iemand op de schouders kloppen,
Of wel trekken by de knoppen,
By den mantel of 't habyt,
't Is belagchelyk altyd.
Kwaed' gewoonten zult gy vlugten,
Veel te spouwen of te zugten,
't lippe-byten, hand-gevyf,
Kwaed gefeltenis van 't lyf.
Luyde lagchen ende springen,
Daer van moet gy u bedwingen,
En als m'u geen reden geeft,
U tot lagchen niet begeeft.
Ziet gy ied van iemand vallen,
't Zy onnoozel of door mallen,
Raept het op met eerbaerheid,
Hun weërom in handen leyd.
Zyt gy ergens in banketten,
Gy moet u tot dienen zetten,
En noyt drinken voor de liën,
Elders niet veel bovendien;
Zyn'er Heeren in het scheidyden,
Die gy 's avonds t' huys moet leyden,
Gy zult met een vlytigheyd,
Wezen met het licht bereyd.
Zyn zy twee, of dry te zaemen,
Zegt: Mynheeren, zonder naemen,
Waer belieft gy dat ik gaen,
't Gen' gy zult van hun verstaen.
Wilt niet naer hun reden hooren,
Maer al zoetjens treden vooren,
Tot het huys van d'eersten Heer;
En zoo volgen ieder keer.

Bemint malkanderen.

Set ic een gebod der menschen,
Broeders malkander bemind,
Maec het ic Gode vtil en vrenschen,
Siet tot ons ic heet gezind.

Jesu Christi biste tyden,
Ze boor ons een spiegel goed,
Sot vby moeten 't allen tyden,
Zyn verduylich van gemoed,
Dyest, hoc menig harde slagen,
Dobac verdrict en arrebeyd,
Christus voor ons heeft verdraegen,
Om ons ziele zaligheyd.
Siet zal elk een iebce geben,
Om door vbaerz liefde groot,
Siet in peye en vrede te leven,
En boor eeuwig naec de dood.

Berispen.

Is 't dat gy ziet uw mede-maet/
Bedryben eenig zondig kwaed/
En doet tegen des Heeren Wet/
Hem zyn kwaed voor oogen zet/
En hem goede berisping geeft,
Dan 't gen' dat hy bedryben heeft;
Dolherd hy/ geeft dyp-mael vermaen/
Zoo hy u niet wilt hoaren aen/
Gaet stil met eenen goeden aerd/
En aen zyn ouders openbaerd/
Maer is het kwaed aen u geschied/
Moet hem daerom berispen niet:
Als gy dit wylt liefde doet/
't Zal dan deugdich zyn en goed.
Zyn fouten noyt en openbaert/
't geheym in uwe ziel bewaert/
Ten zy gy 't kwaed met zoetigheyd/
Tot dyp-mael hem voor oogen leyd/
Het hope dat hy zal voortaan/
Den weg der deugdzameyden ingaen:
Want anders nemen zoud de saem/
En ook belasteren zyn naem/
En oorzaak zyn misshien van npt/
Dan grooten haet/ van groot vertypt/
Daerom volgt den voorgaenden raed/
Om niet plichtig te zyn van 't kwaed.

Berouw.

Hebt gy zondig kwaed bedreven,
Bid Godt om vergiffenis,
Met een haff propost benden,

Heylig Sacrament der Biegte.

Van uw leven betrenic,
Het moet ieder een bezouwen,
Van het gen' hy heeft miedaen,
Of sig en moet niet bezouwen,
Van den Hemel in te gaen,
Dobac bezouwb of eeuwig branden,
Zondaer, ziet vbat gy bemint,
Het bezouwb ondoet de banden,
Dobac med' ons den duyvel bind.
Vallen ende slyben liggen,
Siet zyn zondaer heel verstaend,
Siet, om het klacx wylt te zeggén,
Met den duyvel zyn verstaend.

Betrouwen.

Betrouwt niet op den mensch/ op Princen/
grote Heeren/
Want men ziet als den wind hunne belof-
ten keeren;
In d'zulk en in geluk op utwen Godt betrouwt/
't Is Godt die vastelph al zyn beloften houd.
Biegten.

Kind gy moet uw biegte spreken,
Ten minsten eens in vier weeken,
Aen Pastor of Kappellaen,
Die u beter aen zal staen.
't Gen' gy hebt aen Godt misdreven,
Moet gy klaer te kennen geven,
Zonder te verzwigen ied,
Dat al wetende geschied,
En zegt niet ik zal gaen morgen,
Godt zal u misschien niet borgen,
En als 't wezen zou te laet,
Dan het bidden niet en baet.
't Waere wel voor die regieren,
Dat zy alle de schoolieren,
Eens ter maende naer vermaen,
Deden hun te biegte gaen.
Dat de Pastors daer van klaegden,
En dat zy het zelve vragden,
Op dat zulks zoude geschien,
'k Meyn men zoud' het haest gebien.
't Zoud een groote stigting wezen,
En de jongheyd wierd geprezen,
Men let meer op 't aerdsche goed,
Als op 't gen' de ziele voed.

Zondaeren weest verbeugd, die door uw zwaere
zonden,
Zoo onbedagtelijk, uw ziel komt te doorwonden,
Waer door gy overtreed de Wet en het Gebod,
Van uwen Opper Heer, dien minneijken Godt,
Want Godt aen u belooft vergiffenis te geuen,
Zoo gy uyt herten leed, voorneemt een beter leven,
En voor de voeten van een Priester Gods u smyt,
Uw fouten klaer bekent, en uwe schuld beyd,
By al wat zalig is, by alle de weldaeden,
Die Godt den menscb verleent, en by al zyn genaeden.
Moet wezen bygevoegd de Biegt: een Sacrament,
Waer in de liefde Gods besonder word bekend.
Wat kan'er lichter voor den zondaer zyn gevonden,
Om hem te wasschen van zoo veel en grove zonden,
[Waer aen dat ieder een sig plichtig maect van
d'bel,
En van het eeuwig vuer, pynen, tormenten sel]
Als in d'heyliche Biegt? Godt vraegt maer de zon-
daeren,
Dat zy hun zondig kwaed de Priesters open-
baeren?
Met gedaent' en getal, zonder te zwigen ied,
En dat dit wylt' er hert, wylt liefde Gods geschied.
Als gy vergeving van den Priester hebt verkregen.
Gy zyt ter zelve tyd door uwen Godt ontslegen,
Van uwe zonden al, hoe leelyk, groot en zwaer,
Geen meerder troost en kan bekomen den zondaer.
Waer't dat Godt Engelen voor Biegt-Vaers had
gegeuen,
Die zuyvre geesten zyn, wy zouden moeten beven,
Van 't blyden onzer schuld, en 't kwaed door
ons gedaen,
Aen hun die noyt met zond' en zyn geweest belaan:
Want zy heel teoverig, om Gods eer op te draegen,
Zonder bermbertigheyd, zouden zy ons verjaegen,
Verdoemen tot de hel: voor eeuwig boven dien:
Maer Godt heeft anderzins van Priesters ons
voorzien,
Van menschen gelyk wy, krank als wy, en zondaeren,
Waerom zyn wy beschaemd, ons zonden t'openbaeren?
Waer Augustinus zegt, met woorden t'openbaer,
o Mensch! biegt aen den menscb, zondaer aen
menscb zondaer.
Had Cain zyne schuld niet voor den Heer verzw-
gen,
Wanneer by Abel had, zyn broeder, dood geslegen,
Had by bekend zyn schuld, gevruegd vergiffenis,
Hy hadde zekerlyk gekregen zyn remis.
Tot schuld bekentenis heeft by noyt willen komen,
't Is zyn bardnaekigheyd, die hem heeft doen ver-
doemen,
Dit is d'oorzaak geweest: veel beter heeft gedaen,
Zoo Lucas ons beschorst: den zondaer Publicaen.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

*Want by bekent te zyn den meesten der zondaeren,
Zeggende: mynen Godt, wylt myne ziele spaeren;
Dan heeft den Opper-Heer gedaen barmhertigheyd;
Voor een oadmoedig bert is Gods genaad bereyd.
Den goeden moordenaer, den tyd van beel zyn leven,
Die niet als die vrye, en moorden bad bedreven,
Nu tot de galg des Kruys veroordeeld, en de dood:
Hykende zyne schuld, en fauten overgroet:
Wyliden dit voorwaer regtveerdig, wylt bemerken,
Want wy ontfangen regt den loon na onze werken.
Christus vergaf het bem, en zeyd met klaer bewys,
Heden zult gy met my zyn in het Parady;*

*Daerom zyt niet beschaemd uw zonden t'openbaeren,
Zonder te stellen uyt, weken, maenden en jaeren,
Verloekt der zonden staet met een reyn zuiver
bert,
Verlossen zult uw ziel van alle pyn en smert.
Gy en hebt niet gevreesd, het seyn uyt te drinken,
Vreesst gy de medecyn, die men bereyd te schinken?
Noyt zal uw ziel doorwond, konnen genezen zyn,
Zoo gy den meester vlugt, en goede medecyn,
't Is beter luttel schaemt voor eenen mensch te draegen
Dan inder eeuwigheyd t' verzwigen te beklaegen;
Den duyvel neemt de schaemt, als den mensch
zonde doet,*

*En geeft die wederom, wanneer by biegtet moet.
Verloekt het besich serpent, stelt alle schaemt ter
zyden,*

*Wilt met een droevig bert uw zonden al bejden,
Op dat gy moogt ontsaen de kroon van zaligheyd,
Wanneer dat uwe ziel uyt dit kort leven sebeyd.*

Bier.

Men vind veel soorten van bieren,
Gebrouwen op veel manieren,
Bieren sterk en groot van kragt,
Alzoo veel als wyn geagt.
Die wil ik niet uyt gaen leggen,
Noch de naemen daer van zeggen,
Men vind bier, waer van een man
Dronke zyn zoud van een kann'.

Cyffer-konst.

TRagt de Cyffer-konst te leeren,
Die u brengen kan tot eeren,
Menig eereylyk mans kind,
Dat hier door zyn welvaerd vind:
Om met koop-lieden te wonen,
Edelmans, grootse personen,

Kinders moeten zulk bier haeten,
Kinders moeten zulk bier laeten,
Het is een verlooren kind,
Dat van jongs zulk bier bemint.
Smalle bier moeten zy drinken,
Dat zal hun in 't hoofd niet klinken,
Smalle bier doet regte slaen,
Zult daer van niet kreupel gaen.

Boeken.

Kind goed' boeken, ,, Zult gy zoeken,
't Allen boeken, ,, Gy zult eeren,
En vermeerren, ,, Se dengd leeren,
't Ghybaed verbloeken, ,, En goed zoeken.

Brandewyn.

Brandewyn zult gy niet drinken,
Agst geen wateren die stinken,
Want veel van hun jongheyd af,
Leyd den brandewyn in 't graf.
Veel hun goed en bloed verkwissen,
En zy staen dan als drogisten,
Zonder vreugd of appetijt,
Geld en gold, en eere kwijt.
Beulen van hun eygen leven,
Die voor bunnen tyd begeven,
Gebruikt noyt den brandewyn,
Ten zy voor een medecyn.

Brood.

Kind houd het brood hoog in waerden,
Geen zoo edel spys op aerden,
Met het brood noyt speelt noch malt,
En als'er een stuksken valt,
Raepst het op, kust het met eeren,
Dit ons d'oude Vaders leeren,
Want eylaes! den nood van brood,
Brengt'er menig tot'er dood.

Zy is noodig en geagt,
Stelt deez' konst in uw gedagt.
Conscientie.

Daer en is niet dat de menschen/
Door hun ruste kunnen wenschen/
En voor vreugd en overloed/
Als eene conscientie goed.

Of Gulden A. B. C.

't Is een veld vol van wellusten/
Een plaets ont den Heer te rusten/
Met een woord niet is op d'aerd/
Dat meet zoetigheden baert.
Zy en breeft geen donder slaegen/
Noch geen ongeluk/ noch plaegen/
Dat hemel en aerd vergaet/
Zy blyft in gerusten staet/
Gerust in het goed te verben/
Gerust als 't lichaam zal sterben/
Gerust als de ziel zal gaen/
Om na werken loon t'ontfaen.
Maer die is van zonnig leuen/
Die veel hoopheyd heeft bedreven/
En van conscientie' kwaed/
Anders te geboe en staet.
Zy doet den mensch eeren/ zugten/
Zy haert d'uzend ongenugten/
Pynen en tormenten groot/
En beel meerder in de dood.
Loopt waer gy wilt om te schuppen/
In de alderdiepste kuylen/
Daer gy loopt op veld of straet/
Uw conscientie mede gaet.

't Zy al ecten/ 't zy al drinken/
Gy hebt altyd agterdrinken/
't Zy in herberg/ lups of herck/
't Zy in alderhande werck/
't Zy wat zaeken gy behandelt/
't Zy gy staet/ of 't zy gy wandelt/
Dees getupg u altyd kwelt/
En uw kwaed voort oogen stelt.
Als den Heer aen Adam vragde/
Zonder dat hy van hem klaegde/
Vragde alleen waer hy was?
Heeft geantwoord op dit pas/
En dees woorden uptgesproken:
Ik was naekt/ 'k heb my gedoken/
'k heb met breeft uw stem gehoord/
Maer wat heeft zyn ziel doerhoord?
Niet dat hy was naekt bebonden/
Maer zyn hoorbedreven zonden/
Dit heeft geweest zyn misdaed/
De getuppen van zyn kwaed.
Dat heeft Cain zoo doen zugten/
En in 't werelds hoek doen blugten/
Een zy de besghulding groot/
Van zyn broeders breebe ood.

Zondaereffen en zondaeren/
Worten dit met regt verklaeren/
Dat naer de bezeben zonn'/
Den woym binnen knaegt t'zstond.
Alle soorten van perfoonen/
Zal zy hunne fauten toonen/
Zoo wel koning/ prins of graeb/
Als een bedelaer of slaeb.
Of ge zondigt in het dunster/
Daer de zonn' noyt geeft haer luyfster/
In een hof/ in een sacrest/
Alwaer is noch mensch noch beest.
Uw conscientie zal knaegen/
Zult dees getupg' mededraegen/
Gaet waer gy wilt/ overal/
Zy u noyt verlaeten zal.
Is't dat gy wilt ruste kuygen/
De conscientie doen zwippen/
Diegt uw zonden/ kend uw schuld/
Alstond rust bekomen zult.

Curieusheyd.

De curieusheyd zult gy haeten,
Het toehooren zult gy laeten,
Wanneer dat gy hoort gedruys,
't Zy op straet, of wel in huys.
Nimmermeer zult gy bespieden,
Wat dat maeken ander lieden,
Gy moet regt uw stappen gaen,
Zonder stil te blyven staen.
Toont men schoone raere dingen,
Zult daer nae niet vlytig springen,
Om den eersten aen te zien,
Gy moet de curieusheyd vliên.
Wagt uw keër in alle zaeken,
En voor gy iets aen zult raeken,
Hebt gy uwe hand-schoens aen,
Zy moeten zyn afgedaen.
Kust uw hand wat van te vooren,
In 't weer geven na behooren:
Dus zoo iemand haeflig waer,
Kust uw hand dan agter naer:
Ziet gy iemand bezig wezen,
Met te schryven of te lezen,
Noyt zoo zeer curieus en zyt,
Dit tegen beleefdhedyd sryd,

Dag - werk.

Kort Gebed als gy opstaet, n Voor dat gy u kleeden gaet.

In den Naem van mynen gekruyssten Heere Jesu Nac ik op, die my bezloft heeft mit zyn heylig diebaxer Bloed, den zelven vbel my van alle kwbaed sehonden, en berbaeken na ziel en lichaem: en vblt my geben dat ik berboor-deren mag in alle goede vberken tot het eeuwigh leven. Amen.

NAer dat gy gekleed zyt net, En fraey eerlyk opgezet, Gewasschen, gekamd, gevaegd, En het onkruyd al verjaegd, Gy moet bidden Godt den Heer, En hem loven duyzend keer, Van dat gy nog dezen nagt, Hebt gelukkig overbragt.

Wat een kind behoort gedaen, Eer hy zal ten huys uytgaen. Een kind mag uyt 't huys niet treden / Een zp't Dader heeft gebeden / Dat hy hem den zegen geest / Of wel Moeder zo zp' leeft: En het moet de plaats ook naemen / Waer het gaen wilt na betraemen / Draegen met eerbiedenis / Of'er van hun dienst iet is. Is Dader / Moeder gestorben / Gy hebt Doogd of Som verworben / Gy moet hun met goed satzoen / Als uw' Ouders / eer aendoen.

Dit is een kinds eerste werk / Door 't spel / eeten / gaen te kerk: Zonder spzingen op een been / Of te simpten met een steen; Of te maeken groot getier / Maer beleefd / met goed manier / Als voor u passeert een heer / Den hoed af / al bukken neer / En wat mensch dat gy ontmoet / Gy moet tweeten uwen hoed. Komend' in het huys van Godt / Dit is een les en gebod / Dat gy daer moet stille staen / Zonder stampen / zonder staen /

Zonder speelen met den stok / Of met hoorden van de klok. Zonder loopen hier en daer / Nu by d'eem / d'ander Autaer / Zonder te staen op een been / En te gaen op uwe teen. Zonder u te keeren om / Zonder mal te zyn en krom / Zonder klappen 't minste woord / Want dit geenzins en behoort: Daerom is 't huys / markt en staet / Daer men klapt / en loopt en gaet; Maer alleen dit is 't gebout / Daer men Godt dient heel getrouw.

Manieren en gesteltenis Van een Dienaer in de Miss' Een kind vol eerbiedenis, Het welk dienen wilt de miss', Moet wel peyzen op den staet, Die hy daer aenveerden gaet: Dat hy vast in 't herte prent, Hoe dat Godt daer is present, Onder schyn van Wyn en Brood, Ons Verlosser van de dood, Naer den Priester heeft voldaan, 't Gen' heeft in zyn magt ontfaan, Daerom u oodmoedig draegt, Schoon gewasschen en gevaegt, Met een kraeg ofte krawaet, Aen uw hals die netjens staet, Wel gekamd, schoen, kouffen net, Gods-Dienst moet zyn onbefmet, Vraegt alzo met goed farzoen, Belieft Mynheer Miss' te doen? En luyd dan een korten tyd, Maer u van te loopen myd;

En dan volgens zyn verzoek, Draegt nae den Autaer den boek, Ontsteekt licht, schenkt water, wyn, In potjens die zuiver zyn: En zegt dan met regt bescheed, Mynheer, alles is gereed, En gaet stil nae den Autaer, Met de handen beyd' te gaer: En in 't zeggen de antwoord, Gy moet zoetjens spreken voord, En gy moogt noyt omme zien, Naer in - noch uytgaen der liën; Maer gy moet knielen heel regt, Hooren wat den Priester zegt, En noyt van uw plaetze gaen, Om wat'er moet zyn gedaen, Om den boek of om den wyn, d'Handen moeten t' zaemen zyn; Maer voor eerst zonder abuys, Doet eerbieding aen het Kruys; Als geeyndigd is de Mis, In zulke gesteltenis, Moet gy openen de deur, Voor Capellaen of Pasteur, En dan zeggen heel beleeft, My de Benedictie geeft, En dan knielen op twee knien, Zoo zal alles wel geschien. Als gy gaet voor by de deur, Van de Kerk ter aller uer, Gy en moogt voor by niet gaen, Zonder den hoed afgedaen, Zonder dat gy met oodmoed, Godt ofte Maria groet: En als gy gaet langs de straet, Daer een beeld voor deure staet, Agter land, of voor een kluyt, Daer gy voor u ziet een Kruys, Met den hoed af, boogt uw knien, Zonder schaemt voor ander liën.

Hoe dat een kind wezen moet, Als den Priester-Misse doet.

Voor eerst en zoekt geen gemakken, Licht noch leunt niet aen kant, Soet uw handen uyt uw Zakken, Neemt een beckerken in uw hand, Siet Gods hutzige gebeden,

Bid om voortgang tot de d'ingd, Op dat gy in goede zeden, Na zyn vbel opgroeyen mengt, Ale men zingen zal of lezen, 't Evangelie van Gode vboord, Gy moet aledan regte vbezen, Gaer naer hooren zoo 't behoort, En gy moet stil nederknieten, Vannecer men den Credo zingt, En ziet noyt agter uw hielten, Van curieusheyd u bedvbingt, Ale den Priester Gode almagtig, Opheft en t' acnbidden geeft, knielt, zet uwber zonden klagtig, Door zyn sstaffe vbeten beeft. d'Andere tyd zult gy passeeren, In te lezen zeer deboot, Of vbel in te mediteeren, Christli lyden ende dood. Gy zult u altyd vbel vbagten, Van te ballen op een knie, Sit doen luyzende die misagten, D'eerre die aen Gode geschie. Aenhoort met aendagtigheyd, Wat den Predikant u zeyd. Gy moet goede plaetze zoeken, Ale gy zet in het sermoen, Niet in vber' gelegen haeken, Gaer gy geen voordeel kont doen, Maer gy moet u zelven paagen, Met een geestelyken brand, Om te vbezen schier in d'oogen, Van d'eerbeerden Predikant. Siet uw best, gehoor en zinnen, Met iebes en stilligheyd, Onthoud vbel, en print van binnen, Vbat Gode door den mensch u zeyd.

Maer dat gy hebt Gods aenbeden,
 En komt van de heek getreden,
 Gaet nae huyse gelyk gy kvbam,
 Om een dobbel boicram,
 Met den hoed af, tot behaegen,
 Zult gy die aen Moeder braegen,
 Of aen 't meysen by geval,
 Sic u eeten geben zal.
 Gy en moogt noyt tegen kno'ren,
 Als moeder zal mager bo'ren,
 En zegt noyt 't is dik of din,
 Maer volhoet naer haeren zin.
 Als gy zult uw hand uytlangen,
 Om de spyzgen te ontfangen,
 En bergeet niet ieder kece
 Te zeggren ik dank u zeer.
 Van zult gy die gaen op - eeten,
 Ergene stille nece - gezeten,
 Zonder loopen op de straet,
 Want dit al te leelyk staet.
 En hoor gy het brood zult smacken,
 En bergeet geen kruze te macken,
 Op dat gy hem ece bevygft,
 Sic ont hier zoo milde spyzft.
 Wat naer eeten dient gedaen,
 Voor nae werk of school te gaen.
 Een kind met oodmoedigheden /
 Door nae werk of school te treden /
 Door dat hy een stap of boer /
 Ergens hupten hupze doet ;
 Hy zal hzaegen hzaep en stille /
 Vader / Moeder is 't uw' wille /
 Eer ik 't school of werken gaen /
 En beleeft u niet gedaen ?
 Daer naer zult met goed' manieren /
 Zonder roepen / schreuwen / tieren /
 Nege gaen door uw' weg en straet /
 Zonder spelen met uw' maet :
 Zonder steenen op te raepen /
 Zonder smyten / zonder gaepen /
 Zonder vele naer de heu /

In hun eppen hups te zien.
 Zonder veel te lanterfanten /
 En te zwieren t'allen kanten /
 Naer de school of werk gedaen /
 Zult regt nae hups toegaen ;
 En naer eeten / broeg gaen slaepen /
 Maer / voor gy zult ruste raepen /
 Dzaegt oodmoedig en beleeft /
 Op de Brnedictie geest.
 Zult den Heere van hier boben /
 Zeer oodmoedig danken loben /
 Door gy zult te bedde gaen /
 Om zyn zegening t'ontfaen.

Dankbaerheyd.

Kind zult dankbaerheyd bewyzen,
 Aen uw' Ouders, en hun pryzen,
 Voor de weldaeden ontfanen,
 En de moeyt' voor u gedaen,
 Peyt op d'ouarusten geleden,
 En wat zorg' zy niet beleden,
 Op dat gy zoud' wezen zagt,
 Teer en eerlyk opgebragt
 Die hun Ouders hier bezwaeren,
 Zyn veel erger als barbaeren,
 Die geen dankbaerheyd en geest,
 Is onweerdig dat hy leeft.

Dansen.

Dansen, huppelen en springen,
 Veel tot dertelbeden bringen,
 En tot stoutsbera hier en daer,
 't Gen' men niet moet zeggen klaer.
 Kind neemt daer in geen behaegen,
 Menig duyzend bun beklaegen,
 Van den eersten voet gesteld,
 Die nu zitten zonder geld,
 En door al te veel te zwieren,
 En met dogters te hantieren,
 En te drinken goeden wyn,
 Door den dans bedorven zyn.

Deugd.

Sic leeft in de bekeegen deugd,
 Sic leeft in blydschap en in vreugd,
 Sic leeft in deugd, die zal voorvater,
 Hier zyn geloond, en ook hier naer.

Dief.

Kind gy moet ten allen dagen /
 Uwe handen regte dzaegen /

Die tot steelen hem begeeft /
 Is onweerdig dat hy leeft.
 Steelen is zyn hoorde spannen /
 Steelen is de galge winnen /
 Die van jongs is enen dief /
 Alle dingen heeft hy lief.
 Hebt gy ergens in behaegen /
 Moet het met beleeftheid hzaegen /
 Moogt geen dingen in het sil
 Armen tegen iemands wil.
 Niet de werde van een spelie /
 't Is ingaen den weg der helle /
 Die ontuimen iemands goed /
 Zy betaelen eens de boet.
 En komen tot groote schanden /
 Niet voor regt wezen van handen !
 Die is regt voor alle man /
 Hy zyn aenzigt toonen kan.
 Maer hy die is dief bedorven /
 Hy blyft dief ten allen stonden /
 Waer hy keert of waer hy gaet /
 Word van allen mensch gehaet ;
 En die in het steelen blyben /
 En veel schelmcepe bedryben /
 Broeg of laet ziet in'op de baen /
 Galgen met dit volk geaen.

Dienst.

Kind zult u spoen ,, Om dienft te doen,
 Aen alle man ,, Voor vbie gy kan,
 Uwv onder meest ,, Met blyden geest,
 Mozt vbeder - legt ,, Of tegen zegt,
 Want zy gebien ,, Dat moet geschien,
 Aen zy het vbaer ,, Heel openbaer,
 Tegen 't gebod ,, Gee goeden Godt.

Dienst-Bode.

Al wie dient in anders huizen,
 Hy zig wagt' van dees abuizen,
 Eerit van noyt te zeggen ied,
 Wat'er binnen huys gefchied.
 Wie daer drinken zal of eeten,
 Zal hy niemand laeten weten,
 Ook of het wyf, en den man,
 't Zaemen accordeeren kan.
 Zynder schulden, beuzel zaeken,
 Dat zal hy niet kenbaer maeken,
 Komt'er ergens een geschil,

Hy moet altyd zwygen stil.
 d'Eerste en de leste dagen,
 Moet de zelfte eer toedraegen,
 Aen uw Meester, aen uw Vrouw,
 Met een hert even getrouw.
 Heeft den meester fraey gedronken,
 Zoo dat hy is wel beschonken,
 En wat maeken wilt den haen,
 Doet de huyk ten winde slaen.
 Voorders zult ten allen tyden,
 Voor de winft uws Meesters stryden,
 En niet doen, als dat betaemt,
 Alzoo blyft gy onbeschaemt.

Drinken.

Al en maekt men niet de bieren,
 Voor de zwynen, wilde dieren,
 Al brouwt men niet 't hoppe-nat,
 Voor den bond, of voor de kat.
 Nogtans zal aen jonge kind'ren,
 Vele drinken, altyd bind'ren :
 Want die dikwils lekt de kraen,
 Zal op 't lest daer zuygen aen.
 En van glazen, leeren pinten,
 Ja den grond der kannen tinten,
 Zoo dat by in zulk geval,
 Haest proef-meester wezen zal.
 En zal Vaders goed verkoopen,
 Om ter berberge te loopen,
 Verkwist eere, goed en bloed,
 't geen hem niet als onbeyt broed.
 Veel drank doet de maeg' bedorven,
 En den mensch ellendig sterven,
 Met perykel van de bel,
 Daerom vlied hem jong gezet.

Drinken.

Een kind aen tafel gezeten,
 Vermag maer een dobbel kece,
 Een glas drinken tusschen eeten,
 't Is oneerlyk drinkt hy meer.
 Sic met het eeten beginnen
 Drinken: zyn zuyper volmacht,
 Sic de spyz niet veel beminnen,
 Want den drank hun beter smackt.
 Vbyn en bice die vboed misprezen,
 Voor die jong van jaeren zyn,
 Smakte hier zal beter vbezen,

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Of veel vater in den vghn.
 Dilt uw lippen schoon afbaegen,
 Voor dat gy eens drinken gaet,
 Op dat niet tot een misbaegen,
 Eenig bet aen 't glas en staet.

Drinken.

Zult met dry vingers, maer niet meer,
 Nemen een glas met alle eer,
 Drinkt soberlyk, doch niet te slap,
 Drinkt niet te gulzig, noch te rap,
 Dat het niet stort op uw' habit,
 Waer van g'u wagten zult altyd.

Dronkenschap.

Dronkenschap die word bebonden /
 Een van de gemeenste zonden /
 Dronkenschap is een groot kwaed /
 En vol van perpkels staet.
 Die van dronkenschap kan wagten /
 Wag de dronkenschap veragten;
 Maer ten woze niet ligt belet /
 Want veel zynder med' besmet.
 Wy zullen beginnen spreken /
 Van de schaeden en gebreken /
 En dit is de schaede meest /
 Zy gelijkt ons by een beest.
 Gaze reden en manieren /
 Seilen ons boven de dieren /
 Maer hy die geen reden heeft /
 Als een beest / ja erger leeft.
 Zegt my / dronkaert / grooten zupper /
 Zoppe - dopper / buyk - otkupper /
 Die geduerig broeg of laet /
 Met den bek in 't natte staet;
 Is het niet alleen door reden /
 Door verstand en goede zeden /
 Door doer / laeten / dat gy wilt /
 Dat gy van een beest verschilt?
 Wanneer gy zyt zat gedronken /
 Maer bekwaem om te gaen rouken /
 Dan verandert gy van staet /
 En van mensch in beest vergaet.
 Of 't u niet of zal behaegen /
 Dit moet ik nog van u haegen /
 Is een ezel / of een peerd /
 Niet meer als een dronkaert weerd?
 Zoo in drinken als in eten /
 Zullen zy hun noyt vergeten /

Eene beest in al gebal /
 Maer zyn dozst verzaeden zal.
 Een dronk mensch zoud' beter liezen /
 Van zyn leven te verliezen /
 Als ballen in dronkenschap;
 Dat en is geen segte klap.
 Komt'er iemand krank van zinnen /
 Hoe men plagt hem te beminnen /
 Men zegt: 't onheyl is zeer groot;
 Maer veel beter waer hy doot.
 Die door bier en wyne verzoepen /
 Dag en nagten dronke loopen /
 Zy veel erger als een zot /
 Die men hoort houd in een kot:
 Met een dwaegen 't allen tyden /
 Zal men hebben medelyden /
 Maer niet eenen dronkaert niet /
 Want dit door kwaed' wil geschiedt;
 Zotten / die zyn krank van geesten /
 Als zy zweren en tempesten /
 Of doen alderhande kwaed /
 Dit Godt geenzints tegengaet.
 Ep Gods Wet niet overtreden /
 Want verloren is de reden /
 Zonder 't hebben schuld daer van:
 Maer dit men niet zeggen kan /
 Van die zonder agterdinken /
 Hun bywillig dronke drinken /
 En doen zaeken ongehoord /
 Die de dronkenschap byengt hoord.
 Godt dreygt hun zyn rpk te derben /
 Hoe veel zynder niet die sterben /
 Door een hood heel onberwagt /
 In de dronkenschap verstaagt?
 Die ballen en blijven leggen /
 Zonder opt een woord te zeggen /
 Zonder dat zy zyn bekwaem
 Men te roepen 's Heerens Naem.
 Zyn dit niet zeer bitter zaeken /
 Van alsoo de dood te smachen?
 Door de dronkaers / bier en wyne /
 Is veel erger als seynen;
 Bovendien niet ligt en peyzen /
 Om nae d'eewwigheyd te reyzen /
 Zy zyn daer in wel geraeft /
 Als zy hebben huancn lust.
 Zy moeten ten minsten denken /
 Hoe dat zy hun eere krenken /
 En hoe dat men van hun praet /
 Hoe een ieder hun verstaet.

Of Gulden A. B. C.

En hoe dier zy het betaelen /
 Door veel ziekten ende kwaelen /
 In handen / voer en maeg /
 Nieuwe zeeren alle daeg.
 En of zy te bedde leggen /
 Men hoort hun dees reden zeggen /
 Laet ons zuppen nog een keer /
 Ten is maer een schreuw te meer.
 Dit is maer voor de gebreken /
 Maer wat doet den dronk niet spreken?
 Als den dronk ryst in het hoest /
 En kan kwaelph zyn geloest
 Die te vooren schyne een stommen /
 Hy zal boffen / hy zal roemen /
 Van hem word dan uptgezeyd /
 Al war hem op 't herte leyd.
 Kwaede hoopen zal hy maeken /
 Beertig klappen / ander zaeken /
 En is rpkte boden maet /
 Wyl hy stil ten onder gaet.
 Die beminnen lekker wynen /
 Dronke loopen als de zuppen /
 Dat is zeker waer en klaer /
 Vermaed zal hun volgen naer.
 Wie zal my dit konnen zeggen /
 En het ongelph opleggen /
 Van wat zoon den vader zal
 Wezen in zwaer ongebal.
 Men wie zullen komen plaegen /
 Twist / onantsaechheyd en slagen /
 Wonden en beruypting groot /
 En aen wie de oogen rood?
 Zal het niet voor zeker wezen /
 Men den dronkaerd / aen den dezen /
 Die tusschen de glazen staet /
 En wyl d'herberg niet en gaet?
 Ongeluk op ongelukken /
 Die den dronkaerd zwaer verdrukken /
 Niet voor dit leven bereyd /
 Maer voor inder eewwigheyd.
 Die van drinken niet zal wagten /
 En te beteren hem tragten /
 Hy d'rig ter hellen blegt /
 Godt den Heeve niet en liegt.
 D'Ouders hebben groot misbaegen /
 En zy moeten veel verdraegen /
 Wanneer dat hun eygen kind /
 Zoo het bier en wyne bemint.
 Niet alleen dat zy door listen /
 Hun goed stelen en verkwisten /

Maer om dat zy door den dronk /
 Agter laeten grooten stank:
 D'kwaels hoererye bedypten /
 Zonder reden / begten / kyden /
 't Een' de dronkaerd is gemeen /
 En wie heeft het aen zyn been?
 Als d'ouders / die moeten loopen /
 Om de regters upt te hoopen /
 Die niet zonder grooten kost /
 Konnen worden afgelost.
 Daerom moet men d'herberg blieden /
 Zoo veel als het kan gefhieden /
 Die maer moeten open staen /
 Door die verre wegen gaen:
 Om den byndeling te sypzen /
 Anders zyn zy niet te pypzen /
 Want kwaelph een enkel woord /
 Word'er daer van d'eyd gehoord.
 Men sprekt daer niet als van schinken /
 Als van zuppen / als van drinken /
 Volk van zeer verstepden aerd /
 Vind men daer veeltyds vergaerd.
 Van die deugdelyke gasten /
 Die niet weten van te vasten /
 Van de minste tot de meest /
 Houden van de Bacchus - feest.
 Van gedentlig te doen tappen /
 Van te zweren / agterklappen /
 Van onereyken praet /
 Van elk een te zeggen kwaed.
 Hoort hier Augustinus zeggen /
 En zyn eygen faut uytleggen:
 'k Schaemde my te wezen wyg /
 'k Zogt in oner d'opper - pyg.
 Maer voor de getrouwde lieden /
 Wat zond' moet'er niet gefhieden /
 Als den man verreed het goed /
 Ja zyn eygen vleesch en bloed?
 Daer wyf / hunders zyn gezeten /
 Zonder kieren zonder eeten /
 In den grootsten nood gefeld /
 Zonder brood en zonder geld.
 Als men hem ziet deurestrecken /
 Het gewin van wyf / bier wecken /
 In een dag zonder vermaek;
 Hoort hier van een droede zack /
 Die hier niet mag zyn verzwegen /
 Een man tot den dronk genegen /
 Had ten huyze van een weyd /
 Alles wat hy had verweyd.

't Wyl heeft haer eens gaen vertoonen /
 Daer hy zat met meer persoonen /
 Om gelijke kwaliteyt /
 Zy heeft hem die voorgelieft /
 Die gekuyt en weened' oogen :
 Lienen man hebt dog medoogen /
 Met nu kinderz; want wy staen /
 Om van honger te vergaen.
 Den man die heeft op dit spreken /
 Daer geslaegen en geteiken /
 Dat zy stults ter aerden viel /
 Als een lichaem zonder ziel.
 Den geest zynde wat heruomen /
 Zy is sijn nae hups gekomen /
 Daer twee kinderz schier half dood /
 Schreuwden om een sintsken brood :
 Zy in wanhoop gezeden /
 Heeft hun den hals afgesneden /
 Zy zeyd' beter zyt gy dood /
 Als sterben van hongers- nood.
 Den man die komt t' hups al tieren /
 Gelijc zyn d'onckers manieren /
 Naer hy 't wyl d'uyt bloeken zegt /
 D'onck hem op zyn bedde legt.
 Bezg zynde met te slaepen /
 Heeft z' hem stille gaen betraepen /
 En met 't zelfste mes dien tyd /
 Zy den man een hals afsteyd :
 En zy sprack dan deze woorden /
 Gy zyt d'oorzack van dees moorden /
 En van deze vzeede daed.
 Daer naer heeft het Magistraet /
 Kennisse van al ghezege /
 't Gen' de vrouw niet heeft verzwegen /
 En van haer wierd regt gedaen /
 D'onckers spiegelt u hier aen.
 't Wel nu schuyden de gordynen /
 En de d'onckers doen verschynen /
 In 't gezigt van al de lier /
 Om hun werken aen te zien.
 Als vergaerd zyn de baezen /
 Men brengh by dozynen glazen /
 Grooten / kleynen / die daer staen /
 Als om een slag aen te gaen.
 Door eerst zy de minste guppen /
 Om de hele wat te sypen /
 Apt vrees van door bier en wyn /
 Al te haest verzaed te zyn.
 Naer wanneer dat zy beginnen /
 Wat verbod te zyn van binnen /

Van is 't brengh ons terstond op
 hoozen / eenen grooten hep.
 D'ooze tyze- word geyzen /
 't Dersy moet wel gezonden wezen /
 En geperd wezen moet /
 't Gen' den dozz verweken doet.
 Zoo den pot is upgebronden /
 Hy word weder vol geshonden /
 Van den wyn of 't beste bier /
 Dat men vind in het kwartier.
 Het zyn d'alderste mannen /
 Die wel zuppen de kinnen /
 En die niet veel d'inken kan /
 Schyn te zyn geen deftig man.
 Alles gaet 'er op een tuypen /
 Men doet kinnen nieuwe sluyten /
 Men dan spoedig weder schinkt /
 En op de gezondheyd d'inkt
 Van de vruen / van de vruen /
 Die in 't edel hof verkeeren /
 Die de sluyt niet uyt en doet /
 Werd geslagen in de boet.
 En zyn het keremis- dagen /
 Men ziet van de eer opdraegen /
 Men den heyligen Patzoen /
 Wel is dit niet wonder schoon ?
 Zy schynen hem eer te geven /
 Die door vasten / sober leven /
 Heeft gediend zyn eer en Godt /
 En voldaen aen zyn gebod.
 Voetgheden boben maeren /
 Zy daerom den d'ank niet laeten /
 Al word de spys weg gedaen /
 Niemand en mag henen gaen.
 't Is haest Wyn / alarm / alarme /
 Brengh aen ons le baton d'arme,
 Wie is den stok van den steyd ?
 Wy en zyn nog niet bercheyd.
 Tot den boord doet men hun schinken /
 Die een ieder uyt moet d'inken /
 En daer word een man gestelt /
 Die den keer van ieder telt.
 Daer en valt nimmer te zeuren /
 Ieder moet zyn lot gebeuren /
 Hoort ik kan niet overluyd /
 Men zal 't u doen d'inken uyt.
 En zoo gy maect vele gillen /
 En betaont dan niet te willen /
 Men zal openen uw mond /
 En u ingiecen terstond.

Dan lge'er hier een verslaegen /
 Gelijc om nae 't graf te draegen /
 Daer is een die effen maect /
 Daer een anderen die vzeekt /
 Daer eenen die niet kan roeren /
 Die men nae zyn hups moet boeren /
 Daer eenen die nog wilt gaen /
 Daer die niet kan regte staen.
 Daer ziet gy een ander gaepen /
 Met den pot in d'hand al slaepen /
 Daer een die sprekt vzeemde tael /
 En die het vzeekt al te mael /
 Somma, 't is een d'onckers seeste /
 Ieder-een die is de beeste /
 Eenem boek die waer' te kleen /
 Om te schryuen dit alleen.
 Den veldslag die is geslegen /
 Ieder heeft een wond gekregen /
 En dit is een eere groot /
 Door hem / die hun heeft genood.
 Die iemant tot d'ank verweken /
 Dagt tot d'onckenschap te vzeiken /
 Doet voor zeker een dood-zond /
 En zyn arme ziel doortwond.
 Gy zult veel min kmoed genieten /
 Van 't bier of wyn weg te gieten /
 Als te geven uwen vzeind /
 Dat hem tot senjn maer dient.
 Lest daer waeren vzeinden t'zaemen /
 Die vruen van verre k'wamen /
 Welk hun wel vier ueren lank /
 Schonken overbloed van d'ank.
 Zy wilden hun d'onck maeken /
 In de limonaed' / tot vzaeken /
 Dog een ander vzeind dit zag /
 Seyde dit niet zyn en mag.
 Dus nam hy de volke komme /
 En sineet die met boeten omme /
 Beter stozt dit kost'lyk nat /
 Als dat 't mij zou maeken zat.
 Dien man leed' het d'inken laeten /
 En de d'onckenschap te haeten /
 Dus 't zy oud of jong gezel /
 Moet haer vzezen als de hel.
 En gy moogt tegen betaemen /
 Niemand opt tot d'inken vzaemen /
 En al is 't dat'er zyn veel /
 Zoo genegen voor de heel /
 Die het hoor geen zond' en agten ;
 Dogtans moet u daer van wagten /

En zoo gy dat niet en doet /
 Gy voor ewig vanden moet.
 Want hoe veel doet niet het d'inken /
 Door den tyd te grabe zinken /
 Van die hele nagten lank /
 Zitten op den bierre-bank ?
 Deele d'onckers zonder maete /
 Van den noem tot 's avonds laete
 D'inken meer als cene beest /
 Tot verderf van lys en geest.
 Htgemer geld / d'zoog als stikken /
 En zoo van den d'ank gekrokken /
 Dat zy kwaelgh konnen gaen /
 En op hunne beenen staen.
 Die geen schaemte nog en hebben /
 Met hun kaele mager rebben /
 Van te d'inken bier en wyn /
 Om wie dat zal meester zyn.
 Alsdan dansen / alsdan spingen /
 Hoerere en ander bingen /
 Twisten / zontyds eene moord /
 Zoo men in beel plaetzen hoort.
 't Dinst dat'er van kan kommen /
 Is te liggen als een stommen /
 En tot 's anderdags by noen /
 Eenem wyzer rond te doen.
 Daer veel die den d'ank beminnen
 En zetten daer op hun zinnen /
 Hebben vzeugd en groot plezzer /
 Wanneer zy door wyn of bier /
 Iemant konnen d'onck maeken /
 Men zegt zoo zy 't niet geracken /
 Dat ik ben een glerig mensch /
 Geef ik niet na hunnen wensly ?
 Dat is gaen berkeerde wegen /
 En den duypel zyn genegen /
 In de plaetze van 't gebod /
 Te volbrengen van uw Godt.
 Deel vzaemen tot groote teugen /
 D'inkende gelijc de zeugen /
 Wie is 't die een armen man /
 Zoud' beschinken met een kann ?
 Of een enkel stuyber geben /
 Daer zy zoo baldaedig leven /
 Daer zoo veel is wigeftort /
 Ja / als weggesmeten word.
 In de alderjongste dagen /
 Sal Godt rekeninge vzaegen /
 Van al 'egen' gy hebt vercoerd /
 En onnutteghlyk versmeerd.

Dan te dinken bukten maeten /
 Dan al de gehoude zaeten /
 Oskwils vpf / zes dagen lank /
 Tot gy waert van d'inken krank ;
 Dat men u met d'hand moest leyden /
 En nochtans niet wilde schepden /
 Tot de schappzap was gerupnd /
 En de kelber uptgeschupnd.
 Ik zeg / gy moet u begeven /
 Tot een still en sober leven /
 De dood lieber onderstaet /
 Als te dinken hoven maet.
 'k Hop' door Gods barmhertigheden /
 Dat gy zult inzien de reden /
 d'Oogen zult ten Hemel staen /
 En den regten weg ingaen.

Duyvel.

Den Duyvel is maer kleyn van magt,
 Zonder u heeft hy geen kragt;
 Als gy in 't eerst hem wederstaet,
 Als hy u brengen wilt tot kwaed;
 Maer zoo gy hem niet tegenstryd,
 Hy word een leeuw in korten tyd,
 Die u zal brengen tot den val,
 En vreedelyk vernielen zal.
 De kleyne vossen doet men dood,
 Uyt vreeze van te worden groot.

Edel.

Den waeragtigen Edeldom,
 Trekt uyt de deugd haer regten rom,
 Hy die anders verheven leeft,
 't Is de fortunne die het geeft.
 Den edeldom van anders bloed,
 U geenzins edel wezen doet;
 Door kloeke daen, door eerbaerheyd,
 U zelfs den edeldom bereyd.

Een.

Een Godt, een Doopzel, een Geloof,
 Een waere Kerk, of hellen-roof.

Eeren zyne Ouders.

Kind gy zult uwe ouders eeren /
 Volgens het Gebod des Heeren.

Duyvelrye.

Kind het zyn verlockte zaeken,
 Met den duyvel kennis maeken,
 Die belooft een kort pleyzier,
 Voor bet eeuw'g pyn'lyk vier;
 Daerom zult gy niet verkeeren,
 Met die kwaede konsten leeren,
 Met waer-zeggers, die geraen,
 Hoe 't zal met den mensch vergaen.
 Met die u zullen gerieven,
 Van billietjens ofte brieven,
 Waer door loot, kruyd, mes noch zwaard,
 In den Kryg noch elders deert;
 Met die eenig kwael afeeren,
 En van koorts of ziekt' genezen,
 Met hem die den duyvel dient;
 Zegt Adieu aen zulk een vriend.
 Goet den Heer die is almachtig,
 Maer den duyvel kugenachtig,
 't Gene Godt belooft 't geschi ed,
 Maer dit doet den duyvel niet.
 Hy belooft u wonder dingen,
 Die hy niet en zal volbringen,
 Zoo gy ontfangt eenig zoet,
 Dusmael bet betaelen moet.
 En laet den moed niet verflaunen,
 Stelt in Godt al uw betrouwen,
 't Zy in droefheyd, zwaere pyn,
 Hy zal u behulpig zyn.

E.

Met Woorden.

Vader, Moeder zult aanspreken,
 Met zeer vriendelyke trekken,
 Wanneer gy wilt vraegen ied,
 Dat met eerbaerheyd geschied.
 't Is geheel tegen betaemen,
 Dat gy zult uw Ouders naemen:
 Gy my dit, of dat my geeft,
 Niet zoo bot of onbeleefd.
 Men spreekt zoo aen de soldaeten,
 Aen de kinders op de straeten,
 Zegt, Vader zoo 't u belieft,
 'k Wensch daer van te zyn geriefd.
 Zult niet spreken bot alleene,
 Maer luttel woorden of geene;
 Hoort dees lesse die u past,
 Wat u Salomon belast.

Men zal een kind twee-mael vraegen,
 Eer hy 't spreken zal gewaegen,
 En spreekt niet veel, zonderling
 In 't by-zyn der ouderling.
 Eertyds de Grieken om reden,
 Deden hunn' kinders besteden,
 Ter school van Pithagoras,
 Die een vernuft Meester was;
 Die hun de twee eerste jaeren
 Leerde zwygen, na 't verklaeren:
 d'Ouders moogen zeggen dog,
 Vond men zulke Meesters nog.
 Doet een Koning zyn mond open,
 Princen zyn met vrees bekropen;
 Geeft men Koningen dees eer,
 d'Ouders die verdienen meer.
 Maer eylaes! 't is te beklagen,
 Dat menig kind tot mishagen,
 Zyn Ouders niet draegt respect,
 Maer beschimpt, bespot, begekt.
 En voor hun niet willen zwygen,
 Of zy goed vermaening krygen,
 Ja, die in het openbaer,
 Hun misagten verr' en naer.
 En toenaemen durven geeven;
 Kind, neemt aen een beter leven,
 Of gy gaet alzo van hier,
 Nae 't verstaend' eeuw'g vier.
 Met Werken.

Kinders, zult voorzigtig merken,
 Te bewyzen eer met werken,
 d'Ouders: Aristoteles
 Geeft u-lieden een goed les,
 Twee zaeken te overweegen,
 Als'er u komt iemand tegen,
 Zult weynig van zyden gaen,
 Plaetse maeken op de baen;
 Gy zult ieder in 't ontmoeten,
 In het uyt-en ingaen groeten,
 Al neer-buigen zeer beleefd,
 d'Handen kuffen die iets geeft.
 Het is een oneer te weten,
 Dat een kind blyft neer-gezetten,
 Wanneer d'Ouders komen in,
 In 't voor-by-gaen nog veel min.
 Eertyds d'inwoonders van Roomen,
 Hebben dit zeer hoog genomen,
 Had een kind niet opgestaen,
 Als een oud Man kwam gegaen:

't Was een straffe van het leven,
 Voor die had dit feyl bedreven,
 Was die eer voor d'oude liën?
 Wat moet d'Ouders niet geschiën?
 't Was een vreugd en een behaegen,
 Dat d'Ouders hun kinders zagen:
 Groot en kleyn zoo wel geleerd,
 En van hun te regt geëerd.
 Maer veel, schoon d'Ouders passeeren,
 Voor hun gaen of wederkeeren,
 Noyt en weeren zy den hoed,
 Met een zeer beleefden goet.
 Deezen lof moet ik verkonden,
 In den edeldom gevonden,
 Daer meest al, ja kinders groot,
 Loopen met den hoofde bloot.
 En op dees manier om t'eeten,
 Aen de tafel zyn gezeten,
 Deeze goed' gewoonten al,
 Een fraey kind volbrengen zal.
 Tot dees reden zal nog strekken,
 Noyt tot slaepen te verrekken.
 Voor de Benedictie is,
 Gevraagd met eerbiedenis.
 En al zyt gy oud van jaeren,
 Dit moet u geen schaemte baeren,
 Zoo den Wyzen man ons zeyd,
 Daer in groote sterkte leyd.
 Met alle Verduldigheyd.

Heeft uw Vader bremde gillen /
 Die schier niemant en kan stillen /
 Doet hy alle zaek verkeerdt /
 Gy moet nochtans zyn geëerd.
 Zoo gy hoor al uw bedyphen /
 Anders niet en hoort als lippen /
 Coont daerom geen tzeur aenschyn /
 Maer gy moet verduddig zyn.
 Is uw Moeder hard van wezen /
 Zy en moet niet zyn mispreegen /
 Spreekt zy straf en zonder grond /
 Zwygt en antwoord niet terstond.
 Knygt gy zonder reden slagen /
 En gaet het niet elders klaegen /
 Doch geen tegenstand en bied /
 Lpd 't ontregt dat u geschied.
 Hier moet gy voor al bemerken /
 Om u in eerbied te stercken /
 Wat zy heeft hoor u gedaen /
 Wanneer gy niet konde gaen /

Denkt eens wat al zwaerigheden /
 Dat zy voor u heeft geleden /
 Hoe zy menig dag en nacht /
 Heeft in onrust doorgebragt.
 Wat eyd zy niet heeft verstaen /
 Op u aen de wieg gezeten /
 Hoe groot dat was den arrebeyd /
 In 't wasschen van uw vuyligheyd.
 Heeft wat werken en wat zorgen /
 Zy droeg van den broegen morgen
 Tot uw heyl / en tot uw goed
 Zy besteede goed en bloed.
 Die besonderlyk ontbecken
 Van de eerbied afgeweken /
 Kinders die van slepen gestagt /
 Hoog in eeren zyn gebragt.
 't Schynt als zy zyn rijk verheben /
 Geen respect en moeten geben /
 Men hun Ouders die door nood /
 Moeten werken voor hun brood.
 Deel door eysdommen in eeren /
 Die met grooter volck verkeeren /
 Als m'hem arme Ouders naemt /
 Zyn tot aen de ziel beschaemt.
 Die zig voor hun Ouders schaemten /
 Die verdienen laster / blaemen /
 En beschaemt te zyn gemaekt /
 Als het laetste oordeel naekt.
 Godt van Hemel / zoo van weerden /
 En was niet beschaemt raenbeerden /
 Joseph voor zyn Doester-vader /
 Eenen timmerman voorwaert ;
 En Maria uptgelezen /
 Die zyn Woeder moeste weezen /
 't Welck is een exempel goed /
 Hoe gy d'Ouders eeren moet.

Eerzucht.

Eerzucht doet veel buizen schenden,
 Menig mensch komt in ellenden,
 Door den schyn van iet te zyn,
 Eerzucht is een zoet senyn.
 Grootte pragien, booge staeten,
 Naermaels aen den mensch niet basten,
 Veel die klimmen boven al,
 Tot hun ongeluk en val.

Eeuwigheyd.

Dat d'aer de klot, zee, alle-mael,
 Verkeerd waer' in een berg van staet,
 En zoo in boogd waer' opgemaekt,
 Dat zynen top den Hemel raekt,

En dat'er alle duyaend jaer,
 Van Godt een duyf gezonden waer',
 Om eens te vryven met den steert,
 Tot deezen berg verstaen werd.
 Wie zegt'er van de menschen al,
 Dat dien berg eens verstaen zal?
 't Kan zyn: en den tyd zal vergaen,
 Maer d'euwigheyd zal blyven staen.
 Daerom, o mensch! verseyt het kwaed,
 Ombest de deugd, e'r 't is te laet;
 Want eeuwig moet uw ziel in pijn,
 Of eeuwig eens in vreugden zyn.

Engelen.

Door de Engelen na wenschen,
 Is veel goeds geschied aen menschen,
 Loth uyt Sodomia weg gaet,
 Door des Engels goeden raed.
 Den Engel in de woestynen,
 Vertrouft Agar in de pyne,
 Door den Engel, Abraham
 't Leven niet van slaec nam.
 Den Engel gaf zyn bystanden,
 Tegen Gedeons vyanden,
 Door d'Engels Sennacherib,
 Is gekomen in den klip.
 De dry kinders den Heer looven,
 In de vlammen van den oven;
 Want den Engel hun bylaet,
 En bevryd van alle kwaed.
 d'Engelen den mensch verblyden,
 In benouwdheyd en in tyden,
 Zy helpen hun in den nood,
 Meest in d'uere van de dood.
 Zy bevryden ons van zonden,
 En wanneer wy zyn bevonden,
 Aen onz' arme ziel bevlekt,
 Wy worden door hun verwekt
 Om ons tot den Heer te keeren,
 Zy den weg der deugden leeren,
 De traenen der zondaers zyn,
 Voor de Engels goeden wyn.
 Ons gebeden alle dagen,
 En deugden aen Godt opdraegen,
 En waer Godt is, is hun geest,
 Daer is 't altyd blyde feest.
 Vraegt hun hulpe t'aller ueren,
 U en zal geen kwaed gebueren,
 Want tot onze zaligheyd,
 Is al hun genegentheyd.

Ezel.

d'Ezels moeten pakken draegen,
 Harde stooten, zwaere slaegen,
 't Is den loon die men hun geest,
 Den ezel in armoed' leeft.
 Kinders moeten hun beschaemen,
 Van te draegen zulke naemen,
 Die een ezel word gezeyd,
 Is een kind vol bottigheyd.
 Traeg en luy om iets te leeren,
 Dat niet tragt te zyn in eeren,
 Dat niet wilt ter schoole gaen,
 Om goed' leering te ontfaen.
 Die moet peyzen al zyn dagen,
 Als een ezel last te draegen,

Faeme.

Kind draegt zorg' voor een goed' faemie /
 Kind draegt zorg' voor een goed' naemie /
 Meer als voor veel geld en goed' /
 Dat men al verlaeten moet;
 Menig duyzend zyn begeben /
 Maer hun faem blyft eeuwig leeben /
 Styd zoo lang gy leeft op d'aerd /
 Op dat gy uw faem bemaerd.

Flatteeren.

Kind vragt u van te flatteeren,
 Of van te haegen de manne,
 Spreekt recht uyt, gy zult passeeren,
 Door rechtbeerdig en getrouwe.

Fortuynne.

Kind de fortuyn die is van glas,
 Zy draegt en keert geveldeig vat,
 En vbanneer zy ten hoogsten schynt,
 Zy breekt als niet door sellen vbind,
 Niemand gelukkig boor zyn dood,
 Daerom en agt u niet te groot.
 Heden raedsbeer, morgen slaef,
 Heden dienster, morgen graef,
 Heden arm en morgen ryk,

Daerom doet al wat gy kan,
 Om te zyn een eerlyk man.

Eyers.

Wanneer gy moet eyers eeten,
 Dit is dienstig om te weeten,
 Gy een mes gebruyken moet,
 Waer med' gy die open doet.
 Met de vingers schoone maeken,
 Dit zyn heele plumpe zaeken,
 En de schaelen in het huys
 Smyten, is ook een abuys.
 Moet op uw tallioor die leggen,
 Dan en valt'er niet te zeggen;
 Tragt te wezen net altyd,
 Wanneer gy aen tafel zyt.

H.

Heden frisch en morgen slyk;
 't Is zoo de fortuynne draegt,
 En met alle vbinden vbaegt.

Fruyt.

Noyt en plant men de fruyt-boomer,
 Als om vrugten van te komen,
 Op dat zoo den graegen lust,
 Van den mensch word' uytgebluft
 Anders men zoud' die niet snoeyen
 En niet zorgen voor het groeyen,
 Of de vrugt is ryp of groen,
 Om in tyden af te doen.
 Maer men mag zig niet vergeten,
 Om door lust te veel te eeten;
 Is'er fruyt in overvloed,
 Men dit maetig eeten moet.
 Men vind menig dertel jongen,
 In zyn schoenen onbedwongen,
 Die zoo haeken nae het fruyt,
 Als nae 't water enen puyd.
 Waer zy gaen of zyn gezeten,
 Het is altyd schranzen, eeten,
 Of in huys of wel op straet,
 d'Hand gelyk een schiet-spoel gaet.
 Zy en agten niet dit gekken,
 Dat men hun noemt blouwe bekken,
 Zy zyn niet beschaemt te staen,
 Wit gelyk een mooriaen.

En al is't dat duyzend wormen,
Gansch hun vleesch en bloed beformen,
Dat'er overblyft alleen,
Maer het kaele vel en been.
Zy konnen hun niet bestieren,
Van 'tonmaetig fruytenieren,
Tot dat onderzinkt de schuyt,
En zoo laeten hunnen huyd.
Appels, nooten ende peeren,
Niet alleen de stem en deeren,

Gaen.

Kind gaet niet al spertel-billen,
Noch al maeken vremde grillen,
Houd een gemanierden stap,
Niet te zeer noch niet te slap.
Gaet gy met ander persooren,
Zult u mannelyk betoonen,
Zonder loopen hier en daer,
Of gy met uw speel-volk waer'.
Zoo gy passeert langst de straeten,
En vind van uw mede-maeten,
Gy zult hun niet spreeken aen,
Maer zoetjens uw wegen gaen.
Zonder zingen, zonder springen,
Of uw lichaem krom te vringen,
Zonder u te draeyen rond,
Gelyk nae zyn lieert den hond.

Gaepen.

't Is slegt te gaen geheel' ueren,
Dan voor d'een en d'ander deuren,
Nu voor eene bakkerye,
Of winkel van specerye.

Gebieden.

Kind wagt u van te gebieden,
Principaelyk oude lieden,
En al zyn zy kleyn van goed,
Daerom niet gebieden moet.
Draegt respect de gryze hayren,
Gy weet niet hoe gy zult vaeren,
Peyft dat gy een ouden man,
En in armoed weezen kan.

Gedagtig zyn.

Kind hem niet ligt bezeten moet,
En verbeeten u groot verbeeten doet,

Maer 't is zeker een fenyn,
Voor die kort van borste zyn.
't Is een pesse voor de maeghe,
Ziet gy 't niet te laet beklaege,
Als de medecyne niet,
Hun kan helpen uyt 't verdriet.
Daerom zult veel' fruyten haeten,
Meest die u niet konnen baeten,
Door een appel heeft ons al,
Gebragt Adam tot den val.

G.

Maer 'igen' een ander heeft gedaen,
Dat moet haest uyt uw zinnen gaen,
En 'skwaed dat aen u is geschied,
Gaet en moogt gy op peyzen niet.

Gehoorzaamheyd.

Een kind dat zal na betaemen,
Vader, Moeder gehoorzaemen,
Geeven voor 'al d'eer' aen Godt,
't Is een algemeen gebod,
Deez' kinders den Heer behaegen,
Die hun Ouders dienst toedraegen,
Die zyn d'Ouders onderdaen,
Zonder eenig tegenstaen.
Christus die kwam hier beneden,
Om zyn Vaders wil getreden,
En verdient des Hemels Hof;
Dit dient u voor waere stoff'.
Hier uyt kont gy ligte leeren,
Dat dit is 't gebod des Heeren,
Paulus zegt ten allen tyd,
Uw Ouders gehoorzaam zyt.
Of zy zullen 't dier betaelen,
Die hier tegen zullen saelen,
Te weeten in zacken groot,
Met de straffe van de dood.
Zoo gy vraegt, waer in ten deezen
Zy moeten gehoorzaam weezen?
Den Apostel geeft dees leer,
In alles, maer in den Heer.
Dit is, 'ten moet niet geschieden,
Zoo de Ouders kwaed gebieden,
Kent hem voor uw Vader niet,
Die u kwaed te doen gebied.
Behalvens dit stuk alleene,
In wat zaeken, groot of kleene,

Moet gy vlytig en bereyd
Zyn tot alle g'hoorzaemheyd.
Het zy dat zy u bevelen
Met geen kwanterye te speelen,
Te verkwiften eenig geld,
't Huys te zyn op d'uer ghesield.
Niet te vloeken niet te zweeren,
Niet in d'herbergen te teeren,
Niet te loopen 'savonds laet,
Zonder oorlof agter straet.
Niemant in het huys te brengen,
Met een woord in alle dingen,
Moet gy weezen gehoorzaam,
Of 't van Christus zelve kwaem.

Geld.

Wat de geld-liefd doet bedryven,
Men zoud' duyzend boeken schryven,
Wat de geld-liefd heeft gedaen,
Ten kan noyt beschreven staen.
Want de geld-liefd houd verholen,
Wat de geld-liefde doet doolen,
Wie door haere wonder kragt,
Word verheven en veragt.
d'Hoogste Vorsten, Officierien,
Hun vergulde waepens vieren,
Door de geld-liefde gejaegd,
Menig lyf en ziele waegt:
Menige door geld-liefd dwaelen,
Menige ter hellen daelen,
Door bedriegen en verraen,
Die eeuwig nae Judas gaen.
Dwaeze geld-zugt, dwaeze zinnen,
Godt zorgt voor die hem beminnen,
Agd de deugd voor geld en goed,
Die de ziele leeven doet,
Zult uyt liefde noyt van schyven,
Onrechtveerdigheyd bedryven,
Op beloft van geld en goed,
Niemant ongelyk en doet.
Wagt u van het gierig spaeren,
Van meer en meer te vergaeren,
Dat gy niet op 't lest den Godt,
Maekt van uw verspaerden pot.
Veele 'smorgens voor het leezen,
Ziet men hun in lusten weezen,
En het rust-neemende geld,
Moet dry, vier-mael zyn herteld.
Naer den noen, 'savonds naer ceten,
Zyn nog eens daer by gezeten,

Kind het geld zoo niet en agt,
Stelt dees liefd uyt uw gedagt.
Hebt gy eenig geld bezyden,
Doet den armen mensch verblyden,
Geeft met toegenegen zin,
't Zal u dobbel komen in.
Geleerdheyd.

Kind leert in uw jonge dagen/
Of gy zult het eens beklagen/
Want hy die wel is geleerd/
Die word over-al geerd/
Is van tebet aengetrokken/
Voort hem zyn d'beste brokken/
Of hy arm is/ hael of rijk/
Word geprezen al gekijk.
Jeder zal hem d'hand toefieken/
Ende tot zyn voordeel spreken/
Daer een teg en lompig kind/
Zig van elk verlaeten vind.

Geloove.

Geloof in Godt en zyne Kerk,
En ruymt noy uyt het waere perk,
Verfoeyt de kwaede sijn al.
En die kwaed' leering geeven zal.

Gemeenzaamheyd.

Jongman, aen dogters of vrouwen,
Zult gy noyt gezelschap houwen,
Die zyn eerbaer in den schyn,
Konnen weezen vol fenyn.
Hun eer niet te naer gesproken,
't Vier in d'asschen is gedoken,
Hy ligt de perykels vind,
Die ligt de perykels mint.
Ik zeg, met hun dansen, springen,
Zoete nieuwe deuntjens zingen,
Speltjens speelen van de jeugd,
Gy daer van u wagen meugt.
Ik en wil hier niet verhaelen,
Hun bedrog, hun listen, kwaelen,
Waer door menig eerbaer hert,
Tot den grond geschonden werd.
Daer van zal ik stille zwygen,
'k Zou te veel matery krygen,
Zomtyds opspraak en verwyf,
'k Laet dit tot een ander tyd.

Gezelschap.

't Is oneerlyk bevonden,
Als gy ergens zyt gevonden.

In eenig gezelschap groot,
Daer uw vrienden zyn genood:
Van terfoud met het intreeden,
Hun te roepen deeze reden:
Couszins ik ben uw dienaar,
'k Wensch u goeden dag te gaer.
Maer gy moet u stil beneven,
Tot by hunne plaets begeeven,
En met eeren hun beleefd,
Uw verzoek te kennen geeft.
Komt men u een floel te zetten,
Zult hier op voorzigtig letten,
Dat gy daer geen haer aen slaet,
Waer van dat een ander gaet,
Maer vraegt oorlof, zit bezyden,
Bovenhen gy moet u myden,
Van in 't spreken t'allen keer,
Te zeggen Jousvrouw, Mynheer.
Van op geld en goed te roemen;
Zult ook niet uw Ouders noemen,
Met de tytels van hun slaet,
Want zulks tegen reden gaet.

Gezelschap kwaed.

Zult met kinders noyt verkeeren/
Die u kwaed manieren leeren/
Men die spreken onbeleefd/
Geen gehoor noch sprake geeft;
Oonkhaerds/ onbeschoefde leden/
Zult gy als de pesten blieden/
Met geen kinderen verbaerd/
Zoo die zyn van kwaeden aerd.

Gezondheyd.

Die geen goed' gezondheyd heeft,
Hy voorwaer ellendig leeft,
d'Aengenaemste koelen wyn,
Smaekt hem of het waer' azyn
Zy en hebben geen pleyzier,
In het alderbeste bier,
En hoe edel is de spys,
Zy zyn in het eten vry,
En wat lekkers dat men maekt,
Daer en is niet dat hun smaekt,
Dikwils is den overdaed,
Oorzaek van dit kwellig kwaed.
Die door eene dertelheyd,
De jongheyd tot brassen leyd,
En om te doen overlast,

Tot den gaey is van de mast.
Veel die schynen kloek geseld,
Als zy maer en hebben geld,
Zy en zien nae 't lichaem niet,
En nae 't leed dat hun geschied,
Dat doorwond hun arme ziel'
Kind of het aen u geviel,
Van eens zoo te zyn geworgd,
Voor uwe gezondheyd zorgt.

Getrouwigheyd.

Zet getrouwb in al uw hand'len,
Houd u van het steelen af,
Agt een andere goed maer kaf.
Zet getrouwb in al uw vband'len.
Sic getrouwb is die vermag,
Hem te toonen op den dag.
Sic getrouwb is, is in eeren,
En van allen mensch geagt,
Of hy kleyn is van geslagt.
Sic getrouwb is mag verkeeren,
Met personen hoog van slaet,
Sae, d'ontrouwbte zyn vermaet.
Sic getrouwb is vord verheven,
Op der aerden en hier naer,
Hobbet loon krygt hy voorvater:
d'Ontrouwbte ter neer gedreven;
Niet voor de getrouwbigheyd,
Sic den mensch in eeren leyd.

Getuyge.

Getuygt niet ligt, Zyt onderzigt.
Voor gy ict zegt, Of 't ic opegt.
Of het ic klaer, En zeker vbaer.
Sic ook niet doet, Ten zy gy moet.
Ten zy gebragd, Ten zy men klaegt
Van zwaerigheyd, Sae veel aen leyd,
Op dat gy niet, Zacht in verdrict.
Meemt raed, Voor daed,
Eer 't ic te laet.

Geweer
Kind dit word u sterk bevolen,
Handelt fuziek noch pistolen,
Ander wapens, poeder, loot,
Daer in ligt perykel groot.

Gewoonte.
Kwaed' gewoonten moet gy myden/
Zult klo. kmoedig tegenstaen/
En u zeten eene boer/
Tot dat gy het anders doet.

Gierigheyd,
O kind Gode! Bied de gierigheyd,
Zy is d'hoogste onzaligheyd,
't Noedzel van onrechtveerdigheyd,
Sic menig mensch ter hellen leyd.

G O D T.

Gode ic een bezen voor geveit,
Sae geen verandering' in ic,
Gode ic den Vader, Zoon en Geest,
Sic moet van ieder zyn geveit.
Srebuldig eer, die 't al regiert,
En na zyn eygen vril bestiert;
Sic door zyn bezen Goddelijk,
Verholt hemel en aerderijk.
Van vrie 't al komt, en zonder vrien,
Dat niet kan roeren noch geschien.

Godt zoeken.

Godt/ in een goed en zuuer hert/
En repren geest behouden werd/
Zoekt hem in liefde boven al/
En uwe ziels leven zal.

Godt dienen.

Uyt uw hert, ziel en gedagten,
Uyt uw zinnen ende kragten,
Maekt u tot den Heer bereyd,
Met een diepe oodmoedigheyd.
Zult van uwe jongste dagen,
Alles aen den Heer opdraegen,
Bidden dat gy in de deugd,
Zynen wil volbrengen meugt.
Hy die volgt zyn eygen lusten,
Zal noyt in den Heere rusten;

Maer die alles Godt toezend,
Zal bekomen goeden end.

Godvrugtigheyd.

Godvrugtigheyd is gelegen/
In te zyn tot Godt geuegen/
En den Heer te roepen aen/
Om zyn gratie te ontfaeen.
In zyn wonderbaere werken/
In zyn goedheyd te bemerken/
Maer meest met een vast opzet/
In 't volbrengen van zyn wer.

Graf.

Voor dat gy de dood zult smaeken,
Wilt met het Graf kennis maeken,
Als gy op het Kerk-hof gaet,
Alwaer menig kruysken slaet;
Waer men ziet veel doode beenen,
Zegt met een waeragtig meenen,
Die nu staet heel fris en rood,
Dit's myn woonplaets naer de dood.
Wat is het van Koning, Keyzer,
Van een leeraer, boer of reyzer,
Als wy zyn vergaen in slyk,
d'Een aen d'ander is gelyk.

Gramschap.

Ter geener tyd, Saeft haet en nyd,
Zyt zuiver recht, In 't gen' gy zegt,
Blied gierigheyd, Hoobeerdigheyd,
Geen kvbaed voor goed, Vrb naesten doet,
Maer goed voor kvbaed,
Volgt deezen raed.

Gram zyn.

Men vind kinders, 't zyn juweelen,
Om te kyven en krakeelen,
Om een niet, een enkel woord,
Zyn zy gram en heel gestoord;
't Is ten eersten schoppen, smyten,
Terfoud grouw en blouw verwyten,
Om 't verleggen van een stok,
Om het eten van een brok;
Om een floel maer te verstellen,
Zullen zy maeken karellen,
Om te zitten naest het vier,
Maeken zy een groot getier.

't Gaet nog erger in het speelen,
Men hoort daer met layde keelen,
Om het minst gy liegt'er aen,
En 'tis daer niet med' gedaen:
Dan is 't roepen ende schreeuwen,
Peur gelyk de katten meeuwen,
't Schoonste woord is siel en kwant,
Dat'er vliegt van allen kant:
Dan is 't vegten als soldaeten,
Men scheurt kraegen, kleers, krawaeten,
d'Handen zyn gevlegt in 't hayr,
Of het dalle honden waer:
d'Een loopt met blouw' oogen heuen,
d'Andere met blouwe scheenen,
Deezen verliet zynen hoed,
d'Ander krygt zyn neus vol bloed.
En zoo men dan komt te vraegen,
Waer uyt komt 't gevegt en slaegen,
Daer is niemant die 't bescheet.
En den regten oorsprong weet.
Van d'een d'ander te genaeken,
Zullen zy tot vegten raeken,

Zomtyds om een kricke-steen,
Konnen zy den buyt niet scheen.
Om een knikker, twee dry nooten,
Om een druppel nats genoten,
Om een pruyme vyf of zes,
Zal men uyttrekken het mes.
Om een bloem, wat suyker-bollen,
Zullen zy een weeke grollen,
Daer is peys noch kwytenis,
Tot het kwaed gevroken is.
Kinderen gy zyt bedrogen,
Van wie hebt gy dit gezogen?
Van wie deezen boozen aerd,
Die u leyd ter hellen-waerd?
Wilt gebruyken zoete woorden,
Vlied den tweedragt en discorden,
Spreekt malkaer beleefdelyk,
En vermaend hun vriendelyk.
Bant uyt boosheyd, bitterheden,
Schreeuwen, kyven tegen reden,
Godt dreygt hun met d'hellsche pyn,
Die gram en vreckgierig zyn.

III.

Haet.

Noyt onvervaardelyken haet,
In 'sbertens grond verstyven laet,
Vergeeft het kwaed aen u misdæen,
Eer dat gy zult te bedde gaen.
Trekt uyt dien wortel tot den grond,
Die 't lichaem en de ziel doorwond.

Handelen.

Een kind dat rechtveerdig handelt,
En des Heerens weg bewandeit,
't En zal nimmermeer vergaen,
Maer eeuwig in groente staen.

Handen.

Houd uwb handen in de banden,
Tot geen zacken die uytroekt,
Vraec door ge uwb ziel beslekt.
Verbaect die alre vberde panden,
En die nimmermeer besmet,
Tegen Edele Edele en vber.

Herberge.

Kinders die ter herberg loopen/
Gaen hun lpf en ziel verhoopen/
Die d'een veer in d'herberg doet/
Den tweeden in d'helle moet.
Maer dit schynt wat sraz gesproken/
Zyn d'herbergen helle-koten?
Ik zegg' voor de kinders / jac;
Hoort hoe dat ik dit verstaet.
Het is buyten recht en reden/
Dat de kinders t'herberg treden/
Vader / Moeder dit verbied/
Zoo dan hier in kwaed geschied.
't Geld dat zy aldaer verdrinken/
Zonder eenig agterdinken/
In het hier of byandwijn/
't Moet van hun gestoken zyn.
En 'egen' zy aldaer verspeeten/
Moeten zy het ook niet seelen?
Tegen dank en zonder nood/
Kleene dieven worden groot.
En wat is 't dat zy daer leeren/
Noyt in kercken te verkeeren;

Hoort te goen nae een Sermoen/
Om na 's Heerens woord te doen.
Noyt by nae een Wisse hooren/
Maer wel leeren tabac snooren/
Dyinken tot het heele gat/
Dat zy liggen donk en zat.
Zweeren / vloeken / berstig spreken/
En den twist in 't huys antstricken/
Is die niet den regten staet/
Maer door men ter hellen gaet?
Wel wie zal my wederleggen/
Dat ik helle-koten zeggen?
Daer een cerelyk mans kind/
Zoo verbloefte keding bind.
Om alzo in korte jaeren/
Bregt nae d'helle voort te waeren/
Daer van pligtig word den weerd/
Die deep kinderen aenberd.

Hertelyk.

Dat'er kinders zyn bevonden,
Die men zegt te zyn als honden,
Komt uyt gulzigheyd alleen,
Die de honden is gemeen.
Let op d'honden, als zy eeten,
Iets dat hun is toegelieten,
Hoe zy die brok houden vast,
Uyt vrees van te zyn verrast.
Komt'er ander by gelooopen,
Of ontrent hun steert gekropen,
Zy rennen al grollen deur,
Ergens agter haeg of muer:
En zoo zy de brok vervolgen,
Kan-ze niet zyn ingezwolgen,
Liever vegten tot'er dood.
Als laeten de brok in nood.
Is'er t'ecten buyten maeten,
Zy en zullen 't niet verlaeten,
Als wanneer een ander hond,
Loert en draeyt geduerig rond.
Of zullen een put gaen schraeven,
Om de reste te begraven,
Men vind kinders arm en ryk,
Die als d'honden zyn gelyk.
't Gen' zy hebben in hun handen,
Is als vastgemackt met banden,
't Is al voor hun eygen keel,
Tot een peer, of appel peel.
Zoo een ander kind komt vraegen,
Wat te geeven na behaegen,

't Is een houw, of 't is een snouw,
Niemant die iets geven zou,
Liever eeten buyren maete,
Zoo in huys als op de straete,
Eer dat broeder, zuster, vriend,
Van een broksken word gediend.
Konnen zy het niet opknaegen,
Zullen het te duyken draegen:
't Kind dat eenen appel heeft,
Den helst aen een ander geeft.
Deelt uyt aen uw kameraeden,
't Zy gezoden of gebraeden,
Confitueren, suyker, fruyt,
Noyt geen brood voor vrienden sluyt.
Houd niets voor u eygen-zelven,
Het zyn gierigaerds en helven,
Buyk-bewaerders, die zulks doen,
Wilt veranderen van schoen
Zyt mild, minzaam en goedhertig,
En den armen mensch bermhertig,
In het geven nimmer taey,
Zoo word gy geagt voor fraey.

Hypocriet.

*En speelt noyt den Hypocryt,
Toont hoe gy in 't herte zyt,
't Is bedriegelyk fenyn,
Dobbel in het hert te zyn.*

Hoed.

Hind, den hoed die de rhygheden,
En de bottigheden dekt,
Sient, om ieders eerbaerheden
Te beschyzen, en respect.
Eerst uwb Onders moet gy eeren,
Niet door uwb hoed alleen,
Et naturet kan u leeren,
Et grond-vegele in 't gemeten.
Alc ge iemand zult onsmoeten,
Gen hoed moet zyn afgedaen,
In 't aensprecken, in het groeten,
Sy mag op uwb hoofd niet slaem.
In 't passeeren boor de sieden,
Zoo trefstond den hoed in d'hand,

44
 Gy zult hem onse acubieden,
 Wylst hy op uwv hoofft geplant.
 In gezelschap, in het eeten,
 Of de hond' is nog zoo groot,
 Waer ge slaet, of zyt gezeten,
 Versteft dan met uwv hoofft ontbloot.
 Ayt elk een, alle personen,
 Zoo van hoog als leegen slaet,
 Moet ge u bekeefft betoonen,
 Waer dat ge verkeert en gaet,
 Zult uwv hoed voor niemant spaken,
 't Zy voor minder als ge zyt,
 't Zy voor jong of oud van jaeren,
 Sie de saeme niet beyd.

Hof.

Kind wanneer gy zyt in hoven /
 Pypst niet om te sterlen / rooven /
 Zyt gerust met 't gen' gy zyt /
 Pypst niet om te plukken iet.
 't Zy aen sypden groensel / bloemen /
 Gy en moogt daer niet aen komen /
 Deel min aen een schoone plant /
 Om te stecken die van hant.
 't Meeste kwaed is gaten maeken /
 Om daer aen te konnen racken /
 Want gy zyt maer eens betrapt /
 Of van enig mensch beklapt;
 Gy zult wel de boet betaelen /
 Door de slagen / 't kan niet faelen /
 Men zal zeggen het is regt /
 't Is een boezen jongen knegt.
 En daer naer men zal u ha.wen /
 Gesfeld onder de rabouten /
 Die bar sielt eens heft den naem /
 Zal lang blyven in de saem.

Hoepels.

Kindere die met hoepels loopen,
 Hebben half den vilden aed,
 Als men hem kan schoenen koopden,
 Sie zyn by hem niet gespaed,
 Aeren, sekerenben ongebonden,
 Gaezend' loopen op de straet,

Eben eens' gelyk de honden,
 Zeker dit niet veel en slaet,
 Want een kind dat zulke zoetheyd,
 Veel semint, verloopt zyn jeugd,
 En blyft dikwilt in de bosheyd,
 Suer dit spel niet veel en deugt.

Hinkelen.

Als men op een been ziet hinken,
 Men zoud zeggen, dat' een mensch,
 Sie zig vilt of zal verminken,
 Kinder' vbat ic hier uwv vensch?
 Gy zyt immer regt gebooren,
 't Ondere toefsin uwv te een,
 Dat gy niet en hebt verloren,
 Vilt gy daer zoo got van seken?

Hoofdig.

Al de kinders van kwaed' willen /
 Die verdienen op hun billen /
 Die om d'alderninste zack /
 Staen heel stem en zonder sprek.
 Die maer om een waard' geprooken /
 Zitten in een hoek gedoken /
 Met het aenzigt overdekt /
 Of de leden uptgesprekt.
 Of wel kypfchen schier g'heel ueren /
 Dat het hooren de gebueren /
 Of men schoone sprek / of slaet /
 Dat het daerom niet en baet;
 Maer zoo blyven in hun fupken /
 En hun gylig hoofft gebuyken /
 Deeze moeten een vermaen
 Weezen in hun bed gedaen.
 Als zy komen van te ronken /
 Als den moed wat is gezonken /
 't Zal dan smaeken nog zoo goed /
 Als het van te voeren doet.

Honger.

Wanneer een kind honger heeft,
 Gemeynelyk 't is onbeleefd:
 Het staet en vryft, en krouwt, en kryt,
 Ten geeft aen niemand geenen tyd,
 Het eeten kan niet zyn verbeyd,
 't Moet weezen op de zill' geleyd;

Hope.

Hopt in den Heer, en deugden doet,
 Dees zaeken die zyn t'zaemen goed;
 Want die niet doet dat Godt gebied,
 Zal smaeken zyn beloften niet.
 Hierom den wyzen man wel zeyd,
 Verlaet uw onregtveerdigheyd,
 En hopt in Gods barmhertigheyd,
 Ook in d'eeuwig zaligheyd,
 Om te leeven voor d'eeuwigheyd.

Huys.

Kind wanneer gy t'huys blyven moet,
 Aen uw' anders gebod voldoet,
 En zonder eenig tegenstaen,
 Doet bly het gen' moet zyn gedaen;
 Het is een grooten deugeniet,
 Die zoetjens uyt hun oogen vlied;
 Zulk eenen die verdient de straf,
 Van fracy gespeeld te zyn broek af,
 En boven dien te zyn verklaerd,
 Zonder eeten te bedde waerd.

II.

Jaegen.

Die hzoeg uptgaen om te jaegen /
 Zullen 't hzoeg of laet beklaegen /
 Als hun beenen en teer lyp /
 Worden zwak / van loopen styf.
 't Is een ambagt kleyn van eeren /
 Van voor Princen / Graeven / Heeren /
 Door die edel zyn van bloed /
 Wagtig rpk in geld en goed.
 Want voor jaegers hun dag-heuren /
 Hun hzoek en hazakke scheuren /
 Agterlaeten een paar schoen /
 Dit is 't voordel dat zy doen.
 Loopen zomtpds als de hinden /
 Door sneeuw / hagel / water / winden /
 Om snip / haes / patzys / konyn /
 Zomtpds buyt als verkens zyn.
 't Huys komen met pdel maegen /
 Een hzoed / een stuk vleesch ophnaegen /
 En daer op een litte bier /
 Met een bobbel hout aen 't bier.
 Kind wilt 't jaegen niet berinnen /
 Gy ziet water is te winnen /

't Is t'huys beter op den heerd /
 Dan alzoo zyn goed verkeer.

Inbyt.

't Gen' d'anders geeven in 't inbyt,
 Daer med' wilig te vreden zyt,
 Zonder te maeken nieuwen heersch,
 Van toe-spys, appels, peeren, vleesch,
 Ontfangt in dank al wat men geeft,
 Of anders gy zyt onbeleefl.
 Loopt niet 't een huys uyt, 't ander in,
 Hier om een brok, daer om een vin',
 Zoo dat gy zeer ligt voor den roen,
 Kont aes of zeven inbits doen.

Inlokken.

Kinders, wagt u van de brokken,
 Ook zoo gulzig in te slokken,
 Knauwt uw' spyze, dies gy meugt,
 Daer van hebben grooten deugd.
 Slokken eygen is aen 't verken,
 Of aen d'aeppen, zoo wy merken,
 Kind zoo gy wilt zyn gezond,
 Eet zoo zeegbaer als gy kond.

K.

Kaerten.

Het kaerle-spel, Jonge gezet,
Men u kerbid;
Want menig man, Sic komt daer van
In groot verdriet.

Kammen.

Een kind dat moet alle dagen /
Een kam in zyn beurz' de ogen /
En seer reestig kammen upt /
Het kwaeddoende lipse klyp.
Doorders op moet hier op larm /
Van uw hare g'heel net te zett: n /
Dat men zontyds niet geloof /
Dat gy hebt een stoppen hoofd.
Doet het jaerlyks vier tyden /
In 't wassen der maene suppen /
't Is voor een kind een cleraed /
Als zyn hare wel effen staet.

Klaegen.

Gy zult noyt in uwe dagen,
Van Vader of Moeder klaegen,
Dat zy vreed zyn en te kwaed,
't Zwygen is den besten raed.
Hun gebreken en hun vlekken,
Moet gy stillekens bedekken,
En al lyd gy hongers-nood,
Staet hun by tot in de dood.
Woont gy uyt in verre paelen,
Om te leeren vrede taelen,
En lyd gy wat groot verdriet,
En klaegt het aen uw Ouders niet.

Kleederen.

Een kind van zyn jonge dagen,
Mag na zyn staet kleederen draegen,
Volgens het gebruik van 't land,
't gen' men doet ten allen kant.
Maer men moet van d'eerste tyden,
De hooverdigheyd wat myden,
Dat'er niet een mensche en praet,
Dat het buyten schreeve gaet,
Ziet niet boven noch beneden,
Noch ronds-omme uwe leden,

Want 't zou wezen op 't fatzoen,
Als pauwen en simmen doen.
En gy moet voorzigtig letten,
Noyt uw kleeren te besmetten,
Altyd neerflig gaede staet,
Of alles wel effen staet.
Zonder met den hoed te smyten,
Die haest genoeg zal verslyten,
Of te slyderen op 't zet,
Waer door men het broeksken wet.
Zonder in 't spel of wat zaeken,
Als een zwyn u vuyl te maeken,
Zonder zyn neus of het zweet,
Af te vaegen aen zyn kleed.

Kegel-baen.

*De kegel baen dat is een spel,
Niet goed voor jong of oud gezet,
Alwaer den smyter, zoo by mist,
Zyn, en veel anders geld verkwist.
Daerom zult daer ontrent niet gaen,
Om op het smyten te geraen,
Want niet een gast van goeden schyn,
Wilt in dit spel gerekend zyn.*

Kelder.

Kind en maekt geen kwaede stappen,
Zult niet liberaelyk tappen,
Van het alderbeste nat,
Als uw' Ouders zyn uyt stad.
Zult met kannen noch met sloopen,
Niet buyten den huyze loopen,
Al zyt gy daer toe gevleyd,
Dit hun stoutelyk ontzeyd.
Want aen wie gy iets zult draegen,
Konnen dit uw' Ouders klaegen,
Als zy zullen zyn gekeerd;
Wyzer moet gy zyn geleerd.

Kerke.

Als gy zult ter Kerke wezen,
Gy en zult niet wyde leezen,
Dat het ieder-een verstaet,
Want zulks tegen reden gaet.
Ook met handen, lippen, kaeken,
Wilt geen groote gesen maeken,
Op dat u niemant verwyet,
Dat gy zyt een Hypocryt

Kerk-hof.

Als gy gaet op een Kerk-hof,
Gy moet peyzen op de stoff,
Waer van dat gy zyt gemaekt,
En dat u de dood haest naekt,
Haest de dooden word gelyk,
Heden vleesch en morgen slyk,
En zult zeggen ieder peys,
Godt geve de zielen peys,
Dit gedagte is deugdehlyk,
En beipt ons tot 't bemelyk.

Kermisse.

Kind zyt gy ivers gebeden,
Om ter kerremis te treden,
Zoo dit niet is vaders wil,
Zyt gerust en houd u stil,
Zonder kryten en hervraegen,
Of 'tis zeker gy krygt slaegen,
Maer zoo gy moogt mede gaen,
Doet uw beste kleedzel aen;
Wagt u daer van kwaed' manieren,
Van te roepen, schreeuwen, tieren,
Van te loopen hier en daer,
Of gy ongebonden waer',
Want gy zoud op ander tyden,
Niet meer moogen mede ryden,
Die by vrede kwaelyk doet,
Zeker hy t'huys blyven moet.

Key.

't Zouden wezen byende maeren /
Dat'er geene kepaerds waeren /
In de Stad van Popering /
Daer de kepaerds zunderling /
Alle eer word toegeschreven /
Daer den key ook word verdragen /
Als van den Peer Spbiaen /
Den key-zegen word ontfaan.
Niet te min kinders by hoopen /
Met den key in 't hoofd nog loopen /
De gen' niet gesneden zyn /
Door de byeze van de pyn.
't Berken hout kan keel bezypden /
Maer niet voor den key te supden /
't Suppen heeft een uwerder magt /
En den zegen groot van kragt.
Doch bermids veel lipse lieden /
Geerne weten 't waer geschieden /
En den grond van allemael /
'k Zal hier doen een hoer verhael,

's Maendags pop'ring kerremisse /
Het is eene wondernisse /
Met wat pomp' dat men ziet gaen /
d' Hoogmoedigen Spbiaen.
Noyt zoo overzoot gerommel /
Dat verdoerzacht menig trommel /
Standaerd / vendel / en trompet /
Ieder-een in roere zet;
Eenen boekt die is te kleene /
Om zyne eer-tyels alleene /
Zyne daeden / 't groot gebied:
Supzend klerken schypen 't niet.
Om te komen tot myn reden /
Hy komt upt te peerd gereden /
Op een lang gehoord' brest /
Wie hem aanziet is bezest.
Zyne oogen moet men myden /
Want zy iemants hert doorsnyden /
Zyn kloek lichaem ende glaus /
Overtrefte de beste mang.
Zyne kostelyke klerken /
Beiden upt zyn over-heeren /
En veel meer de grabittept /
Van zyn groote maesttept.
Ook 't verdierfel van zyn beeste /
Is het raerste 't aldermeeste /
Daer en is geen Potentaet /
Die zoo opgetoogen staet.
Zyn pot-pzers daer zyn voeten /
Met gemak in rusten moeten /
Die zyn na de konst bezogt /
En in Persienland gezogt /
Twee pot-lepels zyn de spooren /
't Beest spjingt in de locht daer vooren /
En den byedel van dat peerd /
Is een schoonen langen street.
Daer hangt om de beest te eeren /
En den regten weg te leeren /
Om te gaen niet in het duyl /
En lanterne aen den myl.
Maer dit mag ik niet vergeten /
Is met 't hoofd nae 't gat gezeten /
Zoo dat veel curieuse sien /
Zyne poort door 't aensigt zien.
Daer hangt ook aen zyne leden /
Eenen taseh zeer fraep gesneden /
Daer in dat een Spbe fier /
Prankt gelph een edel hier.
Den key boec elk te aenschouwen /
Ziet men met twee handen houwen /

Hy weegt honderd ponden zwaer /
 Het en scheelt niet veel voorwaer.
 Digt op een kussen van pluymen /
 Zooder die moet blydig ruymen /
 Daer dat hy voort by gaen moet /
 En ook weeren zynen hoed.
 Rond-om gaen zoo veel slaffieren /
 Als in de logt vogels zwieren /
 Die niet houden hun gaet /
 Worden in de myt gezeit.
 Die aenziet zyn wapen-tuygen /
 Daer voor terstond nederbuigen /
 Schuldzels / beffenis / paelen lank /
 Hoornel-persen / zwerden blank /
 Draegen zy in hunc handen /
 Banckieren van syp-banden /
 Met nog ander vromd gewaed /
 Dat tot hun bescherming staet.
 Het zyn kloek en sypbaer mannen /
 Om voor humen heer te spannen /
 En te waegen hys en goed /
 Weest daer men niet begeen moet.
 Wie eer ziet men hun bleden /
 Van d'indwoonders / vromde leden /
 Geen hoe edel zelfs van bloed /
 Of zy ballen hem te voet.
 Met suphaeden / goede wpien /
 Siet men ieder een verschymen /
 Maer zoo wie hem glazen geeft /
 Haest daer van te saken heeft.
 Hyt geen glazen wile hy dzinken /
 In zout-baten miset men schinken /
 Die pot / handelsaer / tot sief /
 Die verbezypden han zyn lof.
 Supher schenkt men in zyn handen /
 Siet by ponten / maer by manden /
 'tgen' hy op de sjaeten goyt /
 En aen duyzend hunders sjoeyt.
 Maimen met hun wyfs by hoopen /
 Konnen om solacs geroopen /
 Hoepen niet een groot gekuyt /
 Om hun hep te worden kuyt.
 Wyfs ook die hun maimen draegen /
 Om hulp en genaede vraegen /
 Zy en geuen om geen kost /
 Konnen zy maer zyn verlost.
 Daer ziet gy zoo groote hepen /
 Die niet nyt en witten schepen /
 De welk / het maer zyn geloofs /
 Zyn een pplic diep in 't hooft.

Half volwassen die maer groepen /
 Ander die zyn in het bloeyen /
 Andere die jongen byen /
 Niet een van gelik satzoen.
 D'een heeft wortels die upstuypten /
 Dat zy 't hooft verlopen buyten /
 Ander daer geen inzument /
 Kwaelph komen kan ontrent.
 Veel by nacht hun maer verzoegen /
 Veel ziet men by daeg voer oogen /
 Veel die kleyn zyn in den schyn /
 Die half afgehooken zyn.
 Veel die staen om upt te vallen /
 Willocnen van getallen /
 Die maer 't sn' n is gedaen /
 Sonder heph' henen gaen.
 Daer 's een syp-steen ook na wenschen /
 Men syppt alderhande menschen /
 Die wat schery van herffens zyn /
 Advocaet en paccizyn.
 Princypael byphante voeren /
 Te sijn om den ploeg te voeren /
 Inkte-kokers wat te wys /
 Syppt men om een kleyn pyp.
 Aldan balc'er niet te geyen /
 Of heer Gyp' zou toornig wezen /
 In zoo wie maer grimmig lacht /
 Word verstoeten en veragt.
 Die zyn weeten niet en vieren /
 Want hy buyten zyn banieren /
 Daer is nimmermeer remis /
 Door die wederspanning is.
 Hy heeft duyft posten / duyzend geyen /
 Die getouwt hem onderwysen /
 Van al 'tgen' dat'er geschied /
 Onder zyn beroemd gebied.
 Dier-en-twintig herten raeden /
 Als regters van d'akker schaden /
 Die hy terstond heeft ter hand /
 Als'er schaed' geschied of schand.
 Die zig willig overgeven /
 Worden op den boek geschreven /
 Zyn deelaght tot hun dood /
 Van zyn privilegien groot.

Klimmen.

Kind gy moet geduerig schroomen,
 Van te klimmen op de boomen,
 Op de leeren, langst de koord,
 Op de daken, en zoo voort.

Veele door het stout betrouwen,
 Zyn gekomen in benouwen,
 Daerom en zyt niet te mal,
 Wagt u altyd voor den val.

Kloppen.

Moet gy aen een deur gaen kloppen /
 Gy zult met den voet u ec schoppen /
 't Moet met d'hand of 't pzer gaen /
 Dat men den klop kan verstaen.
 En is 't een deur om te belien /
 Wilt het hups in roer niet stellen /
 Door het trekken al te zeer /
 't Is genoech een dobbel keer.
 Als'er dan temant komt vooren /
 Om uw reden te aenhooren /
 Gy moet met belesden goet /
 Wenstonds weeren uwen hoed;
 En dan stillekens uw' zachen /
 Da den inhoud kenber maeken.
 Als uw' booschap is gedaen /
 Daer gegroet zult henen gaen.

Kooopen.

Lekker kinders zyn 't die loopen,
 Taeren, fruyt of suiker kooopen,
 Die noyt konnen hebben geld,
 Of 't moet weezen uyt beseld.

L.

Lagchen.

Lagchen in zyn eggen zacken /
 Als men iets wilt kenbaer maeken /
 Is een dwaeshepd weerd bespot,
 En passert ook voor een zot.
 Lagchen ook met volle monden /
 En word niet te wel bebonden /
 Lagchen met een groot getier /
 Is een dertel kwaed' manier.
 In te lagchen / in te gekken /
 Wilt niet hzom uw lichaem trekken /
 En lacht zonder oorzaak niet /
 Noch wanneer gy lagchen ziet.

Lekker.

Salomon zegt: ieder een,
 Jonge, oude, groot en klein,
 Wie nae lekker spyzen haekt,
 Tot een arm eynd geraekt.
 Die lieft vette spys en wyn,

Zulke noemt men, zonder gekken,
 Wasel mylen, taerte-bekken,
 Snoepers ende frustenters,
 Kwijste-koolen, krukenters,
 Spete lekkres, zoppe-doppers,
 Geld-verkwijfers, maeg-oppkroppers,
 Schuyffelaers zoo teder ziet,
 Beurze-luyzers, anders niet.

Kruys.

Kind, van uwe jonge dagen,
 Moet gy leeren kruyskens draegen,
 Want een wel ontfangen kruys,
 Is den zegen van het huys;
 In het kruys vind men victori',
 Schatten van d'aenstaende glori',
 't Kruys den Hemel open-doet,
 Daer is vreugd in overvloed.
 Die begeert om Godt te lyden,
 En voor zynen naem te sryden,
 Dat hy hem ter dood bereyd',
 En 't kruys op zyn schouders leyd'.
 Alswanneer u 't kruys zal maeken,
 Het kruys zal u heel vermaeken,
 Blydchap zal u wezen pyn,
 En de pyn zal blydchap zyn.

Die en zal noyt ryke zyn,
 De preuf allen dag geschied,
 Die men klaer voor oogen ziet.

Ledigheyd.

Verscherpt den slaeperigen geest,
 De ledigheyd is een kwaed' beest,
 Die zeer veel dertel kinders broed:
 Gy moet die treden met den voet.
 Gy moet-ze houden in den band,
 En trekken altyd iets ter hand,
 Waer med' gy voor een eerlyk man,
 De wereld door passeeren kan.

Leenen

Zult niet leenen zonder vraegen /
 Nae uw' Ouders wel behaegen /
 Al waer' 't maer een beffem steert /
 Of een halven stuyper weerd.
 Hier door in verschepe huyzen /
 Siet men syppten veel abuyzen /

Groot gekyf van haet en uyd/
 Kind hier in voorzigtig zyt.
 Wanneer het uw' ouders wecten/
 g' hebt in alles u gekweten/
 En leent noyt zonder consent/
 Deel door leenen weg belend.

Leeren.

't Is uw Ouders geld gestolen,
 Alsvanmeer gy gaet ter schoolen,
 En zoo speelt den kankerfant,
 Of den grooten stonten kribant,
 Dosschen maken, agterblyven,
 En onnut den tyd verdriven,
 't Is een bloeyzete tot kribade brugt,
 Die voortbrengen ongenugt:
 Leert als u vord tyd gegreben,
 Of gy zult ellendig leeven,
 Menig die niet kan, of mag,
 Vbenscht te leeren allen dag.
 Dat gy v biste vfat een lyden,
 In de plaetse van verbyden,
 Dat gy aen uw Ouders doet,
 Die gy zoo behaegen moet.
 Hoe moet gy dan vbel opleiten,
 En u tot het leeren zessen,
 Vbant de vbyghed van den Zoon,
 Ze der Vaders eer en kroon.

Leeven

Leert gelyk gy vbenscht te sterben,
 Om het hemelyk te eeben,
 Vbant het leuen is zoo kort,
 't Is zoo lang bestorben vord.
 En vbanmeer gy zyt gestorben,
 En uw bonnie hebt verborben,
 Gaet en halt geen tegenstaen,
 Dit hoor eenwig is geden.

Kind, die kont sterben eer morgen,
 Vbacom zoo voor 't lichaem zorgen?
 Vbace tot al die ydel pragt?
 Vbace tot al dien zotten draegt?
 Vbace tot vbeenen, bidden, fieren,
 Om hun lichaem te bereieren?
 Vbace tot d'Ouders vallen aen,
 Om zoo schoon gekleed te gaen?
 Vbace tot dan geduerig klagen,
 Dat die mooye kleeren draegen?
 Dat gy niet gaet gelyk zy,
 O verbloekte hoobreedty!
 Vbikt lichaem en ziel bereieren,
 Met de vbaerz denge-kleeren,
 Gy draegt med' een schoon cieraed,
 Als de ziel nyt 't lichaem gaet.

Loonen.

Kinders wilt uw Ouders loonen:
 Dankbaerheyd moet gy hur toonen,
 Door d'oedmoedigheyd het meest,
 Zoo met lichaem als met geest;
 Gy en moogt hun niet verlaeten,
 Ten zy dat 't u zulks toelaeten,
 En als gy van hun weg reyft,
 Dikwils op hun goedheyd peyft.
 En dan zynd' in vrende landen,
 Snoert uw' tong, en toomt uw' handen,
 Toont door deugden 't allen tyd,
 Dat gy van goed' Ouders zyt.
 En zoo gy daer naer verkeerde,
 Met den meester die u leerde,
 Toont hem veel eerhiedigheyd.
 Dit leert u de dankbaerheyd.
 d'Ondankbaerheyd moet gy zwigten,
 Dankbaer zyn, dat zyn uw' pligten,
 Dus dat d'ouderdom bekent,
 Dees deugd door hun ingeprent.
 Dankbaer en heftalig weezen,
 Word de wereld door geprezen,
 Dankbaerheyd raekt hoog in staet,
 Daer d'ondankbaerheyd vergaet.

Over het droevig afscheyden dezer wereld van den agtbaeren, minzaemen en zeer goedertieren Heer, d'Heer FERDINANDUS VAN RENYNGHE, hebbende verscheyde reyzen bediend het Ampt van Burgmeester in de Stad van Poperinghe, Prince der wydvermaerde en reden-ryke Gilde van den H. VICTOR, gezeyd (LANG-HOIRS) Vicenaemen, op den dag zynder Begraevenisse, weezende den 15. September 1699, door FERDINANDUS LOYS, Priester, &c.

Rekt aen een rouw-gewaed, o PHOEBE! laet uw schynen,
 IL AURORA, laet uw glans en helder licht verdwynen,
 Geeft aen het bloem-gewas, FLORA; een bang couleur,
 En gy, CASTALIDES, vermeerderet het getreur,
 LIBITINA doet aen, als nu uw zwarte kleeren,
 Daer med' gy eertyds plagt de dooden te vereeren,
 Komt NENIA, vldoet aen uw verzogte pligt,
 Verklaert een PRINCENS dood, door een kort Treur-gedigt,
 Doet op PARNASSUS-BERG de dood-trompetten steeken,
 Hoe dat ATROPHOS heeft door een nyd-daedig vreeken,
 Een Rhetoryken PRINS te vroeg gerugt van d'aerd:
 Haer bloed-gierige daed heel Popering' bezwaert.
 't Is RENYNG', die zy heeft met haeren pyl doorschoten,
 (De Bloem van onzen tyd, met deugden overgoten)
 Der weerde Mannen glans; de peerel: het cieraed,
 Den steun van heel 't Gemeent, en Pop'rings Magistraet;
 Der VICTORINNEN Hoofd, eylaes! is nu verlooren,
 Waer op het Gilden-tal mogt roemen van te voeren,
 o Dood! o vrede dood! o aller menschen schrik!
 Gy geeft iemant den steek op eenen oogenblik.
 Niet ARISTOTELES en naemt den mensch alleene,
 Een redelyk gediert, en sterffelyk gemeene,
 Maer DAVID den Propheet, die zegt klaer bovendien,
 Wie is 't die leeven zal, en noyt de dood zal zien?
 Des menschens dagen zyn als hoy, groeyen en snoeyen,
 Gelyk een bloem in 't veld, zoo zal den mensch uytbloeyen,
 Want den geeft zal in hem zonder gevoel doorgaen,
 En zonder kennis en zal hy niet blyven staen;
 Want zoo haest dat den mensch op 't aerd'ryk is gebooren,
 Men rekent eenig deel van zynen tyd verlooren,
 Wy deelen met de dood, ook deezen eygen dag,
 Doorziet dan wat den mensch ontrent zyn tyd vermag.
 Nauw'lyks was RENYNGHE hier op de aerd gekomen,
 Of RENYNGHE die word van d'aerde weggenomen,
 Let op den korten stond, o mensch! de zonden myd,
 Gaet in den weg der deugd, terwyl gy hebt den tyd.
 Vertoeft niet tot den Heer, u zelve te bekeeren,
 En wagt niet eenen dag: aen RENYNG' kont gy leeren,
 Wat dat den mensch eens word, wanneer de ziel is uyt,
 't Gedenken die vergaet zelfs met het klok-geluyd.

Psalm. 88.

Psalm. 102

Seneca.

Eccl. 4. * 1.

Psalm. 9.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Die u, ô zondig mensch! beloofd heeft te vergeeven,
 En heeft u niet beloofd, dat gy zult morgen leeven:
 Van morgen heden maekt, eer dat het is te laet,
 Ziet dat uw' rekening met Godt wel effen staet.
 Den mensch ziet niet meer, als de dood hem staet voor oogen,
 Niet word'er als de dood, meer uyt den zin vervlogen,
 Als wy betreden d'aerd, 't schynt zy geeft dit vermaen,
 Gy zyt affchen en stof, en zult daer in vergaen.
 Zoo wie aanziet de logt, zy wilt deez' lesse geeven,
 Gedenkt dat is een wind uw lang begeerig leven,
 Den regen-vloed ons zegt, en d'Occaenischen plas,
 Als water vallen wy in d'aerd, en slerven ras.
 En 't ongeval voorwaer, dat wy van daeg betreuren,
 Dat zal van tyd tot tyd aen ieder mensch gebueren,
 't Is van 't begin der aerd, aen alle vleesch geschied:
 En wie het kan ontgaen, en is op aerden niet.
 Aen Prins of Bedelaer, aen Koning, Vorst of Keyzer,
 Aen slaef, ryk, edel, schoon, aen leeraer of aen reyzer,
 Aen niemant van die leeft, en geeft de dood remis,
 Eens slerven, doch maer eens, aen ieder eygen is.
 Deez' vast' en zeker wet heeft Godt eens uygegeeven,
 En met een staete pen op ieders hoofd geschreven,
 Waerom dan dit geweent? Waerom deez' traenen-vloed,
 Gemerkt dat ieder mensch deez' schuld betaelen moet?
 Wie 't leven van den mensch rypzinnig wilt bemerken,
 Hy moet inzien vooral de goede en kwaede werken,
 Die kwaelyk heeft geleefd, arglistig voor 't gemeent':
 De reden zelfs verbied, dat men zyn dood beweent.
 Gemerkt dat den Propheet aen elk komt te verklaeren,
 Dat d'alderkwaedste dood, de dood is der zondaeren;
 Daerom, hoe langer tyd den boozen zondaer leeft,
 Hoe meerder kwelling slaeg hy aen de goede geeft.
 Die deugdzaam leeven, en hier hunnen Schepper vreezen,
 Die bystaen in den nood, zoo weduwen als weezen,
 Die voor zyn wapentuyg de dood voor oogen draegt,
 Voorwaer zulk eene dood en moet niet zyn beklaegd.
 Want DAVID den Propheet komt ons hier al te leeren,
 Dat de dood kostbaer is in 'taengezicht des Heeren,
 En van zyn' Heyligen: want hy keert allen druk
 In vreugd, en leyd de ziel voor eeuwig in geluk.
 Hy, die het leven ziet van dees PRINS overleden,
 Hoe hy heeft voor zyn Heer, en lieven Godt gestreden,
 Der deugden oeffening; die moet staen heel verteld,
 Waer van het minste deel geenzins kan zyn verteld.
 Van tweedragt, noch van twist, en mogt hy geenzins hooren,
 En zyn godtvrugtigheyd was kwaelyk na te spooren,
 Zoo dat hy ieder dag, Godt voor zyn eerste werk,
 Getrouwig heeft gediend in d'een of d'ander kerk,
 Zyn waere minzaamheyd gaf ieder een behaegen,
 Tegenspoed, zwaeren druk, gewilliglyk verdraegen,

S. Euch. Episc.

Gen 3. v. 19.

Gen. 7. v. 7.

4. Reg. 14. v. 13.

Psal. 33. v. 22.

Psal. 123.

of Gulden A. B. C.

Mildheyd tot d'armen mensch, en goedertieren aerd,
 Geven getuygenis dat zyne ziel welvaert;
 In zyne lesse ziek, met wat een groot verlangen,
 Heeft hy het Hemelich Brood, en 't Olyffel ontfangen,
 Herroepende uyt'er borst, in die gesteltenis,
 ô Heere! leyd myn ziel uyt deez' gevangen.
 Op dat ik uwen naem voor eeuwig mag belyden,
 Want zalig zyn zy, Heer, die in u Huys verblyden,
 In eeuw der eeuwigheyd, zullen-z'u geeven lof,
 Verheffen uwen Naem met g'heel het Hemelich Hof;
 Alzoo naer groote pyn, heeft hy den geest gegeeven:
 Het eynde van den mensch is slaeg gelyk aen 't leven;
 Wat kan een Christen hert tot Godt uytspreeken meer?
 Zalig de dooden zyn, die slerven in den Heer.
 Daerom staekt uw getreur, gy kinders, vrienden, maegen,
 Die d'onverwagte dood beweenen en beklaegen,
 Wilt met een goed gebed de ziel indagtig zyn,
 Of zy betaelen moest nog tydelyke pyn.
 Gy, Konst-minnende Schaer, lofweerde VICTORINNEN,
 Bid dat uw PRINCENS ziel mag reyn voor Godt verschynen,
 En voor haer loon ontsaen de Kroon van Zaligheyd,
 Die u, en allen mensch, zy naer de dood bereyd.

GRAF-SCHRIFT.

Hier onder leyd

FERDINANDUS VAN RENYNGHE,

Affchen en stof, Kleyn 'swerelds lof,

Genoeg gezeyd.

Bid GODT zyn Ziel geeft Reyninge.

Liefde tot d'Ouders.

Kind / uyt herte / ziel en zinnen /
 Moet gy uwe Ouders minnen /
 Die u groote liefde toont /
 Moet met liefde zyn weer-loond.
 Want in al des werelds wpen /
 Is geen liefde te gelyken /
 By die Vader / Moeder draegt /
 Tot het kind dat hun behaegt.
 Moeder eerst voor u te baeren /
 Hoe was zy niet in bezwaeren?
 Wat en heeft zy niet gedaen /
 Om dat 't met u wel zoud gaen?
 Wat heeft zy niet moeten haeten?
 Wat heeft zy niet moeten laeten?
 Syp en drank / met eeten groen /
 Om aen u geen leet te doen;

Zy heeft dikwils moeten bassen /
 Uyt vrees van haer t'overlasten /
 Tegen walginge der maeg /
 En alleen tot uw behaeg.
 Hoofd-zweer / pyn in haere leden /
 En duyst ander zwaerigheden /
 Met perphel van de dood /
 Berdzoeg 'al uyt liefde groot.
 En nog heben dezer ueren /
 Wat en moet zy niet bezueren /
 Om u t'helpen uyt 't berdziet /
 Zegt my / hoe en slaeft men niet?
 Hoe ziet gy niet Vader zorgen /
 Opstaen met den vzoegen morgen /
 Toopen in het nat en buyl /
 Draegen / sleepen als een mugl?
 Of wel blokken / of studeeren /
 Halve nagten zoo passeeren /

Keuzen / zweeben hier en daer /
 Als hy voordeel word gewaer /
 Is dit niet om u te kleden /
 En ter schoole te besteden /
 Om u te doen leeren wel /
 Als een eere-lyk gezet /
 Om u goed en geld te laeten /
 Om te komen eens tot staeten ;
 Is zyn zorge niet altyd /
 Tot uw voordeel en profyt ?
 Hoe kont gy eens in uw leven /
 Zulke diensten wedergeven ?
 Hoe kan eens wezen volbaen /
 Al het gen' gy hebt ontfaen ?
 Dit kan nimmermeer geschieden /
 Maer gy kont hun liefde bieden /
 En zoo veel als gy vermag /
 Groosten in hun ouden dag.
 Betooven in boorder jaeren /
 Dat gy geenzins en zult spaeren /
 Dan niet alle vlytigheyd /
 Te zyn toe hun dienst bereyd.
 Gy moet een goed hert betoonen /
 Hunne fouten veel verschoonen /
 En doen bliken niet te daed /
 Dat gy zyt getrouwlyc zaed.
 Wilt hun niet goed' reden toeben /
 Dopt vergammelen noch bezoeven /
 Het is een ondankbaer kind /
 Dat zyn Ouders niet bemint.
 Liegen.

Kind, het word ons klaer beschreven,
 Dat men niet om iemants leven,
 En mag liegen: noch uyt nood,
 Het zy leugens kleyn of groot.
 Alle leugenen zyn zonden,
 Hoe kleyn dat zy zyn bevonden,
 Ziet, ik bid u, wat gy maekt,
 En de leugentael verzaekt.
 Niet zoo leelyk als te liegen,
 Vader, Moeder te bedriegen,
 Vrienden; Meester, mede-maet,
 't Is een straf-verdiende kwaed.
 Een kind 't gen' is leugenagtig,
 Word gehouden voor dieftagtig,
 Voor een deugeniet en kwant,
 Voor een vliegende van het Land.
 Lyden.

Kind, zonder fryd en arrebejd,
 En komt men niet tot lydaembeyd,

Verblyd u in den Heer altyd,
 Alswanneer gy in lyden zyt.
 Denkt op des lydens waeren loon,
 Die is des Heer-lyk Glorif-kroon,
 Lydaembeyd verdryft tegenpoed,
 En zy bewaert ons 't eeuw'ig goed.
 Zy maekt ligt alle zwaerigheyd,
 En verzoet alle bitterheyd:
 Want door de kragt van lydaembeyd,
 Gevoelt het hert gerustigheyd,
 Wanneer u onrecht is gelyed,
 En kyst daerom in 't minste niet,
 Zegt: JESUS zoet, ik zweyge stil,
 Om uwe liefd, om uwen wil,
 Verdraegen zonder klaegen leerz,
 Alzoo word uwen Godt gebed,

Kind, ic 't dat gy zyt verflecken,
 Om dat gy zyt kael van goed,
 Overest oodmoedig in u sprecken,
 Agt het bitter, honing zoet.
 Sic nu draegen moezt kleeren,
 En zen groot, en ryk in schyn.
 Morgen kan fortuna keeren,
 Dat zy g'heel verlaeten zen;
 Zult verduldighlyk verdraegen
 Al het gen' men u beervyt,
 Gaest veranderen de dagen,
 Sic nu treurt, morgen verblyd.

Lof.

Kind die niet zyt als aerd en stof /
 Cragt in geen zaek nae eygen lof /
 Niet konnen wy door onze kragt /
 Zulke geschied door 's Heeren magt /
 Dus eik een Godt loven moet /
 In al de werken die hy doet.

Loon.

Kind, gy zult loon van Godt ontfaen;
 Navolgens 't werk dat g'hebt gedaen,
 Den loon die is in overvloed,
 Voor die hier goede werken doet.
 Maer straf en pyn voor eeuw'igheyd,
 Voor die een zondig leven leyd.

Loopen.

Loopen Bed'ien langst de straet,
 Tegen goed' manieren gaet,

Veel konnen niet wezen stil,
 Maer zynener op den dril,
 Daer is huy geen meerder kruys,
 Als naer school te blyven t'huys.
 Als het vuyl is en waeyt meest,
 Dan is 't kerremis en feest,
 Dan is ieder op de baen;
 Dan moet elk in 't vuyle gaen;
 Die den vuylsten is van al,
 d'Eerften prys bekomen zal;
 Dan komen zy t'huys met schoen,
 Die men kwaelyk af kan doen,
 Met de kousten vuyl en nat,
 Ja, tot aen de knien beklad.
 En hun kleeren alzoo droog,
 Of zy kwamen uyt de loog.
 Wat verdient zulk een gezet,
 Anders als een stok op 't vel,
 Anders als een goede roed,
 Ja, een gisping tot den bloed?

Lust.

Kind, gy moet u wat versterven,
 En uw eygen lusten derven.
 Door het derven word den lust,
 Zoo al zoetjens uytgeblust.
 Is 't dat gy begeert te smaeken,
 Veelderley verboden zaeken,
 Peyst dat gy zult zyn geraekt,
 Van den Heer, is 't dat gy smaekt.

Luyzen.

Een kind dat veel luyzen heeft /
 Onnuttig en ellendig leeft.

Magt.

EN steunt niet op uw eygen magt,
 Noch op uw kloekte of eygen kragt,
 Op goed en geld dient niet geroemd,
 Want alles van den Heere komt:
 Den Heer kan in een oogenblik,
 U maeken arm, en weder ryk.

Marbels.

Kinders, hoog of leeg van staet,
 't Spel met marbels is niet kwaed:
 Maer voor al dient Godt, en pakt
 Op uwen School-meesters last:

Het is versoepd van ieder een /
 Van alle menschen in 't gemeen /
 Waer dat het gaet / waer dat het staet /
 Het is versmaed / het is gehaet /
 Niemand en zoekt hem in zyn bed /
 Uyt breeze van te zyn besmet /
 Niemand en zal hem zitten naer /
 Die deez' vuyligheyd word gewaer /
 Ja / daer het zoud aen tafel gaen /
 't Doet in een hoek ter zpoen staen /
 Het word beschaemt gemaekt / confus /
 Gestoten uyt een eerlyk huys.
 Wel kind / wanneer gy zulke al ziet /
 Zorgt gy voor u zelven niet ?
 Als 't hoofd en ipf vol zeeren is /
 Zoekt gy niet uwe beteren ?
 Wentne gy uw oner ja uw dood /
 Meer als deez' beestjens digt gepoot /
 Wpat gy dan voor zoo kleyne beest /
 Plus loont te zyn van hooger geest /
 En laet geen luyzen zyn verjaerd /
 Dat zy staen met een gypzen baerd /
 Met een rug als een tafel bzeed /
 Dan jongh hun op den neklike reed.
 En geeft hun noyt een dag respyt /
 Dat gy niet op de jagt en zyt /
 Hoe kleyn in 't waassen is het dier /
 Vermoord / smyt dood / geeft geen kwartier /
 En laet hun nimmer wezen bzyt /
 In 't hoofd / hemb' / kleeren / waer het zyt /
 Kont gy u houden reyn daer van /
 Gy moogt gaen by een eerlyk man.

M.

Speelt dan, maer noyt gram en zyt,
 Zoo gy word uw marbels kwyt:
 Want het spel heeft zeker in,
 Het verliezen of 't gewin.

Maetigheyd.

Uyt maetigheyd spruyt eerbaerheyd /
 Zagmoedigheyd en repuyghed /
 De maetigheyd die straft het kwaed /
 En 't gene tegen reden gaet.
 Zy silt den Geest die is gekweld /
 En 't hert in rust en vrede stelt.
 De maetigheyd in spys en drank /
 Geeft aen den mensch een leven tank /

Op heeft gezondheid / goeden smaect /
 't Is den grondregel aller zacht.
 Kind / wat gy doet met eyn beleyd /
 Gebuyt de edel maetigheyd.

M A R I A.

Kind, die Maria vind, gy zult vinden het leven,
 En altyd zaligheyd zal u den Heere geeven,
 Want die Maria heeft voor bystand, 't is gewis,
 Van zyne zaligheyd, dat hy verzekerd is.
 Zoekt gy het leven niet in al uwe gebeden?
 In de werken van deugd en van godvrugtigheider?
 't Is 't leven dat gy zoekt, en met den tyd vervuld,
 Dat gy in Maria voorzeker vinden zult.
 Zyt gy haer aengenaem, gy hebt door haer bystanden,
 Onwysseijk voor u de zaligheyd in banden,
 Haer dienaers hebben vast in den Hemel een voet,
 Die haer niet is de voet, en weet niet wat hy doet.
 Ik ben des Hemels Poort, boort men haer zelve spreken,
 Voor haer kinderen, en word noyt toegesproken,
 Schept mede, en deese poort zal voor u open staen,
 Gy zult door haer hulp het Paradys ingaen.
 Maar deese zelve Poort zal wezen toegesloten,
 Voor die met zuiverheyd niet en zyn overgoten;
 Maar door een reyn gemoed deez' altyd open word:
 Maria die wilt zyn gediend met zuiver best.
 Den drack, het loos serpent, den gryp vogel der bellen,
 Die moet bersten van spyt, en kan zyn k'ante niet stellen
 Op haer kinderen, in d'uere van de dood,
 Zal zy zyn hun 't oosterlyc en bephit in den nood.
 Maar vrees, die van 't getal wilt van haer dienaers weezen,
 En die traegt allen dag haer een gebed te leezen,
 Terwylen dat gy zelfs een zondig leven leyd,
 Vol van oneerbaer werk, vol van onzuiverheyd,
 Want dit is openlyk tegen Maria sryden,
 Dit is haer eer en lof, haer voorspraak zelfs benyden,
 Gaet met een rouwig hert, zy word u toegedaen,
 Ve'smaed uwe boos bedryf, en gy zult troost ontsaen.

Meester.

Een goed meester zult gy wyzen /
 En ook alle eer bewyzen /
 't Is een Catholphen schat /
 Zoo op 't land als in de stad.
 Allen lof moet gy hem geeven /
 Die u toont hoe gy moet leeven /
 Ja hem zoo veel eere bied /
 Als van wie gy 't lieben g'niet.
 Op zult in d'opgaende dagen /
 Ook uw meester liefde draegen /
 En zoo 't andersins geschied /
 Op zyt eenen beugeniet.

Doorders zult uw zelve s'oren /
 Om aendagtighyk te hooren /
 Na al 't gene dat hy zeyd /
 Dat met alle neerstigheyd;
 In te schryben / in te lezen /
 Op en zult niet ledig weezen /
 Of neemen eenig plezzier /
 In te kwisten uw papier.
 Leert wel uwe woorden spellen /
 Hier in missen veel gezellen /
 Met tever uw beste doet /
 Tot 't gene gy leeren moet.
 Lezen / schryben zal u baeten /
 Als gy koinen zult tot staeten /
 Een geleerden armen man /
 Seer ligt epke worden kan.
 Menig mensch hoort men nu klagen /
 Dat hy in zyn sange dagen /
 Niet ter school en heeft gegaen /
 Noch geen letters kan verstaen.
 d'Gene wenscht om eenig hinder /
 d'Ande om zyn klepne binger /
 Of gaf honderd pond voor giff /
 Om de konste van 't geschiff.
 Daerom leert wel lezen / schryben /
 Op dat het u by mag blyven /
 Leert terwylen dat gy meugt /
 Gheffent u tot alle deugd.
 Wilt gy woorder nog passeeren /
 Hebt gy zyn tot het studeren /
 Pijnt wat u is aengenaem /
 En waer toe gy zyt bekwaem.
 Wilt uw rekening eerst maeken /
 Waer toe dat gy komt geraeken /
 Of gy middels hebt ter hand /
 Of gy eyn zyt van verstand.
 Het is slegt beginnen bouwen /
 Door 't volpnd is op te houden /
 Het waer beter noyt begoft /
 Als te doen beclaren kost;
 Als te loopen agter lande /
 Tot uw' ouders' / vriendens schande /
 Daerom ziet wat u behaegt /
 Eer gy 't al te laet beklaegt.

Mensch.

Den mensch en is niet geschaepen;
 Om hier alle vreugd te raepen,
 Om te zyn in volle lust,
 Na zyn wil en wensch, in rust;

Maer om den Heer van hier boven,
 Staeg te dienen en te looven,
 Om hier naer voor eeuwigheyd,
 Te beërven zaligheyd.

Mildheyd.

De mildheyd is een edel deugd /
 Die haet bezit in haere jeugd /
 Van allen mensch geprezen werd /
 Niet schoonder / als zyn mild van hert.
 Dat men niet hoor eygen heeft /
 Maer een vriend ten besten geeft /
 Dat zonder hope van verschoon /
 Van enig dienst of wedertoon.
 Maer kind geeft gy uw' Ouders goed /
 't En is geen mildheyd dat gy doet /
 Mildheyd moet zyn met eerbaerheyd /
 Maer niet met onrechtverdigheyd /
 Met ydel glori' / valschen schyn /
 Alleen om mild genaemd te zyn.

N.

Neerstigheyd.

Kind, zyt neerstig om te leeren,
 Voor eerst het Gebod des Heeren,
 Tot 't gen' u word voorgeleyd,
 Tot uw ziele zaligheyd.
 Zyt neerstig tot goede werken;
 Neerstig om te gaen ter Kerken;
 Om te hooren een Sermoen,
 Om den Heere dienst te doen.
 Neerstig om te gaen ter schoulen,
 Neerstig om dat is bevolen,
 Van uw Ouders met'er daed,
 Te volbrengen zonder kwaed.
 Neerstig om wel t'onderzoeken,
 Voortgang uyt verscheyde boeken,
 Neerstig om die zyn belaeen
 En mistroostig, by te staen.

Neusdoek.

Een kind moet in zyne beurs,
 Een doek hebben voor den neus,
 Om wanneer den zelve druypt,
 Of als'er een sleg uyt kruypt;

Moeyelyk.

Men vind kinders, in manieren,
 In 't minst niet te corrigeren,
 Die in buys zonder vermaen,
 Als onnozel schaepen staen;
 Die met 't minste woord te spreken,
 Den boed asoen, 't been uytsteeken,
 Maer als zy zyn buysen 't buys,
 Geen zoo moeyelyker kruys.
 Zy doen niet aan smyten, kloppen,
 Schreeuwen, tieren, vegten, schoppen,
 Engels 't buys, duyvels op straet,
 Die niet anders doen dan kwaed.
 Kind wilt u in buys betoonen,
 Als voor andere personen,
 Gy zult zyn in agtbaerheyd,
 En uw lof die word verspreyd,
 Of dit lied word u gezongen,
 Dat gy zyt een boezen jongen,
 Vol van listen, vol fenyn,
 Vol bedrog en valschen schyn.

Of als het is heet en laf,
 't Aengerigt te vaegen af,
 Maer als iemant is daer by,
 Wilt u keeren aen een zy,
 En dan neemen met'er spoed,
 In de slinker hand den hoed,
 En in d'ander den neusdoek,
 En zoo snuyten in een hoek,
 Het zyn kinders bot en vuyt,
 Die geleerd zyn als een uyt,
 Die de vuyligheyd trekken in,
 Wederom in den neus van bin,
 Dat den neus al snuffen gaet,
 't Zy in huys of op de straet.

Niezen.

Is 't dat iemant komt te niezen,
 Wilt niet uw respect verliezen,
 Door het roepen luyd en zeer,
 Godt gezegene u, Mynheer,
 Maer met d'hoed af, zult gy buygen,
 Waer door zult genoeg betuygen,
 Met deez' daed van eerbaerheyd,
 Dat den wensch in 't herte leyd.

Een zalig Nieuw-jaer vol voorspoed /
 t'Laem te vergaeren geld en goed:
 Te deelen wel den armen med' /
 In peys te leeden en in vred':
 Te voldoen aen de wet des Heer /
 Wat zoud ik konnen wenschen meer?

BEMINDE GROOT-MOEDER.

Oyt myn herte, ziel en zinnen,
 En ook oyt g'heerl myn gedagt,
 Om uwe jonsten te bevvinnen,
 Sic van my zyn hoog geagt,
 En door kragten van de reden,
 Sic my honden in den band,
 Gome ik niet oodmoedigheden
 Soen een zugker offerand,
 Van myn dienst zoo lang ik leeden,
 Al zoud het my ballen zwaer,
 Aen u vbenfchende beneben,
 Een goed zalig Nieuwe-jaer.

ZEER BEMINDE MOEYE.

Het en is niet zond' r reden,
 Dat ik op den dag van bedden,
 Die den eersten is van 't jaer,
 U met hert-wensch openbaer,
 Dat Godt den Heer van hier boven,
 Die wy altyd moeten loven,
 U wilt geven ziel geluk,
 Vry van 's werelds ramp en druk;
 En dat by naer dit aerds leven,
 U voor eenen loon wil geven,
 d'Eere-kroon van zaligheyd,
 Uwen dienaer oyt bereyd.

BEMINDEN GROOT-VADER.

'k Heb gewenschte nae deze dagen /
 Om mijn vyzte u op te vzaegen /
 Ik was bly / wanneer ik zag /
 Van dit jaer den eersten dag:
 Daerom zonder heel te zwieren /
 Aen de school van goed manieren /
 Ik wensch u dat Jeshu zoer /
 Geluk verkleene en voorspoed.
 En dat hy u ook wil geven,
 Eenem zin om stil te leuen /
 En hier naer de zaligheyd /
 Als de ziel uyt 'e lichaem scepde.

BEMINDEN BROEDER.

't Schynt een eenzaam bedryf onder de Christen
 menschen,
 Dat zy voor Nieuwe-jaer d'een d'ander voorspoed
 wenschen,
 Fortuynen en geluk, dien wensch ik agterlaet,
 Vermits dat Godt alleen weet wat de ziele baet.
 Maer wenscht dat gy dit jaer en den loop van uw leven
 Na den wil van den Heer, getrouw moogt overgeven.
 In dank ontfangende, wat kruys by u opleyd,
 Alleen maer biddende, om uwe zaligheyd.
 Rykdommen, goed en geld, pragt, eer en hooge staeten,
 Naer weynig tyds geleefd, wy moeten die verlaeten,
 Zoo wensch ik anders niet, als te leven in denugd,
 Op dat gy zoo Godts Ryk voor eeuwig winnen meugd.

ZEER BEMINDE MOEDER.

Nieuwe jaeren / nieuwe ruyzen /
 Nieuwe beurzen uyt te luyzen /
 Ongemak / en anderz niet /
 H op Nieuw-jaer-dag geschied.
 Katten / mupzen / op dees dagen /
 Konnen u d' ooren afknaegen /
 Kelder / koffer / schapperae /
 Roepen alsdan om genae.
 't Gen' verdziet is aen de menschen /
 Dat en wil ik ook niet wenschen /
 Waer ik wensch hun voor Nieuw-jaer /
 Eene beurs van duyft pond zwaer /
 Om die jonge lampereelen /
 Fraep van alles uyt te deelen /
 Kocken / appels / peeren / geld /
 Dit is 't Nieuw-jaer dat hun kwelt.

Nood.

Gaet in perykel van de dood,
 Om iemand t' helpen uyt den nood.
 Of het uw vyand is of vriend,
 In nood door uwen bystand diend.
 Waert gy in nood of zwaere pyn,
 Gy zoud wenschen getroost te zyn.

Note.

Kind, als gy zult noten kraeken,
 Wagt u van 't huys vuyl te maken,
 Op dat u de keuken meyd,
 Niet duyft kwaede woorden zeyd.
 Wagt u ook van te veel t'eeten,
 Want gy moogt voor zeker weeten,
 Noten zyn bedekt fenyn,
 Waer door veel gestorven zyn.

Occasie.

De occasien zyn de wegen /
 Die een ieder macht genegen /
 Om te vallen in het kwaed /
 Zoo ons bliken doet de daed.
 Kind stort den Heer goed' gebeden /
 Dat gy nimmermeer moogt zeden /
 Doch verzetten eenen voet /
 Als tot 't doen van eenig goed.
 Bied d'occasien t'allen stonden /
 Daer verpikel is van zonden /
 't Zal u weezen groot geluk /
 En bevryden van veel druk.
 Het gezelschap van den boezen /
 Die spreekt als een goddelozen /
 't Is een schaedelyk fenyn /
 Daer en kan geen erger zyn.
 Geen serpente / vrede draeken /
 Doch geen basilische swaeken /
 Konnen doen zoo gzoote schaed /
 Als wel een gezelschap kwaed.
 Paulus die zeyd: booze reden /
 Die verberben goede zeden /
 Daerom dikwils overlegt /
 Het gen' Salomon u zeyt
 Die verkeeren met den wyzen /
 Zal men met den wyzen wyzen /
 Die is vziend van dwaes of zot /
 Zal hoor dwaes worden bespot.
 Zoo wie zal het pek acwacken /
 Die zal hem daer duyft aen maeken /
 Die met ongelyke gact /
 Word haest als zyn mede-maect.

Onbeleefd.

Een kind het welk is onbeleefd,
 Zyn faem en eer verlooren heeft,
 Al is het ryk, groot van geslagt,
 't En werd van niet een mensch geagt,
 Men wyft hem met de vingers aen,
 Niemand wilt met hem speelen gaen,
 Het word gehouden voor een beest,
 Voor een dwaezen tuymel-geest:
 Daer een kind dat beleefd hem draegt,
 Met lof aen allen mensch behaegt.

Onderzoeken

Onderzoekt geen andere leuen,
 Vbat zy hebben al bedreuen,
 Vbat het is van hyn geslagt,
 Van vbie zy zyn voortgebragt.
 Onderzoekt maer goede dingen,
 Sic ter zaligheyd u bringen,
 Het gen' dat gy vbeten moet,
 Om te vbinnen 't eenvbig goed.

Ongeleerd.

Een kind dat bot is, ongeleerd,
 Het word veragt waer het verkeert,
 Gelyk den ezel draegt het pak,
 Men legt hem op veel ongemak,
 Arbeyd, verdriet en zwaeren last,
 Alles word op zyn rug gepast,
 Alwaer dat een wel-geleerd kind,
 Veel zoetigheyd en ruste vind,
 En zomtyds wyn en bieren drinkt,
 Alwaer den ongeleerden schinkt:
 En aen een goede tafel gaet,
 Daer d'ongeleerde agter staet.
 Daerom nae de geleerdheyd tragt,
 Door neerstig leeren dag en nagt,
 Zoo moogt gy zonder schaeite dar,
 Uw aenzigt toonen allen man.

Oodmoedigheyd.

* Leert van my / ik ben zagtmordig /
 En van herten zeer oodmoedig /
 Zeyd den Heere en naer lust /
 Daer in bind uw ziele rust.
 Kind / aenziet 't leuen des Heeren /
 't Zal oodmoedig zyn / u leeren /
 Van zyn geboort' tot de dood /
 't Zyn berbederingen groot.
 Dit moet uwe ziel verwinnen /
 Om d'oodmoedigheyd te minnen /

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Op ten hoogsten Godt behaegt /
Die zyg hier oodmoedig draegt.
D' Oodmoed zal worden verheven /
D' Hooverdie ter neer gezeten /
't Fundament ter heyligheyd /
Dat is de oodmoedigheyd.
Die groot dat gy zyt verheven /
Wilt d' oodmoedigheyd aenleeven /
En gy zult by Godt den Heer /
Vinden gratten te meer.

Ooge.

o Kinderen! en zyt niet mal,
De oog van Godt die ziet het al,
Niet en bedryft gy, hoe secreet,
Dat Godt niet ziet, dat Godt niet weet,
En of het helle duyfter waer,
't Is voor des Heerens oogen klaer,
Stiert uwen geest tot werken goed,
Want Godt ziet alles wat gy doet.

Oore.

Neygt uw oor tot geene zaeken,
Die een anders eer aenraeken,
Tot onkuysch gezang of praet,
Noyt uw' ooren open laet.
Voor die vloeken, zweeren, liegen,
Die 't kwaed zeggen en bedriegen,
Zult de zelve sluyten toe,
En zult zyn hun spraeke moe.

Opiniaet.

Kind, zyt niet opiniaet,
Maer volgt den gemeynen raed,

Pap.

Niet te hebben pap gebeten,
En gesteldt uw bukkeken rond,
En moogt dan niet bezegeten,
Af te haegen uwen mond;
Dat gy niet komt uytgesteeken,
Met een vbiten geyzen baced,
En van ieder zyt bekeken,
Door een pap-ceter beernaed.

Doet niet na uw hoofd en wil,
Als opryzen zal geschil,
Verdraegt 't gene dat men zegt,
Daer de waere vrede legt.

Oordeelen.

En oordeelt uwen naesten niet /
Eerst in u eygen zelven ziet /
Gy oordeelt van een anders kwaed /
En doet misschien de zelve daed.
Gy ziet een faut op anders dakt /
En 't uwe lyd meer ongemak.
Dat ieder let op zyn mi-bal /
Den Heer hun wel oordeelen zal.

Overdaed.

Eet en drinkt niet buyten maeten,
Wilt deez' werelds lusten laeten,
Want den overdaed die is,
Der zielen verdoemenis.
Hoe veel zynder arme menschen,
Die om brood en water wenschen,
En zig houden zoo geruft,
Als hun honger is geblufcht?
Al is't dat des Heeren zegen,
Is geweest tot u genegen,
Dat gy ryke zyt van goed,
Gy dit niet misbruyken moet.
Overdenkt hoe veele keeren,
Dat gy het Lichaem des Heeren,
Hebt ontfangen in uw mond,
Dat de ziele maekt gezond.
Waer in is gekomen 't leven,
Wilt de dood geen plaetze geeven,
Wilt u voor zoo kort pleyzier,
Niet bereyden 't eeuwige vier.

P.

Patroon.

Kind wilt kiezen een Patroon,
Voor u by des Hemels Troon,
Die als eenen Advocaet,
Uwe zaeken voorenstaet.
Die voor u den Heere vraegt,
Als gy uwen nood hem klaegt,
Die in zwaerigheyd en pyn,
U zoude behulpig zyn.
Daerom niet een dag verzet,
Op te draegen uw gebed,

Aen die gy verkiezen zal,
't Word een schild voor 't ongeval.

Peerd.

Kind wilt gy ryden te peerd,
Neeimt eenen langen beffem-steert,
Daer en is geen ongeval,
Dat dit peerd u kweizen zal.
Ryd stout vyf zes ueren lank,
Noyt en word de beeste mank,
Steekt met de spoor even zeer,
Want het beestjen is niet teer;
't Is van zoo een harde borst,
Dat het noyt heeft grooten dorst,
Dat het nimmer eeten moet,
En niemant afvallen doet.
Maer het peerd, de vier-voet beest,
Die moet anders zyn gevreesd,
Die wat mal en dertel ryd,
Die wat fleekt, of slaet en smyt,
Die word ligtelyk geplamt,
Met den neus in 't dorre zand,
Die breekt zomyds hals en been,
Of hy valt een' ribb' in tweeken,
Dat hy zoo lang als hy leeft,
Niet als ongemak en heeft;
't Eerste peerd, volgens myn raed,
Beter voor de kinders gaet.

Penitentie.

Penitentie is een smerte /
En een droefheyd aen het herte /
Om te overscheyden 't kwaed /
Dat tegen Gods wetten gaet.
Penitentie dat is liden /
En om zynen Godt te sypden /
Te verbaegen met geduld /
Om al zyn voorgaende schuld.
Penitentie is affterven /
En zyn eygen wille derben /
Met een propoost en affkeer /
Dan te zondigen niet meer.

Penne.

Kind gy moet de pen groot-agten,
Om haer' wonderlyke kragten,
Want al is de penne stom,
Zy spreekt nogtans klaer alom.
Tot de laetste werelds boeken,
Gaet de pen al onderzoeken,

Wat'er hier en daer geschied,
En nogtans en spreekt zy niet.
De pen doet veel herten kweelen,
De pen doet veel herten steelen,
De penne gebied en vraegt,
Zy verheugt en zy mishaeft.
Zy laet nergens iets verholen:
In de alderhoogste schoolen:
De pen ieder openbaert,
Wat'er geschied op der aerd.
Haer beginzel dat is vliegen,
Zonder liegen of bedriegen,
Maer voorreker agter naer,
Zy maekt wel de leugens waer.
De pen kan krom rege maeken,
En regt krom, wat wonder zaeken!
De pen is een instrument,
Die veel draeyt en ommewend.
Godt will' hunne hand beftieren,
Van de gen' de pen hantieren,
Op dat zy ter geener dag.
Onrechtveerdig schryven mag.
Kind om goud' of zilver schyven,
Zult niet ongeoorlofd schryven,
Op dat u de pen niet leyd,
In de helche duyfterheyd.

Peys.

Den peys genaemd de binne-ruyt,
Waer door de goed' leeven na lust
In Godt, en in den mensch bestaet,
Dit is den mensch noyt willen kwaed,
Of hem bedriegen door ontrouw,
Of wenschen dat hem schaeden zou.
Den tweeden peys, die is met Godt,
Wanneer men voldoet zyn gebod,
Zy maekt dat den mensch Godt bemint,
En Godt is tot den mensch gezind;
Kind weest in peys met Godt altyd,
In peys ook met uw naesten zyt,
Als uw' ziel zal uyt 't lichaem gaen,
Gy zult voor eeuwig peys ontfien.

Poeder.

Kinders hoort my u bevelen /
Met geen bus-poeter te speelen /
En doen springen in de loft /
Werken van papier gebzagt /
Zult geen dupbelkens ook maeken /
Of de blinder-bus doen kzaeken /

Of wel ander instrument /
 Waer door gy u zelven schend.
 d'Een door poeder te doorbooren /
 Heeft vingers of voet verlooren /
 d'Ande die heeft eene hand /
 Of een' hach half afgebrand.
 Veel gevocen hun gebreken /
 Zomtyds zoo het heeft gebreken /
 Word door poeder do p of Stad /
 Afgebrand in aschen plat.
 Cassel ende Poperinge /
 Getuppen die zonderlinge /
 Men ziet nog de wapens aen /
 Daarom laet het poeder saen.

Priester.

Weerdigheyd der weerdigheden,
 Den glans aller eerlykheden,
 Is het weerdig Priesterdom,
 Boven allen staet en rom.
 Want Godt Opper-heer der Heeren,
 Wilt dees staet voor af vermeerden,
 Aengezien hy schynt te staen,
 Aen de Priesters onderdaen.
 Aengezien de wonder kragten,
 Die passeeren d'aerische magten,
 Hy alleen den Priester geeft,
 Die geen ander mensch en heeft;
 Kind, ik zal met luttel reeken,
 Van den staet des Priesters spreken,
 Toonen hoe gy boven al,
 Hun groot eer toedraegen zal,
 Overlegt door uw' gedagten,
 Wat een Koning is te agten,
 By een Priester, ziet maer aen,
 Wie heeft meerder magt ontsaen?
 Den Priester zonder vermeten,
 Is verhevender gezeten,
 Want een Konings glans en staet,
 Maer de wereld aen en gaet.
 Daer een Priester, in Gods zaeken,
 Binden, breeken kan en maeken,
 En 't gen' hy op d'aerde bind,
 Dit voor Godt gebonden vind.
 Of Koningen zig vertoonen,
 Op den troon, met scepters, kroonen,
 Die men vrees en houd zoo groot,
 Zyn voorwaer veel min als loot:
 By de Priesters groot van waerden,
 Het zyn Goden op der aerden,

Want een Koning met oodmoed,
 Valt hem menigmael te voet.
 Wilt Franciscus reden hooren,
 Die dit alles brengt te voeren,
 Verre voor a' Engelsche Schaer,
 Dit zyn zyne woorden klaer:
 Kwam ik beyd hun te ontmoeten,
 Ik zoud eerst de Priesters groeten,
 Want den Priestertyken Staet,
 d'Engelen te boven gaet.
 Hun is meerder magt gegeeven,
 Als aen d'Engelen verheven,
 In hunn' handen Gods Zoon,
 Daelt van zynen Vaders roon,
 Wonder en geheyme zaeken,
 't Gen' de Priesteren volmaeken,
 Moeten d'Engels bidden aen,
 Die niet deeze magt ontsaen.
 Maer wat ziet men deezer ueren,
 Tot de Priesters eer' gebueren,
 Die zoo groot staet voor Gods oog,
 Zoo gy ziet door dit verhoog,
 't Zy in stad, of wel te lande,
 't Is de aldermeeste schande,
 Dat den Priestertyken staet,
 Word op heden zoo vermaed.
 Onder groote edel lieden,
 Wat en ziet men niet geschieden?
 Veel willen hun edeldom,
 Stellen voor het Priesterdom.
 In 't passeeren, in 't ontmoeten,
 Moet den Priester hun eerst groeten,
 Is'er uyt of in te gaen,
 Den Priester moet agter staen.
 Aen die tafel om te eeten,
 d'Edeldom is voor gezeten,
 't Schynt veel hebben geen kennis,
 Wat het van een Priester is.
 Priesters moeten hun gerieven,
 Misse doen na believen,
 Wagten dry vier ueren lang,
 Want zy staen onder bedwang.
 Godt gave dat d'oude jaeren,
 Door deez' eeuw veranderd waeren,
 En dat men de wereld rond,
 Niet zoo veel abyzen vond.
 Kind van uwe jonge dagen,
 Zult de Priesters eer' toedraegen,
 Passeert gy voor hun op straet,
 Gy moet knielen met'er daed.

En afvraegen hunnen zegen,
 Zoo als Princen, Graeven pleegen,
 Want dees zegen u altyd
 Van veel ongelak bevryd.
 't Is, of hy van Godt af kwame,
 Want hy komt uyt zynen naeme,
 Mids hy, die den zegen geeft,
 Dikwils Godt in handen heeft.
 Proeven.

Veelc kindere moeten proeben,
 Saer en helpt Sun geen verbien,
 Zy en konnen niet verbaeben,
 Van de spew gekookt te zien.
 Ale het hun maer komt te bekken,
 Zullen van den pot niet seken,
 Zy mozien den sepel lekken
 Wyf-en-trubintig mael naer een.

Quaed doen.

Quaed doen en word niet geprezen /
 Quaed zal u veel hinder wezen /
 Quaed doet het zy woeg of laet /
 Zal binden zyn eppen eppen quaed.
 Quaed doen zult gy eens beklagen /
 Als den worme eens zal knagen /
 Des Heerens rechtveerdighepd;
 Quaed doen u ter hellen lepd.

Raed.

V Raegt goeden raed „ In alle daed,
 Met een oodmoed „ Voor gy iets doet,
 Die veel vertrouwt „ raekt haest benouwd,
 Volgt het advys „ Van die is wys,
 Op dat gy niet „ Raekt in verdriet.

Kwaeden raed.

Geen zoo goddelyke Werken
 Van een Christen te bemerkten,
 Als die neerstig arrebejd
 Voor de zielen zalighejd.

Obace den pot een ratic-balle,
 't Zoud Sun vbetzen groote pen,
 Zy en proeffden niet met alle,
 Dyt becc van gebat te zen.
 fy, 't is teelyk zyn genegen
 Mas een onbereyde brok,
 Zulke folk moet zyn ter degen
 Afgetrommelt van den kok.

Pronken.

Kinders en wilt niet meer pronken,
 Als u word kleyn hier geschonken,
 Schoon uw ouders drinken wyn,
 Denkt vry dat het zoo mag zyn,
 Om hun lichaem te versterken,
 Als het is vermoeyd van werken.

Quylen.

Men bind kinderen by topfen /
 Die gelph de bzakken quylen /
 Dat het langst de kinne gaet /
 Gelph een gesponnen draed.
 Zy en konnen kwaelph spreken /
 Of het quyl come uptgesteken /
 't Is het buylste dat men bind /
 Door een jong oppgaende kind.

R.

Maer daer zyn geen erger daeden,
 Als door Satans valsche raeden,
 Te zyn d'oorzaak van het kwaed,
 Dat een ziel verlooren gaet.
 Die kwaed raed aen iemant geeven,
 Zyn als duyvels in dit leven,
 En zyn pligtig bovendien
 Van al dat'er zal geschien.
 Die de kinderen inblaezen,
 Om hun ouders te doen raezen,
 En zyn oorzaak van gekyf,
 Tusschen man en tusschen wyf.

Die twist tusschen vrienden maeken,
 En dan in processen raeken,
 En verschillen overgroot,
 Dat men zweert malkanders dood.
 Dees opstokers voor den Heere,
 Die zyn pligtig alzoo zeere,
 Als die volgen hun vermaen,
 Ten waer' anders niet gedaen.
 Vier-slookers; weest niet verbolgen
 Van die zonden al te volgen,
 Van den haet en van den nyd,
 't Is gy die de oorzaak zyt.
 Men vind ook zeer booze vrouwen,
 Die niet veel zyn te betrouwen,
 Waer van dat Herodias
 Eenen waeren spiegel was.
 Vrouwen die dogters verkeeren,
 En opflooken tot onceren;
 Blaezend' haer d'onkuyflicheyd in,
 Dit op hope van gewin.
 Het zyn deeze die vernielen,
 En besmetten doen hun zielen,
 Waer van Godt den Heer van al,
 Rekeninge vraegen zal.
 d'Eersten kwaeden raed gegeven,
 Gelyk dat men vind beschreven,
 Die de wereld heeft gehoord,
 Die komt van den duyvel voort.
 Die heeft Eva eerst besfreden,
 Hy zeyd: volgt myn raed en reden,
 Mynen raed is wonder goed,
 Daer in myn verzoek voldoet,
 Zoo gy met uw man zult eeten
 Van de vrugt des booms, gezeten,
 't Midden in het Paradys,
 Gy zult zyn als Godt zoo wys.
 Open zullen gaen uw oogen,
 Gy en zult niet zyn bedrogen,
 Gy zult weeten goed en kwaed;
 Eva die geloofd' zyn raed,
 En heeft Adam op gaen wekken,
 Om van deze vrugt te trekken,
 Maer aenziet het groot verdriet,
 Alles hun verkeerd geschied.
 Hunne oog die wierd gesloten,
 En met droefheyd overgoten,
 Die Goden waeren op aerd,
 Met geen ongemak bezwaard,
 Zyn geworden duyvels slaeven,
 Moesten werken, spitten, graeven,

Waer door 't menschelyk geflagt
 Wierd in slaevernye gebragt.
 En moest eenwig zyn verloren,
 Had den Zone Gods gebooren,
 Niet gestorven voor ons al,
 En ons vrydde van den val.
 Men ziet nog ten allen tyden
 Satan sterck den mensch bestryden,
 Om dat zy door raeden boos,
 En door werken goddeloos,
 Zouden slaeg elk een verdrucken,
 En brengen in ongelukken.
 Om pligtig voor Godt te staen,
 Van 'tgen' dat'er word gedaen.
 Kwaede raeden altyd schaeden,
 En d'onnoozele verreaeden,
 Zyn oorzaak dat menig ziel
 Zig met Godt niet onderhiel.
 Hoe veel zynder niet die spotten,
 En die hun houden voor zotten,
 Die devoot gaen menig keer
 Tot de Tafel van den Heer;
 Die leezen in goede boeken,
 d'Een en d'ander Kerk bezoeken,
 En verzuymen geen Sermoen,
 Gelyk dat zy moeten doen;
 Die hun zoeken te verleyden,
 En zeggen wilt u vermayden,
 Komt drinkt met ons bier en wyn,
 Laet ons t'zaemen vroylyk zyn.
 En wilt niet uw jonge jaeren
 Aizoo laeten henen vaeren,
 't Is regt dat men zig verblyd
 In de bloem van zynen tyd.
 Als styf worden uwe leden,
 Offert Godt dan uw gebeden,
 Als men niet meer werken kan,
 Men heeft tyd genoeg alsdan.
 Godt gev' dat in deze dagen,
 Dezen raed noyt mag behaegen,
 Hoe veel zynder met'er daed,
 Die verkeeren 't goed in kwaed?
 Hoe veel die in alle zaeken
 Zoeken niet als twist te maeken,
 En versfoeyen het gebod
 Van den alderhoogsten Godt?
 Hoe veel ziet men niet verdooven
 Door boosheyd in 's Konings Hoven?
 Die door een onzuiver vier
 Klaer betoonen de manier.

Om regt in te gaen de wegen,
 Gelyk dat hun Ouders pleegen,
 't Schynt 't kind moet de slappen gaen,
 Die zyn vader heeft gedaen.
 Wie zyn vyand vind genegen
 Tot het kwaed ingaen der wegen,
 Van zyne verdoemenis,
 Zegt of het zyn pligt niet is,
 Van de vyandschap te laeten,
 En te werken t'zynder baeten,
 Op dat hy terfond hem leyd
 In den weg der zaligheyd?
 Dat het anderzins gevele,
 Erger agten zoud een ziele,
 Als een beest, die in een dyk,
 Is gevallen of in 't slyk.
 Als een beest is in gevaeren,
 Niemand zal zyn moeyte spaeren,
 Maer inspannen al zyn magt,
 Om haer t'helpen uyt den gragt.
 Maer de vaders aen de zoonen,
 Geen zoo grooten bystand toonen,
 En veel moeders niet en zien
 Waer dat hunne dogters vliên.
 Raed zouden-z'hun eerder geeven,
 Om na d'ydelheyd te leeven,
 Om te volgen 's werlds rom:
 Zoo gaet het in 't Christendom!
 Dit zyn schroomelyke zaeken,
 Waer schikt gy hier naer te g'raeken,
 Christen mensch, of in 't pleyzier,
 Of in Lucifers kwartier?
 Is 't dat gy u wilt verdoemen,
 Noyt de zaligheyd bekomen,
 Daerom ander niet verleyd,
 Zoo Gregorius ons zeyd.
 Die ander tot kwaed opstoooken,
 Hunne zond word meer gevroken,
 Dit is klaerelyk bekend
 Uyt de straffe die Godt zend.
 Waerom heeft naer 't overtreden,
 Eva meerder straf geleden
 Als Adam, die beyd' 't gebod
 Niet volbragten van hun Godt?
 Nochtans Adam in deez' zonden,
 Die schynt pligtiger bevonden
 Als Eva, want alle kwaed
 Hing aen zyn bedreven daed.
 Adam die en moet maer slaeven,
 De onvrugbaer aerd doorgraeven,

En de dood eens onderstaen,
 De vrouw moet zyn onderdaen
 Aen haer man, lyden in 't baeren,
 Veel pynen die haer bezwaeren,
 En ander ellenden groot,
 En de straffe van de dood.
 Hier in is 't verschil gelegen,
 Die de zaak wilt overweegen,
 Zult het ligtelyk verstaen,
 Eva had meer kwaed gedaen:
 Boven 't kwaed dat z'had bedreven,
 Zy had kwaeden raed gegeven,
 En om den raed die zy gaf,
 Zy verdiende dobbel straf.
 Kinders wilt u dan bemoeyen,
 Om kwaed' ranken af te shoeyen.
 Noyt geen kwaede raeden geeft,
 Voor des Heeren straffe beeft.

Raepen.

Deele menschen kwaelyk slaepen /
 Hyt genegentheyd tot raepen /
 En tot schraeben goet en geld /
 't Sen' hun g'heet onrustig stelt.
 Of zy hunne ziel verdoemen /
 Kommen zy maer goet bekomen /
 En maer zyn in munte rph /
 Het is aen hun al gelph.
 Die zyn erger als de molten /
 Die betoonen waer zy hollen /
 Dan een raepcr gierigaerd /
 Wie weet waer zyn geld bebaert?
 Dit is dienstig nog te weeten /
 Daer zyn raepen goet om t'eeten /
 Deeze raepen agt sit meer /
 Als de raepen zonder eer;
 Zulke raepen smaeken zullen /
 Men kan den buyk daer med' bullen /
 Al weegdenze twintig pond /
 Bobenden zy zyn gezond /
 En van wonderbaere kragt;
 Deeze de doctooeren agten:
 Daer raepen om geld en goet /
 Kind dit geenzing agten moet.
 Rechtveerdigheyd.
 Al die in de kerck verkeeren /
 Om te leeren 't woord des Heeren /
 Men vraegt hun waer in dat leph
 De Christen Rechtveerdigheyd.

D'Antwoord is / in 't kwaed te blicden /
 En de deugden te bespieden /
 Ieder 't kwaed veragten moet /
 En doen zacken die zyn goet.
 Kind / 't en zal u niet veel baeten /
 Is 't dat gy het kwaed zult laeten ;
 Zonder 't oeffenen deo deugd /
 Waer door gy verdienen neugt.
 Gy moet u aen Godt toeluyden /
 En hoor het Geloobe styden /
 Werken in deo Heerens hof /
 Tot zyn meerder eer en lof /
 Zyn geboden onderhouwen /
 Noot in 's Heerens dienst verfloutwen /
 A van deugden maeken ryk /
 Om te winnen 't Heemelryk.
 Die ongeveerdigheid bewerken /
 Zullen hunne rust versterken /
 En die ieder 't zyne geest /
 Op na God's behaegen leeft.
 's Heerens oog zal op hun baeten /
 Dat zy noot en zullen dwaelen /
 Zoo in droefheid als in pijn /
 Godt zal hun beschermie zyn.

Reden.

Kind, met een eerelyk fatzoen
 Zult gy al uwe werken doen,
 Niet moet'er na uw wil geschien,
 Voor gy de reden in zult zien:
 De reden is des herts gezigt,
 Die door haer kracht de ziel verlicht,
 Die onderscheyd het goed van 't kwaed,
 En 's werelds ydelheden haet.
 Die maer alleen nae Godt en tragt,
 Die reden heeft word wys geagt:
 Daer hy, die buyten reden gaet,
 Word van een iegelyk vermaed.

Refereyn in 't zotte.
Voor wyze en botte.

Vrienden hoort eens wel toe, en slopt eens al
 uw ooren,
 Doet de pyp uyt uw mond, die geenen tabac smooeren,
 Van daeg is my gebeurd een zaak voor dry vier liden,
 En 'k heb van gisteren nog mensch nog beest geeten;
 Zy spraken my stom aen van wonderbaere dingen,
 Hoe dat een kroupel mensch beelrege konde springen,
 Deuz daed basde gezien een ouden blinden man,
 Al liegen zeyd by my de rechte waerheyd dan;

Daer kwam een witten moor en zeyd de zifste reden,
 Ik bleef huys en ik was een wer uyt stad getreden,
 Nieuwsgierig om te zien, gelyk een boue steen,
 Noyt zag ik zoo veel volk, en ik was daer alleen,
 Zy sprongen vroelyk, de welke stonden stille,
 Ik borst bynae van spyt, want het was na myn wille,
 Ik dronk een groote teug uyt een kan zonder gat,
 Veel menschen schynen wys als zy zyn wonder zat.
 Ik zag een groote feest vol treffelyke Heeren,
 Kaelen half moeder-naekt met schoone paene kleeren,
 Die waeren wel gediend, niet enen bad een knegt,
 Een tafel wel verciert, zonder spys opgereg.
 Patryssen, 't wild gebrued, dat men hun voorenselde,
 Kwakkels by menigte, die vloegen nog te velde,
 Meer als spyzes genoeg, daer en was niet van nood,
 Want daer en was noch zout, noch smout, noch
 vleesch, noch brood.

Men dronk den klaeren wyn uyt boue ydel krukken,
 Die aten niet een zier, die volden fraey ban buyken,
 Die binnen nugter zat, die liep dronk agter
 straet,
 En die lagen ter aerde, dansten elk met hun maet.
 Maer als 't op 't leste ging, zy keeven zonder spreken,
 Zonder te roeren my, ik heb my afgesteeken,
 Myn buyk gezwollen was, van eeten, drinken plat,
 Een oortjen in myn zak, dit was een grooten
 schat.

Van al de spys en drank was ik bynae bezwoken,
 Want ik bad in myn buyk het minste niet gestoken,
 Ik vastte tot den noen, en at van 's morgens vroeg,
 Het wyf kreesch suet en kwyl, die vriendlyk op
 my loeg.

Myn buyk was opgevold, beel ydel van te vasten,
 't Honden waeren ter jacht, die in huys op my basten,
 Ik bracedde zonder vier eenschoonen schaepen bout,
 'k En bad maer kalver-vleesch van dry vier jaer-
 ren oud.

Dan ging ik haelen brood op mynen stoel gezeten;
 Maer 'k zag een doode rat bezig met op te eeten.
 Ik schreuwde zoo vergramd dat ieder een bet wist,
 En zweeg gelyk een kind dat in zyn bedde pist.
 Veel kwamen dan by my, die waeren 't huys gebleven,
 Een die geen brood en bad, die beest'er my gegeven,
 Ook goeden klaeren wyn uyt een wyf spoelings-vat,
 Ik at en dronk daer van tot dat myn buyk wierd
 plat.

Princen die Heeren zyn van steden zonder buyzen,
 Van d'uytgedroogde zee, en appels zonder suizen.
 Daer is niet enen mensch, die u niet beer en keuz
 Van alles wat gy ziet, wanneer dat gy zyt blind.
 Hoe menig duyft soldaet bebt gy niet in de wapen,
 Die vegten tot'er dood, als zy gemaklyk slaepen?
 Zy zyn zaegt als een leeuw, en vreed gelyk een
 lam,
 Het gen' ter bellen doet verbeffen uwen stem.

Ryk.

Die niet begeeren buyten Godt,
 Die hebben 't alderbeste lot;
 Die Godt in zyne ziele voed,
 Bezit het alderhoogste goed;
 Die rykdom zoekt en Godt verlaet,
 Die is in een vervloekten staet.

Roede.

Wiskens hout dient voor de roede /
 Die voortwaer niet is voor goede ;
 Maer voor die kwae kinders zyn /
 En in zeden vol frunp ;
 Door die begien / steelen / zwieren /
 Geld verkwisten en verterren /
 Die niet voldoen aen de wet /
 Hun op straffe voort-gezet.
 Kinders vol van kwaede zeden /
 Bzengt de roede tot de reden /
 Wilt gy van haer zyn bevryd /
 Bzragt u eerlyk t'allen tyd.

Roem.

Die roemt op rykdom, eer en pragt,
 Die roemt op ys van enen nagt,
 Want die, eylaes ! is heden ryk,
 Is morgen wormen-aes en slyk,
 En daer is niet zoo wonder teer,
 Als 's werelds ydel pragt en eer,
 Die nu is hoog, van grooten schyn,
 Kan by een uer ten onder zyn.
 Is 't dat gy zyt van goeden staet,
 Bedankt den Heer van zyne daed,
 Bid Godt, die zyt op aerden groot,
 Om groot te weezen naer de dood.

Roofien.

Een kind dat rooft zyn vleesch en brood,
 Dat is een lekker beesthen groot,
 Die geen boteram en eet,
 Die niet is op 't vier beesthed,
 Betoont dat het geen honger heeft,
 Sacrom het luttel t'eeten geeft;
 Laet deezgen bassen eenen dag,
 Tot dat hy 't zonder roosten mag,
 En gy zult zien in zulk gebal,
 Dat het als sukker smacken zal.

Regel.

In alle dingen die gy doet,
 Een regel onderhouden moet,
 Die u aenbyss de rechte baan,
 Om noyt buyten sebreef te gaen.

Rekening.

Dit spreek-woord is gebruykt in alle vromd geweste,
 De kortste rekening die is de alderbeste,
 In alle koopmanschap van alderbande goet,
 De kortste rekening een ieder pryzen moet,
 Veel als de Raeven doen, roepen cras, morgen,
 morgen,

Zy hebben tyd genoeg, en weeten van geen zorgen,
 Waer door menig proces voortkomt met haet en
 nyd,
 Om dat de rekening niet voorvalt op zyn tyd.
 Dit maer de wereld raekt, met Godt zyn 't ander
 zaeken.

Men kan zyn rekening met Godt niet duyfter maeken,
 Alles is hem bekend en klaer beschreven staet,
 Geen goed verbolen is, noch geen bedreven kwaed:
 Menige stellen 't uyt tot kunne leste jaeren,
 Tot hun groot ongeluk en eeuwig kwaetlyk vaeren,
 Kind, peyst wel op uw ziel, gaet slaepen nim-
 mermeer,

Ten zy uw rekening staet effen met den Heer.

Reyn.

Kind / zyt reyn in uwe zacken /
 In uw handel / in uw spraken /
 Want een supber reyn gemoed /
 Godt in zyne ziele voed.

Reyzen.

Allen dag moet ieder peyzen /
 Om nae d'euwigheyd te reyzen:
 Want wie 't lieben heeft ontsaen /
 Moet eens deezgen weg ingaen.
 Kwaetlyk is den mensch verschenen /
 Of hy moet terstond weer henen /
 Wy hebben geen vasten stand /
 Als in 't ander vaderland.

S.

Sacramenten.

Dier zyn zeven Sacramenten /
Wilt die in uw herte prenten /
Dan Christus aen den mensch bereydt /
Tot hunne ziele zaligheyt.

Sagtmoedigheyt.

*Een waere zagtmoedigheyt,
Haer in een goed hert verspreyd,
Hy is zagtmoedig welgezind,
Die het kwaed met 't goed verwint;
Die zyn gramschap niet betoont,
Noch het kwaed met kwaed en loont.
Hy dobbel verdiensten krygt,
Die om Godt zyn onrecht zuygt:
Want Godt houd zyn rust na wensch,
In den zagtmoedigen mensch.*

Saligheyt.

*Hoe veel meer wy in dit leven
Ong tot alle deugd begeven /
Hoe veel meerder zaligheyt
Ong word van den Heer bereydt.
Niets en moet den mensch meer agten /
Niets en kan hy meer betragten /
Als eeuwig te zyn in vreugd /
Daerom seffent u in deugd.*

Schameite.

*Hebt een schameit' door al uw leden /
En sprekent noyt onkuyfliche reden /
De schameit is een perle sijn /
Door die jong van jaeren zyn.
Der stout u by geen personen /
Die u groote vrientschap toonen /
Draegt aen hun resp et en eer /
Gelyk van den eersten heer.
Van te stout zyn komt mis haegen /
Dit gebeert nog alle dagen /
Dat'er veel zyn verstoet /
Om hun stouthed al te groot.*

Schandael.

Schandaleus zyn zy, die leeren
Liedekens vol van oneeren,

Die betoonen hoe 't gelaet
Nae d'onkuyfliche minne staet.
Schandaleus zyn ook die daeden,
Om malkanderen te schaeden,
Die ingeeven hoe men moet
Steelen, rooven iemants goed.
Zy zyn schandaleus te agten,
Die in 't minste hun niet wagten
Van d'oneerlyke sprack,
Ja zelfs neemden groot vermaek:
Die andre tot kwaed verwekken,
En van alle deugden trekken,
Of den weg maeken bereydt,
Die ons tot de zonden leydt,
Deez' zyn meer als moordenaeren,
'k Mag 't u duydelyk verklaeren:
Want hy die het lichaem dood,
Al doet hy een zonde groot,
Hy en kan de ziel niet dooden;
Maer een schandaleus snooden
Is een meerder kwant en siel,
Want hy dood de arme ziel.
Die het kwaed en de boosheden,
't Zy door werken, teekens, reden
Heeft gezaeyd in ander land,
Heeft verdiend den helschen brand.
Kind, die u zal oorzaak geeven
Tot een boos en zondig leven,
Zult gy vlieden als de pest.
Die de goede volgt, doet best.

Schoen.

*Kind / zult uw schoen alle dagen
Schoone byden en afbaegen /
Dat men die niet vuyl en ziet /
d'En gestoten / d'ander niet.
d'En op d'hiel / half aen de voeten /
Want die u zoo zal ontmoeten /
Hy zal zeggen 't alre sijn /
Dat gy luy en cerloos zyn.*

Schulden maeken.

*Kinders die jong schulden maeken /
Grote beuzelaers geraeken /
Die gaen speelen zonder geld /
Warden haest in druk gesteld.*

*Zy ligt de pratyke leeren /
Om met sielen te bekeeren /
En met leugens om te gaen /
Om een ander te verraden.
Te bedriegen / te verdooven /
Door hun ongepeyft bedooven /
Daerom die geen geld en heeft /
Dat hy stil en sober leeft.
Want is 't dat gy komt te borgen /
Door betaeling moet gy zorgen /
Zelfs eer dat men in het recht /
Tot uw schand de zache legt.*

Schuyffelen.

*Een kind dat schuyffelt agter straet,
Als 't in zyn huys of venster staet,
Dat word gehouden door het land,
Voor eenen grooten luyen kwant.*

Schuymen.

*Die maer loopen op het schuymen,
Krygen haest een segten naem,
Die maer op huz baete luyen,
Haest verlies doen hunner jaem.
Die op den schuyffel, op den bed,
In alle plaetzen loopen med,
Die buyten huys smeeren de borst,
Die worden genoemd, zoekt de kost.
En deez' ziet men aen van verr'
Gelyk men doet de zeven-sterr'.*

Slaen.

*Slaen of upt genugte begten
Onder jonge malle knegten /
Maer upt spel en tyd-verdwyf /
Zal u brengen tot geklyf.
Want zoo wie te sterk zal nypen /
Of u maer verkeerd zal gypen /
Het zal wezen haest voor goed /
Tot dat volgen zal het bloed.
Daerom zult van slaen u myden /
Trekken / streelen t'allen tyden /
Want gemeynlyk daer upt
Niet als ongemak en spruyt.*

Slaepen.

*Moet gy slaepen met een ander,
Legt uw kleeren by malkander,
En de zelve niet en sloeyt,
Gelyk men het maty-gaer hoeyt.*

*Maec gy hebt den Heer gebeden
Gaet in 't bed, steekt upt uw leden,
Zonder liggen sechsef en krom,
En geduerig vanden om.
Vrientschap d'ander' Heerens zegen,
Gaet'ce zy goed' zorg gedeegen
Voor het keerse-licht en bier,
Vant den brand die ic zeek die.
Slinke-poot.*

*'t Staet vys voor een slinke-poot,
Van te snyden vleesch en brood,
Van te schinken nog veel meer,
't Gaet tegen de wet en eer.
Wie dat met den slinke-poot dient,
Hy misdoet aen zynen vriend,
Wie iets met den zelve geeft,
Word gehouden onbeleefd.
Hy en word geen hand genaemd,
Want hem maer een poot betaemt.
Met de rechte hand dan leert,
Waer dat gy gaet of verkeert,
Dienen, geeven en ontsaen,
Zoo zal het met eeren gaen.
Want van lang en ouden tyd,
Is den slinke-poot benyd:
Niet te min in een ambagt,
Slinks en regts zyn word gelygt,
En in zaeken van gewin,
Want daer eenig konst ligt in.
Sonde.*

*Wonde iemant recht doorgronden,
Dat een groot kwaed dat hy doet,
Vannetez hy valt in dood-zonden,
En verliest het hoogste Goed.
Lieber liet hy zig verpletten,
En verscheuren duyzend keer,
Als dat hy tegen de votten
Zou misdoen van Godt den Heer.
Se zond' doet de ziele sterben,
Ja byvilliglyk vermoord,
Zy doet de Heerens vrientschap deuben,
En doet open d'helsche poort.*

Speelen.

Kinderen gy moogt wel speelen,
Maer let wel op myn beveelen,
Want den boog kan niet altyd
Zyn gespannen tot den slyd.
Altyd schryven, leeren, leezen,
Het zoud zyn om zot te weezen:
Een kind kan hebben respyt,
Om te speelen op zyn tyd.
Daer toe zyn geselde dagen,
Om te zoeken hun behaegen,
Mer een trouwen mede-maet,
Ieder een na zynen laet.
Al de eerlyke speelen,
Zal den Meester u beveelen.
En die hy verbied op straf,
Zult u daer van houden af.
Kaetzen, bollen, toppen, springen,
Fluyten, luyten, ander dingen,
Na de mode van uw land,
Die zult gy neemen ter hand.
En zoo gy hebt de talenten,
Kiest muziek of instrumenten,
Want zy dienen t'allen tyd
U tot voordeel en profyt.
't Spel met boog of met de daemen,
Dit kan zomtyds ook betaemen,
Als den Meester zulks toelaet,
Ingevolgens uwen laet.
Men zal verbiên zonderlingen
De kaart en de teerelingen,
Alle spelen van hazaerd,
En dat groote droefheyd baerd.
Zult in 't spel u eerlyk draegen,
Dat niemant van u kan klaegen,
Schreeuwt, nog tiert, nog kyft, nog liegt,
Nog uw mede-maet bedriegt.
En 't gen' is het aldermeeste,
Toont u altyd blyd' van geeke,
Noyt veranderd van gelaet,
Of het wel of kwaelyk gaet.

Spiegel.

W zelven door den Spiegel kent,
Ziet of uwe ziel niet is gesjend,

Als gy op uwe schoonheyd let,
Dyest ook of uwe ziel is net;
Dobas helpt, gy hoor de menschen blinkt,
Als gy hoor uwen Schepper sinkt.

Spreeken.

In het spreeken „ 't Zyn gebreken,
Dobanner gy by iemant zyt,
Van te klappen „ Van te snappen,
Ten zy op gebratgden tyd.
Laet de ander „ Met matkander
Spreeken hunne reden voort,
Zonder zeggen „ of vberleggen,
In hun zacken 't minste vboord.
In 't vberhaelen „ Zult niet facten,
En zeggen: ten is zoo niet,
Of het vbaere „ Openbaere,
Scheel anderzine geschied.

Gy zult u zelven noyt misgaen,
Dobanner gy spreekt een ander aen,
Te vbeeten een man van respect,
Van hem te zeggen vbeest gedeckt.
't Is onbeleefd, 't mag niet geschien,
Dobit hooger is die moet gebien;
Maer vbeest zelve met den hoofde bloot,
Als gy zyt by personen groot.
Ten zy iemant tot vbee mael zyt,
Uw hoed niet op 't hoofd en leyd,
Alsdan met oorlof 't mag geschien,
Al nederbuggen voor de lien.
Zegt ook uwe vboorden vbeemaal niet,
Selyk dit zomtyde vbel geschied,
Se vbelke spreeken op deet maet:
Derslaet gy my; 't is tot uwe baet.

Spreek-woorden.

1. Niet zoo gemakkelyk als op zyn uer gaen slaepen,
2. Want den nacht is van Godt tot onze rust geschaepen.
3. Gaet wandelt waer gy wilt in alle vremd geweste,
Een wooninge van peys die is de alderbeste.
4. Dat men zyn nood-drufft neem' navolgens Godts begeeren:
Want men mag maetelyk dat hy verieent verteeren.
5. Den eenen leeft in vreugd, den anderen in pyne,
Het is een groot geluk gebooren wel te zyne.
6. Het oude spreek-woord zegt: met wie gy zult verkeeren,
Gy zult gemeynelyk zyn aert en gangen leeren.
7. Die neerftig is in 't werk, word van elk een geprezen;
Nochtans den boog moet niet altyd gespannen weezen.
8. Let wel met wie gy spreekt, vriend of vremde gezellen.
9. Daer 't herte vol van is, dat zal den mond vertellen.
10. Gy moogt zoo veel gy wilt uw vriend een zaek waerschouwen,
Daer de natuer nae trekt, 't is kwaed om wederhouwen.
11. Die dobbel is van hert, geveynid en valsch van gronde,
Heeft menig mensch gepaeyd alleen met zynen monde.
12. Leert deeze lesse wel, gy moogt die wel onthouwen,
Dat die iemant bedriegt niet veel is te betrouwen.
13. Aenmerkt die buyten maet het geld en goed verkiezen,
Dat zy gemeynelyk geld, vreugd en eer verliezen.
14. Menig die vyand is, die schynt vriend in uw oogen,
't En zyn geen vrienden al, die een zoet wezen toogen.
15. Wanneer gy zyt in vreugd, de droefheyd schynt te borgen,
Want naer een blyden nacht komt wel een droeven morgen.
16. Gy moet in tyden zien wat lief of zal mishagen,
Want hunnen misval veel maer al te laet beklaegen.
17. In droefheyd moet g'op Godt al uw betrouwen stellen,
Zy doen hun ziele leed, die hun te zeere kwellen.
18. In lyden en verdriet, in weedom en in pyne,
Een ieders ongeluk denkt hem het meest te zyne.
19. Menig geduerig slaeft te bouwen na zyn zinne,
En 't is kwaelyk gebouwd een ander woont'er inne.
20. 't Geschied nog allen dag in dorpen en in steden,
Zoo menig dorp en stad, zoo menig vremde zeden.
21. Menig in 't herte lyd meer als den mond kan spreeken,
Men ziet niet van elk een de rampen en gebreken.
22. Een die in deugden leeft zal goeden naem verwerven,
Die deugdelyk hier leeft, zal deugdelyk hier sterven.
23. Het is schaedyk met vrienden staen in twiiten,
Beter goed' vrienden zyn, als geld en goed in kisten.
24. Print ook in uw gemoed dit loffelyk artykel,
Schouwt kwaeden raed, blyft t'huys, zoo schouwt gy veel perykel.
25. Daer is niet beter als te schouwen 't zondig leven,
Als vreezen uwen Godt, en voor zyn wetten beeven.
26. Zyt edel, wys en groot in al des werlds perken,
Niemant die meer bezit als zyn deugd en goed' werken.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

27. Wy moeten als fenyn de ledigheyd verſmaeden:
Want ledigheyd die doet de menſchen veele ſchaeden.
28. Ziet met wie gy verkeert, of 't zal u naermaels rouwen,
Want wie het pek aenraekt, zal van de vlek behouwen.
29. Waerzeggers, en zulk volk, zult g'als de peſte vlieden,
Niemant, als Godt alleen, weet wat ons zal geſchieden.
30. Geloof niet al te veel, daer word te veel gelogen;
Hy die te veel gelooft, word ligtelyk bedrogen.
31. Men moet altyd zyn woord, zoo veel men kan, behouwen,
Die in beloſten faelt en is niet te betrouwen.
32. Geen zoo verheven ſtam, geen zoo gelukkig huysken,
Dat zig beroemen kan te weezen zonder kruysken.
33. In zaeken van gewigt gaet wyzer menſch te raede,
Als 't kalf verdrongen is, men volt den put te ſpaede.
34. Weynig ſpys, weynig drank met appetit genomen,
Als grooten overdaed, zal u veel beter komen.
35. Naer dagen overſchoon volgt dikwils zeer vuyl weder,
Zoo gaet ook het geluk met 'tonheyl op en neder.
36. Gy die in voorſpoed zyt, wilt noyt iemand verkleenen,
Want hy, die vooren lacht, kan naerderhand ook weenen.
37. Veel meer als geld en goed is weerd een goeden naeme,
Ter wereld niet zoo ſchoon als cereylyk van faeme.
38. Niemant beletten kan een tonge kwaed te ſpreken;
Een mes word niet gemaakt om iemand dood te ſteeken.
39. Het treuren niet en baet, het zugten nocht het kryten,
Want die zig zelven kwetſt, hy moet 't zyn zelven wyten.
40. Leeft met een iegelyk in vollen peys en vrede,
Aen uwen naelten doet, zoo gy wilt men u dede.
41. Hy die in armoed leeft zal zynen nood uytſpreken;
Aen eenen gierigaerd zal alle ding ontbreken.
42. Het is een groote zaak de gramſchap t'overwinnen,
Maer 'tis een meerder zaak die ſtellen uyt de zinnen.
43. Die een grammoedig menſch berispt van zyn gebreken,
Heeft geene magt op hem, 't is meerder vier ontſteken.
44. Daer is geen meerder trooft in tegenſpoed t'ontmoeten,
Als dat een trouwen vriend ons hert zeer komt verzoeten.
45. 't Gen' men gemeyn'lyk noemt verdriet en zwaer' ellenden.
't Zyn gaeven van profyt, die ons den Heer wilt zenden.
46. Hy die vértrooſten zal den armen in dit leven,
't Is aen den Hemel zelfs weldaed ter rente geeven.
47. De vlieden zal een Prins van zyn gezigt verjaegen;
Maer van zyn ooren niet, die kwaelyk overdraegen.
48. Niemant en is bekwaem om ander te regieren,
Die niet gehoorzaam is aen reden en manieren.
49. Een Vorſt die in zyn ryk wilt weeten goed en kwaeden,
Hy moet vergeeten ligt de aengedaen misdaeden.
50. Die arm zyn van natuur en moeten zig niet ſchaemen,
Maer is 't hun eygen ſchuld verdienen duyzend blaemen.
51. Die ſtaeg in welluſt leeft zal naer een kort verhaeyen
Eens proeven van de vrugt, de welk' hy hier zal zaeyen.

Of Gulden A. B. C.

52. In rykdom, geld of goed die kwaelyk zyn verkregen,
Is'er een korte vreugd gemeynelyk gelegen.
53. Die op zyn ſchatten ſteunt, of op zyn ryke erven,
Zal men in armoed zien, eer hy nog komt te ſterven.
54. Het gen' gy zwygen moet, zorgt om uw tong te ſpaeren,
Gelyk gy zorgt voor 't geld, dat gy hebt te bewaeren.
55. Daer is geen meerder regt als zelfs te moeten lyden,
't Gen' men een ander heeft bevolen op zyn tyden.
56. Die in gezondheyd wilt en zoete vreden leeven,
Hy moet van tyd tot tyd werk aen zyn lichaem geeven.
57. Die met genoegen werkt, zal men noyt hooren klaegen
Van grooten arrebeyd of van de lange dagen.
58. Geen menſch is'er op aerd van rykdom zoo verlaeten,
Die nae geen eer en tragt of nae verheven ſtaeten.

Staet.

Wilt gy aenbeerden eenen ſtaet,
Om raed eerſt by den Heere gaet,
Bid zyne Moeder bobendien,
Op dat al zonde vbel geſchieden.

Stout.

Een kind, te ſtout en te beemeten,
Zal noyt geen betie zoppen eeten,
Moch niet licht drinken godden vlyen;
Sietrom dan leert beleefde te zyn.

Student.

Wilt u dan veel neccſſ'ger toonen,
Soen gy by uwb meeſter zyt,
Om u zelven te verſchoonen,
Ate vbel op een ander tyd.
Zoekt ook om met u te ſpreken
Eenen vlygen medemaect,
Aen vliee gy u zult bevelen,
Om te hebben godden raed.
Gelyk ſlinkende pribacten,
Sic verkeerde vlygen gaen,
Ez verfoegen zult en haeten,
Eer gy zyt van hun bezraen.
Ez en zult noyt vbiſſen maken,
Aen zy dat de leſſert raekt,

't Ze een peſt in ander zaeken:

Wat men oyt verſchillen maakt,
Leert, begrypt, en vliet onthouwen
't Gen' men toont, met ligtigheyd,
Spreekt klace uyt zonder verſlowen
Al de reden die gy zeyd.
Zyt beſchaemd tot aen uwb kacken,
Ate gy iemand hooger ziet,
Soet uwb beſt om voor te racken,
En ſpatet uwb arbeyd niet.
En verſtoort u geender tyden,
Ate men u beſiſping geeft,
Moet verbergen en verſlyden,
Door 't vermanen zeer beleefde.
Neemt in 't minſte geen behaegen,
Vbannete dat u iemand pryft,
Maer vliet hun eyenſie braegen,
Een oodmoedig hert verbyft.
En vliet met geen haefſtigheden
Uwb lee leeren of gy faelt;
Maer gy moet vbat tyd beſteeden,
Uyt of zee mael dit herbaelt.
Vind gy iets ſubiel geſchreven,
Een ſpreek-vboord, gelykenie,
Macht een teken daer beneben,
Siet'er iets t'atumerken ie.

Leest boeken van goede naeme,
 Sie van ieder zyn geagt;
 Maer op geen van kvaeden naeme
 Zult gy stellen uw g'dagt.
 Eyndelyk zult u bevrekken
 Tot de Studien met vlyt,
 Van 'tkvbaed gezelschap trekken,
 Godt helpt u ten allen tyd.

Sweeren.

Kind, gy zult uw tong befynden
 Van te zweeren t'allen tyden,
 't Is een vlekke voor een kind,
 Van de meeste die men vind.
 Zult uw mede-maets bekyven,
 Die zulks komen te bedryven,
 Hun gezelschap g'heel verlaet,
 En noyt met hun speelen gaet.

Swemmen.

Schippers-jongens, water-ratten,
 Mast-klimmers als de katten,
 Zwemmen kan zomtyds in nood
 Hun bevryden van de dood.

Maer die hier op platte landen
 Verr' zyn van de water-stranden,
 Leeren zwemmen niet veel baet,
 Maer voor ongelukken staet.
 Hoe veel leeren niet verdrinken,
 En als steenen onder zinken;
 Doch wanneer het is geschied,
 't Naer beklaegen helpt'er niet.
 Of de Ouders weenen, rugten,
 Maeken duyrend ongenuyten,
 Wenschen om hun geld en goed,
 Te vergeefs is 't wat men doet.
 Daerom kind, zult zwemmen haeten,
 Wandelt liever op de straeten,
 Wandelt liever op het veld,
 U in dit gevaer noyt stelt.

Swygen.

Legt uw woorden in een schaele /
 Op dat uw tong niet en faele.
 Wie zyn mond en tonge spaert /
 Zyne ziel in rust bewaert.
 Den welken veel spreekt zonder nood /
 Doet aen de deugd een schaede groot.
 Want die veel spreekt zyn ziel doorsnyd /
 En haert aen menig haet en yd.
 Daerom stil zwygen dat is goed /
 Een zy den nood u spreken doet.

T.

Tafel.

Zo gy moet de tafel stellen,
 Let boor vbie het vberzen moet,
 Voor vbat Herren, vbat gezellen,
 Hot veel dat'er zyn begroot.
 Siekt boorzigtig al de stoelen,
 Volgt de groote van 't buffet,
 Vbikt een glaz boor ieder spoelen,
 En dit schoon van zeden zet.
 Met de kannen ende flasschen,
 En een zyber vwater-bak,

Om de glazen te hervasschen,
 Of de handen met gemak.
 Legt boor al het tafel-lacken,
 't Zout moet eerst op tafel slaen,
 Vbagt u van het byl te macken,
 En 'tmoet eerst van tafel gaen.
 Legt tailllooren en serbetten,
 Het brood aen de slinker kant,
 Messen, lepels en farchetten
 Legt men aen de rechter hand.
 Om de tafel te bergieren;
 En te schikken vbel de spye,

Volgt daer in des Lande manieren,
 Vraegt den kok zyn goed adhye.
 Zult u van te storten vbagten,
 Eenig bet, of bier, of vbyn,
 Of gy zult aenbooren klagten
 Van de gen' bedropen zyn.
 Slaet een stap van de perfoonen
 Voor vbie dat gy schinken moet,
 Ziet nae die roepen en toonen,
 Op dat gy niet anders doet.
 Zult de Priesters dienen booren,
 En d'eerste van kvbaliteyt,
 In 'tgeeben van schoon tailllooren,
 En dan zond elk zyne leyde.
 Maer men zal de gratis zeggen,
 In 't asvboeren van de spye,
 Vbikt de beenen, grachten, leggen
 In een mandeken precye.
 d'Over-sprege zult gy draegen
 Aen den kok of keuke-meyd,
 Vbace 't den meester zal behaegen,
 Place de place is toebereyd.
 Op het ander zult gy letten,
 Het moet eerst van tafel gaen,
 Dat gy eerst kvbam op-te-zetten,
 't Is genoeg boor die 't bevassien.
 Aen den Tafel-diender.
 Voor vrende ofvriend,, Voor wie gy dient,
 Uw tonge shoert,, En niet en roert,
 Zoo gy zyt wys,, Van drank of spys.
 Naer 'tis gedaen,, Hoe 't heet vergaen,
 Was'er een woord,, van mis-accoord,
 Zwygt altyd stil,, Is 't dat gy wil.
 Zyt fraey gezel,, Onthoud dit wel.
 Hoe dat een kind aen tafel dient,
 Met vader, moeder, oom of vriend,
 Of dat het is te gast genood
 Met ander vrende liden groot,

Hoe dat hy hem in dit gebal
 Zeece vbye en ceelyk draegen zal.
 Eer dat gy zyt neer-gezeten
 Aen de tafel om te eeten,
 Gy moet zyn in kleeren net,
 Na betaemen opgezet.
 Kamt uw hair en wascht uw handen,
 En uw voorhoofd en uw tanden,
 Kort uw nagels, vaegt uw schoen,
 Stelt u op een goed fatzoen.
 Wilt in 't stil uw water maeken:
 Of is 't nood de broek ontschacken,
 Op dat gy niet buyten tyd
 d'Eerste van de tafel zyt.
 Staet heel regt zonder vertreeden,
 Als den Heere word gebeden,
 En met ongedekten hoofd,
 Ook wanneer hy word geloofd.
 Daer-en-boven zult gy wagen
 Van een plaetze te betragten,
 Van te zitten met'er spoed,
 Eer als dat het weezen moet.
 Maer gy moet oodmoedig zoeken,
 Stil te weezen aen de hoeken,
 Tot zyn plaats een ieder heeft,
 U tot zitten niet begeeft.
 Voorders moet gy wel opletten,
 Den hoed niet op 't hoofd te zetten,
 Stil te zitten, d'handen regt
 Voor uw op de tafel legt:
 Want het zoude niet betaemen,
 Dat uw handen waeren t'zaemen;
 d'Elleboogen op de knien,
 Is oneerelyk om zien.
 d'Handen in den schoot te houwen,
 Is zeer leelyk om t'aenschouwen,
 En het is niet zeer eerbaer,
 Krauwen, schraeven hier en daer.
 Zit heel regt op uwe stoelen,
 Zonder leunen ofte woelen,
 Want het is na ieders wil,
 Dat men zit aen tafel stil.
 Gaepen, geeuwen, d'handen rekken,
 Zyn zeer groote legaerds trekken,
 Zitten met gekruylte knien,
 Deugt geenzins voor jonge liën.
 Gy en zult geenzins betoogen,
 't Zy met geffen, handen, oogen,

Dat gy groot van honger zyt,
Dit tegen beleefheid fryd.
Gy zult lest de spys aenraeken,
Zonder smekken, zonder smaeken,
En niet zoppen twee mael 't brood,
Dat doen maunen die zyn groot.
Wagt u van de groote brokken
Met'er haesten in te slokken,
Dat d'hand nae 't plateel niet daelt,
Voor uw mond is uitgemaeld.
Met dry vingers zult gy grypen,
Zonder vinnig in te nypen,
En uw hand zult gy verbien
Te neemen van ander lien.
Hoden men eet met forchetten,
Die men u zal vooren zetten,
En is 't dat men 't niet en doet,
Dus uw hand gebruyken moet.
Zult voor niemant iets aenraeken,
Lepel, mes, brood, ander zaeken,
Maer zult vraegen zeer beleefd,
Op dat men u 't zelve geeft.
En die iets aen u zal geeven,
Zult hem danken daer beneven,
Ook in 't geeven en ontfanen,
Den hoed moet zyn algedaen.
Bovendien het zyn gebreken,
Stom te zitten zonder spreken,
Toont u met een bly gelaet,
Als een die ter trouwe gaet.
't Is geen eer ook veel te klappen,
Veel te schreeuwen, veel te snappen,
Houd de middel-maet in al,
Ieder een u pryzen zal.

Die honger heeft,
Eet dat men geeft.

't Is een krankheyd van te vzaegen,
't Gen' meest is na uw behaegen/
Namentlyk na uwen vleesch/
Genig wel gekochte vleesch.
En 't zyn groote lecheren
Van het eeten te bespyen/
En als men updeelt de spys/
Te zyn in het neemen vps.
En en zult niet resuseeren
Dat men u zal presenteren/
Al en staet het u niet aen/
Gy moet het beleefd ontfanen.

Zult de spyz nipt weerleggen/
Of met luyder stemme zeggan/
Ik mag noch haes noch konyn/
Of het moet gebzaeden zyn.
Ik en zoud niet konnen eten
Daer anjupn' zyn ingesmeten/
Peper / nooten van muskaet/
Want zulks ny niet aen en staet.
Dit zyn onbedagte reden/
Gy moet u houden te vzaeden/
Of het zerp is / zuer of zoet/
't moet u weezen eben goed.
En waer 't dat eenige spyz
Deeden uwe maeg opryzen
En macht daerom geen gebaer/
Laet het voor u liggen daer.
Gy zult ook u zelve wagten
Van het eeten te misagten/
Of te vyzzen buyten maet/
Wel gekoocht en belkaet.
Houd wel gemanerde zeden/
Blied en schoutte de gulzigheden/
't Is vuyt de hand by den mond/
En dan in 't plateel terstond.
In 't eeten wagt u van smeliken/
Sclph als de karpels beken/
Of te stabben als een zwyn/
't Eeten rap als een konyn.
Gy zult ook geen beenen knaegen/
't Elken mond-dol d'hand af vaegen/
Dingerg' lekken of tailloor/
En word niet geagt oorboor.
't Is oneerlyk ook behonden
Van te blaezen 't alle stonden/
Ieder lepel dat gy eet/
Uyt vzeze van tonge-leet.
Maer gy moet het laeten koelen/
Tot dat gy blind na gevoelen
Dat noch maeg / noch ingewand/
Door de spyz kan zyn verband.
't Gen' g'heet uyt 't plateel genomen/
Mag niet meer in 't zelve komen/
't Zy wat 't is / of vleesch of zop/
Dat moet gy stil eeten op/
Of wel laeren voor u leggen/
Men zal u geen oerz zeggen;
Doch een stigtig eerbær man
Reemt maer dat hy eeten kan.
Zult ook in 't plateel niet zoppen/
Noch uw bzoed of vleesch in doppen /

Doen in 't zout-bat ieder keer /
Als gy neemt een bzoekken weer.
Met een lepel na behooren
Reemt wat zop op uw taillooren /
En 't zout met den point van 't mes /
Dienstig is u deeze les.
Gy zult ook geen beenen knaegen/
Of wel die in stukken slaegen /
Om het merg of ander vet /
Ten is niet aen tafel net.
Maer gy moet het vleesch assypden
Gy uw tailloor wat van vyzden/
En dan met forchet of hand
Doen passereen door den tand.
Lepel / mes of bingerg' lekken /
Dit zyn bedelmansege zekken /
En dit nog veel erger luyd /
Het plateel te vaegen uyt.
't Zop te dinken daer beneven /
Daer' ober is gebleven /
By gezeten eerbær lien /
't Is belachelyk om zien.
Iets vets aen de dwael vyzden /
Is ook een zeer vuyt bedvzen /
Dingerg' / lepel / mes / forchet /
Baegt die al aen uw serbet.
Zult uw bzoed sypden of vzecken /
Dat gy in uw mond moet stecken /
Wyt niet als een bedelaer /
Als of 't in een appel waer.
Zult niet zuyveren uw tanden /
't Zy door pen / mes / stok of handen /
O de zelve zuypen uyt /
Dat het geest een groot geluyd.
Den mond spoelen voor de lieden /
Die gy alle eer moet lieden
Men de tafel / maer daer naer
't Mag niet zyn in 't openbaer.
Hoesten zeer / de maeg of haelen /
Den neus snuyten aen de dwaelen /
Of wel anders hose de lien /
En mag nummermeer geschien.
Door men zal aen d'ander schynken /
Zult niet vzaegen om te dinken /
En wanneer gy dinken wil /
Zult het vzaegen in het stil
Dinkt een glas zonder vertaeken /
Zonder twee dy mael te pzoeken /
Of te maeken een gestek /
Als een gzoeten lekker-bek.

Iet van iemant aen te spreken /
Die 't glas nae den mond gaet stecken /
Wagt tot hy gebzonken heeft /
Eer dat gy hem reden geeft.
En dinkt ook geen groote teugen /
Tegen natuer en vermengen /
Zoo dat gy dat blaezen zult /
Zpude met den drank verbuld.
Zoo elst moet de glaazen klinken /
En iemants gezondhejd dinken /
Als het weezen zal uw toer /
Wilt niet zitten als een boer.
Maer staet regt / wat reer-geboogert
Met den heed af / en houd d'oogen
Nae hem die moet zyn gzoet /
Hun gebod en eysch voldoet.
Ten waer' dat zy groote glazen
Zouden willen uyt doen blaezen /
Kond hun zeggan derzen bonk /
By verscheont / ik ben te jonk.
Zoo de tafel lang blyft dueren /
Dat het is ontzent de uren /
Dat gy buyten hups moet gaen /
Zult beleefdelyk opstaen :
En Gode dankzegging betoonen /
Daer naer gzoeten de personen /
Met erbeding gemanerd /
Die gy zyt veroblijgierd.
Maer dit moogt gy niet vergeeten /
Als gy zyt genood om 't eeten /
Hoe en op wat een satzoen /
Dat gy zult den ingang doen.
Men agt u voor eenen loeten /
Is 't dat gy mist in het gzoeten /
En niet d'eerst eer toedzaegt
Men hem die u heeft gebzaegd.
Priesters en ander personen
Zult gy naer hem eer betoonen /
Die zyn van het magistraet /
Ieder een na zynen staet.
Ik en wil geen uplek maken
Hoe gy moet het mes aenraeken /
't Vleesch dat men op tafel zet /
Hoe het weezen moet ontlet.
Hoe gy de gebzaeden dieren
Moet upheelen in kwartieren /
't Zy watys / haes of konyn /
Ten kan u niet dienstig zyn.
Wat het beste is op te eeten /
Dat en moet gy nog niet weeten /

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Niet te min ten is geen kwaed/
 Nig men hem daer een verstaet.
 Gy zult die in tyden leeren/
 Is 't dat gy verkieert niet Weeren/
 Geeft my Godt leuens termijn/
 't kan nog al bespreken zyn.
 Ook van wisch / sjupt / construeren /
 Want het zond te lange dueren;
 Doch een kind in dit gebal
 Under daer van dienen zal.

Tappen.

Die jong tappen hier en vryn,
 Sikkelse groote zuppoze zyn.

Taerte.

Hinderc als zy tacsten eeten,
 Zy en konnen slaepen niet,
 Sit ie dienstig hun te vreten,
 En 'ten haert hun geen verdriet.

Tegen-zeggen.

Hinders die veer tegen zeggen/
 En de redens weder leggen/
 Wanneer men hun zwipgen doet/
 Die verdienen met 'et spoed/
 Dat men zonder veel te zeggen
 Een zwipgemiddel op zal leggen/
 Want al hebben zy nog recht/
 Moeten zwipgen als men 't zegt.

Tegenspoed.

Gelyk met vreugd de wyngaerd groeyt,
 Al is 't dat men zyn ranken snoeyt;
 Zoo groeyt de ziel in deugd en goed,
 Gesneden door den tegenspoed.
 Die tragt nae zyn eeuwig geluk,
 Zyn rust is tegenspoed en druk.

Tyd.

d'Onderzoekers der secreeten,
 Philosophen en Poëten,
 Schryvers, groote Konstenaers,
 En vermaerde Schilderaers,
 Van d'alderwyfste verstanden,
 Die inhouden 's werelds banden,
 Hebben druppels veel gezweet,
 En den waeren tyd bepleed,
 Om natuer, en 'twaer bedryven

Van den tyd regt te beschryven;
 Maer niemant die was of leeft,
 Die ons goeden uydeg geeft;
 Want al peyzen, overdenken,
 Zagen zy hun dagen krenken,
 Den tyd komt en zy vergaet,
 En blyft nog in d'eersten staet.
 Houd den tyd zeer hoog in waerden,
 Niet zoo kostelyk op aerden,
 Want den tyd in deugd volbragt,
 Word zoo veel als goud geagt.
 Ach! hoe dier moet hy dan weezen?
 Den tyd kan noyt zyn volprezen,
 Godt en kan niet zyn gevat,
 Noch den prys des tyds geschat.
 Met den schat van heel de wereld,
 Hoe ryk en hoe zeer bepereld,
 Wie kan uytkopen 't respyt
 Van alleen een uere tyd?
 Goed en geld is zonder kragten,
 Den tyd zal voor niemant wagten,
 Den tyd gaet gedeurig voort,
 En nae geene menschen hoort.
 Koningen of bedelaeren,
 Den tyd nimmermeer zal spaeren,
 Vyand en heeft hy noch vriend,
 Ieder word gelyk gediend.
 Het moet voor den tyd al buygen,
 Zoo als ieder kan getuygen,
 Daer en blyft niet in zyn staet,
 Maer al door den tyd vergaet.
 Daerom die nog zyn in 't leven,
 Let hoe uw tyd word verdreven,
 Want den dag die is vergaen,
 Zal niet meer in weezen staen.
 Stiert uw ziel en al uw zinnen,
 Om Godt zuiverlyk te minnen,
 Terwyl dat gy hebt den tyd,
 En dat, gy in 't leven zyt.
 Als den tyd u zal ontbreken,
 Ten helpt niet om tyd te smeeken,
 Ziet eer dat den tyd vervliegt,
 Dat den tyd u niet bedriegt.
 Waer't dat de verdoemde zielen,
 Die in 't pek en solfer krielen,
 Konden hebben van den Heer,
 Maer een uerken en niet meer,
 Om hun zonden te beklaegen,
 Geeren zouden zy verdraegen,

Of Gulden A. B. C.

En ander zeeven: 'k zeg als vrients'
 Toebak geen jonge kinders dient.

Toenaemen.

Geen malkander toenaemen /
 Dit en is niet na betacamen /
 Hier uyt spruyt gemeynlyk kwaed /
 Ghamfchap / nrd en grooten haet.
 Kwaede wenschen / begten / hpbcn /
 Zoo men dikwils ziet bedryben;
 Daerom geenen naem en geest /
 Als die men in 't Doopsel heeft.

Tonge.

Uyt de tonge de Docteuere,
 Plagten goed of kwaed te speuren,
 Of het lichaem is gezond,
 Of met kwaelen veel doorwond.
 Uyt de tong kent men de lieden,
 Hunnen handel en geschieden,
 Of zy zyn van goeden naem,
 En beminnen hunne faem.
 De spraek is een beeld van 't leven,
 Die kan goede kennis geven,
 Al wat ieder een behaegt,
 En in zynen boezem draegt.
 Eenen zot spreekt zottigheden,
 Eenen wyzen goede reden;
 Uyt des herten overvloed,
 Spreekt den mond uyt kwaed of goed
 Kinders, gy zult uwe tongen,
 Van jongs houden wel gedwongen,
 Dat gy door de zelve niet,
 Komt te vallen in verdriet.
 't Gen' gy hoort van ander zeggen.
 Dit moet gy gedolven leggen;
 Gy en moogt 't niet zeggen voort,
 't Gen' gy van een ander hoort.
 Socrates gaf dees goed' slaegen,
 Dat men beter zoud verdraegen.
 Op zyn tongen kolen heet,
 Als bewaeren een secreet.
 Gaf men geld van tongen lappen,
 Menig zouden zoo niet klappen,
 Het zoud kosten te veel geld,
 Om altyd te zyn herfeld,
 Doch wat zónden en gebreken,
 Komen niet van kwaelyk spreken,

Ieder een de pynen sel,
 Die zyn (en geweelt) in d' hel.
 Maer den tyd die is verlopen,
 Het is al te laet geroepen,
 Het is al te laet beschreyd,
 Als men gaet nae d'eeuwigheyd.
 Print dit wel in uw memori,
 Gy kont winnen 's Hemels glori,
 En van 't kwaed vergiffenis,
 Als de ziel in 't lichaem is.
 Maer als zy is uytgetreden,
 Te vergeefs zyn uw gebeden,
 Want zy door haer eygen dan,
 Niet het minst verdienen kan.
 Nu kan men om al zyn kwaeden,
 Den Heer bidden om genaeden,
 w'Hebben tyd in overvloed,
 Om te winnen 't eeuwig goed.
 Dog! hoe veel hun tyd verliezen,
 In het aersch vermaek, en kiezen,
 Wellust ende ydelheyd,
 Dit moet blyven ongezeyd:
 Want om alles 't onderzoeken,
 Men zoud schryven duyzend boeken,
 Kind, myn wensch is dat g'in deugd
 Uwen tyd volbrengen meugt.

Toebak.

Al word'er bedendaegs meer geld
 In den toebak alleen besfeld,
 Als in wyn, bier of brandewyn,
 Volgens dat 't kan gecyfferd zyn;
 Al is 't dat men misagt een man,
 Die bedendaegs niet smooeren kan;
 Al is 't dat beden in 't gemeen
 Het vrouwe volk smooert onder een,
 Nog dat'er onder geenen staet
 Den toebak kwaelyk is versmaed;
 Al dient by voor een medecyn
 Voor die ziek en gekwollen zyn,
 Voor die gekwest zyn en gewond,
 Al is 't dat by geneest terstond;
 En voor de gen' die zyn verbrand,
 Het zy aen voeten of aen band;
 Hy is voor milt en longer goed,
 En ook de tand-pyn by verzoet;
 En ook de buyk-pyne verjaegt,
 En die van weeke maegen klaegt,

Daer is geen fenyn of zweerd,
Dat meer als de tonge deert,
Daerom moet de vrees des Heeren,
U het stille zwygen leeren;
Zegt: Heer, myne tong bewaert,
Dat myn ziel niet kwaelyk vaert.

Traeg.

Deel kinders zult gy bemerken/
Nap van tanden/ traeg in 't werken/
Die gy boorder niet en zond/
Als dat gy hun smyten kond.
Die zyn traeg om te gaen staen/
Of zy geuuen of zy gaepen/
Traeg om 's morgens op-te-staen/
Al roept men geduerig aen.
Die wel zonden zonder gekken/
In een uer een kous aantrekken/
Die hebben de meeste pyen
Om gekleed/ geknaed te zyn.
Traeg om te gaen nae de schofen/
Of het thien-mael word beuolen/

Vallen.

Zie die al te veel betrouwen?
Ligt geracken in benouwen/
Den wyzen die breeft het kwaed/
Daer den boozen ober gaet.
Onbevreesstheyt doet hem vallen/
En in groote zonden vallen/
Die niet steunt op eygen magt/
Breeft den Heere dag en nacht.
Dezen die zal wel bemerken/
Dat Godt hem in alle werken/
Die misdoen/ niet spaeren zal/
En zal schroomen voor den val.
Valfsch.

Met geen vafsch woord, Uw ziel doorboord,
Spreekt 't gen' is klaer, Reg'ueerdig waer,
Geen menscb bedriegt, Of wel beliegt.
Een reyne spraek, Geeft Godt vermaek.

Vasten.

Vasten dat is een afsnyden,
Van zyn lusten, van verblyden;
't Is een magt en wederstaen
Zyn eygen natur' gedaen,

Traeg als de school ig gedaen/
Om waerom nae huys te gaen.
Traeg om te gaen nae sermoenen/
Daer schyn loot in hunne schoenen/
Om te gaen hooren een Mis/
Dit hun meeste traegheyt is.
Maer zy van geen traegheyt weten
Aen de zoppe-teel gezeten/
Als de klolike noene luyd/
Dan bliegt haest de traegheyt uyt.
Om te eten/ om te drinken
Zy en hebben geen verminken/
Zy beleszen noyt hun deel
Aen de tafel in 't plaatel.
Om de traegheyt af te lezen/
Daer moeten maer wiffen wezen/
Die doen ploopen langs hun vel/
Zy zonden haest springen wel.
Dit verdienen zulke hwaesten/
Die noyt doen als lantefanten;
Diet zoo schoon als neerstigheyt/
Die des kinders lof verspreyd.

't Is een vleeschelyk affterven,
Die doet kwaede droomen derven,
't Is een schoonheyt van 't gebed,
Die de ziele zuuyver zet.

Zy verjaegt de kwaede lusten,
Die den mensch aendoen ontrusten,
Spot met opgeblaezenheyt,
En bemind d'oedmoedigheyt,
Doet zyn-eygen-zelven kennen,
En zig tot de deugd aenwennen.
Vasten 's Hemels blydschap is,
En des zonds vergiffenis.
Vasten doet het hert bewegen,
Maekt de ziel tot Godt genegen,
Maekt dat den mensch rustig leeft;
Vasten de gezondheid geeft.
Den vasten verheft de zinnen,
Doet ons veel by Godt verwinnen,
Verwerft Godts barmhertigheyt,
Baend den weg der zaligheyt.
Vasten is de dood der zonden,
En een hulp der deugd bevonden,
't Is den peys van het lichaem,
En d'eer' der litmaeten t'zaem.

Met vergierzel van het leven,
Die magt aen de ziel kan geuen;
Vasten is een holle-werk,
Voor de zuyverheyt heel sterk.
't Is den glans der heyligheden,
En de wysheyt der wysheden,
Daerom kind van uwe jeugd,
Mint de soberheyt met vreugd.

Vegten.

Die genegen zyn tot vegten;
Ngt men voor verloren knegten/
Niemand hun verheffen zal;
Daer elk breeft voor ongebal.
Die om 't minste woord te spreken/
Scheypen/ smyten/ slaen en sicken/
En alomme waer zy gaen/
Willen haen zyn van de baen.
Die onnoozel vzendelingen/
Zonder redenen bespyngen/
En niet anders doen als kwaed/
Godt die strafte hun broeg of laet.
Of men ziet hun kwaelyk waeren/
En eens komen in bezwaeren/
Haeken aen een ongeluk/
In verbziet of zwaeren drukt.
Zoo gy wilt Godts straffe vlieden/
Doet 't gen' dat u wilt geschieden/
Al geruft en eerlyk draegt/
Op Godt en den mensch behaegt.

Veragten.

Die veragt zyn mede-maect,
Doet hem en zyn ziele kvaed,
Die zyn ergen zeffe veragt,
Erbaceheyt speelt in zyn gedagt.

Verblyden.

Zig verblyden en wel leeden/
Doet te zaemen zyn geweeven/
H en baet geen bly gelaet/
Als de ziel vol droefheyt staet.

Vergieren.

Al dat pdelijk verciereen/
Zyn boortwaer maer zots manieren:
Daer toe dient al dat satzen/
Van den hooft tot de schoen?
Daer toe al de nieuwe stoffen?
Daer toe al dat pdel bosfen?

Daer toe al die groote pragt?
Daer van zyt gy doortgebragt?
Daet die groote pragt al slapen/
Blyt zoo Godt u heeft geschapen/
Houd die form/ die Godt u geeft/
Godt u wel geschapen heeft.
Daer toe zoo uw hapt te hollen/
Gansche meren op de rollen/
Waer toe al dat witte hapt?
Of gy oud van jaeren hapt?
Daer toe lypen ende haeken/
Bloozend' niet rood' verwe maeken:
Al of Godt gelik gy meent/
Al geen goede form' verleent.
Wilt gy ziel en lyf verciereen/
Doet dat met de deugd te leeren;
Als gy hond en als gy meugd/
Ciert uw ziel met alle deugd.
Zulk cieraed zol Godt behaegen/
Zulk cieraed gy med' zult draegen/
Tot uw ziele zaligheyt/
Als de ziel van 't lichaem scheyd.

Vergeeten.

Vergeet het kvaed aen u gedaen,
Maer noyt het goed dat g'hebt onfsaen.
Vergeeuen.

't kvaed dat aen u is bedreben,
Ongelyk en groot affront,
Moet gy vriendelyk vergeeuen,
Nyt uw ziel en herten grond.
Soe zoud gy dan alle dagen,
Die al zoo brackgierig leeft,
Aen den Heere durben braegen,
Dat hy uwte schulde vergeeft?
Zal het u den Heer kvschschellen,
't Een' g'hebt tegen hem miedaen,
En zult g'uwte med'gezellen,
Zien met kvaede oogen aen?
Aen: zyt van een betes vzezen,
Dat en kan niet staen te zaem:
Vergeeft zoo gy doet in 't lezen,
Dus gebed vbord aengenaem.

Verkiezen.

Zonder Godt niet en verkieest;
Alles zonder Godt verkieest.

Verleyden.

Sie tot kwaed iemand verleyd,
't Heere's straf hem vboord bereydt.

Vermaenen.

Die zondac'er zult gy vermaenen,
Meeest als gy kont doen profyt;
Op dat zy de rechte baenen,
Mogten ingaen i' allen tyd,

Verstand.

't Verstand heeft een groote kragt,
waer den mensch door vboord gaegt.

Verstootten.

Als gy zyt ryk, van vrienden groot,
Sie minder zyn, niet en verstoof,
Sun eer' betoont en reden geeft,
Sen mensch niet eben ryk en leeft:
Want die hier alle ding besleert,
En na zyn eygen vbil regiert,
han maeken die nu achmoec doet,
Dat hy zelve morgen braetgen moec.

Verwinnen.

Kind, i' dat gy vbil verwinnen,
Want eest vrb' d'entel zinnen,
Vrb' eygen natur' verstaect,
Sie genegen i' tot kwbaed.
Vbie zig vbinde geeft Godt de glori',
En vbinde dobbel victori',
En satan ten onder zet,
Soer de kragt van hy t'gebed,

Se vbereld door het verstaecten,
Vrb' vleesch door vbezig verzaecten,
Vbaede driften die gy doet,
Soer Christus verwinnen moec.
Vbie verduidelijk kan syden,
Zal verwinnen zonder slyden;
Soer moec veel geleden zyn,
Om i' aenschouwen Godt aenschyn.

Verwyten.

Die een ander's fauten zeggen/
En hun eygen kwaed opleggen/
Dat zyn tongen vol scrupen/
Die i' serpent gelijck zyn.
Was'er iemands vrom of vader
Kwaed van leben / die / verzaecten /
Die gewest heeft met een sroep /
In 't publyk gehangen op:
Kinders / vrienden / neben / waegen /
Moeten zy 't verloptzel draegen?
Kwan vrom / vader in 't verzoet /
Zy waeren de oorzaak niet.
Is d'een broeder kwaed van naeme /
d'Andere eerlyk van faeme /
Moet den goeden onderstaen /
Dat den kwaeden heeft gebaen?
Dees verwoytzels zyn gemeene /
Zoo wel onder' groot als kleene /
't Is nogtrans een hottigheyt /
Misverstand en zortigheyt.
In 't verwoyten zyn bebonden /
Pact en nrd en groote zonden;
Daerom / kinders / i' allen tyd /
U van deze fauten nrd.
Heeft'er iemand schande vliken /
En moet zwypen / die bedekken /
Al is 't dat gy rechte gaet /
Kond ook vallen daer gy staet.
Daerom zegt men: Wilt niet roemen /
Al staet uw hof vol schoone bloemen;
Want door ruy / op eenen naegt /
Warden die tot niet gebragt.

VIER UYTTERSTE.

De Dood, Oordeel en Hel, en eeuwig' Hemel- Glori',
Wilt gy niet zondigen, print dees in uw memori'.

DE DOOD.

Niet is'er zoo gemeyn, als menschen te zien
sterven,
Men ziet'er ailen dag by duyzend't leven derven
Den eenen die gaet voor, den anderen gaet
naer,
En ongevoeliglyk, word elk de dood gewaer.
De dood is schroomelyk, niemand kan haer ont-
vlieden,
Onzeker is 'de uer' wanneer die zal geschieden;
Maer als den duyvel gist, wanneer ons leven-
end,
Duyzend bekooringen hy in ons zinnen zend.
Dan is het dat hy tragt ons ziel te doen verlie-
zen,
En door vervloekten list het kwaed voor 't goed
te kiezen,
Door wanhop', ongelooft, door onverduldig-
heyd,
Door eezugt, gierigheyd, of door verme-
tendheyd.
Den duyvel weet zeer wel dees vast-gegronde
zaeken,
Dat zonder 't waer Geloof niemand kan zalig
raeken,
Hy doet ons twyffelen op veelderhands wys,
Aen hel, aen Vagevuur, en Hemels Paradyt,
Of Christus is voorwaer in 't Hoogweerdig ver-
heven,
Of'er zyn in de Kerk juyft Sacramenten zeven,
Let, zegt hy, die goed doet, of die niet doet
als kwaed,
Of hy niet al gelyk afspint zyns levens draet?
Wie komt uyt 's Hemels Hof, of uyt den grond
der hellen,
Of uyt het Vagevuur, om aen u te vertellen
Wat aldaer ommeget? Wanneer den mensche
sterft,
't Sterf al gelyk met hem zoo dra hy 't leven derft.

t' Is dwaesheyd by gevolg van anders te gelooven
Ziet hoe den duyvel zoekt den Zieken te ver-
dooven:
Want die niet vast geloof, 't is zeker en gewis.
Da'er geen zaligheyd voor hem te winnen is.
Maer of den duyvel tragt te draeyen onze zinnen,
Zonder den vryen wil en kan hy niet verwinnen,
Wy moeten in den Heer gelooven vast en sterck.
En 'tegen ons vooren houd de Catholyke
Kerk.
Den mensch-verleyder nog daer mede niet te
vreden,
Tragt hy den Zieken ook in wanhop' te doen tre-
den,
Hy stelt hem klaer voor oog 't kwaed dat
hy heeft gedaen,
Sedert den tyd dat hy heeft zyn verstand ontfaan.
Rampzalig als gy zyt! zegt hy, gy kond wel
merken,
Dat gy verloren gaet, naer zoo veel booze werken,
Naer zoo veel schelmery, voor zeker 't is uw lot
Want gy hebt my gediend in plaets van uwen
Godt.
Want een dood-zonde alleen die kan den mensche
verdoemen,
En zoud gy peyzen eens ten Hemel nog te komen?
Daer zynder duyzend duyft en meer in d'heyl'
gegaen,
Die duyzend maal mln kwaed als gy hebben
gedaen.
En gy hopt zaligheyd? Wie kooren hopt te
maeyen,
Van 't ongeploegde land, daer hy niet wilde
zaeyen,
Is dwaes; zyn hope moec gegrond zyn op de
deugd,
G'hebt vringtelooz geleefd, dus niet betrouwen
meugt.
Dit zyn de middelen, waer med' 't serpent der
hellen

Den mensch in zyne ziekte door wanhop' komt te kwellen;
 Onz' hoop moet vaste staen op Gods Barmhertigheyd,
 De hoop den anker is van onze zaligheyd,
 Waer 't dat een zondaer zoo veel dieften had bedreven
 Doodslagen, overspel, en zonden in zyn leven,
 Als'er zyn in de zee zandekens in 't getal,
 Zoo hy leedwezen heeft, God hem vergeven zal.
 Waer 't hy al had gedaen de doodelyke zonden,
 Van den verdoemden hoop, die word in d' hel, bevonden,
 Zoo hy tot Godt bekeert, en zyne schuld bekend,
 Daer is vergiffenis, ook in den lesten end.
 Den mensch moet daarom niet, gezond zynde van leden,
 Betrouwen al te zeer op Gods Barmhertigheden
 Menig word weg gerukt uit dit leven subyt,
 Den Heer geeft niet aen al van leedwezen den tyd.
 Den duyvel bovendien in d' alderleste dagen,
 Bevegt ons aldermeest door listen ende laegen;
 Door onverdueligheyd stookt hy den Zieken zeer,
 Dat hy verliezen zoud de liefde van den Heer,
 Hieronymus die zegt: die onverduelig lyden,
 Het is een klaer bewys, dat zy Godts wil bestryden.
 Met wat een pijn en smert den Zieken is belaan,
 Hy moet alles in dank van 's Heereus hand ontfaen.
 Satan den Zieken vraegt: Waerom dat hy moet lyden
 Zoo overgroot torment, en dat zoo lange tyden?
 Waer hebt gy dat verdient? g' hebt christelyk geleefd,
 Godt tegen reden u al deze kwaelen geeft.
 't Waer beter door het zweerd uw herte te doorsteken.
 Als lang te onderstaen dees pynen en gebreken,
 Den vriend die u bezoekt, het is door gierigheyd,
 Want hy maer nae de uer van uwe dood verbeyd.
 Ziet hoe den duyvel zoekt den Zieken op te wekken,
 En door zyn valschen raed hem tot den valtrekken
 Op dat hy zweret en vloekt, den Heer vermaledyd
 Door onverdueligheyd, door goddeloozen spyt.
 Den Zieken moet den Heer om zynen bystand vraegen,
 Peyzen wat CHRISTUS heeft geleden en verdraegen

Om onze zaligheyd, voor ons die pligtig zyn,
 En die hebben verdiend voor eeuwig d' helische pyn.
 Wat smerten en verdriet, wat overgroot bezwaren
 Dat hebben onderstaen d' Apostels, Martelaeren,
 Om JESUS hoogsten Naem, niet om hun eygen schuld;
 Daerom verdueliglyk alles verdraegen zult.
 Den duyvel ook teuoert den Zieken door de zonden,
 Waer aen hy heeft gewoest in 't leven vast-gebonden,
 Die meest van allen was gezind tot gierigheyd
 En die beminder was van 's werelids ydelheyd;
 Hy die genegen was tot goed en tot rykdommen,
 Om tot veel eer' en pragt en hoogen staet te komen,
 Op dat hy zoo door eer' en goed den zin verspreyd,
 Dat hy daer meer op peyft als op zyn' zaligheyd.
 Hy spreekt hun aldus aen: Nu moet gy alleslaeten,
 Rampzalig als gy zyt, uw rykdom, eer' en staeten,
 Wat gy vergaederd hebt, uw kinders en uw vrouw,
 Uw vrienden, en wat gy ter wereld wenschen zoud:
 Wat word het van uw goed, uw huizen en kasteelen,
 Met zoo veel zorg gebouwd? een ander zal die deelen,
 Zult haest vergeten zyn: print diep in uw gemoed,
 Hoe gy bezeten hebt veel onregtveerdig goed:
 Zoo gy het weder geeft, uw kinders en uw vrouwe,
 Zullen vervloeken u, en uwe kwaede trouwe,
 Gy zult wezen onteerd, gehouden voor een kwant,
 Voor dief, bedrieger, schelm, den meesten fel van 't land.
 Veel' sterven in dien staet, willend' hun eer bewaeren,
 Dan moet voor eeuwigheyd de ziel ter helle vaeren!
 Peyft wel, zynde gezond, en steelt geen anders goed,
 Aen niemand, wie het zy, bedrog of schaede doet.
 Wilt nimmermeer uw hert op eer' of rykdom, stellen,
 Want dit zal in de dood uwe arme ziele kwellen,

Dees werelids korte vreugd word voeg of laet berreurd,
 De vreugd die Godt ons geeft in eeuwigheden duert.
 Het helisch serpent tragt ook den Zieken te betoogen,
 Dat hy regtveerdig is, en goed voor Godes oogen,
 Door een vermetendheyd, door ydel en opzet,
 Bezonderlyk den gen' die leefde na Godts Wet.
 Gy zyt vast van geloof, zegt hy, sterk in uw hopen,
 En gy hebt noyt den weg der boosheyd ingeloopen;
 Gy lyd verdueliglyk nu ziek' en groote kwael,
 Uw aelemoessen zyn geteekend altemael.
 Gy hebt geofferd Godt zoo vuerige gebeden,
 Gy hebt zoo strengelyk gevast den tyd voorleeden,
 Gy hebt zorgvuldiglyk zyn' Wetten al bewaerd,
 Gy u vermeten mogt dat niemant is op d' acrd,
 Die kan in 't minste deel by u zyn vergeleken;
 Een ander mensch die is door zonden zwaer bezweken,
 En peyft met eenen zugt den Hemel in-te-gaen,
 Wat glori-ryke kroon en zult gy niet ontfaen?
 Door deze inblaesing en ydelyk vermeten,
 Hy denkt, den zieken zal zig zelve ganfch vergeten,
 Als of de Hemel-Kroon hem zeker wierd bewaerd
 En dat'er niemant hem in deugden evennaert.
 Zoo een' vermetendheyd die zal aen Godt mishaegen,
 Dat men zyn' ziele zal alzulken lof toedraegen:
 Want het schynt opentlyk hy van zyn zelve heeft,
 Het goed het gene Godt alleen maer aen hem geeft.
 Dees opgeblazendheyd door al zulke manieren,
 Kan door het zondig kwaed de ziel ter hellen stieren,
 Als de hooftveerdigheyd u aendoet groot gekwel,
 Denkt waerom Lucifer gevallen is in d' hel.
 CHRISTI oodmoedigheyd moet u een voorbeeld wezen,
 Die van de Moeder Godts MARIA wierd geprezen.
 Spreekt zoo u-zelven aen: Wat ben ik dwaes of zot,
 Myn zelve schryven toe het gene komt van Godt?
 Gy hebt noch goed, noch deugd, Godt moet het aen u geven:
 Want zonder my, zegt hy, en kan niets zyn bedreven;

Daerom beroemt u niet van deugd door u gedaen,
 Maer bid dat Jesus wilt uw arme ziel bystaen.
 Wanneer een zondaer sterft wilt ryptelyk bepeyzen
 Hoe dat de ziele schroomt nae d' eeuwigheyd te reyzen,
 Hoe dat zy is bangest, hoe dat het herte jaegt,
 Hoe haer den binne-worm beschuldigt en doorknaegt.
 Zy ziet de zonden al ligtveerdiglyk bedreven,
 En de geboden Godts ziet zy, aen haer gegeven,
 De gen' zy heeft vermaerd, verfoeyd ende veragt,
 Dan weent zy om den tyd onnuttiglyk volbragt.
 Meest d' ure van vertrek die zy niet kan ontvlieden,
 De strege rekening die moet met Godt geschieden,
 Zy wenscht zeer bangelyk te hebben nog wat tyd
 Maer laes! zy word gepraemd, men geeft haer geen respyt.
 Zy wenscht nog eens te zien den tyd die is verscheenen,
 't Is te vergeefsch gewenscht, wanneer hy is verdwenen;
 Zy ziet 't gen' is vergaen is maer geweest een schyn,
 En 't gen' toekomend' is, dat zal voor eeuwig zyn,
 Zy treurt en zy beklaegt den loop van haer kort leven,
 Dat haer voor weynig vreugd word eeuwig druk gegeven,
 Dat zy voor haeren lust, die duert een oogenblik,
 Zoo ligt verlooren heeft 't gelukkig Hemelryk.
 Zy kent, Eylaes! te laet, dat al haer dertel minnen,
 Verblindheyd heeft geweest en duyfterheyd der zinnen,
 Dat haer slegts wierd gejonc nog een dag van berouw,
 Denkt mer wat jammer-klagt zy 't lyf doorscheuren zou.
 Zy zou niet anders doen als plegtiglyk beloven,
 Enbidden om genaed' den Heere van hier boven;
 Maer 't wyl dit naer gepeys-raeg door haer zinnen woelt,
 Naekt haer de bleeke dood, eer zy het schier gevoelt,
 De borst die heft zig op, 't aenzigt word bleek en duyfter,
 De tong verliest haer' spraek, de oogen hunnen luyfter,
 De lippen worden koud, de tanden worden zwert,
 Den mond word toegedaen, niet zonder pyn of smert.

De ziel ziet klarelyk, als in een boek geschreven,
Al wat zy heeft gedaen in haer voorgaende leven,
't Gen' zy aenschouwen moet, of zy wilt ofte niet,

De werken zyn getuyg van 't gen' er is geschied.
Zy ziet van d'eene kant de duyvelen der hellen,
Zy ziet van d'ander zyd' de Engelen zig stellen,
Men brengt haer zondig kwaed en haere deugden voort,

En men zal in gaen zien aen wie zy toebehoort.
Indien dat haere deugd haer kwaed kan gaen te boven,

De Engelen terfond haer eeuwig vreugd beloven;
Maer zoo het strafbaer kwaed te boven gaet het goed,

Fluks met de duyvelen de ziel ter hellen moet.
Roept, bid, aert, weent en huylt, 't zyn al verlore traenen,

Gy zult tot medely geen weg meer konnen baenen.
Wanneer de ziel is uyt dan is het al te laet
Te bidden om den tyd, die zoo ligt henen gaet.
Op een onzeker uer zal u de doed bespringen,
En in een oogenblik u tot het sterven dwingen,
Niemant en weet den tyd of plaets op 't aerd-sche dal,

Niemant en weet wanneer of hoe hy sterven zal:

In huys, op straat, in 't veld, in 't midden van de baeren,

Gebiegt of niet gebiegt, in 't bloeyen van zyn jaeren,
Wy weten maer alleen, wat 't leven heeft ontfaan
Dat het moet vroeg of laet den sterf-dag onderfaen,

Godes rechtveerdigheyd, die doet zyn oordeel schroomen,

Zoo dat den mensch niet weet wat hem zal overkomen:

Den goeden Moordenaer bekemt het Hemelryk,
En Judas word verdoemd, een lot zeer ongelijk,
Manasses, naer het doen van zoo veel' zwaere zonden,

Heeft nog ten lesten plaets van waer berouw gevonden,

Of'er zoo groot geluk aen Sal'mon is geschied,
Naer zoo verheven deugd, en weet men zeker niet.
Dan volgt een ander smert, dat is, dat men moet geven,

Een strenge rekening van 't gen' men heeft be-dreven,

De zonden altemael zullen voor ooghen staen,
Als vyanden vol nyd, om ons te vallen aen.
Hier een dogter ont-eerd, daer een gekwetste trouwe
Uw beurman aengedaen, door zyn beminde vrouwe

Den armen onderdrukt, het onrechtveerdig goed,
Zullen gedeuriglyk doorwonden uw gemoed.

't Is 't bloed van Abels niet dat daer zal roepen vraeke
Maer Jesu Christi Bloed, o wonderlyke zaekel!
Het welk hy heeft gestort met pyn en bitterheyd;
Voor u, o zondig mensch! om uwe zaligheyd.
Dan word men bitterlyk te peyzen op de tyden
Van alonz' ydelheyd, en van ons kort verblyden,
Schoon men deez' waerheyd wilt, maer 't zal dan zyn te laet,

Wanneer de bange ziel voor 's Heerens oor-deel staet.

Zoo w' hebben het geluk te bieghen onze zonden,
En onzen Godt t'ontfaan in deze leste sonden,
En 't heylig Olyf-el: daer is geen troost zoo groot,
Die aen ons kan geschien voor 't smaeken van de doed.

Die kwaelyk heeft geleest, hoe zal hy dan niet wenschen,

Om 't hebben deugd gedaen, gelyk de goede menschen?

De pynen van de ziek', die draeyen alles om,
De maeg die keft zig op de tonge die word stom,
De voeten worden koud, den mens begint te leken,
De lippen worden blauw, en duyft ander gebreken;
Al wat gevoelen heeft, verliest dan zyne kragt,
Om dat de ziele wilt vertrekken met'er magt,
Wanneer de ziele is van 't lichaem afgescheyden,
Twee wegen zynder maer, die haer dan moeten leyden,

Den eenen leyden zal uw lichaem nae het graf,
Den anderen uw ziel om eeuwig loon of straf.
Daerom hooverdig mensch, wilt rypelyk bepeyzen
Hoe dat gy naekt en bloot van hier zult moeten reyzen;

Waer toe dan dag en nacht uw rykdom 't slaeg gezogt?

Waer toe al dat ciefaed, kasteelen in de logt?
Waer toe zoo zeer gezogt om uwen buyk te vullen?
Den welken zoo gy weet de wormen eten zullen;
Bepeyft dan wel de stof, waer af gy zyt gemaakt,
In eenen oogenblik dat u het sterven naekt.

De Brakmans, om de doed te hebben zoo voor ooghen,

En nimmermeer te zyn van haer geweld bedrogen,
Die hingen eene kist benevens hunne deur,
Op dat zy zoud de doed aenwyzen t'eller uer.

Een Pottbakkers huys is eene school om leeren,
't Is daer dat Godt ons zeyd, dat wy moeten verkeerren,

Daer ziet men wat men is, en van wat stof ge-maekt,

Waer in de schoonigheyd van allep mensch ge-raekt.

Gaet stervelyken mensch, gaet aldaer onderzoe-ken,

Hoe gy de wereld moet veragten en vervioeken,

Aenziet den valschen schyn, bekent u zelven wel,

Gy zult bevinden daer 't aenzigt van Isabel.
Het peyzen van de doed, leert ook de zonden vlieden;

Het is een groote zaek geen zonde te geschieden,
Geen middel is zoo sleek, zoo zalg en zoo goed,
Als 't overpeyzen wel, dat men eens sterven moet;

Den duyvel tragt daerom dit peyzen te verdryven,
Hy weet dat dit den brand doet van ons vleesch verstyven,

Indien een kleyn verlies, van goed, of ander zaek,

Ons 't midden in den nacht dikwils beneemt den vaek.

Moet dan 't gedagt der doed niet hebben meer-der kragten?

Moet m'haer onzeker' komst met vrees niet 't slaeg verwagten?

Indien men is bezorgd dikwils om eenen niet;
Moet men niet zyn bezorgd voor 't gen' maer eens geschied?

't En is niet al genoeg dat wy eens 't leven derven,
Het is noodzakelyk dat wy eerst leeren sterven:
Eer den Soldaet zig gaet begeven tot den slag,
Ziet men hem oeffenen de waepens allen dag.
Zoo ook om dat de doed komt op onzeker' tyden,
Moet men geoeffend zyn en veerdig om te stryden,

Zoo den Apostel zegt, op een dag onverwagt
Den Heere komen zal als een dief in den nacht.
't Gebeurt gemeyne-lyk als wy daer minst oppeyzen,
Dat ons de bleeke doed nae d'eeuwigheyd doet reyzen:

Als men meest is bezorgd om rykdom, hoogen staet,

En nog veel jaeren telt breekt zy ons levensdraed,
Ons leven is doorgaens gelyk de wevers spoelen,
Zoo Job aen ons getuygt, zonder eenig gevoelen;
Daerom moet van ons zyn altyd de doed ge-vreest,

En alle aerd'sche zorg gebannen uyt den geest,
Den eersten slag des doods is vreeze van te sterven,
Die 't hert belaeden heeft zoekt dit vermaen te derven.

Den Koning Saul scheen in 't minste niet beschroomd,

Eer de schim des Propheet's by hem te voor-schyn komt,

Die hem voorzeyd dat hy zelfs binnen weynig uren
Met zyn' zoons in den stryd de doed moest be-zueren;

Dees woorden hebben dus benepen zyne ziel,
Dat hy flux zonder magt als doed ter aerde viel.

Hy die dit leven mint, wat zal hy niet gevoelen,
Hoe zal het niet den brand van zyn' begeerte koelen!

Als men hem zeggen zal 't is met u ook gedaen,
Gy moet in korten tyd de dood'sleek onder-staen.

Wat zal een werelds hert alsdan niet moeten lyden,

Wanneer het voor zig ziet de uer en leste tyden!
Wanneer het word ontbloot van al dat het be-mint,

Beroofd van alle vreugd, waerroe het was gezind
Wanneer het zeggen moet: Daer zal niet meer naer dezen.

Voor my noch Zon noch Maen, noch Logt, noch Wereld wezen,

Noch kind, noch vriend, noch vrouw, den tyd die is voor-by,

Ik sterf dees uer voor al, en alles sterft voor my,
Vaert wel, o aerd'sch vermaek! vaert wel myn goed en landen!

Vaert wel, ik u verlaet, vrouw, kinders, weer-de panden?

Vaert wel: de vreedde doed en kan ik niet ontvlien
En in dit sterf'lyk vleesch zult gy my niet meer zien.

Hoe zal 't met 't lichaem gaen, van de ziel afge-scheyden?

Geen ander lot, eylaes! en heeft het te verbeeyden,
Als zeven voeten land, niet als een duyfter graf!
Het gen' de levende zoo dikwils schrik ingef.

't Word met den voet gestampt, de padden en de wormen

Zullen 't allendiglyk doorknaegen en bestormen,
't Word als een doode peerd op 't veld, of doode koe,

Waer voor elk haest passeert, en dauwt deo-neuue toe.

Den wyzen Salomon verwondert zig met reden
In dees miserien, in dees ellendigheden:

Zoo mensch en peerd, zeyd hy, sterven een' zelve doed,

Wat baet het dat ik zoek te zyn in wysheyd groot?
Schoon dat m'een boom, zegt Job, gaet kappen ofte snoeyen,

Hy houd zyn vogt nog by, en hy zal weder groeyen,

Maer zoo de doed ons velt en zend te graeve-waerd.

Wy zyn zeer haest vergaen in aschen stof en aerd.
Dog dit is 't meeste niet, het welk wy moeste schroomen,

Maer wat hier naer de ziel tot lot zal overkomen:
Die peyft binnen een uer, dat zal voor zeker zyn,
Of eeuwig in de vreugd of eeuwig in de pyn.

Hoe zal alsdan het hert niet zugten ende treuren?
Want niemant zeker weet, wat lot hem zal ge-
beuren.

Hoe het doorsteeken word van vreeze, pijn en
rouw,

Geen tong ter wereld is, die het uytleggen zou.
Naer al dees grooten angst zal nog een' zaek ver-
schynen,

Die voor de zondaers niet zal baeren minder pynen,
Te weten, dat heel klaer voor oogen zullen staen
De zonden kleyn of groot die men oyt heeft
gedaen.

Hoe zal den zondaer dan beschaemd zyn en be-
klaegen

Zyn ongelukkig lot, en zyn verleeftde dagen?
Ellendig als ik ben! wat volgt my nu ter tyd
Van al myn dwaezedaen, wat voordeel en profyt?
Als dat ik heb vergramd den Opper-Heer der
Heeren,

Die zal met alle recht tot my zyn toorn keeren,
De vreugden zyn vergaen, wat blyft'er over dan?
In 't minste geen gepeys, dat my vertroosten kan.
Dit zyn de doornen al, die my door 't herte steken,
Benouwend myn geest, en myne ziel doorbreken,
Wat een verblind bedrog! misfchien word my
bereyd

Voor de vreugd van een uer een pijn voor
eeuwigheyd!

Het zou my beter zyn, dat ik noyt waergeboren,
Als Godt 't hebben vergramt en eeuwig geen
verloren!

Wat baet her nu dat ik de wereld heb gediend,
Zoo ik Gods vyand ben in plaetse van zyn vriend?
Men zal dees droeve smert nog met een ander
paeren,

't Gen' is de rekening, die men zal openbaeren,
Dit is het meeste werk dat men kan onderstaen:
Want zy moet zyn voor Godt, die alles weet,
gedaen.

De zelfste duyvelen zullen ons doen afgryzen,
En in de leste uer een meerder vrees opryzen;
Die ons hadden te voor de hope voorgeleyd
Der groote goedheyd Gods, en zyn Bemher-
tigheyd.

Zy zullen 't Oordeel Gods alsdan stellen voor
oogen,

En zyn Regtveerdigheyd ons klaerelyk betoogen,
Dat hy niet heeft voor ons gegeven zynen Zoon,
Dat ieder na zyn werk ontfangen zal den loon.
En ik die heb gedaen zoo menig kwaede werken,
Onkuisheyden bedrog, gelyk men kan bemerken,
Is 't dat volgens zyn vrugt veroordeeld word
den boom,

Wat kan myn hope zyn, als bitterheyd en
schroom?

Veel beter had de het my leyend' ingezwoegen,
Als dat ik mynen Godt vergramd had en verbolgen,
Vermaledyd moet zyn den dag, de uer, den tyd,
Als ik aen mynen Godt heb aengedaen den stryd,
Gy kont my nu met recht, heer, zeggen deze
reden:

Gy die den duyvel eerd', gaet met den duyvel
treden,

Gaet vraegt hem uwen loon, gy hebt gevolgd
zyn raad,

'k Belyd myne schuld, 'k bekken, ó Heer! myn
kwaed

Ik wenschte dat'er tyd aen my waere gegeven,
Ik zou den strengsten van geheel de wereld leven
Eylaes! het is te laet, verloren is den tyd,
Daerom heb ik verdiendte wezen gekaltyd.

Den stryd des doods komt aen, den meeste stryd
der stryden,

Den Zieken word vermaend van zyne leste tyden,
't Gewyde keerse licht steekt men hem in de
vuyst,

Dan smeekt hy Godt om hulp eer hy van d'aerd'
verhuyst.

Dan stelt hy zynen troost, zyn hoop en zyn
betrouwen

In die gezegend is ver boven alle vrouwen,
Maria, Moeder, Maegd, gewoone by te staen
Die haer in d' uer des doods uyt herte roepen aen.

De ziele wilt uyt 't lyf, in haer is geen verbeyden,
Elk litmaet voelt zyn pijn ter oorzaak van
dit scheyden,

De sterkte van gemoed, die zyn vol schrik en
vrees,

Het gen' *Hilarion* in zyn vertrek bewees.

Dien heyl'gen Man had hier reeds zeven mael
thien jaeren,

Zyn Heer en Godt gediend, navolgens zyn ver-
klaeren:

Gaet uyt, wat vrees gy dan? Gaet uyt, zoyd
hy, myn ziel;

Nogtans in haer vertrek in groote vreeze viel.

Is 't dat hy heeft gevreesd, dien Man onder Gods
Mannen,

Hoe zal het met de ziel der booze zondaers
spannen,

Die zoo veel jaeren heeft gewenteld in het kwaed
Wie zal hy roepen aen? wie word zyn toeverlaet?

Is dat hy ziet omhoog, hy zal het zweerd aen-
schouwen,

Van Gods Regtveerdigheyd, die hem dreygt
te benouwen,

Slaet hy zyn oogen ueer, hy ziet 't graf open staen
Bereyd om mer'er haest zyn lichaem te ontfaen,

Zier hy zyn eygen in, hy ziet zyn eygen wonden,
Hy ziet zyn ziel besmet, bevlakt met vele zonden;

Hy ziet rondom het bedd' Engels en duyvels
staen,

Die waeren wie van hunde proye zal ontfaen.
Ziet hy van agter hem, hy ziet zyn vrienden,
knechten,

Die nog niet met'er daed, maer met de woorden
vegten,

Om zyn verspaerdé geld, om zyn geschraveld
goed;

Hy vingtte dat hy wist, waer dat hy vlugten
moet.

Het gen' verloopen is, verging gelyk de winden
In 't gen' toekomend' is, en is geen eyud' te
vinden:

Eylaes? wat zal hy doen in dees benauwden
nood?

Maeckt u reys-veerdig mensch, in tyden voor
uw dood.

De ziele moet'er uyt, geweld kan niet meer bae-
ten,

Zy moet het lichaem naekt, gelyk het was, ver-
laeten.

Een lichaem zonder ziel is van gesteltenis,
Net zoo als een klok, die zonder klepel is,

Wat agt men 't lichaem niet van eenen Vorst in
't wezen?

Naer het gestorven is, hoe word het niet mis-
prezen?

Waer in is dan vergaen die groote Majesteyt,
Dien Edeldom, die Magt en die Verhevend-
heyd?

Hy, die de wereld ded' door zyn gezigte beven,
Die geen mensch en durft aanspreken in het
leven,

Als met geboogde knien, en met een diep
oodmoed;

Alles is nu voorby, gelyk een watervloed.

Zegt, waer is *Cesar* nu met zyn verhevendhe-
den,

Zyn schatten, edeldom, en overvloedigheden
Van zyne Soldaeren al? Zyn Legers groot van
kragt,

Zyn Princen, zyn Barons, en zyn onwinbaer
magt?

Het opzet van zyn lust, zyn peerden gelyk leeu-
wen,

Waer af geen weergade te zien is in dees eeuwen;
Waer zyn de honden al van zyn vermaerde
jagt,

De vogels van gezang, en al zyn hofsche pragt?
De kamers opgepronkt met allerley' gieraeden,
Van peirels, van fyn goud; zyn kleed'ten en ge-
waeden.

Zyn bedde van yvoor zeer kostelyk en zagt,
Zyn koninglyken Troon en Kroon zooryk geagt.

't Mayr dat blinkt als de zon, zyn aengenaeme
wezen

Van Princen zoo gevreesd, de wereld door ge-
prezen;

Waer zyn dees dingen al? Waer is zyn Majes-
teyt?

Alles is door de dood vergaen en neer geleyd.
De dood en ziet niet aen de hoog verheven Troo-
nen,

Den Myter en den Staf, de Scepters en de Kroo-
nen,

De Hoogheyd van een Prins of van een Kar-
dinael,

Zy moeten al gelyk passeeren door het stael.
Den Regter word geregt, de tong der Advoc-
caeten,

Den list der Practisyngs, en kan hun geenzins
baeten;

De brooze schooningheyd van eenere reere Maegd,
De ketenen van goud, de kleeren die zy draegd.

Den wyzen Medecyn, Drogist en Apotheker,
Zy moeten drinken al uyt eenen zelven beker,

Den meester of de slaef, 't zy edel, arm of
ryk,

Zy spaert niemant die leeft, het is haer al ge-
lyk,

't Gaet als in 't kaerle-spel, als gy komt op te
heffen,

Gy zult somtyds een zot, een vrouw, een ko-
ning treffen,

En somwylen een aes, acht, zeven, negen,
thien,

Gelyk dat zal het lot van de fortunyn voorzien.
De dood speelt zoo haer spel, 't zy Jouffrouwen
't zy Heeren,

't Zy jong, oud arm, ryk, gelyk het lot zal
keeren,

Heft zy uyt 's werelds dat, als zy komt gy
moet voort,

't Is onverzaedelyk en niemant aen en hoort.
Wat volgt'er naer de dood, ten zy een simpel
laeken?

Dit is het rykht' juweel, dat men bereyd kan mae-
ken,

Dit graf dat word uw huys van zeven voeten
lank,

Vol doode beenderen, vol vuyligheyd en stank.
De wereld schein te kleyn aen grooten *Alexan-
der*,

Hy heeft niet meer gehad als 't lichaem van een
ander;

Bedekt te zyn met aerd', dit is de leste eer',
Niemand naer zyne dood en kan ontfangen meer.

Helena, wierd geagt een peirel van de Grieken,
Haer overschoon gelaed en lippen rood als Kricken,

Heeft naer haer dood geweest betrappeld met den voet,
Getreden op het hoofd, zoo men een ander doet.

Waer is uw eer' en glans, 'o wereld! uw rykdommen,

Waer is uw glorie, waer is uw magt gekomen?
Vrienden, waer laet gy my in dezen zwaeren druk?

Hoe! word zoo haest gekeerd het wiel van myn geluk?

Die zagen *Jesabel* in schoonheyd, eer' vermeten
Door het regt oordeel Godts van d'honden opgeeten,

Maer handen, voeten, hoofd, alleenelyk verzaemt,

Zoo dat maer overbleef haer opgedroogt geraemt.

Maer hebbende gezien te vooren fris van leden,
Als een goddinn-beeld van ieder aengebden,

Elk een verwonderd, zeyd: Is dit die *Jesabel*?
Is dit die Koningin, Princes van Israël?

Daelt nu eens met den geest in 't graf der ryke Heeren,

Aenziet hun vromde staet, daer zult gy wonders leeren,

Ziet huone oogen aen en wel-bespraekte tong,
Die door haer' zoetigheyd heel' Koningryken dwong.

Ziet die gy hebt gekend zoo aengenaem van wezen,

Of gy nog zeggen kond voorwaer het is den dezen.

Tusschen Koning en slaef, arm, edel, kleyn en groot,

Daer en is geen verschil te vinden naer de dood.
Bemerkt dit gulzig mensch, en wilt het overdenken,

Die maer geschaepen schynt om 't eeten en te drinken,

Die noyt op Godten peyft, al of'er geenen waer,

Gy die dag ende nag loopt uwe lusten naer.

Die anders niet en weet als van geduerig brassen;
Van drinken lekker wyn uyt volgeschonken tassen,

En volgens uwen drift en uw bedorven aert,
Gy zult, eer gy het meynt, loopen tengrave-waert.

Gy opgeblaazen mensch, die handelt uw dienaeren,

Niet gelyk slaeven zelfs, maer of het beesten waeren,

Die zonder reden slaet, smyt en vermaledyd,
Doorground wat dat van u zal wezen met'er tyd.

Ellendig als gy zyt! waer toe zyn uw Rykdommen,

Gemerkt gy hier gansch naekt op d'aerde zyt gekomen?

Naekt zult gy wederom ter aerde zyn gedaen,
Naekt zal elk-een voor Godt zyn vonnis hooren aen.

Waer toe, gy lekker tong, uw dienaers zoo bestormen.

Uw lichaem en dient maer tot spys en aer des wromen

Ik laet het in het graf: laet ons zien by geval,
Wat weg dat naer de dood de ziele nemen zal!

Noyt heeft een mensch die leeft in dezen weg getreden

Het is een engen weg, een weg vol duysterheden,
Waer zal de ziele gaen in zoo een vromde land,

Die van de Engels noyt verdiepd heeft onderstand?

Daer is geen twyffel aen, den weg die is te schroomen,

Om 't oordeel van den Heer, dat eens zal overkomen:

Dit oordeel zal geschien met zoo een strenge regt,

Da'er geen voordeel is voor meester nog voor knecht.

Hoe haest dit word gedaen en kan geen mensch vermonden,

Hoe ligt den Register om 't vonnis te verkonden,
Hoe ligt de rekening ons levens word gedaen

Zonder in 't minste deel een point voor by te gaen.

De zorden kleyn en groot, bedreven in ons leven,
Die zullen tegen ons getuygenisse geven,

Al het verholen kwaed zal komen aen den dag;
Het welk vergrooten zal ons jammerlyk geklag.

Maer wat zal 't alsdan zyn, is 't dat wy moeten hooren

Het vonnis van te gaen voor eeuwiglyk verloren!
Hoe groot zullen dan zyn de pynen van het herra.

Als'er van zaligheyd, noch troost, noch hope werd.

Godt van Barmhertigheyd, en Goedheyd boven maeten,

En wilt dog in de dood den zondaer niet verlaeten,
Vergeeft, 'o Heer! vergeeft, scheld schuld en boeten kwyt,

Door 't lyden van uw Zoon Jesus gebenedyd.
Herkenet de creature' door uwe hand geschaepen

Die in het Doopzel is geteekend door uw wapen,
Genaede, goeden Godt! toont uw Medogentheyd:

Want buyten u, 'o Heer! daer is geen zaligheyd.

Want buyten u, 'o Heer! daer is geen zaligheyd.

KORT BEGRYP EN WAERE LEER

VAN HET OORDEEL VAN DEN HEER.

Geen mensch ter aerde leeft, die wel kan overwegen,

Wat zaken dat'er zyn in 't Oordeel Godts gelegen;
Chrystomus nogtans bezonder dry verzeilt;

Die onder ander zyn van CHRISTUS voorgeheld:
Zyn Magt, zyn Majesteit, zyn opperste Vermogen,

Waer door als Register zal aen alle mensch vertoogen
Het strengste onderzoek, bewys van alle daed,

Van al dat is gepeysd, gesproken goed en kwaed
Het vonnis dat met regt aen ieder zal gebueren,

't Gen' anberroepelyk in d' eeuwigheyd zal dueren.
Dees zyn zoo schroomelyk, dat d' aldersterksten man

Door het gepeys alleen van vrees verdort en kan.
Men zal voor Godes komst veel teekens zien ver-schynen,

De welk' asgryzelyk de menschen zullen pynen.
Als schrikkelike pest, oorlog en dieren tyd,

De Vorsten tegen een zal men zien in den stryd.
De komst van Antichrist zal ook een teeken wezen,

De plaets en-zyn geboort' vind men genoeg te lezen,
Zyn valsche leeringen, zyn leven en zyn dood,

Waer van hier d'uytlegging te lang is en te groot:

De bevingen der aerde; en ander wonder werken,
Die men zal in de logt en op de aerde merken,

Zullen genoeg den tyd van 't oordeel ons doen zien,

Als klaere teekens geeft Hieronymus, vyfshien.
De waters van de zee zullen hun zoo verbeteren,

Dat zy bet hoog gebergt verr' zullen overstreffen,
Dit wezen zal tot staf van uw booveerdigheyd,

Van d' eergierigen geest en opgeblaazenheyd.
De zee die zal daer naer zoo diepe nederduelen,

Dat men geen grond zal zien of konnen agterbaelen;

Waer door dat Godt betoont met onvervalschen schyn,

Dat by die hem verheft, eens zal vernederd zyn.
Een grouwelyk geschreeuw van alderhande dieren,

Die zullen vreezelyk brisfiben, buyten en tiereen,
Zal voor bet werelds volk slaeg wezen een vermaen,

Wat zy volgens hun werk haest zullen loon ontfaen.

De waters en de zee die zullen alle branden;
Dit is een klaere blyk voor die hier leeft in schanden,

Die zwemmen in de zee van bun onkuysschen lust,
Dat bun verwagt een vier dat noyt word uytgeblust.

Zelf uyt bet kruyd der aerde, en uyt de plant der boomen,

Zal voor de moordenaers, dood-slayers, bloed uyt-komen;

De onbezield plant, van bun bedreven kwaed,
Zal roepen eene vraek, die tot den Hemel gaet.

De vogelen des logts zullen te zaem vergaeren,
Eetend' noch drinkende, al teekens van bezwaeren,

Voor u die dronkaert zyt en gulzig is van aert,
Het solfer en bet pek word voor uw deel bewaerd.

Al wa'er is gebouwd zal vallen, omme-keeren,
Om u, ontruyftig mensch, uw dwaesheyd te doen leeren.

Dat gy meer zorge draegt voor buyts, en weynig goed,

Dan gy voor uwe ziel of voor den Hemel doet.
Noyt heeft meerder tempeest ter wereld opgerezzen,

Nog daer zal in de locht geen schrikkeliker wezen,
Dit teeken word gemeyn voor de zondaeren al,

Met wat maet dat gy meet, dat men u meten zal,

Tegen malkandren zullen kloppen de steenen,
En zullen bryelen, om dat'er geen beweenen,

In u en heeft geweest der zonden altemaal,
Gy hebt Godts Woord verschoeyd, gy schieben gemaakt van stael.

De bevingen der aerde zullen 't zoo doen vergrouwen,

Da'er noch mensch noch beest hem regt zal konnen bouwen,

Zoo dat de aerde zoud verwerpen den zondaer.
Dat bet ten vollen niet 't Gebod van Godt en waer,

De aerde word gelyk, zonder boogten en bergen,
Dit zal de Koningen en de Monarchen tergen,

Om dat'er geen verschil en zal wezen hier naer
Tusschen Keyzer of slaef, Koning of bedelaer.

De zondaers hier en daer zullen uytzinnig loopen,
Om dat'er geenen troost voor bun is te verlopen,

Het kwaed dat is geschied, den tyd die is vergaen
d' Engels en Heyligen zullen hun tegenstaen.

Al de doods-beenderen die zullen open leggen,
De graven al ontdekt, om u zondaer te zeggen,
Dat gy niet hebt geloofd, dat uwe zonden zwaer,
En alles wezen zoud in 't Oordeel openbaer.
Het belder sterre-licht zal uyt den bemel vallen,
Zoo ons den Heer voorzeyd, dit om u dertel mal-

len,
Dat gy onwaerdig zyt den Hemel aen te zien,
Geen meerder wonderbeyd en zal'er oyt geschien.
Voor 't lest de menschen al in 't leven zullen steruen,
Geen zoo vervaescht kouleur, of 't zal vermaek doen

deroen,
Des werelds schoonnigbeyd die zal alsdan vergaen,
Vernits dat geene zaek zal in haer wezen staen.
CHRISTUS den zondaer zal aenspreken op die tyden:
Herkend My, ziet My aen, hooswig, vermaledy-

den,
Ik heb om waven 't wil gedaeld uyt 's Hemels Hof,
U 't leven ingestort, en u gewekt uyt 't stof,
Ik ben geworden Mensch, dit om geen ander zaeken,
Als dat ik u en all' heb willen Zalig maeken.

Ik heb geuast, gezwet, ziet dees myn Handen

aen,
Waer mede dat ik heb u zoo veel goed gedaen.
Om u heb ik gewest, en om uw schulde te boeten,
Genageld aen een Kruys, doorlagen banden, voeten,
Bespoogen en beschoimp, naekt en beschaemt ge-

zoend,
Myn lichaem heel geseheurd, met doornen zelfs ge-

kreond.
Voor u heb ik gestort myn Bloed en zelfs myn Leven,
Myn Lichaem en myn Ziel u tot een pand gegeven;

Heb ik meer konnen doen om uwe zaligbeyd?
Myn Wonden tuygen dat ik heb geen pyn ontzeyd.
En wat hebt gy gedaen tot dank van deze daeden?
Veragt myn boogsten Naem, den armen mensch

verraeden,
Gy hebt den slap gevolgt van 't zlyk belsch gespuys,
g' hebt my weerom gepynt, gebangen aen een kruys.
Myn Lichaem weer doorkersd, met droefbeyd over-

vallen,
Door al uw wulpsch bedryf en door uw dertel mallen,
g' hebt myn Gebod verfoeyd, getrappeld met der

voet,
Den kosteliken schat van myn vergoten Bloed.
Myn zegen, Heme!, Kruys, heb ik u opgedraegen,
En tot myn Hemelryk heb ik u komen vraegen,
g' hebt myn verzoek versmaed, den duyvel aen

geboord,
Die u zal open doen d' ingang van d' belse poort.
Gelyk men klaer zal zien wat ieder heeft bedreuen,
Zoo word ook klaer gezien van ieder Christi leven,
Zyn arbejd, honger, dorst, geween, tormenten

graet,
Wat by verdraegen heeft voor ons tot zyne dood.

Den heyligen Thomas zeyt: Dit zyn geweest de

reden,
Waerom dat CHRISTUS heeft de Wonden in zyn

LEDEN,
Naer zyn Verryfenis heel glorieus heeuerd,
Op dat de waarbeyd zelfs aen de zondaers ver-

klaerd:
Ziet den Mensch, die gy hebt gekruys, zyn Zyd'

doorsteken,
Van hoofde tot den voet vol wonden en gebreken,
Dees is tot uw geluk geweest open gedaen,
En gy uytzinnig mensch weygert daer in te gaen.

Alsdan belyden zult, regt is den weg des Hee'en,
En zult niet weten waer u wonden ende keeren;
Cy dan bekennen zult, dat geene pyn te sel,

Voor u verdiende straf te vinden is in d' hel.

Duyst Heyl'gen zult gy zien, en als vier ge Witten,
Die zy hebben bewaerd, die men zal vooren zetten,
Uw vyanden bemind was een gebod, geen raed,
En g' hebt hun niet bemind; maer bovendien ge-

baet.
Wat zal u antwoord zyn, Ik was een man ver-

beuen,
Het was tegen myn eer' bad ik het hem vergeven:
Bemerkt of Joseph niet zyn broedren ontmoet,
Die hem baden verkogt, en alle vrientschap

deet.
Ziet David, of by wilt zig van zyn vyand wreken,
Saul? Wanneer by kond' hem listelyk doorsteken.

Aenziet ook Stephanus, hoe dat by heeft geleefd,
Of voor zyn vyand by niet gebeden heeft?

Komt voort onzuyver mensch, zegt wat u kan ver-

sterken,
Verhoed ik u niet staeg al uw onkysche werken?
Wat zeg gy? ik was krank, genegen tot het kwaed?

Agnes een teere Maegd van twaelf jaer voor u

staet,
Die overwonnen heeft al dees genegenbeden,
Paulus was by niet krank, en heeft by niet bestre-

den,
Kloekmoedighly den geest der vleeschelyke kragt,
En als een minzaam lam in slaventye gebragt.

En waert gy niet verpligt van by te staen den ar-

men,
Die kwamen allen dag aen uwe deure karmen?
Cy zegt: Myn kinderen en huysgezin was groot,
Ik vreesde van hier naer te hebben zelfs van

nood.
Was Abraham niet rijk met veel huys-volk en gee-

den,
Nogtans heeft by gezogt de pilgrims te voeden;
Indien uw kind' zoo doet, kinds kinders en zyn

voort,
Noyt zal den armen mensch van iemand zy ver-

boord.

Minaers van uwen buyk, 't waeren te zwaere

lasten,
't Kastyden van uw vleesch door het gebod van vast-

ten,
Cy waert niet kloek genoeg; ziet maer Francis-

cus aen,
Die uytgemergeld was, en kwaelyk regt kon staen.
Wiens vasten heeft geduerd den loop van gansch

zyn leven,
Dominicus die zal u een exempel geuen,
Die zyn vleesch allen dag kastyde tot het bloed;
De Heyligen tornen klaer de fanten die men doet.

Verstaet dit die den Heer en bunnem Godt verge-

ten,
Al wat gy peyt en doet is zekerlyk geweten,
't Zal enmael aen den dag verschynen sonne-

klaer,
Zelfs of het in het diepste der hel bedreuen waer.
In eenen oogenblik zal ider een verryzen,
In eenen oogenblik zal Godt aen elk bewyzen,

Al wat by heeft gedaen, het zy goed ofte kwaed,
Geen zaek hoe lang geschied, de welk verboden

staet.
Ily zal niet alleen tot het kleynste kwaed opbaelen,
Maer den regtveerdigen zal ook tribuyt betae-

len:
De werken van de heyl' en van bernhartig-

beyd,
Of by die heeft gedaen uyt enkel ydelbeyd.
Uy Biegten altemael en uw Communiceeren,
Of zy zyn wel geschied zal men examineeren,

Of gy godvrugtygk de Misse hebt geboord,
Of gy vrywilligk niet hebt geweest verstoord?

Daer is geen twyfel aen, zult moeten geven reden,
Mer werken van de denz en van regtveerdighe-

den,
Dat den Heer onderzoekt maer zonden zwaer

en groot,
Die daer van zyn bevryd en lyden goenen nood.
't Bestieren van uw huys zal men ook agterbae-

len,
Of gy niet hebt geweest oorzaak van veel schandae-

len,
Of gy uw kinders hebt den regten weg geleyd,
En pigtiglyk gezogd voor bunne zaligbeyd.

De zorge bovendien voor al uw huysgeoten,
En zal op dezen dag niet wezen uytgestoren,
Hebt zy niet wel gelet op bunne daeden al,
Een strenge rekening men van u vraegen zal.

Ziet voor zoo veel duyst volk en voor des Hemels

Schaeren,
Zal men uw zonden al en boosbeyd openbaeren,
Der daeden niet alleen, maer zelfs van elk gedagt,
Dat anders noyt en heeft als in uw ziel ver-

nagt.

Onkysbeyd, overspel, waer zy migten gebeurden,
In 't midden van den nacht, getuygt alleen de

meuren,
Valfche getuygenis, en moord, en dieverien,
Die zal een ieder klaer als in een spiegel zien.

Hoe is uw ziel benouwd! hoe komt gy niet te be-

ven,
Als gy een groote zond' of misdad' hebt bedre-

uen,
Het welk gy biegten moet; boewel dit blyft se-

cret,
En dat dit maer alleen een mensch op d' aerd
en weet:

Voor uw behydenis 't gepeys doet u beschaemen,
Veranderen van verwo, optrekken uw wybraemen.

Gy zingt, gy weent en klaegt, en naer de biege

gedaen,
Gy wenscht uw leven noyt den Priester te zien

aen,
Gy zoekt een anderen; maer in den dag van
't Oordeel,

Niemand die heeft geleefd en zal daer hebben voor-

deel,
Godt in uw aensigt zal uw boosbeyd toonen

klaer,
En die voor al het volk daer maeken openbaer.

Den duyvel die zal zelfs in deze leste tyden,
Al schynt by schameeloos, een groote schaemte ly-

den,
Als heel de wereld word' zyn boosbeyd uytgeleyd,
Zyn ongeblaesentheyd en zyn ondankbaerbeyd.

Men zal van d' Heyligen ook klaerlyk merken,
Op dezen jorgsten dag hun zond' en kwaede werken,
Die zy hebben gebiegt en hiterlyk beweend,
Waer door hun eer' en lof niet wezen zal ver-

kleend.
Met David den Propheet zullen dit lied volbrin-

gen:
's Heerens Bernhartigheyd zal ik voor eeuwig

zingen.
Zy zullen geennits zyn aen bunnen Godt rebel,
Maer als veroveraers van duyvel en van

bel.
Het vonnis word' geveld voor alle eeuwigheden,
't is onberoepelyk, daer word' niet te ventreden,
Dan zal d' aerd eyndelyk in vier en clam ver-

gaen,
Van al wat in haer is zal'er niets blyven staen.

Nog boom, nog berg, nog stad, kasteelen nog ge-

buwen,
Hoe zal het werelds volk dan wezen in benouwen,

Als CHRISTUS zeggen zal: Wie u, gy ryken

mensch!

g' hebt hier uw troost gebad, en alles na uw
mensch.

Daerom gedenkt het wel, doet nu barmhertigheden
Leest onberispelyk: gy moet eens zeker treden,
In 't Oordeel van den Heer met Adams gansch
geslagt,

Al weet men niet de uer, den tyd word eens
volbracht.

d'Arts-engel Michaël zal een trompette sloeken
Die door haer vreed geklank het aerd'ryk zal door-
breken;

Die in de graven zyn, in eenen oogenschyn,
Door Godis Almogentbeyd zullen verreezen zyn,
Hoedaenig zal de zieldan van den zondaer wezen,
Wanneer zy zal voor haer bet lichaem zien verwe-
zen,

Zwaer, leelyk en mismaekt, vol schroom verma-
ledyd,

Vol slank, vol uer en vlam; zy zeggen zal vol
spyt:

Zyt gy dat lichaem, dat ik hebbe, ó verblinde!
Voor mynen Godt geëerd, die ik zoo zeer beminde!
Voor wie men heeft gevischt, gejaagd dag ende
nacht,

Voor wie om eenig kwael men houden moest de
wagt.

Voor wie wierden bereyd zoo kostelyke spyzen,
En kleedren van fyn goud, gy doet my nu afgrizen,
Verraeders het is regt dat my word toegedaen,
Dat gy voor eeuwig moct met wy ter hellen
gaen.

De rampzalige ziel, of wel of niet te vreden,
Haer eygen lichaem moct met alle kragt intreden,
Met wormen slank vervold, besmet met alle kwael,
Een pest-buys vol fenyn, van ziekt' een hospitael.
Ieder zal in den staet van dry-en-dertig jaeren,
Verschynen: en die krank, mismaekt of kreupel,
waeren,

Stom, of geboren blind, doof, zonder hand of
voet,
Het gen' kundan ontbrak, 't is Godt die het vol-
doet.

Daer zal het minste niet in bun verminderd sby-
nen,
Het lichaem word geheel tot 't lyden zwaere pynen.
ó Heer! ó goeden Godt! die hier niet lyden
kan;

Wanneer by word verdoemd, hoe zal by lyden
dan?

Hoe zal by lyden dan een uer dat zal verfinden,
Een ys daer geene koud gelyk en is te vinden.
Zy zouden duyzend maelten onder zyn gebragt,
Dat Godt bun niet behield door zyne wonder Magt
De duyvels zullen dan de zondaers staen met zwe-
pen,
En tot Iosaphats dal bun by den baire sopen,

Om daer volgens kun werk bet oordeel onderstaen;
Maer 't zal gelukkiger met d'Uyverkoren gaen.
Die regtveerdige ziel zal gloriens verschynen,
Veel klaerder als de Zonn, bevyrd van alle pynen,
Den Engel 't lichaem dan zal trekken uyt de
aerd,

In schoonbeyd blinkende, van zyn begin bewaerd.
De ziele zeggen zal: ó Myn lieve Vriendinne!
Getrouwse gezellinn', die ik uyt berte minne,
Door bonger, vasten, dorst, gy hebt voor my be-
reyd,

Den ingang tot de deugd, de kroon van zaligbeyd.
In plaats van een zags bedd' bedekt met fynse lae-
ken,

Gy hebt een bedd' gezogt van planken en van sta-
ken,

Die hebt gezel geweest in arbeyd en in pyn,
't is reden dat gy zoud gezel in blydscap zyn.
De ziele dan vreedend, en met 't lichaem verbonden,
Zy zullen zyn te zaem met d'Engelen gezonden,
Nae de gemeene plaats, daer 't Oordeel zal geschie-
den,
Dan zal zyn in de logt bet heylig Kruys gezien.
Aldan zalg'heel 't geslagt kermen en droevig zugtig
En zal weemoedig zyn, vervold met ongenusten,
Den arend der docters hier van de reden zeyd,

Om dat het heylig Kruys ons vooren word geleyd,
En al het werkgetuy van CHRISTI bitter lyden,
Zal den zondaer aldan zeer vreezelyk bestryden,
Betuygend' overlyd: de zonden oorzaak zyn,
Van zyn vergoten Bloed; van zyn gelederd pyn.
Zondaer in CHRISTI Kruys, gy zult uw kruys aen-
schouwen,

Dan zal het zyn te laet uw zonden te beruwen,
Maer den regtveerdigen zal zingen heel verbeugd:
Ik groete u, Heylig Kruys, de bop' van al myn
vreugd.

Den Regter sbeeyden zal de goede van de kwaede.
Maer voor de lest, eylaes! daer en is geen genaede,
Dit lot geschieden zal in d' alder hoogsten graed,
Voor de goed' alle goed, voor de kwaed' alle kwaed.
Hoe schroomelyk en zal aldan niet zyn het sbeey-
den!

Die d' een eeuwig in vreugd, d' ander in pyn zal
lyden!
Hoe bitter word dit niet te zien voor man en
vrouwe,

Die t' zaem hebben geleesd vereenigd door de trouw
d' Een aen de linker kant, d' ander ter register stellen,
d' Eenen ten Hemel gaen, den anderen ter hellen;
Van de Regtveerdige, zoo David ons vertelt,
Heeft de geslachten als de schaepen t' zaem gestelt
CHRISTUS die zogt ons ook, gelyk wy klaer bewinden
Vergadert 't onkruid eerst, wiit het in bonden bin-
den,

Het gen' is te verlaen, zoo Augustinus zeyd,
Dat d' overspeelders met d' overspeelders zeyd.
De roovers alte zaem, woorders met woordenaren.
Hoereersders zal men t' zaem, dieven met dieven
paeren,

Met Judas de verraers; met Nero den tyran;
Leder met zyns gelyk, dus men niet wiffen kan.
Het zelfse uer dat pyn de duyveln der hellen,
Dit zal bun van gelyk in eeuwigheden kwellen;

Den zondaer zal daer med' gestaedig gebouden zyn,
En hebben tot gezel den duyvel in zyn pyn;
d' Engels die zullen bun met d' Engelen vergaeren,
Ook hun geslachten zal men als de Schaepen paeren;
De Patriarchen al met Abraham te gaer;

Joannes zal men zien by de Propbeten-schaer,
Met Petrus zullen zig d' Apostelen voorgaeren,
En Stephanus aen 't hoofd van al de Martelaeren,
Martinus word gesehd by 't Bisshoplyk getal,
Ook ieder Religius zyn Meesters vinden zal,
Men zal Ben'dictus zien met zyn Benedicinen,
Bernardus van gelyk met al de Bernardinen,
En de Carthuyzers al, zullen met Bruno staen,
En met Dominicus ieder Dominicaen.

Franciscus word gesehd met al zyn Franciscaenen;
Met zyn naervolgers al, des Heeren onderdaenen;
Antonius die is met menig Eremyt,
Die in armoed' om Godt beleden kunnen tyd.

Catharina zal men zien met haer zuyre Maegden,
Magdalena met die bun boos leven beklaegden,
De vrouwen zullen daer met Anna zyn gesehd,
Maer ongebonden als de Schaepkens in bet veld,
En gy, rampzalig menscb, besmet met duyzend
zonden.

In wat geslagt zult gy aldan worden beuonden?
Van al de Heyligen? Met wie zult gy dan staen?
Die in uw leven noyt geen deugden hebt gedaen?
't Zyn de Regtveerdige, die daer worden verbe-
ven,

Aer wie men dezen dag den vollen loon zal geuen.
Hoe zal dan Lazarus, die bad van brood gebrek,
Roepen met luyder stem tegen den ryken Vrek?
Hoe zal den armen menscb den ryker dan betuygen,
Dat by dikmaels zyn bloed heeft komen uyt te
zug'n?

En dit ellendig volk met wat een bard gemoed
Zullen zy zyn gesehd met ingekrompen bloed?
Een' schroomelyk vrees zal bunne ziel doorloopen,
Vermits'er voor bun is geen zaligbeyd te bipen;
Roepende: Deze zyn 't - die wy hebben bespot,
En onder d' Heyligen is bun verdiende lot.

Hy dwaecz' hebben geagt, bun leven vol dwaesbeden
Hun eynde zonder eer, nu zien wy anders beden,
Als bonden raeczende met een bedroeft geluyd,
Zy zullen uyt bun hoofd de bairen trekken uyt.

Door schraeven heel Let lys, bun vingeren opknae-
gen,

Om dat zy zonder vrugt bun ongeluk beklaegen,
Den tyd is gepasseerd, het weenen niet en haet;
Vermits dat bun de bel voor eeuwig open staet.
Zy kennen nu hoe ligt zy d'Hemel konden winnen
Maer het is alte laet, daer is niet te begynnen;
Wat voordeel heeft aen bun d' buoervedigbeyd
gedaen?

Den rykdom en wellust? 't is als een rook ver-
gaen.

Eer by bet vonnis velt den Opper-Heer der Heeren,
Zal tot de goede zig ter regter zyde keeren,
Op dat hy bun doe zien al zyn Barmhertigbeyd.
En voor den goeden menscb wat loon by heeft
bereyd.

En zoo Bernardus zeyt, tot schande van de kwaede,
't Woord met een zoet gelaet met oog van genaede,
Dat by bun zeggen zal met eene stem verbyd:
Komt die gebenedyd van mynen Vader zyt.

Komt en bezit bet Ryk, bereyd van den beginne,
Komt, lieve kinderen, die ik uyt berte minne;
Komt, die hebt opgestaen als gy in zonden viel,
Gebenedyd moct zyn uw lichaem en uw ziel.
Komt gy aie balling waert, in arbeyd hebt gezeten,
Die van den ryken menscb veragt wierden vergeten,
Vervolgd, verjaegd, verdrukt, komt en bezit
bet goed.

Dat inder eeuwigbeyd geest vreugd in overvloed.
Op 't lest' den Regter zal ontsuyten de rivieren
Van zyn vergramt gemoed, en doen zyn oogen zwieren
Vol vier en vlam, vol spyt, vol wrack, vol razerny,
Tot den verdoemden hoop, staend' aen de linker zy.
Wat vrees! wat schroom! wat angst! wat weedom!
wat benouwen!

Wie zal dit vreed gezigt aldan können aenschou-
wen?
Hooeren dees' bitter stem: Vertrekt ter deser tyd!
Gaet in bet eeuwig uer, van my vermaledyd.
ó Woorden vol van schrik, woorden zonder medoogen
Gaet, ik en wil u niet meer aenzien voor myn oog;
Verraeders als gy zyt, vertreders van myn Wet,
Als ik riep: komt tot My, g' hebt niet een voet
verzet.

Als ik hing aen bet Kruys, ik heb met open ermen
Zoo lang nae u gewagt om in genaede t' ontfermen,
Geopend myne Zid om u daer in te gaen,
Myn hoofd heb ik heboogt om u in prys t' ontfanen.

Gy hebt voor my gemaakt den dooven en den stan-
men,
G' hebt myn verzoek versmaed, en gemaints willen
komen,

Gy hebt gestaeg gezogt te vallen in den druk,
Vermaledyd 't begin van uw zwaer ongeluk.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

Vermaledyd den dag wanneer gy wierd geboren!
 Vermaledyd uw tong, wellusten en trezooren,
 Uw oogen, leven, dood, vermaledyd uw ziel!
 Uw lichaem van gelyk, waer med' g'in zonden viel!
 Heer, die zyt alle goed, waer zullen deze vlugten?
 In 't vuer in eene plaets van traenen en van zug-

ten.
 Hoe lang? In eeuwigheyd. Eeuwig in 't eeuwig vier!

Met al de duyvelen in 't grouwelyk getier.
 Voor u en heeft den Heer niet d'hefchen kuyt geschaepen;

Maer voor de duyvelen: gy hebt gevoerd hun wapen,
 Gy hebt hun naer-gevolgd, gehouden hun party,
 Gy zult voor eeuwigheyd zyn in hun slaverny,
 Aldaer word gy berooft van 't aengezigt des Heeren,
 't Gen' is de meeste pyn, zoo de Doctoren leeren,
 Gy branden moet in 't vuer, ó pynen noyt geboord!
 Een vuer het gen' de zielen lichaem beel doorboord.
 Gelyk dat heeft den Heer geschaepen voor de goede
 Veel zaeken tot hun troost, zoo heeft by tot een roede
 Geschaepen menig zaek tot straffe van het kwaed,
 De boosheyd Godt den Heer noyt ongestraft en laet.
 Hier zal ik nu niet veel van al deez' dirgen zeggen,
 Vermits dat ik verhoop' dit elders uyt te leggen;
 Niets kan'er van den mensch bepeysd worden zoo fel
 Als de tormenten, die bevonden zyn in d' hel.
 Een onuytbluschbaer vuer, vol van sennynde dieren,
 Die staedig door het lys van de verdoemde zwieren,
 Die door het vuer gevoed, slegen dies veel te meer,
 Door d' bitte van den brand den vyand van den Heer.

ó Alverflindend' vuer! geen vraek is'er te vinden,
 Die dees gedierten oyt of zondaer zal verflinden;
 Maer altyd pynen zal met dezen sellen brand,
 Daer eeuwig is geween en knersseling der tand.

Naer dat het vonnis van den Heer is uytgesproken,
 ['t Gen' inder eeuwigheyd noyt wezen zal gebroken]

De kwaede gaen in pyn, de goede gaen in vreugd,
 De gen' hun is bereyd tot loon van bunne deugd.
 CHRISTUS zal triumphant alsdan ten Hemel vaeren,
 Verzeld met d' Engelen en al de Hemel-Schaeren,
 Zingende glorieus een hemelsche muzyk,
 Eeuwig Jerusalem, gelukkig Hemelryk!
 Voor den verdoemden boep zal d'aerde open-scheu-

ren,
 Noyt zoo een groot getier en zaker meer gebeuren,
 In eenen oogenblik met grouwelyk gebuyt,
 Ieder verzinken zal diep in den hefchen kuyt,
 Met al de duyvelen. Met reden moet ik beven:
 Want geen bermbertigheyd en word'er meer gegeven.

Wee u, ellendig mensch! gy zult ten allen tyd,
 Verworpen zyn van Godt, vervloekt, vermaledyd.
 Zondaers dit is uw eynd, dees weg zult gy betreden;
 Waer gy in blyven zult voor alle eeuwigbeden,
 Verorend van 'taenschyn Gods met duyvelen verzeld,

Van d' hel'sche monsteren en beulen slaeg gekweid
 ó Vuer! ó eeuwigheyd! ó duyvelen! ó zinnen!
 Gy moet door dit geloof uw lusten overwinnen,
 En zoo gy dit geloof niet beweegt en word,
 Ten baet niet dat men u hier tot de waerheyd port.

Zoo gy uw appetyt wilt volgen als de dieren,
 En uw wellusten wilt na uwen zin bestieren,
 Als of noyt rekening aen Godt moest zyn gedaen,
 Verwagt dan vry den loon, gelyk gy hebt verstaen.
 Godt geve dat gy moogt de zoete woorden booren,
 Die Christus spreken zal aen al zyn uytverkooren,
 Op dat gy moogt ontfaen de kroon van zaligheyd,
 En met hem zyn verbeugd in alle eeuwigheyd.

RYM-BESCRYPINGE DER HEL,
EN HAER' TORMENTEN FEL.

Zondarig mensch gaet voort in uw ontstig-
 tig leven,
 Gelyk of gy aen Godt noyt rekening moest geven.
 Verfoeyt de zaligheyd, volgt staeg de wellust
 naer,
 Als of gy onbezield, of Godt geen Godt en waer.

Geeft zoo gy wilt den toom aen uwe kwaede
 werken,
 Al wat gy hebt gedaen dat zult gy eens bemerken;
 Godt niet ontvlieden kond, die voor u heeft
 bereyd,
 Tormenten, vuer en vlam tot inder-eeuwigheyd.

Of Gulden A. B. C.

De Schryvers der Natur' die geven ons te lezen,
 Hoe vreed dat is den leeuw, hoe schroomelyk
 van wezen,

Hoe magtig en hoe stout, ja 't aldersterkste dier,
 Dat hy is als een lam, aenziende maer het vier.
 Heel zynen moed verfluwt, want hy verliest zyn
 magten,

Hy legt zyn vreedheyd af, hy staet als zonder
 kragten,
 Hy word tam en bevreesd, zyn hittig bloed
 verkruypt,

Zoo dat hy neemt de vlugt, in diepe hollen sluyp.
 Men ziet u, zondaer, ook als eenen leeuw ver-
 schynen,

Stout in te zondigen, gy vreesd geen hel'sche pynen,
 Biegt-vader, Predikant wilt gy niet hooren aen,
 De welke menigmael u geven schoon vermaen.
 Is't dat gy niet en vreesd, noch schroomt de hel'sche
 vlammen,

En is't dat gy volherd in Godt slaeg te vergrammen,
 Zyt erger als een leeuw, als alle wild gediert,
 Het gen' berooft van zin in vrede wegen zwiert.
 Den Heere vraegt nogtans dat g'uw boos leven
 laete,

Dat g'u bekeerend zoud, en slegt gezelschap haete,
 Dat gy eens levendig zou daelen in de hel,
 Om naer de dood t'ontgaen dit eeuwig ziels
 gekwel.

Geen tong ter wereld kan het minste deel vertellen,
 Der yzelyke straf en groote pyn der hellen,
 Alwaer het lichaem zal in volle vlammen staen,
 Gepynigd in een vuer, dat nimmer uyt zal gaen.

De bitter hert-knaeging van hunne binne wormen,
 Zal hun benaemde ziel doorscheuren en bestormen;
 Daer zal geduerig zyn een schroomelyk verwyd,
 Een gruwelyk gehuyt, een bitterlyk gekryt.

Waer door 't onzallig volk aldus ten allen tyden,
 Door woed'en wanhop' zal den Heer vermaledyden;
 Dat hy de oorzaak is, dat zy veroordeeld zyn
 Voor alle eeuwigheyd tot dees vervloekte pyn.

Ieder vervloekt den dag op welk hy wierd geboren,
 En wenscht dat dien dag vooreeuwig waer verloren,
 En dat hy zoud vergaen in alle duysterheyd,
 Dat Godt geen rekening daer van oyt vooren
 leyd.

Waerom heb ik een ziel onstervelyk verworven?
 Waerom en ben ik niet met's lichts aenschouw
 gestorven?

Waerom en was ik niet vergaen ende versmagt,
 Voor dat ik heb geweest ter wereld oyt-gebragt?
 Vermaledyd den schoot daer ik was ingenomen!
 Vermaledyd de uer, als ik ben voortgekomen!
 Dit zyn de liedekens en treurige muzyk,
 Den toon waer op men zingt aldaer gedueriglyk.

Vermaledyde tong! die noyt geen ander zaeken
 Als laster-spreuk en vloek de monden uyt zult
 braeken:

Vermaledyde oor! die noyt ander gerugt
 En stemmen hooren zult als weenen en gezugt.
 Vermaledyde oog, die noyt en zult aenschouwen,
 Als weedom, pyn en druk, ellenden en benouwen;
 Vermaledyde romp, die nimmer ander vreugd
 Als onuytbluschbaer vuer, en vlammen voe-
 len meugt.

Ziet, voor een korte vreugd, wat dat gy hebt
 gewonnen,
 Gy hebt een laugen draed van droefheyd t'zaem
 gesponnen;

ó Dwaes rampzalig volk! vergaen is uwen tyd,
 Schreeuwt, huylt zoo lang gy wilt, ten is u
 geen profyt.

't Gepeys der hel'sche pyn is dienftig tot veel zaeken,
 Om ons tot strengigheyd den weg bereyd te maek-
 ken,

Gelyk Hieronymus getuygenisse geeft,
 Dat hy om dit gepeys heeft strengelyk geleefd.
 Ook moet staeg dit gepeys bedwingen onze zinnen,
 Om de tentatien des duyvels t'overwinnen,

Als hy voor d'eerste mael ons met kwaed' lust-
 ten kwelt,
 Den schroom van deeze pyn moet worden
 voor gesteld.

Wanneer gy word aenlokt tot vleeschelyk he-
 haegen,
 Proeft of gy in de vlam uw vinger kont ver-
 draegen,

En zoo gy voor een wyl niet in het vuer kont
 zyn,
 Hoe zult gy eeuwiglyk dan draegen d'hel'sche
 pyn?

Dit peyzen is ook goed om d'herthen te verwek-
 ken,

En om de vreeze Gods in onze ziel te trekken;
 Dit kan ons boven al bevryden van het kwaed,
 Is't dat wy wel bezien den loon die agter gaet,
 Te weten d'eeuw'ge doods print die in uw gedagten,
 En wilt ten allen tyd van zondigen u wagen;
 Voor een dood-zond' alleen, gy weet wat on-
 geval.

Dat'er voor eeuwiglyk u overkomen zal.
 Hoe wel dat dit getal van al de hel'sche pynen,
 Zyn onbegrypelyk, en zonder maete schynen,
 Men noemt gemeynelyk twee soorten principael,
 Waer in begrepen zyn de pynen altemaal.
 De eerste word genoemd de pyn des gevoelen,
 Die't lichaem en den zin geduerig zal doorwoelen;
 Den zinnelyken lust zal haere straf ontsaen,
 Involgens dat zy heeft tegen Gods Wet gedaen.

De tweede word genoemd de pyn van de sbaede,
Waer door den zondaer word eeuwig zonder
genaede,

Beroofd van 't Aengezigt van zynen Heer en
Godt;

Dit is de meeste pyn, dit is het ergste lot.

Ik zal eerst van de pyn van het gevoelen spreken,
't Gen' is zoo hitig vuer, het aerdich daer by ge-
leken.

Zoo *Augustinus* zegt en is van geender kragt,
't is als een schaduw of schilderye gesigt.

Dit vuer zal pynigen lichaemen ende zielen,
En hun tot straffe zyn maer nimmer hun vernielen,
Want Godt den eygendom dit vuer gegeven heeft
Dat hoe men word gebrand, men in de vlam-
me leeft,

Peyst dit, zondaerig mensch, en opent uw' ver-
standen,

Want het voor eeuwig is in zulke vuer te branden,
Is 't dat het werelds vuer maer schilder-werk en
schynt,

Bedenkt hoe wonderlyk dit vuer de zondaers
pyn.

Godt heeft daer ook gestelt veel alderhande geesten
Als, hagel, honger, dorst, en schrikkelijke
beesten,

Ook donder, blixem, dood, die hem zyn on-
derdaen,

En als de Engelen tot zynen dienste staen.
Dees dienen ook ter straf; want zy na Gods ge-
bieden

Tot vreeken van het kwaed als tot een maestyd
vlieden,

En met een wonder kragtuytschieten hun fenyn
Waer mede zy een schroom en straf der zielen
zyn.

Een konde die geen mensch kan lyden in het leven,
Die zal men in de vlam voor laevenisse geeven,
Op dat elk een voor 't kwaed het welk hy heeft
gedaen,

Opeen de zelve maet zyn pynen zoud ontfanen.
De duyvels bovendien, afgryzig om 'taenschouwen
Als monsters vreed van aerd zullen hun doen
vergrouwen,

Die met geveynst kouleur, met aenzigt ge-
blanker,

En met het helsche lym hun hebben opgezet.
Een schroomelyken stank zal hun ook overvallen,
Die om onkuyfich bedryfen om oneerbaer mallen,
Hun hebben opgetooyd, onredelyk verciert,
Met d'oogen hier en daer onzuyverlyk gezwiert.

Hierom zal hun den Heer dees ydelheyd afweeren,
En hun schoon hoofd gieraed bloot als een bolle
scheeren,

Vervullen heel met stank de reuken overzoet,
't is de gemeyne pyn die men de minnaers doet.
Voor 't hayr zoo nergeluld, voor zilver, goude
boorden,

Zy zullen zyn gegord met ketenen en koorden;
Voor linten, peerelen, juweelen altemaal,

Zy zullen zyn gedekt met yzer en mer stael.
Om uyt dees grouwzaem' pyn nu voordeel mé
te trekken,

En uw besmeerde ziel tot deugden op te-wekken,
Bepeyst waereen tyren voor staaf der booze vond,
Die aen de pligtige een doode lichaem bond,
't Zaem laetende vereerd zoo lange tot het leven,
Door d'overgrooten stank en wormen moest be-
geeven.

Zegt my, zoo dit torment zoo schroomelyk u
schynt,

Wat zal den stank dan zyn, die de verdoemde
pyn,

Die uyt hun lichaemen zal bersten 't alle tyden?
Wie is 't die zulken stank verdraegen zoud of
lyden

Van een verdoemden mensch? Liet Godt den
stank uytgaan,

Al wat ter wereld leeft en zoud niet blyven
staen.

Zoo men niet zulk een pyn den neus komt te door-
booren,

Zegt my, wat soort van pyn men geven zal aen
d'ooren,

Waer door dat'er geschiën veel zonden en meer
kwaed?

Zy zullen zyn verdrukt in dees bedroefden staet,
Door 't eeuwig gehuyt, door zugten, weenen,
schreeuwen,

Door duyft-mael meer gesier als 't briefschen van
de leeuwen;

De slagen van de beuls zyn maeren der muzyk,
Die daer gezongen word in 't *Lucifersche* ryk.

Men hoort ten alle kant, men hoort in alle hoc-
ken

De stem der raezende, die hunnen Godt ver-
vloeken;

Van 't schroomelyk geroep dat daer te vinden is,
En heeft men geen beschryf nog geen gelykenis,
Die in dit leven tyd zoo veel verscheide kwaeten,
Kan nog door reden, tyd, of vrienden troost be-
haalen,

Of vinden een gezet, die in het ongeluk,
Verzagten kan' de pyn en minderen den druk.

Maer in den helschen kuyt men weet niet waer
bevaeren,

Daer is geen hop' van troost zelfs naer veel duy-
zend jaeren.

Indagtig hunnen staet, hun rykdom ende goed,
Als Goden op der aerd gediend in overvloed,
Naer 't hebben lang geleefd na wensch en na be-
haegen,

Zoo dat geen mensch die leeft kond' hebben be-
ter dagen;

Hoe zyn zy niet verdrukt in dees verlaetent-
heyd,

Als m'hun in hunnen dorst een druppel nar
ontzeyd?

Tormenten die nog meer en veel meer zullen
groeyen,

Als elk gevoelen dat wat vrugten hy zal snoeyen;
Het gen' lang is voorby en kan niet zyn herdaen,

De pynen zullen in geen eeuwigheyd vergaen.
Den worme zal het hert en ook de ziel doorbreken,
En onophoudelyk by dag en nagte steeken;

Den worm komt van 't hout, en by het hout
doorknaegt;

Den worm komt van de zond', en van de zom-
de klaegt,

Den worm dan is een spyt, een raezende be-
klaegen,

Die den verdoemden mensch geduerig moet ver-
draegen,

Bemerkende 't verlies der eeuw'ge zaligheyd,
Den worm hem dwingen zal, dat hy dees reden
zeyd:

Rampzalig als ik ben! den tyd die is verloopen,
Ik heb voor kleynen prys den Hemel konnen koo-
pen,

Ik konde schier voor niet het Opper goed ont-
faen,

Ik heb het niet gewilt, en heb het niet gedaen.
Door met een waer berouw myn zonden te belyden,
Ik zoud gelukkig zyn en wezen in verblyden,

Had ik myn schuld bekend, zy wierd genomen af,
Voor een koud-water-glas men 't eeuwig leven
gaf.

En nu ik vasten moet, gedeurig weenen, zugten,
Of ik myn kwaed beschrey, 't zal wezen zonder
vrugten.

Eylaest als eenen wind vervlogen in den tyd,
wat heb ik voor myn loon, wat heb ik voor
profyt?

Of men my al het goed des werelds had gegeven,
En nog daer by gevoegd honderd duyft jaer te leven,
't Waer als een oogenblik te staeken eenig zoet,
Waer voor ik eeuwiglyk tormenten lyden moet.

Beklaegelyk vermaek! wissel van ongelukken.
Die zullen zonder eynd' myn arme ziel verdruk-
ken,

ó Schaedelyken drift! wie heeft my zoo ver-
blind!

Ellendig als ik ben! waer toe ik was gezind?

Noch van het Hemels Hof, noch van de wereld
niet,

Alwaer dat gy u wend, 't is droefheyd en ver-
driet.

Alwaer de lekker tong zal haer torment verdraegen,
Die niet weet met wat spys opvullen uwe maegen;

Daer raest gy van den dorst, en beris van hon-
gers-nood.

Die geeft uw honden vleesch, en d'arme kwael-
lyk brood.

Geeft uw buyk dobbel feest, wanneer dat naekt
den vasten,

Hoe bitter is 't gepeys voor al dees *Bacchus* gasten!
't Schynt zelve dat den buyk bezonder klagten
doet,

Om veertig dagen lang dat men maer vasten moet.
d'Een zegt, zoo langen tyd visch in zyn' maeg
te steeken,

't Is my onmogelyk te vasten zoo veel weeken,
Waer med' men is gebrild, dit kan ik niet vol-
doen,

Ik moet hebben myn vleesch ten minsten alle noen-
Ik zal een medecyn daer over moeten spreken,
En hem maeken bekend d'inwendige gebreken,

Ik hop' om 'teeren vleesch een oorlof te ontfanen,
Waer mede dat'er veel heel regt ter bellen gaen.
Maer dat men deze zeyd, moet vasten veertig jaeren
Met water ende brood, 't zoud anders hun be-
zwaeren;

Wat zoud dien vasten zyn by dien van d'eeu-
wigheyd,

Alwaer men zonder hulp van dorst en honger
schreyd?

De lichems py hoe zwaer, hoe groot zy is van
kragten,

Is by de pyn der ziel als eenen niet te agten,
Waer op het meeste deel der pynen vallen moet,
Vermids zy heeft verzuymd van te doen wer-
ken goed.

Vooreerst de zinn'lykheyd die zal in lyden blyven,
Want zy niet het gepeys elders zal konnen dryven;
De deugdzaamheyd versinaed in hun gedeurig
zal

Vermeerderen de pyn van hun verdienden val;
't Geheugen zal daer by ook duyzend pynen lyden,
Als sy bepeyzten zal haer rampen en verblyden.

Het gene is voorby en 't gen' de oorzaak is
Van haer bedroeftgemoeden van haer verderffenis.

Daer zullen zy klaer zien, gevoelen ende weten,
Hoe dier hebbae geweest aen hun die lekker be-
ten.

Van allen tegenspoed geen meerder ongeluk,
Als naer een groote weeld te vallen in den druk.

Wanner het werelds volk als ryke magtig' heeren,
Op den voorgaenden tyd hun oogen zullen keeren,

Vermaledyd moet zyn die my zoo heeft bedrogen,
Vermaledyd de borst de gen' ik heb gezogen,
Vermaledyd die my niet eens heeft gekaftyd,
Vermaledyd moet zyn myn vader voor altyd.
Die my heeft aengelokt, en hier nabes gezeten,
Vermaledyd het brood, het gen' ik heb geeten;
Vermaledyd moet zyn den dag van myn geboort;
En al't gen' heeft gediend om my te brengen voort.

Zoo zullen zy wat leeft altyd vermaledyden;
Maer meest die zyn geweest de oorzaak van hun lyden:

'tExempel toont de daed wat eenen vader zeyd,
Dier'zaemen met den zoon in d'hel gebonden leyd.

Vermaledyden zoon, want om u ryk te maeken,
Moet ik in eeuwigheyd in deze vlamme blaeken,
Den zoon voor antwoord sakt vermaledyden vaer
Die d'eerste oorzaak zyt van al myn pynen zwaer.

Gy peysde wel te doen met dag en nacht te spaeren,
En met te woekeren, om rykdom te vergaeren;
Gy my gelaeten hebt veel onrechtveerdig goed,
Waerom ik ben verdoemd en eeuwig zugten moet.

Den kwaeden boozen wil zal daer en boven branden,

Van inwendigen spyt, van razerny, van schanden,
Beydende die zyn in 'themels Vaderland,
Het gen' doorscheuren zal de ziel en ingewand,
En van den ander kant zy zullen Godt zoo haeten,
Om dat zy zyn van hem verdoemd en heel verlaeten;

Gefmeten in dees kuyl, in dit verschrikkend' hol,
Van rook, van duyfterneyd, van bitterheden vol.
Ja, waer het mogelyk, zy zouden Godt verscheuren,

Om dat hun is bekend dat hy hun doet bezeuren
Al dees' miserien tot inder eeuwigheyd,
En hun slaet met het zweerd van zyn Regtveerdigheyd.

Voords zullen veel versteend in hunne boosheyd blyven,

En wenschen dat zy nog meer kwaed konden bedryven;

Zyn zy mischien bedroefd om't kwaed't gen' is gefchied,

't Is om hun eygen schaed', maer om Gods liefde niet.

De wanhop' zal hun staeg en zonder eynde volgen,
Om reden dat den Heer is wagen hun verolgen
Met droeve zekerheyd van noyt vergiffenis,
Dat zyn Bernhertigheyd voor hun gesloten is.
Het gen' de oorzaak is dat zy Godt zoo vervloeken
Om dat in hunne pyn geen troost en is te zoeken:

Gemerkt zy van den Heer verhoppen geene zaek,
Door hun verwoede tong tragten te nemen vraek,
Naer al dat is gezeyd, wie is't die zoud gelooven,

Dat'er nog pynen zyn die deze gaen te boven?
De pyne van de schaed' veel meerder word gezeyd,

Het gen' u in het kort zal worden uytgeleyd,
Die pyn' hierin bestaet, dat wy van d'hemel-vreugden
Door Godt voor ons bereyd tot loon der waere deugden,

Voor eeuwig zyn beroofd; dit weten trefst het hert
Veroorzaekt tallen stond een' onbevatbaer smert.
Hoe meer dat word geaght een goed in weerdigheden,
Hoe meerder het verlies, dit wyft de regtereden,
Hoe meer een vrek verliest van al zyn werelds goed,

Hoe meerder zwaerigheyd en pyn hy lyden moet,
Godt zynde dan in goed oneyndelyk in wezen,
Zelfs 't aldermeeste goed, geen meerder goed geprezen,

Daer en is niet zoo klaer, die is beroofd daer van,
Dat'er geen meerder pyn hem overkomen kan.
Godt, hy den bodem is der redelyke ziele,
De plaets waer in zy rust; en waer't dat het gevele
Dat zy s'cheydde van hem; daer kan geen meerder pyn.

Nog geene grooter straf als die gevonden zyn.
't Gen' heeft *Crysolomus* dees woorden doen verkonden,

Duyft vuuren van de hel te staem in een gebonden,
En konnen aen de ziel geven geen erger lot,
Dan afgescheyden zyn van haeren Heer en Godt.

En't is onmogelyk door reden uyt- te drukken,
Hoe veer' dees pyn bestrekt, dees zee van ongelukken.

Als in den stryd den man word van zyn vrouw gescheyd,

Dees s'cheyding' is een niet by die van d'eeuwigheyd.

Wanneer dat vrienden hun onder elkaer verblyden,

Hoe roept men niet op 't lest: ó s'cheyden! bitter lyden!

Wanneer een ieder kind moet van zyn ouders gaen,

Hoe word'er niet gestort menigen bitter traen?

Onder gebueren zelfs die op malkaer betrouwen
En t'zaemen onder een de vriendschap onderhouwen,

Wanneer het s'cheyden naekt, maekt zoo een groot verdriet;

Maer by 't afscheyd van Godt, dit s'cheyden agt men niet.

Dit en zyn nog niet al de pynen en de plaegen,
Eik zal na zyne daed bezonder pyn verdraegen:
Den glerigaerd die word verdrukt door zwaeren nood,

Den gulzigen gepynd door dorst en honger groot,
Den vleeschelyken mensch zal in de vlammen zweven,

De gen' een vuulen flank gelyk de solpher geven.
En gy, hooveerdigaeid, word daer met schaemt beladen,

En den grammoedigen zal men in boeyen slaen.
Daer zal hy als een hond staeg huylen ende blaffen:
Zoo zal men ieder-een na zyn' misdaeden straffen,
Dus plaetzend' elke slag van zondaers by hun maet,

Zoo in degramschap Gods klaer uytgeteekent staet
Diet'geld of hoogen staet geëerd hebt als uw goden;
Uytvindens van kwaed regt, van zot oneerbaer moden,

Ach! hadde gy gekend de grootheyd van de pyn,
d'Afgoden zouden nu niet uwe beulen zyn.
Wie fruyt plukt voor den tyd, of eet onrype vrugten,

De tanden worden za p, hy eet met ongenugten;
Die zig voor zynen tyd verheugt is ook onwys,
Want hy zig baling maekt van 't hemels Paradys.
Zoo dees tormenten al zoo wonderbaer u schynen,
Wat is't in eeuwigheyd te lyden deze pynen?

Daer honderd duyzend jaer geen oogenblik en maekt,

En wat men tellen kan noyt tot het eynde raekt.
Want noyt geen oogenblik van stilstand is te winnen,
Een eynde zonder eynd', begin zonder beginnen,
Waer dat voor eeuwigheyd het wiel zal omme-gaen,

En de tormenten noyt en zullen stille staen.
Een vuur, een eeuwig vuur, het gen' noyt uyt zal raken,

Maer inder eeuwigheyd gelykelyk zal blaeken,
ó Vuur! ó eeuwig vuur! ó eynde zonder end!

Alwaer de straf van Godt zal eeuwig zyn present.
Dat m'een verdoemde ziel voor zeker moest ver-klaeren

Dat z'eens verlost zal zyn naerzoo veel duyzend jaeren,

Als dat'er letteren gemackt zyn door den druk,
En ook geschreven zyn, dit waer een groot geluk.

En dat men alles zoud op duyzend jaeren stellen;
Dat is geweest, dat is, zal zyn om een te tellen,

De water-druppels al, het zand, ja alle zaek,
Zy zouden springen op van vregden en vermaek.

Maer als dees jaeren al geeyndigd zullen wezen,
Hiet is een nieuw begin, het is gelyk voor dezen.

ó Schroomelyke zaek! ellendig ongeval!
Verdriet boven verdriet, dat eeuwig dueren zal.

ó Sterfelyken mensch! wilt dit wel overwegen,
Op dat gy tot het kwaed niet meer en zyt genegen;
Rypzinniglyk doorgrond dit voorbeeld van de deugd,

Op dat gy eenigzins dees pyn begrypen mengt.
Bepeyft dit zwaer torment, gebruykt in zeker landen,

Waer men misdaedigers komt levendig te branden,
Zoo hunne misdaed is te leelyk en te groot,
Zy worden met kleyn vuur zoetjens gebragt ter dood.

Is't dat zulk een torment doet ieder schudden,
beven,

Ja schynt onmenschelyk aen die, die zyn in't leven.

Te branden in een vuur mischien geen halven dag,

Zegt my, wat voor een pyn het eeuwig wezen mag?

Wat doet den mensch al niet om 's werelds pyn r'ontvlugten,

Ja zelfs om te ontgaen een uer van ongenugten?
Daerom den vond bepeyft van *Pbalaris* tyran,

Ziet of men meerder straf der booze vinden kan?
Hy had een os gemackt van koper spys gegoten,

Daer den misdaedigen was levend' ingesloten,
Waer in hy met kleyn vuur heel langzaam moeste braen,

Zonder de minste hop' van uyt te konnen gaen,
Wie hoord' oyt dit verhael zonder een zugt te maeken!

Zegt my, ó Christen Mensch! wat zyn al deze zaeken,

Ten opzigt van het gen' u vooren is geleyd?
Het is gelyk een rook die in de logt verspreyd.

Zoo het gepeys alleen der pynen ons doet schroomen,

Zegt wat het wezen moet aen die't zal overkomen?
Te lyden voor altyd, 't is een zaek van gewigt,

Ziet dat gy nu voortaan in deugd uw leven stigt.
Waer't dat'er eenen mensch alleen moest gaen ver-loren,

Van die van *Adam* zyn tot 's werelds eynd' ge-boren,

Een die de hel'sche pyn alleene lyden moet,
Dit zoude moeren doen verkruypen al ons bloed.

Chastri Discipelen hoe waeren zy beladen?
Alsby zeyd: Een van u zal zeker My verraeden;

Waerom dat iedereen verschrikt was en benouwd
Niet wetende door wie de daed gebeuren zoud.

Hoe zyn wy niet benouwd die woren, hooren en lezen,

Van die verloren gaen, dat 't getal groot zal wezen;
En dat den weg is nouw die ons ten Hemel leyd,

En dat de poort der hel is wyd en uytgebreyd.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,

't is noodig dan dat wy door anders schaede leeren,
Aftand van zonden doen en ons tot Godt bekeeren,
Willen wy d'helsche pyn voor eeuwiglyk ont-
gaan;

Maer weynig zyn'er dog die daer geloof aen slaen.
Schoon zy nog d'eeuwigheyd van deze pyn ge-
looven,

Zy laeten ligtelyk door Satan hun verdooven;
Zoo dat men niet en ziet eenige beternis,
Maer blyven heel versteend, 'tgen' te beklac-
gen is.

Wat hebben d'Heyligen op aerdt niet moeten lyden,
Om d'helsche pyn t'ontgaen, om eeuwig te ver-
blyden?

Ziet hunne levens in, en peyft ten allen tyd.
Dat gy voor eeuwiglyk in vreugd of pyn zyt.
Peyft, en erpeyft het wel, en wilt geen tyd ver-
liezen,

Tragt eer het is te laet, het beste lot te kiezen;
Voorwaer zoo gy zyt wys, omhelst de waere
deugd,

Op dat gy eeuwiglyk met Godt verblyden meugt.

D'HEMELSCHE GLORIE BEWYST, DAT ELKS HERT TOT GODT OPRYST.

Paulus was op der aerdt als ander creatueren,
Hy vast bestoten was in den staet der natueren,
Waer in elk blyven zal tot dat de vrede dood
Oms eens geleyden zal tot vreugd of pynen groot.
Godt heeft uyt dezen staet eens Paulus opgenomen,
En tot bet Paradys der Hemelen doen komen.

Daer by hem heeft gevoont het alderhoogste Goed;
Paulus wat zag gy d'her? Den myne vraag voldoet.
Hy zegt, dat dit geen mensch op aerden uyt kan
spreker:

Want z'anderwoopen zyn aen veelderley gebreken,
Ter wereld en is niet dat blyft in zynen staet,
't is al vergankelyk en als een rook vergaet.
Die niets en heeft gezien in heel des wereldd'ronde,
Kan het oneyding goed, wat zal by ons verkonden?
Den glans, den prys, de weerd' kan niet zyn
uytgeleyd.

Dit overtrest myn magt, zoo den Apostel zeyd.
De oog' heeft noyt gezien, de oor' en kan 't niet
hooren.
Wat dat Godt heeft bereyd voor zyne Uytverkooren,
Voor die hem hebben lief ten kan niet zyn bepaeld,
In 't herte van den mensch en heeft bet noyt
gedaeld.

Een zeer gelijke daed toont ons met klaere reden
Gregorius, hoe dat de groote weerdigbeden
Van deze glorie niet kunnen zyn verklaert:
Ziet eene vrouw, zeyd' by, die in een kerker baert.
En daer haer kind opvoed, en dan naer lange
jaeren

Wat van de wereld is, hem tragt te openbaeren;
Zoo zy hem noemt de Zonn' de Sterren en de Maen,
De zaeken die op aerdt in volle wezen staen.

En zoo by niet en ziet anders als duysternissen
Van 't gen' de moeder zegt, wat zal by konnen gissen?
De reden is gegrond, die Paulus ons vertelt,
Die by door oog' en oor' ons herte waeren stelt.
Dees dry zyn ons een poort, waer door wy vele
zaeken,

Die verr' gelegen zyn ons kenbaer kunnen maeken,
De oogen zien veel goud, zilver, en syn schrynwerk,
Gesteenten, peirelen en Steden wonder sterk,
De vrugten van der aerdt, fonteynen en rivieren,
De vogels in de loft en alderbande dieren,
Gebergten, beuvelen, valleeyen, groene gras,
Hoven zeer schoon bekleed met raere bloem gewas.
Kasteelen wonder groot; kleeren van goud geweven,
Fruyten in overloed, zeer schoon' opgaende dreven,
De Zonne en de Maen, Sterren en 't Firmament,
En wat aen d'og' behaegt en wezen kan bekeni.

Van wat gy hebt gezien, Apostels hoog verbeven,
Kont gy in 't minste deel ons daer van kennis geven?
Noyt oog' en heeft gezien: geen oogen zyn zoofnel,
Die deze glorie kunnen aenschouwen wel.
Alzien de oogen veel, 't geboor kan voorder strekken,
En 'tgen' verbolen is in onzen geest verzecken,
In Duytsland, Frankeryk, in Indiën, Turkyen,
In 't diepste van de zee, 't gen' men noyt heeft gezien.
In China, in Peru, in verr' gelegen Landen,
't Gen' men beschreven vind door losbaere verstan-
den;

Van het Egypten-land, van den voorgaenden tyd,
Van Cresti rykdommen, van menig zwaeren stryd.
Van Babylonien, van Alexanders magten,
Van Salomons verstand, van Samsons wonder
kragten.

Van alle wonderbeyd, die men kan brengen voort;
Nogtans d'Apostel zegt, de oor' heeft niet geboord,
Al is 't dat bet geboor zoo verre niet kan zwoeven,
Om deze glorie te kennen ons te geven,
De inbeelding des herts kan geven een besuyt,
Veel meer als uyt 't geboor en uyt de oogen spruyt.
Beeld u segts eenmaal in veel goud en' zilv' re boomen,
Waer van'er appelen van goud en zilver komen,
Fonteynen, ja een zee van kostelyken wyn,
Zoo dat geen beter kan geproefd met monden zyn.
Bergen van goud gemakte, gesteenten, diamanten,
Met peirelen verciert, die blinken 't alle kanten,
Fruyten zoo groot, zoo schoon, en bloemen boven-
dien,

Waer af ter wereld noyt geen welga is gezien.
Gebouwen in de loft, die tot den Hemel zwoeven,
Met beelden van syn goud, die schynen zelfs te leven,
Met Zonen Maen verciert, met sterren ingevrogt,
Met 't gen' voor wonderbeyd kan wezen uytgezogt.
Gedenkt eens alle goed, rykdommen en playstieren,
Het aangenaemste spel, gezang en vreugde-vieren,
En tafels opgeheld met alle vleesch en visch,
Dat in de wateren en op de aerde is.

Hoven zoo schoon verciert, dat men niet geen pen-
seelen,
Kan trefsen na den eyfch, zelfs niet de minste
deelen;

Peyft wat gy peyzen kond en overdenken meugt,
Dit alles is een niet by d'eeuwig Hemel-vreugd;
Gaet boven d'Engelen, klimt boven al de Chooren,
Gyzult'er ander glans, en meerder vreugden booren,
Die wonderlyk verblyd gebeel bet hemels Hof,
Door haere zoetigbeyd, door haer verdienden lof.
Heft urve oogen op, ziet daer de koninginne,
Die Godt verkoren heeft, voorzien van den beginne,
Met menig ster gekroond, MARIA Moeder Maegd.
Onder de sebezelen, die meest aen Godt behaegd'.
Die ook gebenedyd is boven alle vrouwen,
Peyft wat een vreugd bet is dees Koningin t'aen-
schouwen;

Omringeld door de Zon en hooger als de Maen,
Die men niet meer zal zien ontrent de kribbe
staen.
Om haer verhooren Zoon zyn niet meer en zal zugten,
En met hem in den nacht tot in Egypten vugten,
Die niet meer onder 't Krus zal staen als zonder
ziel.

Ontfangend op haer hoofd bet bloed dat neder viel.
Die niet meer weenen zal noch storten traene-beken,
Die men niet meer en zal dees woorden booren spre-
ken,

Vol zugten, vol getreur, vol bitterheyd geklag:
Wie gunt dat ik voor U, myn Zone, serven
mag?

Dit alles is voorby, vergaen en als vergeten,
Zy zal ter regter Hand van haeren Zoon gezeten,

Voor alle eeuwigheyd in 's Hemels schoone Stad,
Behouden voor altyd dees kostelyken Schat.
Is 't dat men deze vreugd nergens kan by gelijken,
Wat glorie, wat glans, wat schoonbeyd zal niet
blyken

In 't lichaem aen te zien CHRISTI gebenedyd?
Zalig de'oogen zyn aie dit zien voor altyd!
Men ziet wat een geluk die ouders daer in maeken,
Die zien uyt bunnen stam iemant tot Paus geracken,
Tot Prins of Cardinael: zegt my, hoeveel te meer
Waer bet te zien bet Vleesch en Bloed van onzen
Heer.

Koning der Hemelen, en van de hemel Schaeren?
Kan men een meerder eer aen 't menschedom open-
baeren,
Als zynen Schepper zien den Heer van 't Hemelryk,
Geen Engel maer een Mensch aen allen mensch
gelijk?

De vreugd die is zoo groot, ja da'er geene wonden
Ter wereld 't minste deel daer af kunnen verkonden;
Wie is 't, die het geluk zal hebben en voorspoed
Van de bezittinge van zoo verbeven Goed?

Wanneer ó goeden Godt! zal dezen dag verschynen,
Dat ik uyt uw Gezigt noyt meer en zal verdwynen?
Wanneer zal ik dog eens van 't aenzigt zyn verzaed,
Het en' de Engelen geeft vreugden zoner maet?
't Gen' ik voor dezen heb van 's Hemels vreugd ge-
sprooken,

Al de bewegingen, de gen' ik heb ontlooken,
Die zyn van kleyn bemerk, en zyn als eenen niet
By 't zien van 't wezen Godts, 't welk nimmermeer
verdriet.

Van Gods Aen schyn komt voort de rust der Uytver-
koren,
't Is dit Aenschyn alleen, dat geven kan alvoorren
Aen onze zielen rust en glorie volmaekt,
Die noyt de zoetigheyd der sebezels aen en raekt.
Want dit Gezigt, besuyt al d'opper Schoonigheden?
Men ziet te zaem daer in al deez' verholentheden
Van bet Dryvuldig-een, van VADER, Zoon en
GEEST.

Een Wezer wonderbaer, 't gen' is bet aldermeest.
Men zal daer onzen geest zelfs in ons eygen wer-
ken,

En in Godt zullen wy aenschouwen alle werken,
't Verstand dat word voldoen, niemant zal wen-
schen meer:

Want alle zaek hefaet in Godt den Opper-Heer.
Daer zal men loven Godt, en eene vreugd genieten,
Die noyt en zal vergaen, die noyt en zal verdrieten,
Die noyt verminderd word, maer blyven zal in
staet.

Die d'Hemels heeft gemaakt houd alles in zyn
maet,

Maer boekan dit geschiën, zult gy my weder leggen,
En door wat redenen zult gy my kunnen zeggen,

Kan Godt wel zyn gestorft in onze ziel gebeel
En in al d'Heyligen, zonder eenig verdeel?
Thomas zig vooren solt, dat 't Hoogweerdig verbeven
Den pand van glori' is, voor ons van 't eeuwige leven,
In 't leven dezen pand ons CHRISTUS zelve geeft,
Belovend' dat men dien in 't ander leven heeft.
Hoe groot moet zyn dat goed! geen weerdiger te
agten,

Ten zy Godt zelfs; het gen' overtreft ons gedagten:
Daerom geeft hem gebeel in 't beylig Sacrament,
Godt, Mensch, Ziel, Licbaem, Bloed, die 't
zaemen zyn present.

Zoo zal het zyn aldaer, Godt door zyn Magt
vol wonder,

Zal zig geven aen al, aen ieder ook bezonder;
Zyn Gozbeyd gy geniet en zyne Majesteit,
Al 't goed dat Godt bezit dat word in u verspreyd.
Wy zullen zyn gelyk aen hem: want allegader
't Gen' CHRISTUS heeft gevraegt aen zynen He-
mel-Vader,

Op dat wy worden een, gelyk dat wy zyn een,
Gy in My, Ik in Hun, zoo zyn wy al gemeen,
Dit begrypen wy klaer, volgens Davids verklaeren,
Als woe Glorie haer zal veropenbaeren,

Dan zal ik zyn verzaed; ter wereld is geen goed,
Noch niet geschaepen is dat onze ziel voldact.
De ziele wenscht altyd meer en meer te bekomen,
Om zilver en om goud, en om meerder rykdommen,
Om Renten, Heerschappy, om Steden, Landen,
graen,

Nogtans dees zaeken al moeten van buyten staen.
Ziet al de Vorsten aen, Hertogen ende Graeven,
Die onder hun gebied hebben ontolhaer slaeven,
Tot d'ooren toe in 't guld, zoo ryk en zoo vermaerd,
Dat zy hun rykdom zelfs verbergen onder d'aerd'.
Die hebben zolders vol van geld en van tribuyten,
Die zelfs niet weten waer al bunne schatten sluyten,
Zoo dat bynaer een waegt voor ieder kamer staet,
In zoo een overloed, zegt wie is 'er verzaed?
Zoo van dees Princen een, hoe ryk en hoe verbeven,
Word tot een groote ziek' of ongeval gedreven,

Bevangen met de korts, graveel of sterrecyn,
Weyng zal hem het goed of geld behulpig zyn.
Zoo niet in 't bemels Hof, daer en is geen ellende,
't Goed dat gy daer bezit is een goed' zonder eynde;
Niemand aldaer beynd een anders zalig lot:
Want ieder een bezit den alderhoogsten Godt.
't Goed dat de ziel bezit en kan men niet bewyzen,
't Licbaem zal 't zelve goed bezitten naer 't ver-
ryzen,

't Zal blinken, zuyver zyn, begaefd in overloed,
Waer aen de schoonigheyd des Hemels wyken
moet.

Daer is ter wereld niet, dat zielen kan verzaeden,
Maer zal van alle goed daer wesen overlaeden,

Uwe ziel zal gebeel met Godt daer zyn vervult,
Door dees vereenigheyd als een Godt wesen zult.
't Gen' word op d'aerd betract, bekomen en bezeten,
Hoe zeer ons dat bebaegt, de liefde raekt verloten,
Ziet wat is kostelyk, waer, schoon aen het gezigt;
Noer eenen tyd gezien, den drift passeert al ligt.
Maer 't aenzien van den Heer zal nimmer bun
verdrieten,

Een ieder zal met vreugd hem zoeken te genieten;
Begeerig en verzaed van 't Goddehlyk Aenschyn,
En geen van beyde zal haeren de minste pijn.

In Godt is alle Goed en schoonigheyd besloten,
Zelfs al des werelds vreugd te zaem in een gegoten,
En is maer enkel schyn, en geen gelykenis
Van te zien maer alleen eenen die zalig is.
Is 't dat 't gezigt van een brengt zoo veel vreugd
te vooren,

Wat zal 't gezigt dan doen van al Gods Uytvercoren?
Hoe veel meer Heyligen dat 'er zyn in 't getal,
Hoe meer de glorie van ieder groeyen zal.
De bemelsche muzyk overtreft alle zaeken,
Zoo dat u eenen galm onsterfelyk kan maeken;
Voorders hoe zal den reuk en smaek wesen vol-
daen,

Niet gelyk men op aerd' ziet alles haest vergaen
De ziel zal zyn Gods Huys, by zal met haer zyn
wezen

Vervullen voor altyd, zoo is gezeyd voor dezen,
Met zynen Eygendom, Glorie en Majesteit,
Met zyn verbeven Prag, en met zyn Weerdigheyd.
Aldaer is geen gestreue, geen droefheyd, noch geen
zugten,

Geen arbeid, hongere, dorst, geen dood, geen onge-
nugten;
Waer uyt besloten word wat hier veroorzaekt pijn,
Daer ieder beyr van 't hoofd zelfs glorieus zal zyn.
Godt is dan Al in al, hier geeft by aen de menschen,
Alle de goederen, de gen' zy kunnen wenschen,
Hier heeft by ingestort de wysheyd Salomon,
Samson met maet versterkt, met schoonheyd
Abfolon.

Heeft met zagmoedigheyd ook David willen kroonen,
Judith met een gelaet uytnemende verschoonen,
Hy heeft Petrus vercierd met eene liefde groot,
De Martelaers versterkt in 't midden van de dood.
Hy heeft aen Paulus hier de wetenschap gegeven,
De Maegden ook de kragt om zuyverlyk te leven;
Maer word alles in al in 's Hemels Glorie Ryk:
Want Goddehlyk te zyn word d'Heyligen gelyk.
Met alle goederen zal by bun daer vervullen,
Zoo dat boven de Zonn' de minste blinken zullen,
Boven het Sterre-licht veel schoonder als de Maen,
En boven Salomon zullen in wysheyd staen.
Het woord Gods zelfs, die ons daer mede zal vercierden,
En doet ons door den dienst der Engelen registreeren,

Door bun zyn wy geleerd, bevyrd van ongeval,
Maer zelfs in 's bemels Hof alles uytwerken zal.
Alle de Heyligen zullen aen Godt gelyken
Zoo ik nog heb gezeyd, alles in Godt zal blyken;
d'Eeuwige zaligheyd is eenen staet volmaekt,
Gelukkig duyzend maal die daer eens toegeraekt!
Maer wat ter wereld is moet vroeg of laet beder-
ven,

Nu zult gy Koning zyn en morgen zult gy sterven;
Zoekt wat staet dat gy wilt, geen die zal bly-
ven staen,

In eenen oogenblik kan alle zaek vergaen.
En Augustinus zegt: Nu ben ik in verblyden,
En korten tyd daer naer in droefheyd en in lyden,
Nu ben ik kloek, nu krank, nu bleek, nu fris
en rood,

En onvoorzienelyk ik smaek de bitter dood.
Nu schyn' ik vol geluk, nu schyn' ik vol ellenden,
En van miserieen weet ik my niet waer wenden.
Nu lach ik; ieder uer is er een nieuwe maet,
Nu regen zonn'schyn, daer blyst niets in zyn staet.
Den Staet van Heyligheyd is eenen Staet van wen-
schen,

Niet kan 'er meer voldoen den wille van de men-
schen:

Den Zaligen bezit alles in overloed,
Heeft alles wat hy wilt: want by heeft alle Goed.
Omminnaers van het goud, van geld en hooger zaeken,
Die tragt nae grooten staet, om u beroemd te maeken,
Om hoog te zyn in staet, van alle volk geagt,
Ten is maer ydelheyd, maer rook dat gy betract.

Afgoden van uw buyk, die van den vroegen morgen
Om lekker spys en drank zyt bezig om te zorgen,
Zoo dat 'er menig spys bederft en gaet te niet,
En goed en geld verkwilt, 't geen dagehlyk geschied.
Mevrouw, gy die uw lys om schoon te zyn gaet pynen,
Om met een zset gelaet voor ieder te verschynen,
Die halve dagen lang voor uwen spiegel zit,
Die u vryft en bestrykt om 't hebben leden wit.
Die uw gezondheyd zoekt, om lang op aerd' te leven,
Ziet wat men u belooft, en wat men u wilt geven;
Wat rykdom, vreugd en eer, wat leven, schoon-
nigheyd,

Daer alies blyft in staet tot inder eeuwigeheyd.
Daer is op aerde niet, of 't heeft al zyn gebreken,
Hy die verstandig is, die zal vol kwaalen steken,
Die schoon van wesen is, word bot en plomp van
aerd,

Ieder heeft zyn gebrek, al schynen zy vermaerd.
Die ryk en edel is, zal zyn mismaekt van leden;
Maer in het bemels Hof een ieder is te vreden;
Schoon, wys, kloek en gezond, aldaer is geen
verdriet,
Seen dwaes en schaems volk men in den Hemel
ziet.

't Is ieder een bekend, wat volk nae 't oude Roomen,
Uyt Spagnien, Frankeryk, en elders is gekomen,
Niet om de Stad te zien, maer om de wyse spraek
Van Titus Livius, die ieder gaf vermaek.

De beylige Schrifstuer ziet men ons vooren bouwen,
Hoe dat gebeel het Land wilt Salomon aenscbouwen,
Saba de Koningin kwam zelfs tot hem gegaen,
Om van zyn groot verstand, betuygenis 't ontfaen,
Naer Salomon gezien en 't hebben booren spreken,
Zy was zoo zeer verblyd dat zy schier heeft bezweken
En van haer zelven viel; haer geest die was ver-
gaen,

Riep: Zalig zyn de gen', die u segts booren aen.
Waer 't dat een Engel kwam of mensch aen u ver-
konden,

Dat Augustinus nu op aerde vierd bevonden
In eene plaets daer gy hem zien en spreken kond,
Met wat nieuwigierigheyd en liep by niet terstond.
Waer 't dat Hieronimus ook moeste zyn in 't wesen,
Paulus den Predikant, vermaerd en zoo geprezen,
Wat zoude gy niet doen, hoe waert gy niet ver-
blyd,

Aleen om hem te zien en spreken korten tyd?
Wat zou 'er niet geschien, waer 't dat uyt 's bemels
zaelen

MARIA Moeder Gods op d'aerde moeste daelen?
Wat wonderlyk geloep, wat een gewoel van lién,
En zoude men om haer, niet op de beenen zien?
Wie zal my leggen uyt onder al d'bemel-Geesten
Wat blydschap dat daer is van minste tot den
meesten,

Aldaer te spreken aen, g'beel 't bemels Hof te
zien,

Met bun te zyn verbeugd voor eeuwige hovendien?
Saem aen een Tafel zyn, als Koningen gezeten,
Den zelven drank en spys met Godt drinken en eeten?
Gy goden schynen zult: want in het Hemelryk
Gy zult wesen aen Godt in glorie gelyk.
Groote weerdigheyd! twyffelt niet aen 't geschieden,
Die in de zaligheyd Godt doen zal aen u lieden,
Godt geven zal aen al gelyk aen een alleen,
Aen ieder wesen zal zyn glorie gemeen.
Maer 't gen' is wonderbaer, en wonder boven won-
der,

Gy zult kennen aldaer een ieder in 't bezonder,
Die gy noyt hebt gezien als gy waert op de aerd',
Gelyk dat man en vrouw zig kennen 't zaem-ge-
paerd.

Aen u worden bekend alle de Engel Chooren,
Propheten, Martelaers, Belyders en Doctoren,
De Maegden weten zult wat zy hebben gedaen,
Volgens bun werken ook wat loon 't hebben ont-
faen,

Daer zult gy Petrus zien en kennen zyne werken
In penitentie, die zult gy kliser bemerkén;

Ieder word u bekend, door 't hemels licht verlicht,
Al of gy duyzend maal gezien had bun gezigt,
Daer zult gy Maegden zien in schoonheyd uytge-
lezen,

Wiens zielen als de Zon nog klaerder zullen wezen,
Door 't aenzien zult gy zyn met zoo een vreugd
vervuld,

Dat gy voortaan niet meer op d'aerde peyzen
zult.

Hoe schoon is 't niet, te zien zoo veele Martelaeren,
Wiens lichaemen om Godt zoo zeer gepyngd waeren.

Nu belider blinkende, elk met een lauwer-krans,
Met glorie gekroond, uwtomende van glans.

De Hemel-geesten al, d'Apoltelen verheuen,
Die waeren maer kleyn volk, maer visschers in dit
leven,

O aengenaemen staet! gezelschap vol van vreugd,
Dit denkbeeld moet uw ziel bestieren tot de deugd.
Om in den korten loop van uwe levens dagen,

Uw werken alkemaal den Heere op te draegen,
Verduldig lydende 't gen' u word aengedaen,
Bepeyende den loon die gy eens zult ontsaen.

Daer is niets dat den mensch meer wekken kan tot
lyden,

Als zig te stellen voor den loon van te verblyden,
Wy moeten loochenen het vleesch dat ons verleyd,
Aennemen CHRISTI Kruys, den weg van bitter-
heyd.

Bepeyst de reden wel van de vermaerde werken,
Van al Gods Heyligen: wilt bunne levens merken,

Gy zult hun in zien gaen de wegen van verdriet,
De wegen daer men niet dan tegenspoed en ziet.

Gy zult des wereldd'eer, haer goed en geld veragten,
Ook haer wellustigheyd en al haer snoo gedagten,

Des wereldd'jaelheyd vertreden met den voet,
En wat tot vreugden strekt hannen uyt bun ge-
moed.

Gy zult'er ander zien het schroomig vuur verdrae-
gen,

Zweerden en lancien, kruysen en vreedde slaegen,
Van beiren, tygers sel, van leeuwen vreed ver-
scheurd,

Die men het hert wythaelt, 't gen' beden nog ge-
heurs.

Wat won terheyd, o Heer! menschen van der natue-
ren,

Tot wellust staeg geneygd, zoo zwaere pyn bezueren,
Veel maegden jong en teer die vreezen voor een
muys,

Of voor een bloote zweerd, of voor een vremd gedrups
Niet vreezen een tyran met al zyn dreymementen,

Een ongeboorde dood, duyft pynen en tormenten;
Maer zelve blyde zyn! 't en kan niet zyn ver-
klaerd,

Zy zagen door 't geloof den loon veropenbaerd.

Zy peyden op de vreugd die naermaels zal gebeu-
ren,

Daer des tormenten slegts maer dueren weynig
ueren,

Zy peyden op den troost van 't goidelijk Aenschyn,
't Gen' is de meeste vreugd die kan gevonden zyn.

Den zaligen Jordaen, het licht der Predikbeeren,
Die zal een les hier op ons door den duyvel beren;
als by hem eens bezwoer en vraegd: mogt het
geschien,

Wat pyn by kiezen zoud om Godt eens aen te zien?
Wat antwoord christen ziel, zoud gy hier op ver-
wagten?

Wat zoud om Godt te zien den duyvel dog betrag-
ten?

Te lyden alle pyn des wereldd' en 't verdriet;
Kleyn uw gevoelen is, gy agt den Hemel niet.
Ik geerne lyden zoud, zegt by, de pyn der bellen,
De welke onafstaen al zyne med'gezellen,

Tot aen het oordeel toe. Rampzaligen! o wee!
't Getal der duyvelen passeert het zand der zee.
Hebt gy een christen hert, waer zyn nu uwe zin-
nen?

Wat hebt gy oyt gedaen om d'Hemel-kroon te winnen?
Gy agt niet dat Godt is het aldermeeste Goed,
Waer van den duyvel zelfs zoo groote schatting
doet.

Chrysoftomus die zegt: zoo groot is het verblyden
in 't hemels Vaderland, dat 't beter waer te lyden
Duyft bellen, als daer van voor eeuwig vremd
te zyn,

En alle deze vreugd bestaet in Gods Aenschyn.
Wanneer dat Godt den Heer heeft onze ziel ge-
schaaepen,

En 't eeuwig wezen gaf, geteckend door zyn wa-
pen,

Dit is de meeste zaak die haer gebeuren zal,
Of eeuwig pyn of vreugd daerom peyst op den
val.

Geloof gy dit? Waerom zoekt gy de aerdsche din-
gen,

De gen' regt uwe ziel ter bellen zullen bringen.
Die niet zyn best en doet om hemelwaerds te gaen,
H' heeft tot zyn ongeluk van Godt een' ziel ont-
faen.

Uw hert ten Hemel siert, wilt uw ziel overwegen,
Hebt met haer medel', daer is wel aengelegen
Aen 't welvaerd van de zie: want een dood-zon d'
alleen

Kan uwe ziel van Godt en van den Hemel scheen.
Zegt: Mynen goeden Godt, o Heere der genaeden!
Vader van allen troost, en wilt my niet versmaa-
den,

Die my geschaaepen hebt na uw gelykenis,
Maekt dat myn erfdeelt zy, waer 't eeuwig leven is.

Vierigheyd.

De vierigheyd, die wy in al te kis ders vraegen,
En is niet om op straat in 't spelen te behaegen,
Noch minder om in buys te loopen onder-een,

Als of de vierigheyd waer met de deugd gemeen
Maer 'tis de vierigheyd die 't kind toont in de Kerken,
En die het blyken doet in alle goede werken,

Zoo in ter school te gaen, vierig om bun te spoen,
Om aen het goed gebod der ouders te voldoen.

De kinders, die hier in bun vierigheyd betoonen,
Die zullen bunne naem en lunne ziele kroonen,
En van elk mensch ook zyn gevierd, geëerd gedagt,
Dus alle vierigheyd in eer' en deugd betragt.

Vinden.

Vind gy iets dat ic bekooren,
Het zy van uw mede-maet,
Of wie het zal totsoo jooren,
Zeeft het vssder met'er daed.

Wet gy niet aen wie te draegen,
Gy moet onderzoekten sijn
Maer die van verliegen klagen,
Soet gelyk gy 't hebben vijn.

Visschen.

Kind / van visschen zult u wagten /
In rivieren of in gragten /
Daer het water stroomt of niet /
Daer gy grond of gren en ziet.

Ofsint u met zulke zacken /
Die u verlyt konnen maeken /
Zacken die u met'er tyd
Moogen dienen tot proeyt.

Rooyt han u het visschen lacten /
Daerom wilt het visschen lacten /
Dicht veel liever in 't plateel /
Gy zult kiezen 't beste deel.

Vleeschelykheyd.

De vleesch'lykheyd is een serpent,
Die beymelyk onz' ziele schend,
Zy is een vyand en verrae,
Lien arglistig moordenaar,
Die niet en baert als zielen druk,
En als haer eeuwig ongeluk,
Die heeft zyn lust in vleesch'lykheyd,
Voyrem van Gods Bermberdigheyd;

Daerom, o kind! uw vleesch verderft,
Op dat uw arme ziel niet sterft:
Want die zyn vleesch niet wederstaet,
't is zeker by ter bellen gaet.

Vlieden.

Vlied de zonden, 't Allen sonden,
Eet de deugd:

Stiet uw zinnen, Om te vbinnen
't Hemel-breugd.

Vlooyen.

Zoo gy vlooyen wilt of lupzen /
Die u byten / doen verhuypen /
Iedert / het is een groot gebrek /
Dae te tasten in uw nek.

Die nu moet gy niet toonen /
Die te hangen voor persoonen /
In 't gezigt van ieder-een /
Doet dit als gy zyt alleen.

Verloopen.

Loopt niet te verr', loopt niet te zeer,
Om prys te winnen, lof en eer'
Want veel zoo met een korte pyn
Gestorven buyten adem zyn,

Of zyn in ziekt' gevallen ras,
Of kwelling die langduerig was,
Daerom het zeere lopen baet,
In nood gebruykt de middel maet;

Ten zy dat het uw leven doet,
Het zeere loopen is niet goed.

Voorspoed.

Zoo in voor als in tegenspoed /
Aoft / eer t en prysst het googste Goed /
Geluk en meest verhebenheyd
Is niet de meeste zaligheyd /
Ten is voorwaer maer enkel schyn
Hier in de wereld groot te zyn.

Voorzigtigheyd.
Eer gy iet staet ter hand uw zaeken over-
leyd,
De moeder der fortun' is de voorzigtig-
heyd.

Ure.
d'Een ure gact voor, d'ander naer,
Een ieder word de dood gewaer;

Vrede.

Wie den vrede wilt beerven /
 Doet zig zeiven eerst aſterben /
 Ook oodmoedig zyn van hert /
 En berouwen menig ſinert.
 Dooren / zien en ſille zwypen /
 Zochen geen verſchil te kypen /
 Leege plaetzen neemen aen /
 Jeder weezen onderaen.
 Die alhier in vrede leeven /
 Godt zal hun zyn vrede geeven /
 Vrede brengt ons in Gods Ryk /
 Vrede maekt ons Godt gelyk.

Vreeze Gods.

's Heerens vrees doet zonden vlieden
 En voldoen aen Gods gebieden,
 z'Is de kroone der wysheyd,
 z'Is de vreugd der zaligheyd.
 's Heerens vrees zal 't hert verblyden,
 Vreugden geeven t'allen tyden:
 Want de oogen van den Heer
 Zyn op die hem vreezen zeer.
 Onder al die zyn op d'aerde,
 Die men houd in eer en waerde,
 Moet hy, die den Heere vrees,
 Zyn geprezen aldermeest.

Vreedheyd.

Weest zoetaerdig van manieren /
 Vreedheyd dient de wilde dieren /
 Zyt een seker lief-getal /
 Als een duppe zonder gal.
 Coont u blyd' en zagt van wezen /
 En word verr' en nae geprezen /
 Want een kind van ſteur gelaet
 Word van ieder-een verſmaet.

Vriend.

Men kent de vrienden in geluk,
 Maer meest in nood en zwaeren druk,
 Die houd goed huys, heeft goeden wyn,
 Zal zeker ryk in vrienden zyn.
 Zoo lang is hy een eerlyk man,
 Die als een koey wel geeven kan;
 Maer zoo hy komt eens tot den val,
 Niet veele vrienden vinden zal,
 Ja zelfs om hem niet te zien aen,
 Zy zullen een ſtraet omme gaen.
 Kind, houd geen' vriendschap om profyt,
 Die tegen regt en reden ſtryd,
 Die zyn goed' vrienden onder een,

Hun goed en geld moet zyn gemeen,
 Een vriend zyn leven en zyn bloed,
 Voor zynen vriend ook waegen moet.
 Godt die is een' getrouwen vriend,
 Die ons heeft van zyn Zoon gediend,
 Van zyn Bloed, Leven, Vleesch en Ziel,
 Die noyt uyt zyn beloften viel;
 Maer veel volgen den duyvel naer,
 Verraders en schyn-vrienden maer.

Vroed.

Van jonge moet men leeren spaeren

Maer niet vberzen al te broed,

Al die nacht en dag vergaeren,

Mackend' hunnen Godt van 't goed.

Er moet niet uos geld vertereen,

En verkviffen zonder nood,

En in ſpze en drank verſmieren,

Of in lekkeryen groot.

Als de tyden booren vallen,

Er moet doen als uwe' gelyk;

Maer gy moogt het niet verſmalten,

Schoon gy edel zyt en ryk.

Want ze die van jonge beginnen

Haen is vberzen van de haen,

Zullen haest hun goed verſpinnen,

En met kallacere bende gaen.

Vrouwen.

In de jongheyd moet men ſhoutven

Het gezelschap van de vrouwen:

Want door voutkens ligt en fris

Menig kind bedorven is.

Want zy veel onerbaer zaeken

Men de jongheyd kenbaer maeken /

En door hun onrepe praet

Zyn zy oorzaak van veel kwaed.

Men ziet haest de jongheyd dolen /

Die eens gaen in Venus scholen;

Die zal wezen zonder vliet /

Die aenraeken zal het peit?

Die met hun maer wilt gaen dzinken /

Somtyds hier en daer beschinken /

Met hun loopen nae den dans /

Word haest een geplumpden gans.

Uyl.

Daer zyn duypend ander dingen /
 Die ik hier niet woord wil bringen /
 Menig ryk en goed student
 Verdrinkt eer hy 't waer kent.
 Door 't gezigt alleen der oogen
 Is'er menig mensch bezogen;
 Let op die in hoben gaen
 En zyn schoone brigten staen.
 't Menzien doet de brigt aenraeken /
 Daer naer plukken om te smaeken.
 Adam in den appel beet /

Daer de daed het was hem leet.
 Anders die geen zorg en draegen /
 Dikwils zulke te laet beklagen /
 Ziend' hunn' kinders jong en teer
 Dikwils leeven zonder eer.
 Dit wil ik in 't kort maer zeggen;
 Want om alles uyt te leggen
 Met bescheyd en onderzoek /
 Daer is noodig eenen boek.

Vuyl.

Men vind kinderen by hoopen,
 Die gelyk de verkens loopen;
 In de vuyligheyd en slyk,
 Die de verkens zyn gelyk.
 Bekleed hun met nieuwe kleeren,
 Dat zy schynen te zyn Heeren,
 Stelt hun in het lynwaed net,
 Gelyk poppen opgezet;
 Wilt maer wagten vyf, zes uren,
 En dan hinnen staet bespeuren,
 Zult bemerken in den schyn,
 Dat zy vuyl als verkens zyn.
 't Lynwaed zwart, of het acht dagen
 Van hun had geweest gedraegen,
 Men ziet kwaelyk het fatzoen
 Van de kouffen en de schoen.
 Alles wat is aen hunn' leden,
 Zoo van boven tot beneden,
 Men vol stof en modder vind,
 Wat verdient zoo een vuyl kind?
 't Oordeel is zeer licht om vellen,
 Hem terstond in straf te stellen,
 's Avonds als het is gedaen,
 Zonder eeten slaepen gaen.
 Daer is niets zoo schoon t'aenschouwen
 Als 't kind dat zig net kan houwen,
 Want waer zy gaen over-al,
 Ieder een hun pryzen zal.

Uyl.
 Kind / hoort niet geeven het woord Apl /
 Laet u noyt noemen bott-muyt /
 Peerd / Ezcl / of zulk gefagt /
 Waecht dat men u hooger agt;
 Daerom tot leeren u bereyd
 Met een' bezond're neersigheyt.
 Acert in uw' jongheyd / 't is uw' baet /
 Als m'oud is / 't leeren is te laet.

Vyand.

Sen prins van de duyſternie
 Onzen meesten vyand is,
 Onder schyn van goede daed,
 Bregt hy menig mensch tot kwaed.
 Hy zoekt door vbellustigheyd
 One leet en rampzaligheyd;
 Sic one zoo by dag als nacht,
 Als id te bebegien tragt.
 Daerom vbaekt en sober leest,
 Een' plaete aen den duyvel geeft.
 Vbapent u met Christus kragt,
 Zoo verkvint gy zyne magt.
 Hoe gy tot Godt naerdeer gaet,
 Hoe hy van u berdeer staet.

Vyften.

Van vyften of winden laeten
 Moet g'u wagten buypen maeten /
 Sluyt wel nouw uw' agterdeur /
 Want dien reuk is al te zuer.
 En al is 't dat veel' perſoonen /
 Dat het weezen mag / betoonen /
 Als Doctor of Medecyn /
 Door die vol van winden zyn.
 Of om ziekten te ontvlieden /
 Het is raer dat 't mag geschieden;
 't Is den ezel die men pyft /
 Die veel' winden laet en vyft.

Uytslaepen.

En featz kind dat zal hem vbagten,
 En ten mag geenzine geschien
 Van uytslaepen, of vberagien,
 Maemendyk by vrede sien.

Bovendien moeft nogt betoeben,
En uytslyben in den nacht,
Want g'urb andere zoud bedroeven,
Van wie gy zyt t'hyge becracht,
Zoo wie daer in komt te faeten,
Sit is de verdicnde straf,
Zonder uytsfel te betaelen,
feacy te kribbipelen hun af.

Uytterften wil of Testament.
Die moet zyn in den zin geprent;
Die alle dagen dient gedaen.
Voor dat een kind zal flaeppen gaen.

IK geef myn ziel aen Godt, myn lichaem aen de aerde.

Om te zyn wormen-aes, 'tis van geen meer der waerde
Het tydelyk goed vrywillig ik verlaet,
Als enkel ydelbeyd, die onze ziel beschaed,
'k Verzaeke uyt'er hert de zond die 'k heb bedreven
Uyt liefde tot den Heer, met beternis van leven;
'k Vergaef ook uyt'er hert het kwaed aen my gedaen
'k Wil mynen vyand met den vreden-kus ontsaen.

Waerheyd.

Ieder moet de waerheyd pypzen/
En voor eeuwig lof bewyzen /
Die te binden is zeer schoou
Gader g'heel des Hemels Croon.
'k Heb daer overal gaen zoeken
In de cupine werelds hoeken;
Want ik blyf in gysot verdoet:
Daer de waerheyd vind ik niet.
Ik dacht; kinders jong van jaeren
Zullen dezen schat bewaeren /
Hun' onnoozelheyd is groot:
't Schynt d'onnoozel zyn al dood.
Twee / d'yp jaeren uyt hun toegen /
Leeren liegen en beziegen;
Hierom volgt dees nieuwe leer /
Dat men vind geen kinders meer.
Wy zyn t'zaemen al lidmaeten /
Dat wy moeten 't liegen haeten.

'k Geloof aen eenen Godt, dryvuldig in Persoonen,
Den VADER, ZON, en GELST, die zal het goed be-
loonen.

En straffer zyn van 't kwaed; Almagtig, Wys,
heel Goed,
En al wat d'beyl'ge Kerk ons ook gelooven doet,
'k Hof' door de Goedheyd Gods vergiffenis der zonden.
En dat myn ziel eens word in 't Hemel'lyk bevoonen.
'k Beminne mynen Godt uyt heel myn hert en magt,
Uyt geboel myne ziel, en uyt myn gansche kragt,
'k Stel my en myne ziel geboel in zyne handen
Bereydom 't onderstaen versmaeding' ende schanden.
Gezondtheyd ende zucht, dood, alderley verdriet;
Naer volgens zyn begeert, dat zynen wil geschied.
'k Bevele myne ziel, den Toelugt der zondaeren,
Op dat zy my staeg wil van kwaede dood bezwaeren,
Aen al de Heyligen, myn beyligen Patroon,
Om te ontfangen eens des Hemels glori-kroon.
Ik zeg uyt 's berten grond met all' oodmoedighbedem
JESUS, MARIA zoet, dit zyn myn leste reden;
En zoo dit is mischien myn leste nacht of dag,
Ik wensche dat ik in hun armen steruen mag.
En is 't dat myne tonge dees woorden niet kan spre-
ken,
Of dat my kromm het hert of het verstand' ontbre-
ken,
Ik zegge nu voortaan, JESUS, MARIA zoet,
Wilt, als myne ziele'scheyd haer komen te gemoed.

W.

Niet en baert meer byandschay /
Als den ongeregten klap
Het Geloof is uitgebannen /
Het bedrog beheerscht de mannen /
Elk agt zig den besten man /
Die hier meest bedriegen kan.
Dit is doen de waerheyd doolen /
Slypten haer uyt Christ' schoolen;
Paulus leert een ander lied:
En bellegt mallhander niet.
Dabid braegde Godt met reden /
Send uw Lichte en uw Waerheden.
't Licht / na Augustinus leer /
Is de waerheyd van den Heer.
't Licht ter wereld is gekomen /
Maer door dupsticheyd benomen /
Zoo dat'er van haers gelyk
Is geen plaets in 't Christen ryk.
Is 't dat ik ben van geboelen /
Dat zy in de Regter-soelen

Is gezeten; 'k ben verblind /
Albaer is zy onbemind.
Zilver ende goude schyben
Doen de waerheyd blypen blyben /
Wenig Regter / Advocact
Zoeken maer hun eygen baet.
Door veel giften ende gaben
Word het regt in d'aerd' bezzaben /
Zoo dat het onnoozel bloed
Door de kwaede ipden moet.
Niet en waerheyd word geschonden
In den handel 't alle stonden /
Op de markt en op de straat /
In de wyntels boven maet.
Niet a'kenelph door woorden;
Maer door daeden en accoorden /
Door bedrag / gewigt en maet,
Daer heel valscheyd onnue-gaet.
Waerheyd die is ver te zoeken /
Men hoort niet van zweeren / bloeken /
Door Godt en door Christ' Bloed /
Dat de kwaede waer' is goed.
Wenschende de dood te sterben /
En het aenschyn Gods te derben /
Dat de aerde hun vernield /
Dat den duppel hun ontzielt.
Men zegt 'tis gemeenen wandel /
Bedendaegs in allen handel /
Om te leeven bovendien /
Anders kan het niet geschien.
Heinl / Dood en vuur der hellen /
Zy uyt hunne zinnen stellen /
Dit hun is te niet en kwelt /
Als zy maer en hebben 't geld.
Wenig is daer aengelegen /
Of het kwaelph is verkegen /
Niem int pepst op ongebal /
't Schynt het eeuwig dueren zal.
'k Hebbe met een vast betrouwen
Leet den Diegt soel gaen aenschouwen /
Maer men 't liegen sterck verbied /
Maer de waerheyd was'er niet.
Namentlyk by veel personen /
Die hun met betrouw vertoonen /
Vast belobend' aen den Heer
Dat het is den lesten heer.
Slegts zyn zy daer uyt gekomen /
Of de zonde word eromen /
Dus ligt waerheyd op het slot
Zoo voor Priesters als voor Godt.

Men ziet zelfs de waerheyd wyken
Uyt Hoven en Koningryken /
Die zyn mes ons geuygt
Die zyn loofd voor 't moord-zweerd buygt
Van Herodes / wien hy zepde /
Dat hy een kwaed leven lepde /
M'bruykend' zyns broeders broutw
Tegen wetten van de trouw.
Christen kinders / waerhepds zoonen /
Wilt de waerheyd zoo betoonen /
Dat ni om leuen / noch om dood /
Niet de waerheyd en verstoet.
Wilt kloekmoedig 't allen ipden
Door de regte waerheyd slypen /
Die hem voor de waerheyd schaemt /
Word een duppels kind genaemd.
Wilt de waerheyd noyt verzwippen /
Al moest gy dupst slagen slypen /
Noch om ketker / noch om goed /
Ten zy 't Regt u zwippen doet.
In het liegen van uw zonden
Mag geen leugen zyn verbonden /
Daer in moet gy spreken klaar /
Ende zeggen 't gen' is waer.

Die waerzeggers gaen te raeden,
Doen superstitieuse daeden.

Superstitie, dat zyn woorden
Gebruyken, die niet behoorden,
Teekenen, of eenig werk,
Tegen d'instel' van de Kerk.
Door mirakels niet bedreven,
Die Godt geen magt heeft gegeven,
Door natur' niet uytgevogt;
Maer door Saran uytgezogt,
Die van Godt zynde verlaeten,
En ons zaligheyd komt haeten,
Heeft veel konsten uytgehaeld,
Waer door menig mensche faelt.
Door ongoddelyke zaeken
Weet hy ons heel op te maeken;
Door kwaed raeden ons bedriegt,
En zoo stil in slaep wieg.
'k Zal van zynen list doen blyken,
Waer door hy komt uyt te slyken,
Veele zyn'er in 't getal,
Doch maer weynig schryven zal.
Om de koorts en pyn der oogen
Haest te zien van ons vervlogen.

H.

Bovendien moogt noyt bezoecken,
 En uytblycken in den nacht,
 Want g'urb onder' zoud bedroeven,
 Van vbie gy zyt t'huze beebazt,
 Zoo vbie daer in komt te faelen,
 Sit is de verdicnde straf,
 Zonder uytstel te betaelen,
 Fracy te kubispelen hun af.

Uyttersten wil of Testament.
 Die moet zyn in den zin geprent;
 Die alle dagen dient gedaen.
 Voor dat een kind zal slaepen gaen.

IK geef myn ziel aen Godt, myn lichaem aen de aerde.
 Om te zyn vormen-aes, 'tis van geen meerder waerde
 Het tydelyk goed vrywillig ik verlaet,
 Als enkel ydelbeyd, die onze ziel beschaed,
 'k Perzaeke uyt'er hert de zond die 'k heb bedreven
 Uyt liefde tot den Heer, met bezernis van leven;
 'k Vergaef ook uyt'er hert het kwaed aen my gedaen
 'k Wil mynen vyand met den vredens-kus ontsaen.

Waerheyd.

Ieder moet de waerheyd pynzen/
 En voor eeuwig lof betwynzen/
 Die te binden is zeer schoon
 Ouder g'heel des Hemels Croon.
 'k Heb daer overal gaen zoeken
 In de rupme wereldds hoeken;
 Want ik blyf in g'zoot verdriet:
 Waer de waerheyd vind ik niet.
 'k dagt; kinders jong van jaeren
 Zullen dezen schat bewaeren/
 Hun' onnoozelheyd is groot:
 't Schynt d'onnoozel zyn al dood.
 Twee/ d'zy jaeren uyt hun wlegen/
 Leeren liegen en bedliegen;
 Hierom volgt dees nieuwe leer/
 Dat men vind geen kinders meer.
 Wy zyn t'zaemen al liden
 Dat wy moeten 't liegen lieden;

'k Geloof aen eenen Godt, dryvuldig in Personen,
 Den VADER, ZON, en GEEST, die zal het goed be-
 loonen.

En straffer zyn van 't kwaed; Almagtig, Wys,
 heel Goed,
 En al wat d'beyl'ge Kerk ons ook gelooven doet.
 'k Hop' door de Goedheyd Gods vergiffenis der zonden
 En dat myn ziel eens word in 't Hemelryk bevonden.
 'k Beninne mynen Godt uyt heel myn hert en magt,
 Uyt geboel myne ziel, en uyt myn gansche kragt,
 'k Stiel my en myne ziel geboel in zyne handen
 Bereydom 't onderstaen versmaeding ende schanden.
 Gezondt'heyd ende zickt, dood, alderley verdriet;
 Naervolgens zyn begeert, dat zynen wil geschied.
 'k Bevele myne ziel, den Thevlugt der zondaeren,
 Op dat zy my slaeg wilt van kwaede dood bezwaeren,
 Aen al de Heyligen, myn heyligen Paatroon,
 Om te ontfangen eens des Hemels glori-kroon.
 Ik zeg uyt 's herten grond met all' oodmoedigheden:
 JESUS, MARIA zoet, dit zyn myn leste reden;
 En zoo dit is misschien myn leste nagt of dag,
 Ik wensche dat ik in hun ermen sterven mag.
 En is 't dat myne tonge dees woorden niet kanspre-
 ken,
 Of dat my kwam het hert of het verstand' ontbree-
 ken,
 Ik zegge nu voortaan, JESUS, MARIA zoet,
 Wilt, als myne ziels febyd baer komen te gemoed.

Wet en baert meer brandfchap/
 Als den ongerechten klap/
 Het Geloof is uytgebannen/
 Het bedrog beheerscht de mannen/
 Elk agt zig den besten man/
 Die hier meest bedriegen kan.
 Die is doen de waerheyd toelen/
 Sluypen haer uyt Christ' schoolen;
 Paulus leert een ander led:
 En beliegt malikander niet.
 David bragde Godt met reden/
 Send uw Licht en uw Waerheden.
 't Licht/ na Augustinus leet/
 't Licht de waerheyd van den Heer.
 't Licht ter wereld is gekomen/
 Maer door dupfcheyd benomen/
 Zoo dat'er van haecs gelyk
 Is geen plaets in 't Christen ryk.
 't 't dat ik ben van geboelen/
 Dat zy in de Regter-stoelen

Is gezeten; 'k ben verblind/
 Aldaer is zy onbemind.
 Silber ende goude scheyben
 Doen de waerheyd blypen blyben/
 Menig Regter/ Noboraet
 Zocken maer hun eppen baet.
 Door veel giften ende gaben
 Word het regt in d'aerd' bezaben/
 Zoo dat het onnoozel bloed
 Door de kwaede lippen moet.
 Regt en waerheyd word gestonden
 In den handel 't alle stonden/
 Op de markt en op de stract/
 In de winkels boden maet.
 Niet a'kenelph door woorden;
 Maer door daeden en accoorden/
 Door bedrog/ gewigt en maet/
 Baer heel valscheyd onme-gaet.
 Waerheyd die is ver te zoeken/
 Men hoort niet dan zweeren/ vloeken/
 Door Godt en door Christ' Bloed/
 Dat de kwaede waer' is goed.
 Mensch ende de dood te sterben/
 En het actichyn Godt te derven/
 Dat de aerde hun vernield/
 Dat den dupvel hun ontzield.
 Men zegt 't is gemeppen wandel/
 Hedendaegs in allen handel/
 Om te leeren bobendien/
 Anders kan het niet geschien.
 Hemel/ Gooch en buut der hellen/
 Zy uyt hunne zinnen stellen/
 Dit hun z'le niet en kwelt/
 Als zy maer en hebben 't geld.
 Wepnig is daer aenglegen/
 Of hre kwaelyk is verkregen/
 Niem int pepst op ongebal/
 't Schynt het eeuwig dueren zal.
 'k Hebbe met een vast betrouwen/
 Lest den Biegt stoel gaen aenschouwen/
 Waer men 't liegen sterck verbied/
 Maer de waerheyd was'er niet.
 Damentlyk by veel personen/
 Die hun met berouw vertoonen/
 Vast belovend' aen den Heer
 Dat het is den lesten heer.
 Siegte zyn zy daer uyt gekomen/
 Of de zonde word ernomen/
 Dus ligt waerheyd op het slot
 Zoo voor Priesters als voor Godt.

Men ziet zelfs de waerheyd waken
 Uyt Hoben en Koningriken/
 Dit Joannes ons geuygt/
 Die zyn loofd voor 't moord-zweerd blygt
 Van Herodes/ wien hy zeyde/
 Dat hy een kwaed leven leyde/
 'k Bruykend' zyns broeders trouw
 Tegen werten van de trouw.
 Christen kinder/ waerhepds zoonen/
 Wilt de waerheyd zoo betoonen/
 Dat ni om leuen/ noch om dood/
 Hoyt de waerheyd en verstoet.
 Wilt kloekmoedig t' allen tyden
 Door de regte waerheyd strecken/
 Die hem voor de waerheyd schaemt/
 Word een dupvels kind genaemt.
 Wilt de waerheyd noyt verzwegen/
 Al moest gy dupst slagen strengen/
 Noch om Kerker/ noch om goed/
 Ten zy 't liegt u zwypen doet.
 In het biegten van uw zonden
 Dag geen leugen zyn bevonden/
 Daer in moet gy spreken klaer/
 Ende zeggen 't gen' is waer.

Die waerzeggers gaen te raeden,
 Doen superstitieuse daeden.

Superstitie, dat zyn woorden
 Gebruyken, die niet behoorden,
 Teekenen, of enig werk,
 Tegen d'instel' van de Kerk.
 Door mirakels niet bedreven,
 Die Godt geen magt heeft gegeven,
 Door natur' niet uytgevrogt;
 Maer door Satan uytgezogt,
 Die van Godt zynde verlaeten,
 En ons zaligheyd komt haeten,
 Heeft veel konlien uytgehaeld,
 Waer door menig mensche faelt.
 Door ongoddelyke zaeken
 Weet hy ons heel op te maeken;
 Door kwaed raeden ons bedriegt,
 En zoo stil in slaepe wiegt.
 'k Zal van zynen list doen blyken,
 Waer door hy komt uyt te slyken,
 Veele zyn'er in 't getal,
 Doch maer weynig schryven zal.
 Om de koorts en pyn der oogen
 Haest te zien van ons vervolgen,

H.

M'hangt een briefken aen den hals,
Is een middel 't welk is valsch.
Strooy-banden aen boomen binden,
't Zy aen eyken of aen linden,
Met geld en wat brood daer by,
Maekt u van de kortzen vry;
Maect geenzints van ongelukken,
Die u zullen eens verdrukken,
Want ieder voor oogen ziet,
Dat dit niet door Godt geschied.
Ander die ook raemen schryven,
Om het bloed der neus te slyven,
't Gen' men op het voorhoofd doet,
Met het uytgelopen bloed.
Ander die gaen verre streeken,
Zonder iemant aen te spreken,
Autuers maekend' op het land,
Waer zy doen hun offerhand;
d' Eerste die men zal ontmoeten,
Zonder spreken, zonder groeten,
Moet het opgeofferd geld,
Weezen in zyn hand geteld.
Veel zyn'er die maeken banden,
Van groen' blaederen aen d' handen,
Geplykt 's avonds voor Sint Jan,
Anders geen vrugt hebben kan.
Daer zynder op zeker tyden,
Die de Heyl'gen wasch toewyden,
Met het hayr daer in gedaen,
Van die is met ziekte' belaeen.
Ander die den zieken leyden,
Dry, vier dagen te verweyden,
Eer de klaere zonne ryft;
Wat dat Satan al bewyft!
Met het aengezigt nae 't oosten,
Of ten zoud u niet vertroosten,
d' Handen gekruyft uytgerekt;
Moet dit niet weezen beget?
Ander Davids Psalmen lezen,
Om gebreken te genezen,
d'Wyl den zieken wascht zyn hand,
In een klacren water-strand.
Veel die om verscheyde pynen,
Met een zwyne-scheel verschyden,
In den naem van cætera,
Van de reste raed'er na.
Men vind'er die kruyden snyden,
Om van ziekte' hun te bevryden,
Met een mes heel nieuw gekogt,
Dat noyt zaek heeft aengerogt

Of men moet geen troost verwagten,
En het kruyd is zonder kragten,
Die in 't minste maer geloof,
Moet van zinnen zyn beroofd.
Daer zyn'er die kruyssen smeeden,
Op Goe-Vrydag tegen reden,
Als den Priester in de Kerk,
Aen Godt bied zoo Heylig werk,
Van de nagels die op straeten,
Van de peerden zyn gelaeten;
Ziet of eenig wyzen man,
Daer in kragt bemerken kan.
Ander, onzen Vader leezen,
Zeker dagen, maer 't moet weezen,
Altyd een min in 't getal,
Tor'er maer een blyven zal.
Veel die woorden ook gebruyken,
Om de sloten te ontluken,
En nog eens te sluyten toe;
Maer den duyvel die weet hoe.
Andere die alle dagen,
Hooge woorden by hun draegen,
Waer door schynen t'allen tyd,
Zekerlyk te zyn bevryd,
Van kwetturen, kappen, kerven,
Dat zy noyt en zullen sterven,
In wat land, in wat kwartier,
Noch door water, zweerd, noch vier.
Veel die vast daer op betrouwen,
't Gen' hun eeuwig zal berouwen,
Want op zekeren termyn,
Zullen zy bedrogen zyn.
Want zoo haest wy zyn gebooren,
(Alle moeyt' die is verloren)
Heeft het opperste gezag,
Vastgesteld ons stervens dag.
Dan om dogters te verwekken,
En tot hunne min te trekken,
Gebruyken fenynig kwaed,
Waer naer volgt een grooten haet,
Honderd middels zult gy leezen,
Om de peerden te geneezen,
Die een slegten Smid gebruykt,
Waer door hy zyn bortheyd duykt.
Zy vraegen van wat couleuren,
Dat de peerden zyn die treuren,
Als 't couleur hun is bekend,
Zy jaegen de ziekte' ten eynd.
't Peerd, dry ueren op die stonden,
Word aen eenen boom gebonden.

Maer alles is vrugtelooos,
't Zyn werken des duyvels boos.
Veel geneezen zonder faelen,
De beesten van veele kwaelen,
Met water en gerste-graen,
In een glaze pint gedaen.
Ik zoud nog veel ander zaeken,
Alhier konnen kenbaer maeken,
Ten mag niet klaer zyn gezeyd,
En ten vollen uytgeleyd.
Want veel curieuze lieden,
Zouden wel de daed bespieden,
Al is't tegen het gebod,
Van den Alderhoogsten Godt.
Daer zyn'er die ratten, muizen,
Doen vergaen nae ander huizen,
't Schynt een treffelyk secreet,
't Gen' men van den duyvel weet.
Zy den eenen mensch bevryden,
Maer een ander moet het lyden,
Groote zonden, schelmyry,
Vol bedrog en duyvelry.
Men spreekt woorden hoog van taele,
Als men afleest eene kwaele,
Dus aenmerkt eens deze daed,
Die door duyvels loosheyd gaet.
't Gen' m'afleest van slegte peerden,
Valt op die van grooter weerden,
't Gen' hy af-neemt van een vrouw,
Stelt hy eenen man in rouw.
't Gen' men zal een oud man weeren,
Dat zal eenen jongman deeren.
En is't dat hy anders doet,
't Is hy zelfs die 'tyden moet.
Die om beesten of hun kwaelen,
Wereldsche belezers haelen,
Die zyn tooveraers in schyn,
Zullen vol ellenden zyn.
Maer 't vervloekste kwaed der kwaeden,
Is waerzeggers vraegen raeden,
Om te weeten voor gewis,
Waer dat iet verholen is.
't Zy door kaerten, teerelingen,
Of door 'tzeveken te springen,
Of door ander instrument,
Maeken zy den dief bekend.
't Minste dat'er is verloren,
Zulk volk men gaet onderhooren,
De gen' hebben een contract,
Met den duyvel zelfs gemaakt.

Die aen zulk volk raed zal vraegen,
Zal het vroeg of laet beklagen,
Hy moet vreezen plaegen groot:
Want Godt dreygt hun met de dood.
Wilt gy daer de waarheyd weeten,
Zy en is daer niet gezeten;
Zoo hy eens de waarheyd zeyd,
Het is zeker dat hy vleyt,
Om u thien-mael te bedriegen:
Want zyn regte ampt is liegen,
Hy zoekt tegen regt en trouw,
Een ander vervloeken zou.
En duyft lasteringen zeggen,
En veel valscheden opleggen,
Zoo dat een onnoozel bloed,
Zonder schuld dat lyden moet.
Die gebruyken wilt de reden,
Hy ziet klaer dees ydelheden,
Hoe dat'er hier anders niet,
Als door Satans list geschied.
Wat kan in een briefken steeken,
In 't geschrift van twee, dry reeken?
Ziet gy dit gebruykt te zyn,
Door een goeden Medecyn?
Geenzints; maer zy die vervloeken,
't Is hulp' van den duyvel zoeken,
Die geneest u door 't contract,
Dat gy met hem hebt gemaakt.
Maer ik hoor' dit wederleggen,
En daer op uw reden zeggen,
Godt bewaert my van dees daed,
Van den duyvel en zyn maet.
Ik en wil om geene zaeken,
Verbond met den duyvel maeken,
'K gaen ter goeder trouwe voort,
'K hebbe met hem geen accoord.
Het zyn myn gebeurs of vrienden,
Die my van dit briefken dienden,
Zy zeggen dit helpen kan,
En zy hebben preuf daer van.
Hier door schynt gy g'heel bevonden,
Buyten schuld en buyten zonden;
Maer weet, al is't dat'er niet,
Met den duyvel zelfs geschied,
Mits onangezien uw praeten,
g' Handelt met zyn onderzaeten:
Want gy weet dat deze kragt,
Niet en heeft van Godt de magt
Gaet den Pastor daer van spreken,
Geest te kennen uw gebreken,

Zoo gy niet dees zaeken laet,
 Gy blyft in een kwaeden staet.
 En al komt gy te verklaeren,
 Dat gy met geen Tooveraeren,
 Noch met duyvels hebt verbond,
 Om te maeken u gezond;
 Gy gebruykt nogtans de dingen,
 Die den duyvel voort moet bringen,
 Zyt gy dan geen Tooveraer,
 Of wel van de soort daer naer?
 Want als gy doet zulke werken,
 't Is wel klaerelyk te merken,
 Gy en kond hem niet ontvliên,
 Raer als 't anders kan geschiên.
 Gy moet vast daer aen gelooven,
 Of den duyvel maekt den dooven,
 Ten heeft anders noyt geschied,
 Waer in regt u fouten ziet.
 Al moet ik die briefkens laeken,
 En die kragteloze zaeken,
 Spreek ik nogtans hier in niet,
 Van het gen' de kerk ons bied,
Agnus Dei, *JESUS* Naeme,
 Mag men draegen zonder blaeme,
 Beelden, Medaillen gewyd,
 Zyn geprezen 't allen tyd.
 Gewyd water, ander zaeken;
 Maer moet geen betrouwen maeken
 Dat gy zeker in uw pyn
 Daer door zult geholpen zyn.
 Verhopt in den Heer der Heeren,
 Bid hy alles wilt verkeeren
 Tot uw ziele zaligheyd,
 Weest tot lydzaamheyd bereyd.
 Pelgrimagien zyn geprezen,
 Indien zy godvrugtig wezen,
 Als het geschied voor Gods Naem,
 Is 't hem altyd aengenaem.
 Gy moogt ook aelmoessen geven,
 Die in aremoede leven.
 Maer niet die gy eerst ontmoet,
 Die misschien is ryk van goed.
 Vyfmael Vader Ons verkonden,
 Ter eer der vyf bitter Wonden
 Van *JESUS* gebenedyd,
 Dat is loffelyk altyd.
 Maer u nae den oosten keeren,
 Minderen, 't getal vermeerren
 Der gebeden die gy doet,
 Anders, dat zy niet zyn goed,

Moet gy bygeloovig agten,
 Print dit wel in uw gedagten,
 Want dit order van getal
 U geen kragt voortbrengen zal.
 En al is 't dat de gebeden
 Woorden zyn vol heyligheden,
 Satan die misbruyken kan,
 Men heeft waere preuf daer van.
 De getals omstandigheden
 Konnen u in zond doen treden:
 Want met eenen sloop azyn
 Men bederft een g'heel stuk wyn.
 Voorts, de dagen onderhouden,
 Vasselyk daer op betrouwen;
 Dat zulk kruid moet zyn geplukt,
 Anders dat het niet en lukt,
 Sint Jans avond, niet te voeren,
 Wie en zoude zig niet flooren;
 Heeft het kruid meer kragt voorwaer?
 Daegs te voeren, als daer naer?
 Hier in ziet gy klaer voor oogen
 Door den duyvel zyt bedrogen:
 Want naer het gemeen verklaer,
 't Is 't werk van een Tooveraer
 Waer op zy hun poeders maeken,
 En veel meer vervloekte zaeken;
 Gy weet dit, en niet te min,
 Blyft met een verkeerden zin.
 Zoo gy kruiden wilt bewaeren,
 Asschen, palmen, veele jaeren,
 Gebruykt die op zeker tyd,
 Die zyn van de Kerk gewyd.
 Daer in is geen kwaed gelegen;
 Maer Gods bystand ende zegen:
 Superstitieuze daed,
 Kan niet wezen zonder kwaed.
 Alswanneer gy wierd geboren,
 g' Hebt den duyvel afgezwoeren,
 Zyt voorzigtig hem voortaan
 Niet te wezen toegedaen,
 Zyt gy ziek of krank van leden,
 Offert Godt uwe gebeden,
 Geestelyke Medecyn
 Moet gy zoeken in uw pyn.
 Zuyvert uwe ziel van zonden,
 't Is den meesten troost bevonden,
 Noyt geene gezondheyd kiest,
 Waer door gy uw ziel verliest.
 Satan met zyn onderzaeten
 Moet gy 't alle tyden haeten,

Zoo gy zyt in ongeval,
 Godt is Meester boven al,
 Zyt gy in gevaer van sterven,
 Wilt veel liever 't leven derven,
 En volbrengen het gebod
 Van uw Schepper, Heer en Godt,
 Als door duyvels-konst te leven:
 Gy moet door de dood begeven,
 Het is zeker vroeg of laet,
 Neemt tot Godt uw toeverlaet.
 En is 't dat'er u persoonen
 Willen zekerlyk betoonen,
 Dat gy kond genezen zyn,

Door des duyvels medecyn.
 Kiest voor uwen Godt te lyden,
 Peyft op 't eeuwiglyk verblyden;
 Die zoo sterft getrouw aen Godt,
 Heeft den Hemel tot zyn lot.
 't Is ten allen tyd verboden
 Eer te biên aen valliche goden,
 Schouwt en vlugt die duyzend keer,
 Om de liefde van den Heer.
 Daerom kind zult niet verkeeren
 Met die kwaede konsten leeren,
 En verliest gy geld of goed,
 Vest op Godt al uwen moed.

Ziet hier de **WELLUST** en de **WULPSHEYD** overheert,
 Zoo ons een wyzen Man in deze regels leert.

Z Ag lestmael, zoo men zoud een dooden
 mensch begraven,
 Uyt eenen vuylen put veel dorre beenders schrae-
 ven:
 Hier zag ik, zoo my dogt, een stuk van 't
 bokkeneel,
 Daer 't arm-been, schouder-blad en schinkels,
 hier een deel
 Ontvleeschde wervelen, daer d'onder-kaeke-bae-
 nen,
 Hier borst en heupe been, daer vingeren en teenen;
 De eene waeren heel en d'ander half verrot,
 Dit ziende riep ik uyt: myn ziel gy zyt wel zot.
 Dat gy met liefde word tot een scepzel ontste-
 ken,
 't Gen' eyndelyk moet zyn in zoo een kuyl ge-
 steken;
 Die schoone, die gy mint, en die gy zoo
 weerdeert,
 Zal eens naer dezen zyn in slofen asch verkeert.
 Haer wangen zullen eens verliesen hunne verven,
 De oogen hinnen glans en held're louken der-
 ven,
 Het kramozyne bloed dat op haer lippen gloeyt,
 De sneeuw gelyke melk, die van haer voor-
 hoofd vloeeyt;
 De malsche poezelheyd en onverstendden bloezem
 Van haeren witten hals en opgespannen boezem,
 Die tooverende verv' van 'telpenbeene vel,
 Dat liefen jeugdlyk lyf, dat wel geschikt gestel.
 Zal eens veranderea van wezen ende vormen,
 En worden stinkend' aes der onversaede wormen;

Het graf dat gy hier ziet zal eens de wooning zyn.
 Van die haer nu begraeft in purper en satyn.
 Uyt dezen mond, die u bekoort met minne-stuy-
 pen,
 Zal 't krieglend' onghetier met duyft en duyzend
 kruypen;
 Een stank gelyc' een pest zal ryzen uyt de keel,
 Die gy op heden noemt een honing zoete deel.
 De slangen zullen zig met veele kromme krollen,
 En yrongen uyt en in den neus en oogen rollen;
 De padden komen voort uyt deze geyle borst.
 Die gy nu weerdig agt d'omhelzing van een
 Vorst.
 Dat jeugdijg vleesch en bloed word eens ge-
 stampt te pletter,
 En smelt ten lesten weg als snot en vuylen etter;
 En als dit alles zal in modder-slyk vergaen,
 Bied u de dood-kist niets als dorre beenders aen.
 Ach! is op zoo een slons myn zinn'lykheyd ver-
 vallen?
 Is 't niet dat wormen-nest, myn ziel, dat gy blyft
 mallen?
 Is 't om zoo morzig stuk, dat gy uw eynd
 vergeet?
 En staedig uwe boey en eygen banden sneed?
 Hoe laet u wreden zig door dezen schyn bekooren,
 Kan zoo een blinde lust haer schrande oordeel
 slooren?
 Zal d'hop' van korte vreugd verleyden een
 gemoed,
 Dat niet verzaed kan zyn ten zy met 't hoog-
 ste goed?

Vergeet gy, om wat vleesch en beendens te ver-
noegen,
Den Minnaer, die met u zig wilt voor eeuwig voe-
gen?
Denk wat uw lichaam is, eer gy dit toe zult
staen,
Een lyk dat met zyn lyf in wormen moet ver-
gaen.
Zoo vuyl, dat geene pen zyn vuylheyd kan be-
schryven
Zoo stinkend, dat geen geur kan zynen stank ver-
dryven,
Een yzelyk geraemt, wiens voorbeeld gy beziet
Een t zaemen-stel van asch, van aerd en enkel
niet.
Een romp vol enkel pyu van 't hoofd tot aen de
teenen;
Een oorzaak van verdriet en van geduerig weenen,
Ziet daer het ledikant dat hem hier naer verwacht,
Ziet waer hy rusten zal in zoo een langen nagt.
Ziet waer hy van 't gediert zal worden opgeeten,
Benevens 't vuyl gestel, wiens minn' hem heeft
bezeten.
o Wormen aes! o graf! o etter vuyl! o slyk!
o Yzelyk geraemt! o stinkend' vleesch! o lyk!
Zal ik om onder u te kruypen en te vroeten,
Om eenen vuylen lust in vuyligheyd te boeten,
Aftrekken myne minn' van 't ongeschaeppen Goed
Dat eeuwig 't zelve blyft, en 't harte g'heel
voldoet?
Zal myne ziel alleen voor haeren Godt geschaepen,
Haer zelve in het slyk en modder gaen vergaepen?
Zal eene korte vreugd my maekken onderdaen?
o Neen! ik zal my niet in zulk een kuyl doen
gaen.
Zal ook voortleden vreugd met lust ons kunnen
laeven,
Als wy te zaemen zyn in eenen put begraven?
Wat baet op dien tyd in zoo een stinkend'
kot?
Het pynelyk gedagt van 't onderling genot.
Wat baet my dan 't gezigt van haere zoete lonken,
Wanneer ik lig by haer in 't duyfler graf gezonken?
Wat baet my dan 't gehoor van haer verliefd
gezag.
Wanneer nyt ieder oog zal kruypen eene slang?
Zoud haeren zoeten geur myn reuke nog ver-
zoeten,
Als ik in etter zal en stinkend' slyk gaen vroeten?
Of zoud haer poezel hand my streelen in een
kuyl,
Daer ik gevoelen loos diep onder d'aerde schuyl?
Ach neen! 'tis dan gedaen met zinnen en met
leden,
Met al dat dienstig was tot deze dertelheden,

Daer is gehoor nog reuk, gevoelen nog ge-
zigt
In een verstorven romp die onder d'aerde ligt.
De ziel die door de dood van hem is afgescheyden
Ziet dan hoe dwaes zy haer van 't lichaam liet
verleyden,
Beklaegt dan, maer te laet, 't misbruyk van
haeren tyd,
Bekent dat zy met regt voor haere zonden lyd.
Dan roept zy: Had ik dog myn oogen toegeloo-
ten.
Als schoonheyd ende min my 't allen kant befoo-
ten
Had ik dog doof geweest wanneer vrouw *Venus*
min,
Haer streelende geluyd deed klinken in myn zin.
Ach! had ik nimmermeer den tooverguer geroo-
ken,
Waer mede geylheyd kwam in my haer peste
stookten
Ach! waer my lichaam noyt door wellust aen-
geroerd,
Zoo waer ik, arme ziel, tot wulpsheyd noyt
vervoerd!
o Lichaem stof en asch! o aes van vuyle dieren!
Waerom u zoo gestreeld, waerom u zoo te vieren!
Waerom, wanneer gy waert met my, och arm!
gepaerd,
En overleyd ik niet hoe vuyl, hoe snood gy
waert?
Zoo stort die dwaeze ziel haer vrugtelooze klagten,
Zoo toont zy hoe men moet zyn dertel lichaam
agten:
Komt spiegelt u daer aen, die nog in 't leven zyt,
En uwen levens-loop zoo blindelings verlyt.
Komt spiegelt u daer aen brand-stookers van het
minnen,
Die op wat schoonheyd stelt geheel uw hert en
zinnen,
Die om uw weeldig vleesch den wille slaeve
maekt,
En wie den wellust-drank zoo zoet, zoo lekker
smackt.
Komt spiegelt u daer aen, o *Venus*-minnaers
slaeven,
Die ligt tot over 't hoofd in vleesch en bloed be-
graeven,
Die aen een vuyle pop slaeg als autaeren regt,
En u gelukkig agt te wezen haeren knegt.
Komt hier, komt aen het graf, aenschouwt de
rotte leden
Van die wel-eer voor u dien weg zyn ingetreden,
Daer is het lende been van eenen jongen kwant,
Die voor zyn *Venus* heeft tot in het graf ge-
braad.

Daer is het kaeke-been van eene zang-heldinne,
Die aen de jongheyd scheen te zyn eene godinne,
Ziet of gy hier nog vind haer lonkende gezigt,
Ziet wat al schoonheyd hier met haer begrae-
ven ligt.
Zoo gy geen oogen bebr, stelt uwen reuk te
werken,
Gy zult van sconden aen haer zoetigheyd bemer-
ken,
Of steekt de handen neer, haelt haeren kop
vry uyt.
En let wat stoffen dien in 't bekkeneel beslyt.
Daer vind gy slyk en asch en wormen ende slangen,
Die met hun rotte lyf den dooden bol omvan-
gen,
Daer vind gy uws gelyk, o menschen merkt
die aen!
Gy zyt dog stoffen asch en zult daer in vergaen.
Myn ziel, zoo lang gy nog zit in het lyf gevangen,
En laet u nimmermeer van uwe lusten prangen,
Bedwingt het dertel vleesch, dat uwen wil
verleyd,
En onderdrukt daer in al uw begeerlykheyd.
Wanneer de wellust u naer dezen komt verdoogen
De schoone, voor wie gy zoo dikwils waert
geboogen,
Gedenkt in 't heeste vuer der blinde minne-drift,
Met wat een bitter gal haer schoonheyd is vergift.
Gedenkt dat al de vreugd die zy kan mededeelen,
U midden in 't genot zal smerten en verveelen,
En dat haer jeugdijg lyf op wie uw lusten slaen,
Niet is als stof en asch, en zal daer in vergaen.
Ach zie! 't waer te verr' uw edeldom vergeten!

Uw oorsprong is te schoon, uw driften ongemeten,
Geen schepzel kan op d'aerd' verzaeden uw
gemoed.
Bewaert uw liefde dan voor een volmaekter goed.
Bewaert uw liefde dan voor die met zyne gaeven
En jonkten zonder eynd haer voeden kan en leeven,
Bewaert die voor uw wit, uw oogmerk, uwen
Al,
Die u beminnen wilt, die u vernoeen zal.
Met dezen zult gy u voorzigtiglyk verbieden,
In dezen zult gy ook al uw behaegen vinden;
Ach! laet de weelde daer, laet d'aerdsche
schoonheyd gaen;
Zy is dog stoffen asch, en zal daer in vergaen.
Ja, ja, ik laet die gaen, en wil myn oog ont-
houden
Van zinnelyk t'aenzien d'aenlokzelen der vrou-
wen,
Al kwam *Helena* zelfs, die Troyen stak in brand;
Ik keerdt' op dien stond 't gezigt aen d'ander
kant;
Te regt: want mids zy kond' een Ryk in brande
steeken,
Te lichter zoude zy myn kleyne romp ontsteeken;
Neen, geen *Helena* zou my in haer notten vaen,
Zy is dog stoffen asch, en zal daer in vergaen.
En schoon zy eeuwig kond in haere jeugd vol-
herden,
Noch wil ik noyt door lust tot haer gedreven
werden,
Noch wil ik noyt om 't vleesch zoo verre zyn
voldaen,
Mys lichaam is dog stof en zal in stof vergaen.

- WIEROOKT, Kinders in de Kerk » Print in 't hert dit Hemelsch Werk;
Looft Godt onder schyn van Brood » Zoo bevryd g'u van de dood.

*k Aenbid U met eerbied, verborgen Godd'lykheyd,
Die onder dees gedaent' voorwaer verborgen leyd,
Ontfangt myn hert dat zig aen U g'heel overgeeft,
Om dat het, zig geheel in uw beschouwwing geeft.
Alle gezigt, gevoel, en smack in U verdooft;
Maer door 't geboor alleen men zekerlyk gelooft.
*k Geloof al 't gene heeft den Zone Gods gezeyd,
Niet waerder dan het woord der waere Onfael-
haerheyd,
Aen 't Kruys verbergde zig alleen de Godd'lykheyd;
Maer hier verbergt zig ook te zaem de Menschlykheyd.
Nogtans geloovend' en behydend' beyd' te gaer,
Ik vraeg 't gene heeft georaegd den goeden Moor-
denaer.
De Wonden zien ik niet, die Thomas zag wel-eer,
Ik Erkenn' U niet te min voor mynen Godt en Heer.

Ach! drukt my dit geloof van dag tot dag meer in,
Op dat ik in U hop' en U alleen bemin
o's Heerens bitter Dood! weerd een gedenkenis,
Waeragtig Brood, waer in des menschen leven is.
Maekt dat myn ziel alleen door U en van U leeft,
En dagelyks meer smack en zoetheyd in U heeft.
o Jesus! mynen Heer, eenigen Pelikaen,
Komt reynigt met uw Bloed myn stinkende misdaden
Een druppel van dat Bloed kan g'heel het aerdsch
gestagt
Ontlaen van al het kwaed, waer in het was ver-
smagt.
o Jesus! wie ik nu moet door een dekzel zien,
Eylaes! wanneer zal my na mynen wenssch geschiên?
Dat ik U ziende met een belder aengezigt,
Zal zalig wezen door uw Heerlykheids gezigt.

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,
Wanhopen.

Wanhopen is een kwaed, een van de meeste zonden,
Die vol perykelen en boosheyd is bevonden;
Die tegen Godes magt en zyne Godheyd floot,
En tegen 't dierbaer Bloed dat CHRISTUS eens vergoot.
O Mensch! die overpeyst uw goddelooze werken!
Waerom d'Aimogendheyd van Godt niet wel be-merken?
Gy weet dat Godt is goed en medelyden heeft,
Dat zyn Bermhertigheyd op zyne werken zweeft.
Hy sluyt voor zig de deur, de bron van Gods genaeden,
Die denkt dat Godt niet wilt, of hem niet kan ontlaeden
Van zyn'er zonden pak: hy heeft wantrouwenis,
Dat Godt geen goedheyd heeft, of niet almogend' is.
Een zondaer moet altyd in vaste hope leeven,
Dat'er geen zonden zyn of Godt kan die ver-geven,
Hoe zeer gy zyt vervremd en van zyn weg verspreyd,
Als gy met waer berouw uw zonden meer beschreyd.
Geen mensch wanhopen moet, al heeft hy lange jaeren
In alle schelmery de wereld omgevaeren,
Geen herte zoo versteend, dat hy niet trekt tot hem,
Dat niet en word verzoetaenhoorende zyn stem.
Wilt dan, o zondig hert, uyt uwen poel verryzen,
Om Gods Bermhertigheyd in eeuwigheyd te pryzen:
Want hy en wilt de dood van eenen zondaer niet;
Maer dat hy hem bekeert en van de zonden vlied.
Wat zyn ons zonden al by Gods Bermhertighe-
den!
Ten zy een duyfter wolk door d'heete Zon ver-
reden,
Of wasch, dat door het vuur verzagt en fluks verdwynt:
Een donk're nagt die vlugt wanneer den dag ver-
schynt.
O Kind! o teere jeugd! wilt nimmermeer wanhopen,
Hoe zeer gy uyt den weg des Heeren hebt ge-
loopen,
Hoe zwaer uw zonden zyn, die gy oyt had
gedaen,
Zoo gy gevallen zyt, traght weder op te staen.

Wereld.

Wat dat de Wereld is en al haer vremd bedryven
Bestaen in honderd jaer duyft klerken niet te-
schryven;
Ik zal alleenslyk ier zeggen in het kort:
Want 't is onmogelyk datt' al beschreven word.
De wereld is een zee, om veel verscheyde reden,
Nu effen als een glas, dan vol onstuygmigheden;
De wereld keert dus ook veel voorspoed en geluk
Op eenen oogeblyk in tegenspoed en druk.
Men ziet de baeren mé opklimmen tot de wolken,
Dan vallen als een schigt tot in de diepste kolken,
Zoo ziet men eenen mensch, op heden hoog,
vermaerd,
En morgen cereeloos, gesmeten plat ter aerd'
Men ziet den grooten visch de kleyne veel ver-
studen,
Het zelve zult gy ook op deze wereld vinden,
Veel Vorsten groot van magt, en ryk en vol
van goed,
Verdrucken 't kleyne volk, en persen af zyn
bloed.
De zee heeft in den grond al zand en zwaerig-
heden,
De wereld niet als zond en enkel ydelheden?
En daer het lyf ter zee in duyft gevaeren staet,
Zoo heeft de ziel op aerd te vreezen alle kwaed.
Van vier schepen op zee gaet nouwlyks een ver-
loren,
Van vier zielen op aerd' is nouw een uytverko-
ren:
Ja *Augustinus* geeft ons deze les in 't kort,
Dat die de wereld mint, daer van verflonden
word
De zee heeft menigmael veel monst'ers, vremde
dieren,
Men ziet die van gelyk ook in de wereld zwie-
ren,
Die dobbel zyn van hert, twee tongen in een
mond,
Waer door een gerlyk man word deerlyk ge-
wond.
De zee en is geen plaats, waer op men lang kan
blyven,
De wereld van gelyk, na *Paulus* klaer beschry-
ven,
Wy hebben geene plaats, die blyft in zynen
staet,
't Is maer een wandelpad, waer op men henen
gaet.
De zee is vol van zout, en vol van bitterhe-
den,
De visch die zwemt daer in met aengenaemig-
heden,

Of Gulden A. B. C.

De wereld is gelyk, vol droefheyd en verdriet;
De menschen door gewoont' en smaeken
't minste niet.
Maer als ik wel aenzie de wereldsche geluk-
ken,
Zes soorten vind ik daer van fauten uyt te druk-
ken:
Haer blindheyd, haer gevaer, haer kortheyd,
haer ellend,
Haer misbruyk, schelmerye, en zonden zon-
der end.
Al's werelds zoetigheyd, gelukken en pleyzieren,
Ziet m'als een snellen rook voor onze oogen zwie-
ren,
En 't menschelyk geluk is met het lyf bepaeld,
Het gene zelden nog tot honderd jaeren haelt.
Hoe veete vind m'er dog tot dit getal geraeken?
Van duyzen niet een en zal dees reek'ning
maeken;
m'Heeft menigmael een Abt, een Kardinael
gezien,
Die leefden maer een maend, of dagen acht
of thien.
Een Paus min als een jaer; en nieuw getrouwde
lieden,
Een nagt, het gen' men ziet nog dagelyks ge-
schieden;
En of uw leven waer van langduerigen tyd,
Neeemt dat gy honderd jaer op deze wereld zyt.
Voegt honderd jaer daer by en twee-mael hon-
derd jaeren,
't Is by de eeuwigheyd of 't oogeblikken waer-
en:
Want by de eeuwigheyd is 'taertfch gelyk
een wind,
Gelyk men met'er daed voor zeker waer be-
vind.
Ziet al de Vorsten aen en Princen hoog verbe-
ven,
Of die gestorven zyn, of die nog heden leeven,
Wat heeft hun eer en glans tot hun geluk ge-
baet?
Het is geweest een wind, die ligtelyk vergaet.
Waer zyn de Princen al, die namen hun behaegen
Met in het digte woud de beren na te jaegen,
Die hadden hunnen troost en hunne hof ge-
boud
Op eenen grooten berg van zilver en van goud,
Die hebben opgereg't zoo wonder ryke stukken,
Die tot op heden nog hun grootfchen naam uyt-
drukken,
Wat hebben zy daer van voor hunnen loon
ontfaen?
Veel zyn van hun Paleys regt nae de hel ge-
gaen.

Terwyl dat bunne plaats van ander is bezeten,
Wat is het van die zyn in wysheyd hoog ver-
meten?
Waer is de glorie der wyzen *Salomon*?
Waer *Alexanders* magt, en *Affuerus* rom?
Waer zyn zoo hoog vermaerd de Keyzeren van
Romen?
Waer d'ander Princen al en koningen gekomen?
Wat heeft aen hun gebaet des werelds groo-
te magt,
Hun knekten. goed en geld, en legers groot
van kragt?
't Is alles als een droom of schaduw verschenen,
In eenen oogeblyk is hun geluk verdwenen
Hier uyt bemerkt men ligt wat is des werelds
staet,
En hoe al haer geluk zeer haestelyk vergaet.
Die op de wereld steunt en heeft geen vast be-
trouwen,
't Is of hy by den steert wilde een paling houwen:
Want aen den palings steert is geen vast grypen
aen,
Daer is geen middel ook van vast op haer te
gaen.
Dog in het traenen-dal niemant kan ons bevry-
den
Van duyft miserien, die komen t'allen tyden,
Geen uer op heel den dag, de gen' verloopen
zal,
Die niet den mensch en dreygt met eenig ongeval.
Het is onmoogelyk om ieder te verkonden,
Wie heeft de ziekten al des lichaems oyt be-
vonden?
De stryden van ons ziel, en alderhande kwaed,
Dat in ons even-mensch of in ons zelf bestaet.
Hier word'er om zyn goed een in het regt be-
trokken,
Daer een door valsche tong gescheurd in duy-
zend brokken,
Daer is een nydig rot, dat uw geluk bestryd,
Den eenen door den haet, den anderen door
nyd,
Den derden door bedrog, of lust om zig te vreten,
Den vierden door het zweerd of valscheyd uyt te
spreken.
Naer alle dees ellend en klaegelyk verdriet,
Drukt ons ontelbaer ramp die niemant oyt voor-
ziet.
Daer breekt'er een zyn been, een anderen zyn
leden,
Daer word een van het peerd of wagen overreden;
Daer is een die verdrinkt, daer word'er een
vermoord,
Waer van men nimmermeer de minste reden
hoort.

Daer verliest een zyn arm een anderen zyn oogen,
Daer van zyn eygen kind den vader word bedro-
gen,

Daer ziet gy een die weent, verliezend' al
zyn goed,

Daer eenen die is berg, die het betaalen moet.
Maer is't dat u belieft daer van nog meer te weten,
't Volk ondervraegen moet in 's werelds dal ge-
zeten;

Wat aengaet het verdriet of wee des werelds
vreugd,

Dees antwoord, zoo ik meyn, gy vry ver-
wagten meugt.

Waer't dat zy waeren beyd' in eene schael gelegen,
't Verdriet zoud' veele meer als het vermaak op-
wegen;

Een nere van vermaak geeft honderd ueren pyn,
Dus overpeyft hoe dier de vreugd betaeld
moet zyn.

Den godden moet nogtans al die gezeyde kwa-
len

Dikwils gelyk de kwaed'al even dier betaalen,
Mer dit verschil nogtans dat d'een heeft meer
verdriet,

Gemerkt den zondaer staeg de hel voor oogen ziet.
Men ziet Godt bovendien door oorlog, diere
tyden,

Door pest, door hongers nood, den zondaer
staeg kastyden,

Daerom aen Cain zeyd: zoo gy hebt goed ge-
daen,

Na de verdiensten zult gy uwen loon ontfaen.
Maer is't zaek dat gy hebt eenig groot kwaed
bedreven,

De zonde zal terstond ontrent uw deure zweeven,
Dit is de straf en pyn. Godt zyn Barmhertig-
heyd

Gunt aen den goeden mensch, den kwaeden
straf bereyd.

Daer valt ook groot verdriet aen des Heeren Die-
naeren,

Van hunte zyn geseft om het Regt te bewaeren,
Wanneer zy vatten aen kwaed-doenders hier
en daer,

De geb' worden gestraft voor ieder openbaer.
d'Eenen gebannen word, gesmeten in de banden,
Of men ziet levendig een anderen verbranden,

Gehangen aen een galg, het hoofd geslaegen
af,

Ieder naer zyn misdæd, lyd zyn verdiende
straf.

Men ziet'er ook ontleen, met peerden't lyf ver-
scheuren;

En menig and're pyn die men hun doet bezeu-
ren,

Den eenen word beroofd van erfdeel en van
goed,

Zoo dat elk honderd mael zyn kwaed beraelen
moet.

Daer zyn nog bovendien by honderd duyzend
zaeken,

Die dag en nacht den mensch geheel onrustig ma-
ken,

Hem nemende den slaep en vreugd ten allen tyd
Gedeurig in het hert gevoelend' hunnen stryd.

Indien al dees ellend alleen de lichaems kragten,
Maer rackte hier op d'aerd, het waer om niets
te agten;

Maer'tziel-gevaer dat is, dat is den meesten druk,
Dat is het meeste kwaed, dat is't grootst ongeluk.

Wie is't die zoekt den weg der dencken naer te
sporen?

Wie zal na het vermaen van eenen Priester hooren?
Wie is met vollen geest te vinden in't sermoen?

Wie tragt daer voordeel aen zyn arme ziel te
doen?

Wie is't die vlugten wilt d'occasien der zonden,
Die vol gevaeren zyn voor onze ziel bevonden?

Zeer weynig die met vrees zien dees gevaeren
aen;

Nogtans wie die bemind, die zal daer in vergaen.
Aen dees perykelen, daer is verdriet by hoopen

Voor die geheel verblind in 's werelds wegen loo-
pen,

Geen blindheyd is zoo groot voor iemand die
gelooft,

Als leeuen goddeloos, als van 't geloof beroofd.
Waerom dan buyten maet de creatuere agten?

Waerom zoo weynig dan Godt houden in gedagten?
Waerom dan zoo veel eer' voor eene aerdche
wet?

Waerom schier geen' voor die, die Godt ons
vooren zet?

Waerom voor 't lichaem dan zoo veele pyn'lyk-
heden,

Het gen' is als een beest zonder verstaed of re-
den?

En voor de edel ziel zoo luttel zorg bereyd,
Die is het waere Beeld van Godes Majesteit?

Waerom zoo zeer gespaerd voor dit kortduerig
leven,

Het gene zal mischien eer't morgen is begeben?
En waerom niet bezorgt om te vergaeren 't goed?

Het gen' voor eenwigheyd de ziele leeuen doet?
Waerom zoo zeer geslaef om tydelijke dingen,

Verzekerd dat de dood ons zeker zal bespringen?
Het gen' voor eenwig is, mischien van dezen
nacht,

Mischien binnen een uer, als zy word minst
verwagt.

Want blindheyd is zoo groot, als 'shemels Regt
verlezen,

En om een uer van vreugd voor eeuwig druk
verkiezen?

Willen dat alle deugd in deugdzaamheyd ook
gaet,

Ende zyn leven boos in 't minste niet en laet.
De wereld zynde dan vol duyfterheyd bevonden,

Wat wagt gy dan van haer als schroomelyke zon-
den?

Geen meerder ongeluk aen ons de wereld geeft,
Dit is den meesten druk waer in den mensche
leeft.

Doorziet de wereld rond, zonder iets naer te lae-
ten,

Dorpen en steden schoon, plaetzen van alle stae-
ten,

Zult niet veel anders zien, als zonden groot
en zwaer,

Of'er nog hemel, hel, of geenen Godt en
waer.

Leugens, dieften, bedrog, valscheyd, onzuy-
verheden,

Men ziet in 's werelds smis kwaelyk iets anders
smeden,

Godt daer vergeten word, noch bemind, noch
gevreesd.

Den mensch die leeft aldaer een leven als een
beest.

Gy zult d'onnoozele daer deerlyk zien verdruk-
ken,

En den booserdigen bevryd van ongelukken,
Den goeden neergeveld, den kwaeden op den
troon.

Den armen ongetroost door een verkeerden
loon.

Dè wet die word verkogt, de waarheyd word
misdreven,

En zult den meesten deel der staeten zien verhe-
ven;

Die heeft de galg verdiend, ja honderd-mael
mischien,

Door stelen, boozen list, zult gy verheven zien.
De deze zult gy zien van ander menschen wy-
ken

Door opgeblaezentheyd, met niemand te gely-
ken,

En veele zult gy zien zoo tot het geld gezind,
Dat meer anbeden word en meer als Godt
bemind.

En dat den meesten deel der Goddelyke Wetten,
En die de wereld ook ons vooren komt te zetten,
Geschonden zyn; waer door het regt moet ly-
den blaem,

En is veel plaetzen houd alleenyk zyn naem.

Maer wilt gy 's werelds staet klaer zien en zyn
manieren,

Slaet d'oogen op het 't hoofd dat die komt te re-
geren;

Waer uyt gy kennen zult wat de regeering is,
Christus die noemt dit hoofd den prins der
duyfternis.

Te weten van die zyn vol boos en kwaed' ge-
dagten,

Wat kan het lichaem dan van zoo een hoofd
verwagten?

Dit ons begrypen doet alleen den regten staer,
Hoe dat den duyvel is gelyk zyn mede-maer.

Wat zal ik van de aerd nog anders hier verklaeren,
Als dat zy is een kuyl van roovers, moordenae-
ren,

Een heyr van kwaed gespuys, een verkens stal,
een hol,

Vol draeken, crocodils, en van serpentes vol.
Is d'aerde dan al zoo, waerom die niet verlaeten?

Waerom zoo vuyl een plaets haer boosheden niet
haeten?

Daer is kwaelyk geen trouw, geen regt, god-
vrugtigheyd,

Het kwaed heeft over-al zyn zondig zaed ver-
spreyd.

Den eenen broeder zal den anderen verraeden,
Den zoon den vader zal in zyne winste scha-
den,

Den man wenscht dood zyn vrouw, en de
vrouw haeren man;

't Is een onnoozel mensch, die niet verdrae-
gen kan.

't Vuur brand ten allen kant van wellust en hoeree-
ren,

Wie en zal tragten niet dees wereld te passeeren,
Te zoeken een vremd land, spelonck of wil-
dernis,

Daer geen gezelschap van boos volkte vinden is?
't Gen' ik hier heb gezeyd dit raekt de kwaede
menschen,

Dat'er geen onkruid waer het zoude zyn te wen-
schen;

Nogtans de wereld rond, men vind in allen
staer

Deugzaam eerbiedig volk, verfoeyers van het
kwaed.

Om wie dat Godt den Heer de wereld vast blyft
houwen;

Dat gy de duyvels al en zonden moest aenschou-
wen,

Die in de wereld zyn, gy zoud met groot ge-
zugt,

Ten minsten met den geest, van haer nemen de
vlugt.

Datgy al het misbruyk wel te regt kon bespieden,
Gy zoude van gelyk het valsche geluk ontvlieden,
De wereld ons meer gal als dat zy honing geeft,
Men van haer meer azyen als dat men zuylker heeft.

Het oordeel zy verkeert van menige perfoonen,
En zal nimmermeer in vasten staet beroonen,
z'Is valsche, bedriegelyk, en geeft een ander schyn,

A's dat regt inderdael haer uytwerkingen zyn.
Zoo 'tvalsche en fyne goud vervalscht, en fyne steenen,

Niet in de waarheyd zyn, gelyk men zoude meenen:

Daer is een waer geluk, waer 'tvalsche nevens staet,

In eenen oogeblik het aerdsche geluk vergaet.
Zy die een lekkerbrok met lust poyzen te smaeken,
Zy raeken zomtyds vast, als visschen aen de haeken,

Een aengenaem gezigt zeer veel beloften doet,
Maer 'tgen' wel heden riekt, en riekt niet altyd goed.

Ziet al de vreugden naer der gen' die nieuw'lyks trouwen,

Wanneer de dagen zyn voor by van bruyloft houwen,

De dagen van geluk beginnen te vergaen,
Den speelman is uyt 't huys, den zorg-zak die moet aen.

Men is terstond belast met ziekten, kinders, kwaelen,

Of een onrype dood komt d'een of d'ander haelen,

De jonge teere bruyd die gaet gerust te bed,
Want zy op dit verdriet noyt haer gepeyzen zet.
Wat zal ik zeggen ook van Staeten, Weerdigheden,
Wanneer dat iemand is voor eerst daer ingetreden,
Wat glorie, wat glans, wat eer' in korten tyd,
Wat overgroot verdriet, wat zorg, wat tegenstryd!

En die in Venus school, door het onzuylver minnen,

Zoekt voordeel en vermaek en zoetigheyd te winnen.

Wanneer dat zy eens zyn dit dool-hof ingegaen

Hoe menig kwaeden nagt moet men niet onderstaen?

Tot wat perykelen moeten z'hun niet begeven,
Dat men zomtyds verliest goed, eer', ja ziel en leven?

Gy kond spreken gelyk van eenen gierigaerd,
Of die in 'tschermen zoekt te maeken hem vermaerd.

Gy zult zien in dit volk wondere schouw-tooneelen,

Die 'tzoet in het begin, in 't eynd' fenyn uytdeelen,

Dit is des werelids beeld, dit is des werelids vrugt,

Geen rust zonder verdriet, geen blydschap zonder zugt.

't Geluk des werelids is vol druk en vol ellenden,
Zoo men heeft klaer gezien: ik wil myn thema wenden,

En zien het waer geluk, de rust volmaekt alleen,

Die in de wereld niet, maer is in Godt gemeen.

't Geluk aller geluk, 't meeste geluk te agten,
Dat is de zaligheyd, waer nae wy moeten trachten,
De gen' is onzen Godt, dees waarheyd is bekend:

Want 't is het eerst begin en ook den lesten end,
Is 't dat Godt is alleen den lesten eynd der menschen,

En d'opper-zaligheyd, nae twee kan men niet wenschen.

Want die is buyten Godt, is op den weg van druk,

En niemant buyten hem oyt vinden zal geluk.
De spreuk van Salomon, in wysheyd uytgelezen,
Daer geen mensch in geluk ter wereld meer kon wezen,

Daer geen Koning heeft geweest zoo zeer vermaerd,

Die volle kennis had van dat'er was op aerd'.
Die maekte voor zyn woonst de alder schoonste bouwen,

Die hadde voor zyn lust de aengenaemste vrouwen,
Niemant was zyns gelyk in rykdom, magt en goed,

Het silver en het goud had hy in overvloed.
De tafelen voorzien van alderhande spyzen,
En al zyn groot vermaek en kan men niet bewyzen,

De jagten en muzyk; want zoo by zelve zeyd,
Aen d'oogen en aen 't hert gaf volle liberteyt.
Zegt dan die hebt beproefd wat wereld al kan geven,
Om een mensch in geluk en vreugden te doen leeven,

Wat prysis alles weerd? Hy zegt: Een enkel niet,

Het is al ydelheyd, wat men ter wereld ziet.
Daerom, voorzigtig kind, wilt 't werelids goed vervloeken,

In uwen Godt alleen moet gy uw ruste zoeken,
Gaet ter zee gaet te land, daer is geen vastes slot,
Gy zult elkendig zyn zoo-gy niet gaet tot Godt.

Vuer.

Zult niet spuggen onder ander /
In de schouw of op den brander /
Of in 't buer / zoo dat het blaekt /
Of wel op de mueren plaet.
Zult niet met de tange sicken /
En het buer geduerig breeken /
Noch u omme-keeren niet /
Dat het buer uw rugge ziet.
En zit oock niet met gemakken /
Met d'hand aen de kinnelakken /
Houd u stil en regt by 't vier /
Altyd zedig in manier.

Weldaed.

Weldoen moet men altyd pryzzen,
Se veldoenders lof bewyzen;
Weldaed dit moet zyn gedaen
Zonder daer van loon 't onsaen.
Sic zonder zig zelve te schaden,
kan aen ander doen goed' daeden,
Moet oock daer toe zyn gebend,
Zelfe aen die hy niet en kent.
Daer zyn geen zoo vrede dieken,
Van die in de bosschen zwicken,
Sic niet vorden zal bezogt,
Aer m'hun eenig veldraed doet.
Klynt gift uyt 't hertgegeven,
Moet meer lof zyn toegeschreven,
Aer die geeft half met bedrunk
Grooten zaeken tegen dank.

Wyn.

Den wyn die zal men verbieden
Aen kinders en jonge lieben /
't Is Hippocrates abts /
En ook van Galenus wys.
Plato in zyn Republike
Verbood aen arm en aen rpkie
Niet te mogen dinken wyn
Door zyn bystien saeren zyn.
Zoo om ziekten / ander kwaelen /
Die zyn uyt den wyn te haelen /
Die van jongs hem daer toe wend /
Verdzinkt eer hy 't water kent.

Den wyn brenge ons in ellenden /
Doet veel supber Maegden schenden /
En versipten door den drank
In ouer' hun leuen lank.
Wyn is oorzaak van veel schander /
Hy doet heel ons lichaem branden /
Hy ontflecht een buer in 't heet /
Dat tot kwaed' genezen werd.
Wyn verlicht ons tot plezieren /
Maer veel meer tot kwaed' manieren /
Tot 't gen' my te zeggen schaemt /
En niet klaer mag zyn genaemd.
In plaets van tot deugd te werken /
Den wyn doet tot zonden werken /
Van de kragtten zyn'er blam
Moet geen groote deugd af kwam.
Jongmans / dogters / mannen / vrouwen /
Maeken door wyn in benouwen /
Dat elk in zyn ziele ziet /
Wat kwaed' door den wyn geschied.
Wyn doet lachen / wyn doet spreken /
Wyn doet haet en nyd ontfreken /
Wyn doet schreeuwen / maekt gelupd /
Brenge verborge vingen uyt;
Wyn doet begten / wyn doet kypen /
En oneenighepd bedrppen;
Wyn doet doodsaen / en zoo hoort /
Zoo men maer te veel en hoort
Dre die zyn door wyn beschonken /
En bekwaem maer om te ronken /
Toopen in de wilde baen?
Want zy zonder schaemte staen.
Die daer naer propoosten maeken
Van voortaan den wyn te haeken;
Maer als 't eerste glas is in /
't Is zoo 't was in den begin.
Wyn heeft menig man doen doelen /
Die geleerd was in Gods schoolen /
Daer van Luther en Calvyn
Wel zeer goede preuken zyn.
Beel hun goed en bloed verteeren /
En in lekker wyn opmeeren /
En slegt leuen wezen moet /
't Gen' den wyn verstoren doet.
Wyn veroorzaekt veel abuzzen /
't Is 't verlies van veel hupzen /
Menig man van goeden staet
Door den wyn ten onder gaet.
Wyn baert goddelooze werken /
Zoo wy uyt 't exempel merken /

Het geschied en t'aller tier /
 Dat men hoort met groot getreue.
 Si spreek van die alle dagen /
 Oberlasten hunne maegen /
 Die hun dinken zot en zat /
 Dat 't weerkomt wyt 't hele gat.
 Dat die zyn in staet van zonden /
 En in groot gebaer bevonden /
 Want die dinkt is als een beest /
 Godt / dwael / noch helle vzeest.
 Of die in de lekker katen /
 Met den wyu zyn overgaten /
 Of met lekker limonied /
 Daer by al wat onnuegat.
 Den wyu die is nu gemeene /
 Zoo by groote als by kleene /
 Men agt het geen herreint /
 Daer geen wyu op tafel is.
 Men wift ceerpas van te spaeren /
 Het maer Coelmaus en waeren /

Die wyu hadden in hun huyz /
 Nu tot in de minste kluyz.

Hola! niet te ver' gesproken /
 En de deuren niet ontloken /
 Dan zoo menig hypocept /
 Die den wyu-pot niet benp.

Hoe veel word'er niet geschonken /
 En in plaetzen uytgedronken /
 Die ik hier niet noemen wil /
 In een kamer in het stil.

Woeft ik heel den grond uytphaelen /
 't Sunde met g'eren geld betaelen;
 Waer die zal ik laeten daer /
 Misschien tot het nieuwejaer.

Kind / wanneer op wyu wilt dinken /
 Dinkt met vrees en agterdinken /
 Dat op niet word ongezoed /
 En lichaem en ziel doorwand.

Y.

Ydele Glorie.

Ydel' glori' moet men agten /
 Enen dief van goed' gedagten /
 Zoeten vrand van ons ziel /
 Een verkeerd draepende wiel.
 Die ons doet senpen uyt dinken /
 Zonder 't minste agterdinken /
 Die betoond een zoet gelaet /
 Daer 't hert vol van listen staet.
 't Is een schyn-maend in de vogen /
 Waer door veel worden bedrogen /
 Hofstelpu gekleed en rpl /
 Maer van binnen vol van sflk.
 Dele menschen zyn op heden /
 Met het hoofs vol pbejeden;
 Waer het is een valschen schyn /
 't Is een wezen zonder zyn.
 Dele die hun giocleeren /
 Om voor edel te passeren /
 Daer hun ouders slegt en hael /
 Omme gingen met de mael.
 And're / die ten allen yde /
 Met den degen aen de zyde /

Willen in des menschen oog /
 Weezen van een grooten toog.
 En 't is volk van kalls vende /
 Opgelomen tot Oostende /
 Met een pek-broek aen hun gat /
 Die zyn van een vzeemde stad.
 Andere door rpkhe kieren /
 Willen weezen groote Heeren /
 Die dikwils van dzoogen brood /
 't Hups wel liden hongersnood /
 Andere die hun doen pruzen /
 Door tafels en goede spuzen /
 Daer gisten van hun gebaen /
 Waer om eere en lof t'ontfaen.
 Ook door geestelpie zaeken /
 Veel tot ydel' glori' racken /
 Die geeben aen arme lien /
 Alleen om te zyn gezien.
 Om den naem van fraepe gasten /
 Veel die meer als ander vasten /
 Leezen by / zes uren lang /
 In de Reck zonder dwang.
 Ep hun heel godbzugtig houwerk /
 't Is om rphiept te trouwen;

Netten die den dubbel bezep /
 Een zulke godbzugtighep.
 Veel ootmoedig zyn in liden /
 En noue zullen tegen-styden /
 Om van 't volk te zyn bemind /
 Daer zyn anders zyn gezind.
 Kind / verfoept de ydel' glori' /
 Pylt alend in uw memori' /
 Wat Bernardus geeft voor leer' /
 Glorieert in Godt den Heer.
 Want wy moeten zeker weten /
 Dat 't gen' van ons is bezeten /
 Alle beugd en alle goed /
 Van den Heere komen moet.

Ys.

Kind zoo gy volgen vblt myn raed,
 Het ic veel better op de stract,
 Jan op de brooze plank van 't yz;
 Gooe ongeluk vboed menig vlyc.
 Want hoort men niet meest ieder jaer,
 Van ongelukken ver' en naer,
 Zoo veel van oude ale jonge lien?

Z.

Zee.

Niemand die dwingen kan de zee en woeste
 baeren,
 z'Is alleen onderdaen aen Gods Almogentheyd,
 Gelyk Godt mer'er daed heeft willen openbaeren,
 Als door de roode zee hy heeft een weg geleyd.
 Waer door de kinders zyn van Israël getreden,
 Als gaende door het veld met eenen droogen
 voet,
 Van Pharao vervolgd, en tegen regt bestreden,
 Daer hy met al zyn volk bleef in den water-
 vloed.
 Godt die betoont zyn glans in d' Hemelen verhe-
 ven,
 En zyne overheyd toont hy op 't aerdsche
 dal,
 Daer hy heeft in de zee willen te kennen ge-
 ven,

gy moet maer in den spiegel zien:
 Aldaer een van te ver' te gaen,
 Of van te naer aen boord te staen,
 Sie hem te broeg op 't yz betrouwt,
 Een ander die ic al ic stont:
 Ellendiglyk ten onder gelyt,
 En vboed alzoo zyn leven krygt.
 Sie zyn der zee, zeven of acht,
 Sie tzaemen zinken onberbagt;
 En niemand ic'er in den nood,
 Sie hun kan helpen van de dood.
 Face valt'er een gelyk een steen,
 Sie beecht een ribbe, arm of been,
 Sat hy zyn leven dagen zal,
 Beklaegen zyn zwaer ongebal.
 Kind, die dit hoort en zomyde ziet,
 Verस्पekt op 't yz uw leven niet:
 Want 't ic zeker een gerbie,
 Sat onder 't yz geen balk en ic.

Zyne Almogentheyd, de gen' is boven al.
 Wanneer d'Apostel-schaer was in een groot be-
 nouwen,
 Heeft Christus hun betoond de grootheyd van
 zyn Magt,
 Met een woord hy gebod de winden op te hou-
 wen,
 En zyn gebod dat heeft terstond geweest vol-
 bragt.
 Alleen met zynen wil doer hy't tempeest verdwynen
 Der baeren razerny', de winden die vergaen,
 Men ziet haer onberoerd in volle stille schy-
 nen,
 Dit kan van geenen mensch op aerde zyn ge-
 daen.
 Christus was in een schip met Petrus opgeklo-
 men,
 De zee die was heel stil, het schip, konde niet
 voort,

Den nieuwen Spiegel der Jongheyd,
Ziele.

En in een oogenblyk zyn zonder wind gekomen,
Waer hy geboden hadd' door zyne magt aen
boord.

Toen 'truwe Schippers Volk *Jonas* had afgesmeten
In 't midden van de Zee, zag men de logt bedaert
En 'tongeweër gestild; zy hebben 't toe geweien
Aen Godt van *Jonas* die dit wonder heeft
gebierd

m' heeft hun terstond gezien hun ongelooft veragten
z' hebben dien Godt geëerd: gediend en zeer
gevreesd,

Uyt heel hun hert en ziel, en uyt geheel hun
krachten,

Die aen de zee gebied de winden en tempeest
Jongheyd wilt van gelyk u heel aen Godt op-
draegen,

U onderwerpende aen zyne oppermagt.
Bid dat Hy uwe ziel bevryden wilt van plaegen,
Wanneer den duyvel haer heeft in tempeest
gebragt.

Ge ziele ie onzienelyk,
Verstandig en onsterffelyk,
Subtiel, schoon, geestelyk en klater,
Edel, zyver vbonderbaer.
Sic van Godt zelve geschaepen ie,
Maer zyn Beelde en gelykenie.
Sic beslygt door zyn vberdigheyd
Een leuen in der eeuwigheyd.
Sicrom ie'er geen mensch die leeft,
Sic met verstand begrepen heeft
Haer vberzen, of begrypen zal,
Van Godt den Schepper van ont al.

Tot meerder Lof,, Van 's Hemels Hof.

E Y N D E.

A P P R O B A T I E.

Dezen *Nieuwen Spiegel der Jongheyd*, inhoudende veele schoone Zede-
Lessen, zal moogen tot Onderwyzinge der zelve herdrukt worden. Ge-
geeven tot Brugge dezen 26. Meye 1795.

L. A. CAYTAN, Can. Lib. Censf.

APPROBATIE van den Eerw. Heer *CAROLUS LEOPOLDUS LOYS*,
Pastor der Parochiale Kerke van O. L. Vrouwe tot *POPERINGE*.

'k Hebbe deezen Boek doorlezen
Ik bevind hem goed te wezen,
Want hy leert de jonge Jeugd
Vlugten 't kwaed en doen de deugd.
Daerom 'k wensch in alle Schoolen
Aen de Jongheyd wierd bevolen

Hem te leeren over-al,
Want 't hun dienstig wezen zal.
Ook de bejaerde Persoonen
Komt hy hunne vlekken toonen,
Klaerder als een kristalyn,
'k Meyn' hy zal voordeelig zyn.

compl J.

128
F